Bundel - Raadscommissie Planning & Control van 15 oktober 2024

Agenda bijlagen
- Getekend verslag raadcommissie P&C

1 Opening / Mededelingen

2 Vaststellen agenda
- Agenda raadcommissie P&C 15 oktober 2024

3 Spreekrecht inwoners

4 Vaststellen verslag van de vergadering van 10 september 2024
Het verslag van de vorige vergadering betrof een gecombineerde raadscommissie vergadering van Ruimte en Planning & Control. Het verslag van deze vergadering is vorige week al vastgesteld tijdens de raadscommissie Ruimte d.d. 8 oktober.
- Concept verslag gezamenlijke raadscommissie Ruimte en P&C 10 september 2024

5 Voortgangslijst
Voorgesteld wordt om de nummers 384, 375, 374, 341, 325, 310, 289 af te doen.
- Voortgangslijst P&C 15 oktober 2024

6 Vragenkwartier

7 Te bespreken ingekomen stukken

8 Najaarsrapportage 2024
De najaarsrapportage 2024 wordt aan u voorgelegd in boekwerkvorm en geeft een tussentijdse verantwoording van de uitvoering (financieel) van de programmabegroting 2024-2026. De verantwoording gaat over de eerste acht maanden van 2024.
- RV najaarsrapportage 2024
- RB najaarsrapportage 2024
- Bijlage 1. Boekwerk najaarsrapportage 2024
- Bijlage 2. Status budgetoverheveling en resultaatbestemming

9 Programmabegroting 2025-2028
Stukken ter bespreking en vaststelling van de programmabegroting 2025-2208
- RV Programmabegroting 2025-2028
- RB Programmabegroting 2025-2028
- Bijlage 1. Programmabegroting 2025-2028
- Mededeling aan de Raad - Septembercirculaire 2024
- Bijlage A - Septembercirculaire Gemeentefonds 2024
- Bijlage B - Septembercirculaire 2024

10 Sluiting

Beknopt schriftelijk verslag van openbare vergadering van de raadscommissie Planning & Control van dinsdag 15 oktober 2024

OoststellingwerfsBelang:	H. Betten en H. Dongstra
PvdA:	I. Meijerhof en O. Smit
CDA:	T.W. Swart en M. van Tellingen
VVD:	S. van Weperen en B. van 't Klooster
GroenLinks:	A. Telkamp en L. Edema
ChristenUnie:	B. Leistra en W. Schaaij
D66:	I. Minnema
Lokaal Sociaal Ooststellingwerf:	A. Pol
Vrije Partij Ooststellingwerf:	E. Messham
Lijst Ooststellingwerf:	N. van den Berg
Vrije Partij Ooststellingwerf:	E. Messham
AANWEZIG:	J. van Weperen, G. But, E. Verhagen, J. Nijboer, wethouders & J. Werkman, burgemeester
AFWEZIG MET KENNISGEVING:	B. Oostra
Voorzitter:	R. Berends
Commissiegriffier:	J. Mulder

1. Opening / Mededelingen
De voorzitter opent de vergadering om 19.30 uur.
Dhr. B. Oostra/VPO is met kennisgeving afwezig.

2. Vaststellen agenda
De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

3. Spreekrecht inwoners
Er hebben zich geen inwoners gemeld om in te spreken.

4. Vaststellen verslag van de vergadering van 10 september 2024
Het verslag wordt ongewijzigd vastgesteld.

5. Voortgangslijst
De voorzitter stelt voor om ID-nummers 384, 375, 374, 341, 325, 310 en 289 van de voortgangslijst te halen. Mevr. L. Edema/GroenLinks stelt voor om ID-nummer 376 van de lijst te halen, aangezien deze middels een amendement bij de Kadernota is aangepast. De raadscommissie stemt hiermee in.

Mevr. L. Edema/GroenLinks vraagt of de portefeuillehouder met een schriftelijke update kan komen van ID-nummer 303. Wethouder E. Verhagen zegt toe hier schriftelijk of terug te komen.
De voortgangslijst wordt aldus gewijzigd vastgesteld.

Toezegging
Wethouder E. Verhagen zegt toe schriftelijke terug te komen op ID-nummer 303.

6. Vragenkwartier
Er zijn geen vragen voor het Vragenkwartier binnengekomen.

7. Te bespreken ingekomen stukken
Er zijn geen te bespreken ingekomen stukken.

8. Najaarsrapportage 2024
Voorgesteld besluit

1. De gevolgen van de meicirculaire 2024 te verwerken in de begroting 2024;
2. Kennis te nemen van de najaarsrapportage 2024 en het positieve saldo van € 801.000 en daarmee de gevolgen van de najaarsrapportage 2024 te verwerken in de begroting 2024;
3. Kennis te nemen van de status budgetoverheveling 2023-2024 en de status resultaatbestemming jaarrekening 2023 en de gevolgen hiervan te verwerken in de begroting 2024.

De commissieleden stellen vragen in de eerste termijn. Het college beantwoordt de vragen in de eerste termijn. De commissieleden stellen vragen in de tweede termijn. Het college beantwoordt de vragen in de tweede termijn.

Advies:
De commissie adviseert de raad om het onderwerp als bespreekpunt in één termijn te agenderen voor de raadsvergadering van 5 november 2024.

9. Programmabegroting 2025-2028
Voorgesteld besluit:

1. De Programmabegroting 2025 en het meerjarenperspectief 2026-2028 vast te stellen.
   En daarmee:
2. Voor de vervanging van de parkeerplaatsen bij het sportterrein van SV Oosterwolde een voorlopig krediet vast te stellen van € 260.000, met een kapitaallast van €20.000 per jaar en dit als eerste wijziging te verwerken in de Programmabegroting 2025-2028

De commissieleden stellen vragen in de eerste termijn. Het college beantwoordt de vragen van de eerste termijn. De commissieleden stellen vragen in de tweede termijn. Het college beantwoordt de vragen in de tweede termijn.

Toezegging
Wethouder J. van Weperen zegt toe voor de raadsvergadering over de begroting, met een schriftelijke update van de laatste bijstelling van de septembercirculaire te komen.

Toezegging
Wethouder G. But zegt toe de raad dit kwartaal een update te sturen over de verbouwing van de gemeentewerf.

Advies:
De commissie adviseert de raad om het onderwerp als bespreekpunt in twee termijnen te agenderen voor de raadsvergadering van 5 november 2024.

10. Sluiting
De vergadering wordt om 21:35 uur gesloten.

Vastgesteld in de openbare vergadering van dinsdag 4 december 2024.

, griffier.

, voorzitter.

gemeente ooststellingwerf

Aan de leden van de raadscommissie Planning & Control

Onderwerp: vergadering raadscommissie Planning & Control 15 oktober 2024

Oosterwolde, 25 september 2024

Hierbij nodig ik u uit voor het bijwonen van de openbare vergadering van de raadscommissie Planning & Control te houden op dinsdag 15 oktober 2024, 's avonds vanaf **19.30 uur**, in de raadzaal.

Met vriendelijke groet,
De voorzitter.

Agenda

1 Opening/Mededelingen

2 Vaststellen agenda

3 Spreekrecht inwoners

4 Vaststellen verslag van de vergadering van 10 september 2024

5 Voortgangslijst

6 Vragenkwartier

7 Te bespreken ingekomen stukken

8 Najaarsrapportage 2024
Voorstel voor behandeling: Richtinggevend bespreken.
Komt ter besluitvorming in de raad van 5 november 2024.
(Portefeuillehouder: J. van Weperen)

9 Programmabegroting 2025-2028
Voorstel voor behandeling: Richtinggevend bespreken.
Komt ter besluitvorming in de raad van 5 november 2024.
(Portefeuillehouder: J. van Weperen)

10 Sluiting

Beknopt schriftelijk verslag van openbare vergadering van de gezamenlijke raadscommissie Ruimte en P&C dinsdag 10 september 2024

OoststellingwerfsBelang:	H. Betten en Bert Beijert
PvdA:	I. Meijerhof en O. Smit
CDA:	T.W. Swart en M. van Tellingen
VVD:	B. van 't Klooster en P. Zijlstra
GroenLinks:	L. Edema en A. Telkamp
ChristenUnie:	B. Leistra
D66:	J. Hilbers
Lokaal Sociaal Ooststellingwerf:	N. van den Berg
Vrije Partij Ooststellingwerf:	E. Messham (t/m agendapunt 8), E. Hoogekamp (vanaf agendapunt 9) en B. Oostra
AANWEZIG:	G. But, E. Verhagen, J. Nijboer, J. van Weperen wethouders
AFWEZIG MET KENNISGEVING:	S. Ter Heide, M. Moes en H. Vos
Voorzitter:	H. Dongstra
Commissiegriffier:	S. Ahmad

1. Opening / Mededelingen
De voorzitter opent de vergadering om 19.30 uur. Dhr. S. ter Heide/ Lokaal Sociaal Ooststellingwerf, dhr. H. Vos/ GroenLinks en dhr. M. Moes/ Lokaal Sociaal Ooststellingwerf zijn met kennisgeving afwezig. Mevr. E. Messham/ VPO benoemt dat de heer E. Hoogekamp iets verlaat is.

2. Vaststellen agenda
De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

3. Spreekrecht inwoners
Dhr. D. Groen spreekt in namens Stichting gebiedsfonds Zonnepark Oosterwolde Zuid.

4. Vaststellen verslag van de vergadering Ruimte van 11 juni en P&C van 18 juni 2024
De verslagen van de raadscommissie Ruimte van 11 juni 2024 en P&C van 18 juni en 19 juni 2024 worden ongewijzigd vastgesteld.

5. Voortgangslijst
De voorzitter stelt voor om de volgende ID-nummers 311 en 289 voortgangslijst af te doen.

Dhr. O. Smit/ PvdA stelt voor om ID-nummer 311 te laten staan. Mevr. E. Messham/ VPO stelt voor om ID-nummer 289 te laten staan. De commissie stemt in met het voorstel.

De voortgangslijst wordt aldus ongewijzigd vastgesteld.

6. Vragenkwartier
Er zijn vragen binnen gekomen van dhr. J. Hilbers/D66 over Flexwoningen. De vragen worden behandeld bij agendapunt 9 opiniërende notitie Flexwoningen.

7. Te bespreken ingekomen stukken
Er zijn geen verzoeken binnengekomen om ingekomen stukken te agenderen.

8. Presentatie Toeristische Ontwikkelagenda Ooststellingwerf
Er wordt een presentatie gegeven over de Toeristische Ontwikkelagenda door mevr. W. ten Have van bureau BugelHajema en mevr. A. Stam van BureauBuiten. De commissieleden stellen vragen en reageren op de stellingen.

9. Memo opiniërende notitie Flexwoningen
Wethouder J. Nijboer geeft antwoordt op de vragen van D66 van het vragenkwartier. De notitie wordt opiniërend besproken. Commissieleden stellen vragen, wethouder J. Nijboer beantwoordt de vragen.

Toezegging
Wethouder J. Nijboer zegt toe wanneer er verzoeken binnenkomen voor flexwoningen de raad hierover wordt geïnformeerd.

10. Sneltoetscriteria voor veel voorkomende initiatieven
Voorgesteld besluit:
1. De sneltoetscriteria vast te stellen, met de bedoeling deze onderdeel uit te laten maken van de welstandsnota op basis van artikel 4.19 van de Omgevingswet.
2. Geen inspraak op basis van de inspraakverordening toe te passen, omdat de sneltoetscriteria een ondergeschikte herziening op de welstandsnota zijn.

De commissieleden stellen vragen in de eerste termijn. Wethouder J. Nijboer beantwoordt de vragen in de eerste termijn.

Advies:
De commissie adviseert de raad om het onderwerp als hamerstuk te agenderen voor de raadsvergadering van 24 september 2024.

11. Gewijzigd vaststellen bestemmingsplan Dorpsstraat 14 te Haule
Voorgesteld besluit:
1. Het ontwerpbestemmingsplan ‘Dorpsstraat 14 te Haule (IMRO-code: NL.IMRO. 0085.BPHDorpsstraat14-VG01) gewijzigd vast te stellen;
2. Geen exploitatieplan als bedoeld in artikel 6.12 Wro vast te stellen.

De commissieleden reageren op het raadsvoorstel in de eerste termijn.

Advies:
De commissie adviseert de raad om het onderwerp als hamerstuk te agenderen voor de raadsvergadering van 24 september 2024.

12. Proces (technische vragen en algemene beschouwingen P&C documenten
Voorgesteld besluit:

1. Bij de jaarstukken geen schriftelijke technische vragenronde meer te houden.
2. In plaats hiervan bij de jaarstukken te werken met een vragenuur om technische vragen te stellen en te beantwoorden.
3. Bij de begroting 2025 (in oktober/november 2024) als pilot een vragenuur te organiseren in plaats van een schriftelijke technische vragenronde en daaraan voorafgaand de ambtelijke organisatie een toelichting te laten verzorgen.
4. Bij de begroting 2025 als pilot geen algemene beschouwingen te houden
5. Deze pilots daarna te evalueren.

De commissieleden stellen vragen in de eerste termijn. Wethouder J. van Weperen beantwoordt de vragen in de eerste termijn.

Advies:
De commissie adviseert de raad om het onderwerp als één termijn te agenderen voor de raadsvergadering van 24 september 2024.

13. Mid Term Review
Voorgesteld besluit:

1. De Mid Term Review Deel 1 over de Samenwerkingsagenda 2022 – 2026 vast te stellen.
2. Kennis te nemen van de Mid Term Review Deel 2 over het Collegeakkoord 2022 – 2026.

De commissieleden stellen vragen in de eerste termijn. Wethouder E. Verhagen beantwoordt de vragen in de eerste termijn. De commissieleden stellen vragen in de tweede termijn. Wethouder E. Verhagen, wethouder G. But en wethouder J. van Weperen beantwoorden de vragen in de tweede termijn.

Toezegging
Wethouder E. Verhagen zegt toe een leeswijzer toe te voegen aan de stukken voor de raadsvergadering van 24 september.

Advies:
De commissie adviseert de raad om het onderwerp als twee termijnen te agenderen voor de raadsvergadering van 24 september 2024.

14. Sluiting
De vergadering wordt om 22.30 uur gesloten.

Vastgesteld in de openbare vergadering van 8 oktober 2024.

, griffier. **, voorzitter.**

ID	Onderwerp	Agendapunt	Portefeuillehouder	Toezegging	Antwoord	Soort
384	Leeswijzer	Raadscommissie Ruimte 10-09-2024 13. Mid Term Review	Esther Verhagen	De commissie adviseert de raad om het onderwerp als één termijn te agenderen voor de raadsvergadering van 24 september 2024.		Toezegging
381	M-077 - Lokaal Sociaal Ooststellingwerf, VPO - Controle doorgeschoven doeluitkeringen	Raadsvergadering 28-05-2024 6. Jaarstukken 2023	Jan van Weperen	Verzoekt het college; deze herbestemmingsbedragen in de planning en control cyclus op identieke wijze te behandelen als de bedragen die in december 2023 zijn overgeheveld, zodat de raad zijn controlerende taak ook bij het besteden van deze doeluitkeringen goed kan uitoefenen.		Motie
379	M-083 Lokaal Sociaal Ooststellingwerf, GroenLinks, VVD,	Raadsvergadering 09-07-2024 8. Motie vreemd - M-083 Lokaal Sociaal Ooststellingw	Jack Werkman	Verzoeken de burgemeester: - De inhoud van deze motie als steun te zien voor zijn inspanningen op het gebied van openbare orde en veiligheid in Ooststellingwerf - Minister van Justitie en Veiligheid middels een brief te informeren over		Motie

	ChristenUnie - Politie versus BOA	erf, GroenLinks, VVD, ChristenUnie - Politie versus BOA		de zorgen van de Gemeenteraad van Ooststellingwerf zoals uitgesproken in deze motie; - De Minister van Justitie en Veiligheid tevens te verzoeken de formatieve- en feitelijke sterkte van de politie op niveau te brengen.		
377	Klachten terugreis WMO	Raadscommissie Planning & Control 19-06-2024 9. Kaderbrief 2025-2028	Esther Verhagen	Wethouder E. Verhagen zegt toe dat er contact wordt gezocht met de lokale aanbieder om te kijken of die meer zicht heeft op de klachten over de terugreis van de gebruikers van de WMO.		Toezegging
376	Kaderbrief	Raadscommissie Planning & Control 19-06-2024 9. Kaderbrief 2025-2028	Jan van Weperen	Wethouder J. van Weperen zegt toe dat het college de inspanning zal plegen om het bedrag (€175.000) naar beneden te krijgen dat is gereserveerd voor de visies.		Toezegging
375	Kaderbrief - vragen OZB	Raadscommissie Planning & Control 19-06-2024 9. Kaderbrief 2025-2028	Jan van Weperen	Wethouder J. van Weperen zegt toe dat er in de week van 24 juni informatief referentiemateriaal naar de raad wordt toegestuurd, die hij heeft gebruikt voor de beantwoording van de vragen over de OZB.	Dit is afgehandeld met mededeling nr. 1618.	Toezegging

374	Financiën jeugdzorg	Raadscommissie Planning & Control 18-06-2024 8. Voorjaarsrapportage 2024	Esther Verhagen	Wethouder E. Verhagen zegt toe dat er na het zomerreces een themabijeenkomst wordt georganiseerd over de financiën van jeugdzorg.		Toezegging
341	Subsidies	Raadsvergadering 07-11-2023 1. Opening/Mededelingen	Jack Werkman	Portefeuillehouder J. Werkman zegt toe voor het zomerreces 2024 met een strategische agenda te komen die uitgebreider is dan de genoemde punten in motie 60a Subsidiologisch.	Op 4 juni is tijdens de thema-avond de raad meegenomen met het proces hoe de lobby naar Europa op te pakken. Europapact Fryslan heeft uitleg gegeven over haar rol en hulp die geboden wordt om aan te sluiten bij projecten. Daarnaast is met hulp van een afsturdeer-stagiair onderzoek gedaan over hoe dit aan te vliegen. Er is daarabij een beeld geschets welke thema's sowieso in aanmerking komen. Ook de nu al lopende projecten met Europese ondersteuning zijn met de raad gedeeld. Tijdens deze thema-avond is aan de raad gevraagd om eventueel ook mogelijke agendapunten aan te dragen. Immers: Europa is van ons allemaal. Dit zal worden	Toezegging

					meegenomen in de agenda. Dit leidt uiteindelijk tot een stuk dat in het najaar met de raad wordt gedeeld.	
325	Financiële paragraaf Jeugdhulp	Raadscommissie Planning & Control 17-10-2023 9. Programmabegroting 2024-2027	Esther Verhagen	Wethouder E. Verhagen zegt toe twee maal per jaar een financiële paragraaf aan te leveren over het thema Jeugdhulp.	Dit wordt jaarlijks gedaan in de maanden februari en september. De eerste keer dat de financiële paragraaf Jeugdhulp wordt aangeleverd is in september 2024.	Toezegging
317	M-019 GL, CDA Klaar voor klimaatverandering	Raadsvergadering 08-11-2022 5. Programmabegroting 2023-2026	Gerben But	-In het jaar 2023 een klimaatadaptatieplan op te stellen, met daarin aandacht voor de agrarische sector en de inwoners van onze gemeente; -Het benodigde budget uit het 'extra budget duurzaamheid' van 250.000 euro te halen; -Dit klimaatadaptatieplan voor te leggen aan de raad.		Motie
311	M-043 CDA, D66, PvdA, GL Vluchtelingen	Raadsvergadering 27-06-2023 12. Kaderbrief 2024-2027	Jack Werkman		Rikkingahof zal als doorstroom locatie worden ingezet. De raad wordt over de voortgang geïnformeerd.	Motie

310	M-042 GL Bijzonder Onder Aandacht Veiligheid	Raadsvergadering 27-06-2023 12. Kaderbrief 2024-2027	Jack Werkman		We hebben met de andere OWO gemeenten en VTH afspraken gemaakt over benodigde capaciteit. Er komt één OWO VTH beleidsplan waarin ook de benodigde capaciteit opgenomen wordt. De basis voor dit plan komt uit: RIEC rapport ondermijning Friesland (Van der Torre), bodemplaatonderzoek VTH en integrale veiligheidsplannen van elke gemeente.	Motie
303	M-032 D66, PvdA, GL Retour afzender	Raadsvergadering 27-06-2023 12. Kaderbrief 2024-2027	Esther Verhagen	1. Om zich aan te sluiten bij het initiatief Retour afzender van Steffie (zie https://www.steffie.nl/nieuws/onderwerpen/retour-afzender.html). 2. De bijbehorende stickers via de bekende kanalen zoals Bibliotheek, Stichting Scala, Humanitas, en onze dorpshuizen, te verspreiden. 3. Duidelijk te maken aan de gemeenteraad hoe zij om zal gaan met terugkomende brieven.		Motie
289	RKC Biosintrum		Jan van Weperen	Aanbeveling 1. Maak gebruik van de gemeentelijke organisatie en neem een	Binnen de organisatie is een werkgroep bezig met projectmatig werken. De	RKC

	Raadsbesluit 8 maart 2022			controller aan. Toelichting op de aanbeveling Geef het college opdracht om bij grote projecten volgens een vast stramien een projectorganisatie in te richten. Maak gebruik van de kennis en ervaring van de mensen in de organisatie. Vraag altijd een externe partij een markttoets (zoals een oordeel van een bank), handhaaf de gewone hiërarchie en maak formele notulen met vastlegging van beslissingen, richt een projectadministratie in en leg een projectarchief aan. Stel een concerncontroller aan en een controlstatuut op. De concerncontroller is o.m. verantwoordelijk om deze procedures te toetsen en heeft een vaste plek in de auditcommissie.	werkwijzen rondom projectmatig werken worden binnenkort vastgelegd. Daarin wordt ook de mogelijkheid van het inschakelen van een externe partij voor een markttoets onderdeel. De concerncontroller is aangesteld en is vaste adviseur bij de auditcommissie.	

gemeente ooststellingwerf

Raadsvoorstel

Commissievergadering	:	**Commissie P&C**
Titel	:	Najaarsrapportage 2024
Onderwerp	:	Najaarsrapportage 2024
Portefeuillehouder/Teamleider	:	Jan van Weperen / Petra Krom
Extern zaak ID (zaakcode)	:	

Datum collegevergadering
24 september 2024

Voorgesteld besluit
1. De gevolgen van de meicirculaire 2024 te verwerken in de begroting 2024;
2. Kennis te nemen van de najaarsrapportage 2024 en het positieve saldo van € 801.000 en daarmee de gevolgen van de najaarsrapportage 2024 te verwerken in de begroting 2024;
3. Kennis te nemen van de status budgetoverheveling 2023-2024 en de status resultaatbestemming jaarrekening 2023 en de gevolgen hiervan te verwerken in de begroting 2024.

Openbaar
Ja, passief via openbaar verslag

Inleiding
De najaarsrapportage 2024 wordt aan u voorgelegd in boekwerkvorm en geeft een tussentijdse verantwoording van de uitvoering (financieel) van de programmabegroting 2024-2026. De verantwoording gaat over de eerste acht maanden van 2024.

Argumenten
1. De Meicirculaire 2024 heeft invloed op het begrotingsresultaat 2024
U bent via mededeling #1610 geïnformeerd over de gevolgen van de meicirculaire 2024. Voorgesteld wordt de gevolgen van deze circulaire, een structureel voordeel van € 1.444.000, te verwerken in de begroting 2024.

2. De gevolgen van de voorjaarsrapportage 2024 hebben invloed op het begrotingsresultaat 2024
In onderstaande tabel staat het resultaat uit de najaarsrapportage per programma.

bedragen x € 1.000 (min is nadeel)

Financiële gevolgen Najaarsrappportage 2024	2024
Programma 0 Bestuur en ondersteuning	695
Programma 1 Veiligheid	
Programma 2 Verkeer en vervoer	- 425
Programma 3 Economie	25
Programma 4 Onderwijs	45
Programma 5 Sport, cultuur en recreatie	139
Programma 6 Sociaal domein	102
Programma 7 Volksgezondheid en milieu	13
Programma 8 Bouwen, wonen en gronden	207
Totaal	**801**

We verwachten per saldo een voordeel van € 801.000. De belangrijkste voordelen betreffen lagere kapitaallasten, teveel betaald wachtgeld in 2023, een gunstige verrekening van voorgaande jaren in het gemeentefonds, lagere lasten voor leerlingenvervoer door minder kilometers en bijzondere ritten, afrekening en voorschot specifieke uitkering stimulering sport, lagere lasten bij participatie werkdeel door teruglopen lasten participatietraject en hogere baten omgevingsvergunningen doordat er eind 2023 relatief veel vergunningsaanvragen zijn ingediend.
De belangrijkste nadelen betreffen verhardingen en grond en gebouwen. Het nadeel bij verhardingen betreft eerder uitgevoerde werken. Dit nadeel wordt gecompenseerd door een voordeel van eenzelfde bedrag in 2025 (wordt verwerkt bij voorjaarsrapportage 2025). Er is sprake van hogere lasten voor energie, onderhoud en toezicht bij een aantal panden.
Bij WMO is zowel sprake van voor- als nadelen. Voordelen zijn minder dure woningaanpassingen en meer herverstrekkingen bij hulpmiddelen. Nadelen zijn hogere vervoersvoorzieningen door meer gebruikers van de vervoerpas en een verwachte dure decembermaand. Daarnaast is sprake van een nadeel bij WMO begeleiding, doordat in de voorjaarsrapportage bij de aanpassing van het budget per abuis geen rekening is gehouden met een grote nog te verstrekken subsidie.

Voor de inschatting van de jeugdhulplasten 2024 is door een externe partij een prognose opgesteld. Op basis hiervan is de begroting 2024 bij de voorjaarsrapportage met € 2,3 miljoen euro verhoogd. Deze prognose bevat nog onzekerheden, onder andere door de invoering van het nieuwe inkoopsysteem vanaf 2024 voor specialistische jeugdhulp. We blijven de prognose in 2024 nauwgezet monitoren en waar nodig verfijnen. De uitkomsten van de meest recente prognose is dat de verwachte lasten passen binnen de begroting.

Op onderdelen is sprake van structurele effecten. Dit is benoemd in het boekwerk najaarsrapportage en verwerkt in de begroting 2025. Een uitgebreide toelichting op de afwijkingen is opgenomen in het boekwerk najaarsrapportage.

Na verwerking van de meicirculaire 2024 en de najaarsrapportage 2024 ziet het financieel perspectief er uit zoals in onderstaande tabel.

bedragen x € 1.000 (min is nadeel)	
Begrotingsperspectief	**2024**
Begrotingsperspectief 2024 voorjaarsrapportage	- 3.562
Gevolg meicirculaire 2024	1.444
Begrotingsperspectief 2024 na meicirculaie	**- 2.118**
Gevolg najaarsrapportage 2024	801
Begrotingsperspectief 2024 najaarsrapportage	**- 1.317**

3. De vrijval van budgetten heeft gevolgen voor de begroting 2024
U heeft op 19 december 2023 ingestemd met de budgetoverheveling. Voorgesteld wordt om het overgehevelde budget participatie werkdeel van € 210.545 als het budget voor pumptrack Appelscha van € 20.000 te laten vrijvallen. Dit betekent dat de onttrekking aan de reserve overheveling budgetten vrijvalt. Per saldo is dit budgetneutraal.
Bij de vergadering over de jaarrekening 2023 op 28 mei 2024 heeft het college motie #077 met als onderwerp controle doorgeschoven doeluitkering overgenomen. Het college word in deze motie verzocht om de resultaatbestemming in de P&C cyclus op een vergelijkbare manier te behandelen als de budgetoverheveling. Voorgesteld wordt om de via resultaatbestemming beschikbaar gestelde budgetten voor bijzondere bijstand van € 200.000, voor schuldhulpverlening van € 62.000 en voor Fonds Maatschappelijke Instellingen van € 207.000 te laten vrijvallen. Dit betekent dat de onttrekking aan de

algemene reserve vrijvalt. Per saldo is dit budgetneutraal.
Een uitgebreide toelichting op de budgetoverheveling en resultaatbestemming vindt u in bijlage 2.

Kanttekeningen
n.v.t.

Financiële toelichting
Zie boekwerk najaarsrapportage.

Publicatie voor bekendmaking
Online via ooststellingwerf.begrotingsapp.nl

Bijlagen
1. Boekwerk najaarsrapportage 2024
2. Stand van zaken budgetoverheveling 2023-2024 en resultaatbestemming jaarrekening 2023

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

nr.

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 24 september 2024;

besluit

1. De gevolgen van de meicirculaire 2024 te verwerken in de begroting 2024;
2. Kennis te nemen van de najaarsrapportage 2024 en het positieve saldo van € 801.000 en daarmee de gevolgen van de najaarsrapportage 2024 te verwerken in de begroting 2024;
3. Kennis te nemen van de status budgetoverheveling 2023-2024 en de status resultaatbestemming jaarrekening 2023 en de gevolgen hiervan te verwerken in de begroting 2024.

Besloten in de openbare vergadering van 5 november 2024.

, griffier. , voorzitter.

Inhoud

Inleiding 2
1. Prognose financieel resultaat 2024 2
2. Investeringskredieten 2
3. Analyse van het financieel resultaat in de najaarsrapportage 2024 3
Bijlage 1 Resultaten 8
Bijlage 2 Programmawijzigingen, zonder resultaatimpact 18
Bijlage 3 Administratieve wijzigingen, zonder resultaatimpact 21

Inleiding

Voor u ligt de najaarsrapportage van 2024. Deze bevat een prognose van het financiële resultaat aan het einde van het jaar 2024. Het financiële resultaat ontstaat door afwijkingen en nieuwe inzichten binnen de programma's. Per programma analyseren we de financiële afwijkingen op hoofdlijnen. De afwijkingen zijn bijgewerkt t/m augustus 2024.

In de rapportage staat in het eerste hoofdstuk het bijgestelde begrotingsperspectief na de verwerking van de meicirculaire 2024. In hoofdstuk 2 geven we een toelichting op bijzonderheden inzake de investeringskredieten. In hoofdstuk 3 staat hoe het resultaat van de najaarsrapportage is ontstaan per programma en worden de afwijkingen groter dan € 25.000 toegelicht.

1. Prognose financieel resultaat 2024

In onderstaand overzicht is een prognose opgenomen van het financieel resultaat aan het einde van 2024. De prognose is gebaseerd op de meest actuele en bij ons bekende ontwikkelingen per eind augustus 2024.

bedragen x € 1.000 (min is nadeel)	
Begrotingsperspectief	**2024**
Begrotingsperspectief 2024 voorjaarsrapportage	- 3.562
Gevolg meicirculaire 2024	1.444
Begrotingsperspectief 2024 na meicirculaie	**- 2.118**
Gevolg najaarsrapportage 2024	801
Begrotingsperspectief 2024 najaarsrapportage	**- 1.317**

2. Investeringskredieten

Hieronder worden de afwijkingen met betrekking tot de (planning van de) investeringskredieten toegelicht.

Bij de voorjaarsrapportage 2024 hebben we aangegeven dat er bezwaren zijn ingediend tegen de verleende omgevingsvergunning voor het DoarpsSintrum en Verkeersplan Donkerbroek. Er is een mediator traject gestart wat loopt t/m eind september en langer indien nodig. Afhankelijk van de uitkomst daarvan wordt het vervolg bepaald.

In oktober 2024 ontvangt u weer een periodieke mededeling over de stand van zaken van de (ver)bouw locatie Nanningaweg 47C.

3. Analyse van het financieel resultaat in de najaarsrapportage 2024

In onderstaande tabel staat het resultaat uit de najaarsrapportage per programma. Onder de tabel worden de afwijkingen > € 25.000 toegelicht. In de bijlagen zijn alle verschillen verklaard.

bedragen x € 1.000 (min is nadeel)	
Financiële gevolgen Najaarsrappportage 2024	**2024**
Programma 0 Bestuur en ondersteuning	695
Programma 1 Veiligheid	
Programma 2 Verkeer en vervoer	- 425
Programma 3 Economie	25
Programma 4 Onderwijs	45
Programma 5 Sport, cultuur en recreatie	139
Programma 6 Sociaal domein	102
Programma 7 Volksgezondheid en milieu	13
Programma 8 Bouwen, wonen en gronden	207
Totaal	**801**

Programma 0 Bestuur en ondersteuning

Kapitaallasten, incidenteel voordeel € 481.000
Er is een incidenteel voordeel van € 153.000, omdat de nieuw afgesloten lening iets later is opgenomen dan begroot en het budget voor dekking van kort geld niet benut wordt. Daarnaast is er een incidenteel voordeel van € 328.000, omdat we door de afgesloten lening meer rente ontvangen adan begroot. Per saldo is sprake van een voordeel van € 481.000.

Grond en gebouwen, incidenteel nadeel € 95.000
Er is een incidenteel nadeel van € 170.000 vanwege hogere kosten (energie, onderhoud en toezicht) van een aantal panden zoals de aula, Houtwal, Herenweg, Moskampweg en de oude kantine Griffioen. De huurbaten van de Houtwal en Herenweg bedragen € 75.000. Per saldo is sprake van een incidenteel nadeel van € 95.000.

B&W, incidenteel voordeel € 100.000
Afrekening ontvangen over te veel betaald wachtgeld 2023 oud wethouders.

Burgerzakenleges, incidenteel voordeel € 50.000
De baten zijn € 100.000 hoger vanwege afgifte meer reisdocumenten dan begroot. De hiermee samenhangende lasten zijn € 50.000 hoger. Per saldo is sprake van een voordeel van € 50.000.

Deelnemingen/dividend, incidenteel voordeel € 39.000
Op basis van de nu ontvangen dividend in 2024 over het jaar 2023 is er een voordeel van € 39.000.

Gemeentefonds, incidenteel voordeel € 144.000
Betreft verrekeningen voorgaande uitkeringsjaren van de algemene uitkering.

Programma 1 Veiligheid
Er zijn geen afwijkingen in programma 1.

Programma 2 Verkeer en vervoer

Verharding, incidenteel nadeel € 400.000
Bij de begroting 2024 is voor 2024 en 2025 € 700.000 per jaar (totaal € 1.400.000) extra beschikbaar gesteld om de kwaliteit van de wegen, fiets- en voetpaden te verbeteren. In 2024 wordt een deel van het werk dat voor 2025 gepland stond vervroegd uitgevoerd. Voor 2024 betekent dit een overschrijding van het budget van € 400.000. Voor 2025 betekent dit een onderbenutting van het budget van € 400.000. De onderbenutting in 2025 wordt bij de voorjaarsrapportage 2025 verwerkt.

Gladheidsbestrijding, incidenteel nadeel € 25.000
De lasten voor gladheidsbestrijding zijn hoger dan begroot.

Programma 3 Economie

Toeristenbelasting, incidenteel voordeel € 40.000
We verwachten meer baten doordat we in lijn met 2023 meer overnachtingen verwachten. Bij de behandeling van de verordening toeristenbelasting 2024 op 27 juni 2023 heeft u besloten om de leeftijd voor vrijstelling van toeristenbelasting te verhogen van tot en met 4 naar tot en met 12 jaar. De impact hiervan voor de toeristenbelasting is pas duidelijk in 2025 als de definitieve toeristenbelasting over 2024 wordt opgelegd. Voor de najaarsrapportage hebben we een inschatting gemaakt.

Programma 4 Onderwijs

Leerlingenvervoer, incidenteel voordeel € 100.000
Er zijn minder kilometers gereden en minder bijzondere ritten geweest. Structureel voordeel is verwerkt in de begroting 2025.

MFS de Samensprong, incidenteel nadeel € 30.000
In 2023 heeft de toenmalige leverancier door interne problemen geen voorschotten voor elektriciteit in rekening gebracht. De afrekening 2023 is uiteindelijk in 2024 opgemaakt en betaald.

Programma 5 Sport, cultuur en recreatie

Pumptrack Appelscha, budgetneutraal
Bij de budgetoverheveling 2023-2024 is het budget voor Pumptrack Appelscha van € 20.000 overgeheveld, omdat er afstemming plaats vindt over gewijzigde plannen. Deze afstemming loopt nog. De pumptrack is hersteld. De lasten hiervan zijn beperkt. We stellen voor om dit budget te laten vrijvallen. Dit betekent dat de onttrekking aan de reserve overheveling budgetten vrijvalt. Per saldo is dit budgetneutraal. Als er concrete plannen zijn waarvoor budget nodig is, komen wij met een voorstel bij u.

Sportterreinen onderhoud, incidenteel voordeel € 114.000
Er is een incidenteel voordeel van € 33.000 vanwege afrekening specifieke uitkering stimulering sport 2022. We hebben een voorschot specifieke uitkering stimulering sport 2024 ontvangen van € 140.000. Deze wordt voor € 59.000 gebruikt voor de dekking van extra lasten onderhoud sportvelden (zie raadsmededeling #1280). Overige lasten die worden gedekt via deze specifieke uitkering zijn al verwerkt in de begroting. Per saldo is sprake van een incidenteel voordeel van € 114.000.

Sportstimulering, incidenteel voordeel € 50.000
Bij de heroverwegingen 2022-2025 is besloten dat binnen het Sociaal Domein in de jaren 2023 tot en met 2025 structureel € 200.000 bezuinigd moet worden. De bezuiniging van € 50.000 voor 2024 wordt ingevuld door te stoppen met preventielessen en een aantal activiteiten van Buurtsport. U bent hierover geïnformeerd via het raadsvoorstel incidentele subsidie exploitatietekort Stichting Scala 2024 en 2025, dat op 27 februari 2024 behandeld is door de raad. Het structurele voordeel is verwerkt in de begroting 2025.

Beplant en gras, incidenteel nadeel € 40.000
Er worden dit jaar geen opbrengsten uit verkoop snippergroen verwacht.

Programma 6 Sociaal Domein

Participatie Werkdeel, incidenteel voordeel € 139.000

Bij de budgetoverheveling 2023-2024 zijn de ontvangen ESF-middelen over periode 2020-2022 (€ 210.545) overgeheveld. Deze middelen worden in 2024 niet benut. Dit betekent dat de onttrekking aan de reserve overheveling budgetten vrijvalt. Per saldo is dit budgetneutraal. Daarnaast zijn de kosten voor participatietraject Iedereen in Beweging fors teruggelopen. Dit zorg voor een incidenteel voordeel van € 139.000.

Sociale Werkvoorziening, incidenteel voordeel € 50.000
Werkelijke bezetting is lager dan geraamd.

Bijzondere bijstand, budgetneutraal
Via de decembercirculaire 2022 en 2023 hebben we in totaal € 825.000 ontvangen voor de energietoeslag 2023. Deze middelen zijn uiteindelijk via resultaatbestemming en de nota reserves en voorzieningen doorgeschoven naar 2024, omdat het rijk laat in 2023 de wetgeving op orde had en de uitvoering van de energietoeslag 2023 daardoor naar 2024 is gegaan. Er zijn voor circa € 300.000 aanvragen ingediend voor energietoeslag 2023. De resterende middelen worden niet benut. Dit betekent dat de onttrekking aan de algemene reserve vrijvalt. Per saldo is dit budgetneutraal.

WMO, incidenteel nadeel € 170.000
Er is een incidenteel voordeel van € 75.000 bij vanwege minder dure woningaanpassingen. Er is een incidenteel voordeel van € 100.000 bij hulpmiddelen vanwege meer herverstrekkingen vanuit depot waardoor er minder nieuwe verstrekkingen worden gedaan. In de voorjaarsrapportage is een voordeel van € 330.000 opgenomen voor WMO dagbesteding. Daarbij is per abuis geen rekening gehouden met een grote nog te verstrekken subsidie. Hierdoor is er bij de najaarsrapportage een incidenteel nadeel van € 245.000. Er is een incidenteel nadeel van € 100.000 bij vervoersvoorzieningen doordat in 2024 meer mensen gebruik zijn gaan maken van de vervoerpas en de verwachting is dat december een ‘dure’ maand is.

Schuldhulpverlening, incidenteel voordeel € 63.000
Via de meicirculaire 2023 hebben we € 62.000 ontvangen voor flankerend beleid energiearmoede. Bij de jaarrekening 2023 zijn deze middelen via resultaatbestemming beschikbaar gesteld in 2024. Dit budget wordt niet benut. Dit betekent dat de onttrekking aan de algemene reserve vrijvalt. Dit is per saldo budgetneutraal. Daarnaast zien we dat ook een deel van het reguliere budget niet wordt benut. Hierdoor ontstaat een incidenteel voordeel van € 63.000. Er zijn een aantal ontwikkelingen waardoor we verwachten dat dit budget de komende jaren wel nodig is. Het gaat dan bijvoorbeeld om extra kosten voor schuldhulpverlening aan ondernemers (na aflopen coronasteun), een nader onderzoek naar het ‘in huis halen’ van budgetbeheer en het coördineren van een papierwinkel.

Fonds Maatschappelijke instellingen, budgetneutraal
Bij de jaarrekening 2023 is het budget voor het fonds maatschappelijke instellingen van € 245.000 via resultaatbestemming beschikbaar gesteld in 2024. De subsidieregeling is inmiddels afgerond. Er zijn minder aanvragen ingediend dan verwacht. Het restende budget van € 207.000 kan vrijvallen. Dit betekent dat de onttrekking aan de algemene reserve vrijvalt. Per saldo is dit budgetneutraal.

Armoedebeleid/Minima, incidenteel voordeel € 25.000
Afrekening subsidie 2021 en 2022 Stichting Jeugdfonds Sport & Cultuur Fryslan.

Samenlevingsopbouw, incidenteel voordeel € 28.000
Specifieke uitkering Fries Integraal ZorgAkkoord (FRIZA). Uitkering wordt gebruikt voor dekking van lasten, die al in de begroting zijn verwerkt.

Programma 7 Volksgezondheid en milieu

Afval, budgetneutraal
Er is een incidenteel voordeel van € 68.000 vanwege een hogere vergoeding voor oud papier. Er is een incidenteel nadeel van € 53.000 vanwege een hogere indexatie van de dienstverleningsovereenkomst dan begroot. Per saldo is sprake van een incidenteel voordeel van € 15.000. Het voordeel wordt verrekend via de reserve lastenverlichting. Hierdoor is dit per saldo budgetneutraal.

Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO), budgetneutraal
Incidenteel voordeel door Specifieke uitkering Fries Integraal ZorgAkkoord (FRIZA) van € 28.000. Uitkering wordt gebruikt voor de dekking van bestaande lasten. Deze lasten zijn gedekt via de algemene reserve. Het voordeel wordt verrekend met de algemene reserve. Hierdoor is dit per saldo budgetneutraal.

Programma 8 Bouwen, wonen en gronden

Omgevingsvergunningen baten, incidenteel voordeel € 200.000
Hogere baten doordat er eind 2023 relatief veel vergunningsaanvragen zijn ingediend. Dit heeft waarschijnlijk te maken met de invoering van de omgevingswet per 2024.

Bijlage 1 Resultaten

2e marap 2024		Incidenteel	Structureel	Totaal
0. Bestuur en ondersteuning				
Lasten				
0.3 Thema Financien				
6005020 Kapitaallasten				
4510000 Betaalde rente				
	De nieuwe af te sluiten lening (zoals aangekondigd bij de begroting 2024) is iets later afgesloten dan begroot. Daarnaast wordt het budget voor dekking van kort geld niet benut.	153.000	0	153.000
6003000 Grond en gebouwen				
4380110 Ov goed en dienst				
	De overschrijding heeft te maken met kosten (energie, onderhoud en toezicht) van een aantal panden zoals de aula, Houtwal, Herenweg, Moskampweg en de oude kantine Griffioen. Dit wordt deels gecompenseerd door huur panden.	-170.000	0	-170.000
0.1 Thema Bestuur				
6001010 B&W				
4110250 Soc uitk (vrm) pers				
	Afrekening ontvangen over te veel betaald wachtgeld 2023	100.000	0	100.000
0.2 Thema Dienstverlening				
6002040 Overige gem winkel				
4380220 Contr en lidmaatsch				
	I.v.m. gestegen abonnementskosten VIND (PS Media) en onderhoud nieuw cashsysteem	-6.000	0	-6.000
4320000 Aanschaf duurz goed				

	Aanschaf nieuw cashsysteem vanwege defect huidig cashsysteem.	-18.000	0	-18.000
6002060 Burgerzakenleges				
4431000 Afdracht leges Rijk				
	Hogere lasten vanwege afgifte meer reisdocumenten dan begroot. Hogere lasten worden gecompenseerd door hogere baten.	-50.000	0	-50.000
Baten				
0.3 Thema Financien				
6005000 Deeln/dividend				
8520000 Dividend/winstuitk				
	Op basis van de nu ontvangen dividend in 2024 over het jaar 2023 is er een voordeel van € 39.000.	39.000	0	39.000
6005020 Kapitaallasten				
8510000 Ontvangen rente				
	Dit betreft de ontvangen rente als gevolg van het schatkistbankieren.	328.000	0	328.000
6007000 Gemeentefonds				
8431000 Alg uitk Gem fnds				
	Betreft verrekeningen voorgaande uitkeringsjaren van de algemene uitkering.	144.000	0	144.000
6003000 Grond en gebouwen				
8360000 Huren				
	Huur Houtwal en Herenweg. Kosten staan bij lasten.	75.000	0	75.000
0.2 Thema Dienstverlening				
6002060 Burgerzakenleges				
8370200 Leges en rechten				
	Hogere baten vanwege afgifte meer reisdocumenten dan begroot.	100.000	0	100.000
Totaal 0. Bestuur en ondersteuning		**695.000**	**0**	**695.000**
2. Vervoer				
Lasten				
2.1 Thema Verkeer en Vervoer				
6210000 Verharding				
4380650 Onderh onroer zaken				

	Bij de begroting 2024 is voor 2024 en 2025 € 700.000 per jaar (totaal € 1.400.000) extra beschikbaar gesteld om de kwaliteit van de wegen, fiets- en voetpaden te verbeteren. In 2024 wordt een deel van het werk dat voor 2025 gepland stond vervroegd uitgevoerd. Voor 2024 betekent dit een overschrijding van het budget van € 400.000. Voor 2025 betekent dit een onderbenutting van het budget van € 400.000. De onderbenutting in 2025 wordt bij de voorjaarsrapportage 2025 verwerkt.	-400.000	0	-400.000
6210040 Gladheidbestrijding				
4380110 Ov goed en dienst				
	De lasten voor gladheidsbestrijding zijn hoger dan begroot.	-25.000	0	-25.000
Totaal 2. Vervoer		**-425.000**	**0**	**-425.000**
3. Economie				
Lasten				
3.1 Thema Economie				
6340000 Toeristische org				
4438100 Ov ink ovdr n-overh				
	Er is iets minder budget nodig voor subsidies toeristische organisaties dan begroot.	5.000	0	5.000
6320100 Aanschaf rijdend mat				
4320000 Aanschaf duurz goed				
	Vervanging klein materieel onder het bedrag van de investeringsgrens van € 25.000. In de begroting 2025 is dit structureel verwerkt.	-20.000	0	-20.000
Baten				
3.1 Thema Economie				
6340040 Baten toeristenbel				
8221500 Toeristenbelasting				
	We verwachten meer baten doordat we in lijn met 2023 meer overnachtingen verwachten. Bij de behandeling van de verordening toeristenbelasting 2024 op 27 juni 2023 heeft u besloten om de leeftijd voor vrijstelling van toeristenbelasting te verhogen van tot en met 4 naar tot en met 12 jaar. De impact hiervan voor de toeristenbelasting is pas duidelijk in 2025 als de definitieve toeristenbelasting over 2024 wordt opgelegd. Voor de najaarsrapportage hebben we een inschatting gemaakt.	40.000	0	40.000
Totaal 3. Economie		**25.000**	**0**	**25.000**

4. Onderwijs				
Lasten				
4.1 Thema Onderwijs				
6420010 Huisvesting BO				
4380630 Verzekeringen				
	Lasten verzekeringen zijn hoger dan begroot. Structurele lasten zijn verwerkt in de begroting 2025	-15.000	0	-15.000
6420040 Huisvesting VO				
4380630 Verzekeringen				
	Lasten verzekeringen zijn hoger dan begroot. Structurele lasten zijn verwerkt in de begroting 2025	-10.000	0	-10.000
6430010 Leerlingenvervoer				
4341100 Verg natura aan pers				
	Er zijn minder kilometers gereden en minder bijzondere ritten geweest. Structureel voordeel is verwerkt in de begroting 2025.	100.000	0	100.000
6420050 MFS de Samensprong				
4380030 Energie				
	In 2023 heeft de toenmalige leverancier door interne problemen geen voorschotten voor elektriciteit in rekening gebracht. De afrekening 2023 is uiteindelijk in 2024 opgemaakt en betaald.	-30.000	0	-30.000
Totaal 4. Onderwijs		**45.000**	**0**	**45.000**
5. Sport, cultuur en recreatie				
Lasten				
5.2 Thema Recreatie en openbaar groen				
6570160 Materialen Groen				
4380630 Verzekeringen				
	jaarlijkse kosten waar geen budget voor is geraamd	-5.000	0	-5.000
6570110 Pumptrack Appelscha				
4320000 Aanschaf duurz goed				
	Bij de budgetoverheveling 2023-2024 is het budget voor Pumptrack Appelscha van € 20.000 overgeheveld, omdat er afstemming plaats vindt over gewijzigde plannen. Deze afstemming loopt nog. De pumptrack is hersteld. De lasten hiervan zijn beperkt. We stellen voor om dit budget te laten	20.000	0	20.000

	vrijvallen. Dit betekent dat de onttrekking aan de reserve overheveling budgetten vrijvalt. Per saldo is dit budgetneutraal. Als er concrete plannen zijn waarvoor budget nodig is, komen wij met een voorstel bij u.			
5.1 Thema Sport en Cultuur				
6520070 Sportter onderhoud				
4380110 Ov goed en dienst				
	Extra lasten onderhoud sportvelden. Dekking via specifieke uitkering stimulering sport 2024. Zie raadsmededeling #1280.	-59.000	0	-59.000
6550030 Monumenten verg.				
4380110 Ov goed en dienst				
	Minder inzet externen open monumentendag.	5.000	0	5.000
6510000 Sportstimulering				
4438100 Ov ink ovdr n-overh				
	Bij de heroverwegingen 2022-2025 is besloten dat binnen het Sociaal Domein in de jaren 2023 tot en met 2025 structureel € 200.000 bezuinigd moet worden. De bezuiniging van € 50.000 voor 2024 wordt ingevuld door te stoppen met preventielessen en een aantal activiteiten van Buurtsport. U bent hierover geïnformeerd via het raadsvoorstel incidentele subsidie exploitatietekort Stichting Scala 2024 en 2025, dat op 27 februari 2024 behandeld is door de raad. Het structurele voordeel is verwerkt in de begroting 2025.	50.000	0	50.000
Baten				
5.2 Thema Recreatie en openbaar groen				
6570030 Sloten & waterpartij				
8380300 Verg van derden				
	Hogere vergoeding Wetterskip voor onderhoud sloten	15.000	0	15.000
6570010 Beplant en gras				
8310000 Opb grondverkopen				
	Er worden dit jaar geen opbrengsten uit grondverkopen verwacht.	-40.000	0	-40.000
5.1 Thema Sport en Cultuur				
6520070 Sportter onderhoud				
8431100 Overige ovdr vh rijk				
	Afrekening specifieke uitkering stimulering sport 2022 (€ 33.000) en voorschot specifieke uitkering stimulering sport 2024 (140.000).	173.000	0	173.000
6010040 Reserve programma 5				

4710050 Reserves programma 5				
	Vrijval onttrekking reserve overheveling budgetten vanwege het niet benutten van het budget voor pumptrack Appelscha.	-20.000	0	-20.000
Totaal 5. Sport, cultuur en recreatie		**139.000**	**0**	**139.000**
6. Sociaal Domein				
Lasten				
6.2 Thema Meedoen				
6650000 Participatie Wrkdeel				
4341100 Verg natura aan pers				
	Bij de budgetoverheveling 2023-2024 zijn de ontvangen ESF-middelen over periode 2020-2022 (€ 210.545) overgeheveld. Deze middelen worden in 2024 niet benut. Daarnaast zijn de kosten voor participatietraject Iedereen in Beweging fors teruggelopen.	349.545	0	349.545
6640000 Sociale Werkvrz				
4433000 Bijdrage GR				
	Werkelijke bezetting lager dan geraamd.	50.000	0	50.000
6630060 Bijzondere bijstand				
4341200 Bijzondere bijstand				
	Via de decembercirculaire 2022 en 2023 hebben we in totaal € 825.000 ontvangen voor de energietoeslag 2023. Deze middelen zijn uiteindelijk via resultaatbestemming en de nota reserves en voorzieningen doorgeschoven naar 2024, omdat het rijk laat in 2023 de wetgeving op orde had en de uitvoering van de energietoeslag 2023 daardoor naar 2024 is gegaan. Er zijn voor circa € 300.000 aanvragen ingediend voor energietoeslag 2023. De resterende middelen worden niet benut.	525.000	0	525.000
6630120 Ind studietoeslag				
4341200 Bijzondere bijstand				
	Er is nog geen casus geweest waarvoor de toeslag ingezet moest worden.	10.000	0	10.000
6660000 Woningaanpassingen				
4341100 Verg natura aan pers				
	Minder dure woningaanpassingen	75.000	0	75.000
6660010 Hulpmiddelen				
4341500 Verg natura bruikln				

	Meer herverstrekkingen vanuit depot daardoor minder nieuwe verstrekkingen gedaan	100.000	0	100.000
6671120 Wmo dagbesteding 4341100 Verg natura aan pers				
	Zie toelichting budget 6671125 WMO indicatievrije dagbesteding.	200.000	0	200.000
6630140 Schuldhulpverlening 4380110 Ov goed en dienst				
	Via de meicirculaire 2023 hebben we € 62.000 ontvangen voor flankerend beleid energiearmoede. Bij de jaarrekening 2023 zijn deze middelen via resultaatbestemming beschikbaar gesteld in 2024. Dit budget wordt niet benut. Daarnaast zien we dat ook een deel van het reguliere budget niet wordt benut. Hierdoor ontstaat een incidenteel voordeel van € 63.000. Er zijn een aantal ontwikkelingen waardoor we verwachten dat dit budget de komende jaren wel nodig is. Het gaat dan bijvoorbeeld om extra kosten voor schuldhulpverlening aan ondernemers (na aflopen coronasteun), een nader onderzoek naar het 'in huis halen' van budgetbeheer en het coördineren van een papierwinkel.	125.000	0	125.000
6630083 Fonds Maatsch. inst. 4438100 Ov ink ovdr n-overh				
	Bij de jaarrekening 2023 is het budget voor het fonds maatschappelijke instellingen van € 245.000 via resultaatbestemming beschikbaar gesteld in 2024. De subsidieregeling is inmiddels afgerond. Er zijn minder aanvragen ingediend dan verwacht. Het restende budget van € 207.000 kan vrijvallen. Dit betekent dat de onttrekking aan de algemene reserve vrijvalt. Per saldo is dit budgetneutraal.	207.000	0	207.000
6660070 Vervoersvoorziening 4341100 Verg natura aan pers				
	In 2024 zijn meer mensen gebruik gaan maken van de vervoerspas en de verwachting is dat december een 'dure' maand is.	-100.000	0	-100.000
6671125 WMO ind.vrij dagbest 4438100 Ov ink ovdr n-overh				

	In de voorjaarsrapportage is een voordeel van € 330.000 opgenomen voor WMO dagbesteding. Daarbij is per abuis geen rekening gehouden met een grote nog te verstrekken subsidie. Op dit budget is sprake van een nadeel van € 445.000. Op budget 6671110 wmo begeleiding is sprake van een voordeel van € 200.000. Per saldo is het nadeel bij de najaarsrapportage € 245.000.	-445.000	0	-445.000
6.1 Thema Samenleven				
6610030 Kwal peuter kinder				
4438100 Ov ink ovdr n-overh				
	Lasten voor inspectie kinderopvang en gastouders zijn hoger dan begroot. Stuctureel nadeel is verwerkt in de begroting 2025.	-15.000	0	-15.000
Baten				
6.2 Thema Meedoen				
6630080 Armoedebeleid/Minima				
8431100 Overige ovdr vh rijk				
	Afrekening subsidie 2021 en 2022 Stichting Jeugdfonds Sport & Cultuur Fryslan.	25.000	0	25.000
6.1 Thema Samenleven				
6610230 Samenlevingsopbouw				
8431100 Overige ovdr vh rijk				
	Specifieke uitkering Fries Integraal ZorgAkkoord (FRIZA). Uitkering wordt gebruikt voor dekking van lasten, die al in de begroting zijn verwerkt.	28.000	0	28.000
6010050 Reserve programma 6				
4710060 Reserves programma 6				
	Vrijval onttrekking reserve overheveling budgetten vanwege het niet benutten van het budget participatie werkdeel (ESF React EU 2020-2022). Mutatie algemene reserve door het voordeel van de Specifiek Uitkering Fries Integraal ZorgAkkoord (FRIZA) waarmee lasten OKO worden gedekt.	-238.545	0	-238.545
6010050 Reserve programma 6				
8710060 Reserves programma 6				
	Vrijval bestemming resultaat vanwege het niet benutten van het budget voor energietoeslag (€ 525.000), aanpak armoede/schulden (€ 62.000) en Fonds Maatschappelijke instellingen (€ 207.000).	-794.000	0	-794.000

Totaal 6. Sociaal Domein		**102.000**	**0**	**102.000**
7. Volksgezondheid en milieu				
Lasten				
7.2 Duurzaamheid, Riolering en Afval				
6730020 Inz milieustraat				
4380110 Ov goed en dienst				
	De werkelijke indexatie van de dienstverleningsovereenkomst is hoger dan begroot.	-30.000	0	-30.000
6730030 Afv. huish. Rest.				
4380110 Ov goed en dienst				
	De werkelijke indexatie van de dienstverleningsovereenkomst is hoger dan begroot.	-8.000	0	-8.000
6730050 Grof hh afval,puin				
4380110 Ov goed en dienst				
	De werkelijke indexatie van de dienstverleningsovereenkomst is hoger dan begroot.	-7.000	0	-7.000
6730060 Afv. Met,gl,pap,tex				
4380110 Ov goed en dienst				
	De werkelijke indexatie van de dienstverleningsovereenkomst is hoger dan begroot.	-8.000	0	-8.000
Baten				
7.2 Duurzaamheid, Riolering en Afval				
6740000 Milieubeleid				
8380300 Verg van derden				
	Lagere baten omdat overeengekomen is dat zakelijke lasten en/of gemeentelijke belastingen worden verrekend met de verschuldigde vergoeding.	-15.000	0	-15.000
6730060 Afv. Met,gl,pap,tex				
8380300 Verg van derden				
	Meer baten door hogere vergoeding van oud papier	68.000	0	68.000
7.1 Gezondheid				
6710100 OKO				
8431100 Overige ovdr vh rijk				
	Specifieke uitkering Fries Integraal ZorgAkkoord (FRIZA). Uitkering wordt gebruikt voor de dekking van bestaande lasten.	28.000	0	28.000

6010070 Reserve programma 7				
4710070 Reserves programma 7				
	Mutatie reserve lastenverlichting door het voordeel dat per saldo ontstaat door de hogere vergoeding oud papier minus de hogere lasten door een hogere indexatie dan begroot.	-15.000	0	-15.000
Totaal 7. Volksgezondheid en milieu		**13.000**	**0**	**13.000**
8. Bouwen wonen en gronden				
Lasten				
8.1 Thema Bouwen wonen grondexploitatie				
6830020 Omg verg				
4380640 Automatiseringskstn				
	Extra lasten software omgevingsplannen. Structureel nadeel is verwerkt in de begroting 2025.	-8.000	0	-8.000
Baten				
8.1 Thema Bouwen wonen grondexploitatie				
6810000 Bestemmingsplannen				
8370200 Leges en rechten				
	Hogere baten doordat er eind 2023 relatief veel vergunningsaanvragen zijn ingediend. Dit heeft waarschijnlijk te maken met de invoering van de omgevingswet per 2024.	15.000	0	15.000
6830030 Omg verg baten				
8370200 Leges en rechten				
	Hogere baten doordat er eind 2023 relatief veel vergunningsaanvragen zijn ingediend. Dit heeft waarschijnlijk te maken met de invoering van de omgevingswet per 2024.	200.000	0	200.000
Totaal 8. Bouwen wonen en gronden		**207.000**	**0**	**207.000**
Eindtotaal		**801.000**	**0**	**801.000**

Bijlage 2 Programmawijzigingen, zonder resultaatimpact

2e marap 2024	Incidenteel	Structureel	Totaal
0. Bestuur en ondersteuning			
Lasten			
0.3 Thema Financien			
6004160 Afdeling M&O			
4110000 Loonkosten en toel			

	Lasten personele inzet gebiedsgerichte aanpak (€ 72.000). Dekking via budget voor uitvoeringskosten gebiedsgerichte aanpak. Lasten personele inzet Hoofdlijnakkoord GGZ (€ 12.000). Dekking via middelen hoofdlijnakkoord GGZ. Lasten personele inzet zorgeconomie, valpreventie en beweeglijk ouder worden (totaal € 46.000). Dekking via specifieke uitkering Fries Integraal ZorgAkkoord (FRIZA).	-130.000	0	-130.000
Baten				
0.3 Thema Financien				
6004160 Afdeling M&O				
8431100 Overige ovdr vh rijk				
	Specifieke uitkering Fries Integraal ZorgAkkoord (FRIZA).	46.000	0	46.000
Totaal 0. Bestuur en ondersteuning		**-84.000**	**0**	**-84.000**
3. Economie				
Lasten				
3.1 Thema Economie				
6340010 Gebiedsger beleid				
4380110 Ov goed en dienst				
	Budget voor uitvoeringskosten gebiedsgerichte aanpak is bestemd voor extra inzet personeel en wordt daarom overgeboekt naar het personeelsbudget M&O.	72.000	0	72.000
Totaal 3. Economie		**72.000**	**0**	**72.000**
5. Sport, cultuur en recreatie				
Lasten				
5.1 Thema Sport en Cultuur				
6510000 Sportstimulering				
4438100 Ov ink ovdr n-overh				
	De inhuurlasten projectleider beweegrijk ouder wordt gedekt uit het budget valpreventie in plaats van dit budget.	-20.000	0	-20.000
Totaal 5. Sport, cultuur en recreatie		**-20.000**	**0**	**-20.000**
6. Sociaal Domein				
Baten				

6.3 Thema Goed Opgroeien				
6681015 Zorg en veiligheid				
8438000 Overige inkovdr				
	Middelen hoofdlijnenakkoord GGZ	12.000	0	12.000
Totaal 6. Sociaal Domein		**12.000**	**0**	**12.000**
7. Volksgezondheid en milieu				
Lasten				
7.2 Duurzaamheid, Riolering en Afval				
6740090 Handhaving				
4433000 Bijdrage GR				
	Hogere lasten vanwege frictiekosten FUMO omgevingswet. Dekking budget omgevingswet. Conform besluit raad 26 september 2023.	-68.000	0	-68.000
7.1 Gezondheid				
6710120 Valpreventie				
4380110 Ov goed en dienst				
	Dekking inhuurlasten projectleider beweegrijk ouder worden.	20.000	0	20.000
Totaal 7. Volksgezondheid en milieu		**-48.000**	**0**	**-48.000**
8. Bouwen wonen en gronden				
Lasten				
8.1 Thema Bouwen wonen grondexploitatie				
6810050 Nieuwe omgevingswet				
4380110 Ov goed en dienst				
	Dekking hogere lasten vanwege frictiekosten FUMO omgevingswet. Conform besluit raad 26 september 2023.	68.000	0	68.000
Totaal 8. Bouwen wonen en gronden		**68.000**	**0**	**68.000**
Eindtotaal		**0**	**0**	**0**

Bijlage 3 Administratieve wijzigingen, zonder resultaatimpact

2e marap 2024	Incidenteel	Structureel	Totaal
2. Vervoer			
Lasten			

2.1 Thema Verkeer en Vervoer				
6210020 Bruggen en Duikers				
4380110 Ov goed en dienst				
	Kosten brug Ravenswoud (gedekt door SIMsubsidie)	-28.000	0	-28.000
6210000 Verharding				
4380110 Ov goed en dienst				
	Hogere lasten vanwege herstellen van troittors. Hogere lasten worden gedekt door een hogere bijdrage glasvezelaanleg.	-50.000	0	-50.000
Baten				
2.1 Thema Verkeer en Vervoer				
6210020 Bruggen en Duikers				
8380300 Verg van derden				
	Bijdrage brug Ravenswoud (Simsubsidie)	28.000	0	28.000
6210000 Verharding				
8380300 Verg van derden				
	Hogere bijdrage Glasvezelaanleg	50.000	0	50.000
Totaal 2. Vervoer		**0**	**0**	**0**
4. Onderwijs				
Lasten				
4.1 Thema Onderwijs				
6430050 Onderw. ahterst. bel				
4438100 Ov ink ovdr n-overh				
	Extra lasten onderwijsachterstanden beleid en Nationaal Programma onderwijs. Worden gedekt via een specifieke uitkering.	-302.000	0	-302.000
Baten				
4.1 Thema Onderwijs				
6430050 Onderw. ahterst. bel				
8431100 Overige ovdr vh rijk				
	Doorgeschoven specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid en Nationaal Programma Onderwijs van 2023 naar 2024	302.000	0	302.000
Totaal 4. Onderwijs		**0**	**0**	**0**
5. Sport, cultuur en recreatie				

Lasten				
5.1 Thema Sport en Cultuur				
6520000 Sportcompl Boekhorst				
4380110 Ov goed en dienst				
	Lasten specifieke uitkering meerkosten energie openbare zwembaden 2023. Omdat het voorschot te hoog is moet een aanzienlijk deel worden terugbetaald aan het rijk. Uitbetaling vindt plaats nadat we de definitieve beschikking van het rijk hebben ontvangen.	-342.000	0	-342.000
Baten				
5.1 Thema Sport en Cultuur				
6520000 Sportcompl Boekhorst				
8380300 Verg van derden				
	Voorschot specifieke uitkering meerkosten energie openbare zwembaden 2023	342.000	0	342.000
Totaal 5. Sport, cultuur en recreatie		**0**	**0**	**0**
6. Sociaal Domein				
Lasten				
6.2 Thema Meedoen				
6671010 WMO hulp bij huish				
4341100 Verg natura aan pers				
	Uitgaven voor Powerful Ageing worden overgeboekt naar 6671075	80.000	0	80.000
6671075 Wmo ov. maatw.arran.				
4341100 Verg natura aan pers				
	Uitgaven voor Powerful Ageing	-80.000	0	-80.000
6630085 Energiearmoede				
4380110 Ov goed en dienst				
	Lasten acties energiearmoede. Dekking via specifieke uitkering energiearmoede	-487.000	0	-487.000
6.1 Thema Samenleven				
6610140 Jeugd- en volw werk				
4438100 Ov ink ovdr n-overh				
	Correctie bijdrage Veiligheidsregio. Zie ook toelichting 6710050 jeugdgezondheidszorg	76.522	0	76.522

6610210 Oekraine opv. vlucht				
4380110 Ov goed en dienst				
	Kosten verbouwing Dr Beumerstraat 1 Haulerwijk. De kosten worden gedekt uit de transitievergoeding Rijk.	-30.000	0	-30.000
6610260 Buurthuiskamer				
4380110 Ov goed en dienst				
	Lasten Aandachtsgebieden Stellingwerven 2024. Lasten worden gedekt door subsidie provincie.	-111.000	0	111.000
6.3 Thema Goed Opgroeien				
6681015 Zorg en veiligheid				
4380110 Ov goed en dienst				
	Lasten hoofdlijnenakkoord GGZ	-100.000	0	-100.000
Baten				
6.2 Thema Meedoen				
6630085 Energiearmoede				
8431100 Overige ovdr vh rijk				
	Restant specifieke uitkering energiearmoede.	487.000	0	487.000
6.1 Thema Samenleven				
6610210 Oekraine opv. vlucht				
8431100 Overige ovdr vh rijk				
	Transitievergoeding Rijk verbouwing Dr Beumestraat 1 Haulerwijk.	30.000	0	30.000
6610260 Buurthuiskamer				
8432100 Bijdr overh n-rijk				
	Restant provinciale subsidie Aandachtsgebieden Stellingwerven 2020-2024	111.000	0	111.000
6.3 Thema Goed Opgroeien				
6681015 Zorg en veiligheid				
8438000 Overige inkovdr				
	Middelen hoofdlijnenakkoord GGZ	100.000	0	100.000
Totaal 6. Sociaal Domein		**76.522**	**0**	**76.522**
7. Volksgezondheid en milieu				
Lasten				
7.2 Duurzaamheid, Riolering en Afval				
6830120 Lok. aanp. isolatie				

4380110 Ov goed en dienst				
	Lasten Lokale Aanpak Isolatie. Dekking via Specifieke Uikering Isolatieprogramma.	-1.560.000	0	-1.560.000
6740130 Natuurincl. isoleren				
4380010 Ov goed dienst (KPV)				
	Lasten kraamverblijven en soortenmanagementplan. Zie raadsmededeling #1385 (SMP) en raadsmededeling september 2024.	-167.000	0	-167.000
7.1 Gezondheid				
6710050 Jeugdgezondheidszorg				
4433000 Bijdrage GR				
	Lasten hogere bijdrage Veiligheidsregio zijn bij de voorjaarsrapportage bij abuis op het verkeerde budget geboekt. Dit wordt nu gecorrigeerd.	-76.522	0	-76.522
6710000 Gezondheidsbeleid				
4438100 Ov ink ovdr n-overh				
	Subsidie kleine boerderij (€ 32.000). Dekking subsidie kleine boerderij via subsidie zonmw. Daarnaast wordt via dit budget voor € 10.000 de lasten van OKO gedekt.	-22.000	0	-22.000
6710100 OKO				
4380110 Ov goed en dienst				
	Dekking OKO lasten vanuit budget gezondheidsbeleid (-10.000) Dekking OKO lasten vanuit budget mentale gezondheid (-8.000)	-18.000	0	-18.000
6710060 Dorpsontw.m. Fryslân				
4380110 Ov goed en dienst				
	Lasten voor wijkgesprekken over langer thuis wonen. Lasten worden gedekt via subsidie van de provincie.	-15.000	0	-15.000
6710130 Mentale Gezondheid				
4380110 Ov goed en dienst				
	Wordt ingezet voor dekking lasten OKO	8.000	0	8.000
Baten				
7.2 Duurzaamheid, Riolering en Afval				
6830120 Lok. aanp. isolatie				
8431100 Overige ovdr vh rijk				

	Specifieke Uitkering Isolatieprogramma (Lokale Aanpak Isolatie)	1.560.000	0	1.560.000
6740130 Natuurincl. isoleren				
8432000 Inkovdr oh-geen rijk				
	Specifieke Uitkering soortenmanagementplan en aanbrengen kraamverblijven	167.000	0	167.000
7.1 Gezondheid				
6710000 Gezondheidsbeleid				
8431100 Overige ovdr vh rijk				
	subsidie zonmw kleine boerderij	32.000	0	32.000
6710060 Dorpsontw.m. Fryslân				
8431100 Overige ovdr vh rijk				
	Subsidie vanuit provincie	15.000	0	15.000
Totaal 7. Volksgezondheid en milieu		**-76.522**	**0**	**-76.522**
Eindtotaal		**0**	**0**	**0**

Budgetoverheveling 2023-2024

Nr	Afdeling	Omschrijving	Grootboeknr/ kostenplaats	Bedrag	Uitgaven t/m augustus	Nog te verwachten uitgaven	Vrijval 2024
1	Mens & Omgeving	Cultuurbevordering	6530020 / 4420010	35.000	2.000	33.000	-
2	Mens & Omgeving	Pumptrack Appelscha	6570110 / 4320000	20.000	-	-	20.000
3	Mens & Omgeving	Pumptrack Oosterwolde	6570190 / 4320000	125.000	-	125.000	-
4	Mens & Omgeving	Participatie werkdeel	6650000 / 4380900	210.545	-	-	210.545
5	Mens & Omgeving	Samenlevingsopbouw	6610230 / 4438100	20.000	-	20.000	-
6	Mens en Omgeving	Onderwijsbeleid Algemeen / Taallessen Oekrainers	6430000 / 4420010	24.000	24.000	-	-
7	K&O	Werk aan Uitvoering	6002050 / 4380110	229.000	20.000	209.000	-
8	Openbare Ruimte	Mobiliteitsvisie	6210140 / 4380110	20.000	-	20.000	-
				683.545	**46.000**	**407.000**	**230.545**

Toelichting

1. Het resterende bedrag is beschikbaar voor de verdere uitwerking van de plannen. Dit is ook afhankelijk van de besluitvorming over de Miente als onderdeel van het accommodatiebeleid.
2. Bij de budgetoverheveling 2023-2024 is het budget voor Pumptrack Appelscha van € 20.000 overgeheveld, omdat er afstemming plaats vindt over gewijzigde plannen.
   Deze afstemming loopt nog. De bestaande pumptrack is hersteld. De lasten hiervan zijn beperkt. We stellen voor om dit budget te laten vrijvallen. Als er concrete plannen zijn waarvoor budget nodig is, komen wij met een voorstel bij u.
3. Bij de kaderbrief 2025 heeft u budget beschikbaar gesteld voor een skatebaan. Zowel qua vergunning als uitvoering is het handig om de pumptrack en de skatebaan aan elkaar te verbinden.
   Er wordt waarschijnlijk eind 2024 gestart met de uitvoering. Afhankelijk van de voortgang doen we u mogelijk een voorstel om via resultaatbestemming 2024 een deel van het budget over te hevelen naar 2025.
4. Bij de budgetoverheveling 2023-2024 zijn de ontvangen ESF-middelen over periode 2020-2022 overgeheveld. Deze middelen worden in 2024 niet benut.
5. Budget is bestemd voor een subsidieaanvraag. Deze aanvraag is recent ontvangenvan en wordt binnenkort afgewikkeld.
6. Maatwerktraingen Nederlands worden inmiddels gegeven door Firda. Het bedrag is uitgegeven.
7. Met de aanstelling van de nieuwe programmamanager dienstverlening is er een duidelijke focus gekomen op de uitvoering van dit project. We hebben inmiddels aanzienlijke voortgang geboekt
   en verwachten het budget in 2024 (deels) te besteden aan ontwikkeling van een digitale regelingenwijzer, uitwerking van een kanaalstrategie, permanent klanttevredenheidsonderzoek en het uitvoeren van twee klantreizen.
8. Er wordt een duurzame mobiliteitsvisie opgesteld. De verwachting is dat het bedrag in Q4 2024 wordt uitgegeven.

Resultaatbestemming jaarrekening 2023

Nr	Afdeling	Omschrijving	Grootboeknr/ kostenplaats	Bedrag	Uitgaven t/m augustus	Nog te verwachten uitgaven	Vrijval 2024
1		Bijzondere bijstand	6630060/4341200	200.000	-	-	200.000
2		Schuldhulpverlening	6630140/4380110	62.000	-	-	62.000
3		Armoedebeleid/minima	6630080/4380110	77.000	-	77.000	-
4		Fonds Maatschappelijke instellingen	6630083/4420010	245.000	38.000	-	207.000
5		Oekraine opvang vluchtelingen	6610210/4380110	1.442.000	-	1.442.000	-
6		Nieuwe omgevingswet	6810050/4380110	308.000	-	-	-
7		M&O budget	6340010/4380110	72.000	-	72.000	-
8		Monumenten/woningen	6550010/4380100	50.000	50.000	-	-
9		Reserve organisatieontwikkelingen	9231708	177.000	40.000	19.500	-
				2.633.000	**128.000**	**1.610.500**	**469.000**

Toelichting

1. Er zijn niet/nauwelijks aanvragen ingediend voor energietoeslag 2023.
2. Er zijn naast de reguliere activiteiten nog geen nieuwe acties uitgezet waardoor dit budget kan vrijvallen.
3. Er moet nog een grote subsidie worden uitgekeerd. Daarmee is de verwachting dat het budget grotendeels wordt benut.
4. Subsidieregeling is afgerond. Minder aanvragen dan verwacht.
5. In het eerste kwartaal van 2024 zijn diverse mogelijkheden voor besteding besproken en onderzocht. We zijn vervolgens aan de slag gegaan met de verdere uitwerking van een van deze mogelijkheden.
   Uiteindelijk is begin juli gebleken dat dit plan niet haalbaar was. Inmiddels zijn de nieuwe projectleiders gestart. Verwachting is dat we in het vierde kwartaal van dit jaar met een voorstel op hoofdlijnen komen.
6. Budget is gereserveerd voor verdere invoering omgevingswet (o.a. opstellen omgevingsplan, deadline 2031). Via de algemene reserve wordt dit overgeheveld naar 2025.
7. Budget is bij de decembercirculaire 2023 beschikbaar gesteld voor uitvoeringskosten gebiedsgerichte aanpak. Begint vanaf Q4 2024 echt te lopen. Waarschijnlijk gaan we u voorstellen om dit budget (deels) over te hevelen naar 2025.
   Waarschijnlijk gaan we u voorstellen om dit budget (deels) over te hevelen naar 2025.
8. Schilderwerk is afgerond
9. Betreft dotatie aan reserve. Lasten 2024 liggen in lijn met de begrote onttrekking van € 59.500 voor 2024.

Raadsvoorstel

Commissievergadering	**:**	**Planning en Control**
Titel	:	Programmabegroting 2025-2028
Onderwerp	:	Programmabegroting 2025-2028
Portefeuillehouder/Teamleider	:	Jan van Weperen / Froukje de Wit
Extern zaak ID (zaakcode)	:	

Datum collegevergadering

17 september 2024

Voorgesteld besluit

1. De Programmabegroting 2025 en het meerjarenperspectief 2026-2028 vast te stellen.

   En daarmee:

2. Voor de vervanging van de parkeerplaatsen bij het sportterrein van SV Oosterwolde een voorlopig krediet vast te stellen van € 260.000, met een kapitaallast van €20.000 per jaar en dit als eerste wijziging te verwerken in de Programmabegroting 2025-2028

Openbaar

Ja, passief via openbaar verslag

Inleiding

U ontvangt hierbij de Programmabegroting 2025-2028.

Financieel perspectief

Financieel gezien zijn de komende jaren voor gemeenten onzeker. Zo ook voor onze gemeente. Vanaf 2026 ontvangen we fors minder geld uit het gemeentefonds. Dit is de grootste inkomstenbron van onze gemeente. Het is nog erg onduidelijk of en in hoeverre het Rijk ons hierin tegemoetkomt. Voor een deel is via de voorjaarsnota/meicirculaire van het Rijk hiervoor compensatie gekomen. Uit eerdere financieel perspectieven bleek dat we voor zowel 2025 als de jaren daaropvolgend een negatief begrotingsperspectief konden verwachten. Dat betekende dat we zonder passende maatregelen geen sluitende begroting aan de provincie konden indienen. Daarom zijn er tijdens de behandeling van de kaderbrief diverse maatregelen door ons aangedragen. U hebt hier met amendementen ook wijzigingen op aangebracht. De geamendeerde besluitvorming vanuit de Kaderbrief is in deze begroting verwerkt. Na verwerking hiervan komen de jaren 2025 tot en met 2027 in totaal uit op een negatief saldo en 2028 op een positief saldo. De provincie kijkt hierbij naar het structurele deel van het resultaat van 2025 óf 2028. Een van beide dient minimaal structureel in evenwicht te zijn. Na verwerking van de genoemde maatregelen is voor 2025 het structurele resultaat, evenals in 2028 positief. De jaren 2026 en 2027 zijn structureel negatief.

Omdat het structurele resultaat voor 2025 een positief saldo laat zien is het niet benodigd om de op voorhand geraamde onttrekking uit de algemene reserve van € 540.000 op te nemen in de begroting. Het totaal saldo van 2025 laat echter een negatief saldo van € 1.168.000 (na nieuw beleid) zien welke uit eindelijk ten laste van de algemene reserve zal komen.

De inzet van jeugdhulp laat al enige jaren een forse stijging zien, zowel in duur als in complexiteit en intensiteit. Daardoor nemen de kosten ook fors toe. Daarom is bij de voorjaarsrapportage 2024 het budget met € 2.300.000 bijgesteld. Omdat u akkoord bent gegaan met de maatregelen die moeten leiden tot een besparing oplopend tot € 1.200.000 vanaf 2027 hebben we het budget in de begroting met de besparingen verlaagd. De prognose is getoetst, oorzaken zijn achterhaald en u wordt periodiek op de hoogte gehouden over de voortgang.

De cijfers laten daarmee een voorzichtig positief beeld zien. Tegelijkertijd zijn er grote opgaven die op ons afkomen en zijn de ambities groot. Denk aan het accommodatiebeleid, woningbouw en de opgave op het gebied van statushouders en vluchtelingen. Daarnaast zijn er ook ontwikkelingen waar we beperkt (direct) invloed op hebben.

Samenwerkingsagenda

- Voor een update van de voortgang van onderwerpen uit de samenwerkingsagenda wordt gebruik gemaakt van de midterm Review. Deze is als bijlage toegevoegd aan de begroting.
- De nieuwe onderhoudsplannen van een meerdere accommodaties geven aan dat de huidige dotaties in de onderhoudsvoorzieningen veel te laag zijn om de toekomstige onderhoudsbehoefte te dekken. Er moet structureel budget aan de voorzieningen worden toegevoegd om de voorzieningen voor langere termijn in stand te houden. Na vaststelling van het accommodatiebeleid komen wij met een voorstel voor het vaststellen van de nieuwe onderhoudsplannen en actualisatie van de voorzieningen.

Argumenten

1.1 Programmabegroting 2025 en meerjarenperspectief vaststellen

Het vertrekpunt voor het opstellen van deze begroting is de Kaderbrief 2025-2028 met de mededeling over de gevolgen van de Meicirculaire 2024. De besluiten uit de kaderbrief en de meicirculaire zijn primitief in de programmabegroting verwerkt. Het gaat daarbij om de besluiten over de voorjaarsrapportage 2024, diverse onvermijdelijke budgettaire consequenties en de besluiten nieuw beleid en de daarop aansluitende dekkingsvoorstellen.

Begrotingsperspectief	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structureel Begrotingsresultaat				
Saldo bestaand beleid	111	-1.535	-387	348
Saldo nieuw beleid	-20	-20	-20	-20
Structureel perspectief	**91**	**-1.555**	**-407**	**328**
Incidentele baten en lasten				
Saldo incidentele baten en lasten bestaand beleid	-1.259	-717	-	-
Saldo incidentele baten en lasten	**-1.259**	**-717**		
Totaal begrotingsresultaat	**-1.168**	**-2.272**	**-407**	**328**

In bovenstaande tabel staat het begrotingsperspectief voor de komende jaren:

- Saldo bestaand beleid: dit is het structurele saldo van baten en lasten op basis van bestaand beleid
- Saldo nieuw beleid: dit is het saldo baten en lasten nieuw beleid bij vaststelling van dit nieuwe beleid (één onderwerp)
- Structureel perspectief (na nieuw beleid): dit is het structurele begrotingsperspectief als positief wordt besloten over het structurele nieuw beleid
- Totaal begrotingsresultaat: dit is het totale begrotingsperspectief. Dit is inclusief incidentele baten en lasten.

Structurele perspectief

Het structurele perspectief voor nieuw beleid is verbeterd ten opzichte van het laatst gepresenteerde structurele perspectief in de mededeling van 16 juli (#1640), na de besluitvorming over de kaderbrief 2025-2028 en inclusief de gevolgen van de Meicirculaire 2024. Dat komt door de volgende zaken:

- De indexatie voor lonen en prijzen gemiddeld ruim € 400.000 per jaar lager is dan waar we rekening mee hadden gehouden.
- Het voordeel van lagere lasten voor energie van € 100.000 blijkt op basis van actuele prijzen niet volledig realiseerbaar, het voordeel is verlaagd naar € 50.000.
- De dienstverleningsovereenkomst met Caparis is geactualiseerd. Hierdoor is er sprake van een voordeel voor de begroting 2025 van € 115.000. Voor 2026 is dit € 22.000, voor 2027 wordt dit een nadeel van € 94.000 en voor 2028 een nadeel van € 61.000.
- Onze gemeente neemt vanaf 2022 deel aan EuropaPact Fryslân (voorheen Friese Projecten Machine). Doel is om meer en betere projecten te ontwikkelen waarmee vanuit Friesland met succes een beroep kan worden gedaan op middelen uit de diverse Europese programma's ten behoeve van de brede welvaart in Europa. Voor de voortzetting van de samenwerking is structureel € 26.000 nodig.
- Verlenging van de bruikleen van de kunst voor de Mader Kunstroute voor 2025, kosten € 13.500. Bij de kaderbrief 2026-2029 komen we met een voorstel voor de route na 2025.

We zijn blij dat het samen gelukt is toch een sluitende begroting te kunnen presenteren. De komende jaren zullen er nog veel uitdagingen volgen, maar de basis voor een financieel gezonde toekomst voor de komende jaren is gelegd.

1.2 Septembercirculaire 2024
De laatst verschenen (en verwerkte) circulaire van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds is de Meicirculaire 2024. De definitieve uitkomsten van de Septembercirculaire 2024 delen wij u mee voorafgaand aan de behandeling van de begroting.

2.1 Nieuw beleid
In het hoofdstuk ‘nieuw beleid’ in de begroting zijn de voorstellen uitgewerkt.

2.2 Eerste begrotingswijziging
De besluitvorming over de voorstellen nieuw beleid zijn van invloed op het begrotingsresultaat. Om een accuraat beeld te presenteren van onze Programmabegroting 2025 en het meerjarenperspectief stellen we voor om deze wijziging te verwerken in de eerste begrotingswijziging 2025.

Kanttekeningen
Zie inleiding m.b.t. meerjarige perspectief.

Financiële toelichting
Zie argumenten en de programmabegroting 2025-2028

Publicatie voor bekendmaking
De Programmabegroting is beschikbaar via ooststellingwerf.begrotingsapp.nl

Vervolg
Planning:
- Dinsdag 15 oktober 2024: Raadscommissie P&C
- Dinsdag 5 november 2024: Raadsvergadering

Burgemeester en wethouders van Ooststellingwerf,

, secretaris , burgemeester.

Bijlagen
1. Programmabegroting 2025-2028

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

nr.

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 17 september 2024;

besluit

1. De Programmabegroting 2025 en het meerjarenperspectief 2026-2028 vast te stellen.

   En daarmee:

2. Voor de vervanging van de parkeerplaatsen bij het sportterrein van SV Oosterwolde een voorlopig krediet vast te stellen van € 260.000, met een kapitaallast van €20.000 per jaar en dit als eerste wijziging te verwerken in de Programmabegroting 2025-2028

.

Besloten in de openbare vergadering van 5 november 2024.

, griffier. , voorzitter.

Begroting 2025

gemeente ooststellingwerf

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 4
Leeswijzer 6
Aanbieding 7
Programma 0 | Bestuur en ondersteuning 9
Thema 0.1 Bestuur 9
Thema 0.2 Dienstverlening 11
Thema 0.3 Financiën 12
Begroting Programma 0 13
Programma 1 | Veiligheid 15
Thema 1.1 Openbare orde en veiligheid 15
Begroting Programma 1 16
Programma 2 | Verkeer en vervoer 17
Thema 2.1 Verkeer en vervoer 17
Begroting Programma 2 18
Programma 3 | Economie 19
Thema 3.1 Economie 19
Begroting Programma 3 21
Programma 4 | Onderwijs 22
Thema 4.1 Onderwijs 22
Begroting Programma 4 24
Programma 5 | Sport, cultuur en recreatie 25
Thema 5.1 Sport en cultuur 25
Thema 5.2 Recreatie en openbaar groen 26
Begroting Programma 5 28
Programma 6 | Sociaal Domein 30
Thema 6.1 Samenleven 31
Thema 6.2 Meedoen 34
Thema 6.3 Goed Opgroeien 38
Begroting Programma 6 40
Programma 7 | Volksgezondheid en milieu 43
Thema 7.1 Gezondheid 43
Thema 7.2 Duurzaamheid, riolering en afval 46
Begroting Programma 7 50
Programma 8 | Bouwen, wonen en gronden 51
Thema 8.1 Bouwen, wonen en grondexploitatie 51
Begroting Programma 8 55
Paragrafen 56
Paragraaf 1 | Lokale Heffingen 56

Paragraaf 2 | Weerstandsvermogen en risicobeheersing 63
Paragraaf 3 | Onderhoud kapitaalgoederen 72
Paragraaf 4 | Financiering 78
Paragraaf 5 | Bedrijfsvoering 81
Paragraaf 6 | Verbonden partijen 83
Paragraaf 7 | Grondbeleid 91
Paragraaf 8 | OWO-Samenwerking 95
Paragraaf 9 | Strategische projecten en ontwikkelingen 97
Paragraaf 10 | Visie op Samenleven 104
Paragraaf 11 | Wet open overheid (Woo) 109
Begrotingspositie 2025-2028 110
Begrotingsresultaat 112
Nieuw Beleid 114
Status samenwerkingsagenda 115
Financiële positie 118
Bijlagen 123
A. Kerngegevens 123
B. Reserves en voorzieningen 2023-2028 125
C. Overzicht incidentele lasten en baten 128
D. Beleidsindicatoren 131
E. Subsidieontvangers 140

Leeswijzer

Leeswijzer

De Programmabegroting 2025 heeft dezelfde indeling als de vorige begroting, namelijk met negen programma's op basis van de BBV-indeling (Besluit Begroting en Verantwoording). De begroting bestaat uit de beleidsbegroting en de financiële begroting. In de beleidsbegroting staan de programma's en paragrafen. Per programma en thema geven we antwoord op de 4 W-vragen: *wat willen we bereiken, wat gaan we ervoor doen, wat merkt de inwoner ervan* en *wat mag het kosten*. Een aantal financiële aspecten in de begroting gaat over de programma's heen. Deze beschrijven we in elf paragrafen die een dwarsdoorsnede van de programma's geven.

De financiële begroting bestaat uit de begrotingspositie 2025-2028 (vertrekpunten, uitgangspunten en begrotingsresultaat), een hoofdstuk nieuw beleid en het financieel meerjarenperspectief.

De volgende bijlagen zijn toegevoegd:

- Kerngegevens.
- Een overzicht van de reserves en voorzieningen 2023-2028.
- Een overzicht van de incidentele lasten en baten 2025-2028.
- Een lijst van beleidsindicatoren. Meer informatie over beleidsindicatoren vindt u op waarstaatjegemeente.nl.
- Een overzicht van subsidieontvangers.

Aanbieding

Aanbieding

U ontvangt hierbij de Programmabegroting 2025-2028.

Financieel perspectief

Financieel gezien zijn de komende jaren voor gemeenten onzeker. Zo ook voor onze gemeente. Vanaf 2026 ontvangen we fors minder geld uit het gemeentefonds. Dit is de grootste inkomstenbron van onze gemeente. Het is nog erg onduidelijk of en in hoeverre het Rijk ons hierin tegemoetkomt. Voor een deel is via de voorjaarsnota/meicirculaire van het Rijk hiervoor compensatie gekomen. Uit eerdere financieel perspectieven bleek dat we voor zowel 2025 als de jaren daaropvolgend een negatief begrotingsperspectief konden verwachten. Dat betekende dat we zonder passende maatregelen geen sluitende begroting aan de provincie konden indienen. Daarom zijn er tijdens de behandeling van de kaderbrief diverse maatregelen door ons aangedragen. U hebt hier met amendementen ook wijzigingen op aangebracht. De geamendeerde besluitvorming vanuit de Kaderbrief is in deze begroting verwerkt. Na verwerking hiervan komen de jaren 2025 tot en met 2027 in totaal uit op een negatief saldo en 2028 op een positief saldo. De provincie kijkt hierbij naar het structurele deel van het resultaat van 2025 óf 2028. Een van beide dient minimaal structureel in evenwicht te zijn. Na verwerking van de genoemde maatregelen is voor 2025 het structurele resultaat, evenals in 2028 positief. De jaren 2026 en 2027 zijn structureel negatief.

Omdat het structurele resultaat voor 2025 een positief saldo laat zien is het niet nodig om de op voorhand geraamde onttrekking uit de algemene reserve van € 540.000 op te nemen in de begroting. Het totaal saldo van 2025 laat echter een negatief saldo van € 1.168.000 (na nieuw beleid) zien welke uit eindelijk ten laste van de algemene reserve zal komen.

De inzet van jeugdhulp laat al enige jaren een forse stijging zien, zowel in duur als in complexiteit en intensiteit. Daardoor nemen de kosten ook fors toe. Daarom is bij de voorjaarsrapportage 2024 het budget met € 2.300.000 bijgesteld. Omdat u akkoord bent gegaan met de maatregelen, die moeten leiden tot een besparing oplopend tot € 1.200.000 vanaf 2027, hebben we het budget in de begroting met de besparingen verlaagd. De prognose is getoetst, oorzaken zijn achterhaald en u wordt periodiek op de hoogte gehouden over de voortgang.

De cijfers laten daarmee een voorzichtig positief beeld zien. Tegelijkertijd zijn er grote opgaven die op ons afkomen en zijn de ambities groot. Denk aan het accommodatiebeleid, woningbouw en de opgave op het gebied van statushouders en vluchtelingen. Daarnaast zijn er ook ontwikkelingen waar we beperkt (direct) invloed op hebben.

Overig

- Voor een update van de voortgang van onderwerpen uit de samenwerkingsagenda wordt gebruik gemaakt van de midterm Review. Deze is als bijlage toegevoegd aan de begroting.
- De nieuwe onderhoudsplannen van meerdere accommodaties geven aan dat de huidige dotaties in de onderhoudsvoorzieningen veel te laag zijn om de toekomstige onderhoudsbehoefte te dekken. Er moet structureel budget aan de voorzieningen worden toegevoegd om de voorzieningen voor langere termijn in stand te houden. Na vaststelling van het accommodatiebeleid komen wij met een voorstel voor het vaststellen van de nieuwe onderhoudsplannen en actualisatie van de voorzieningen.

Begrotingsperspectief 2025-2028

Het vertrekpunt voor het opstellen van deze begroting is de Kaderbrief 2025-2028 met de mededeling over de gevolgen van de Meicirculaire 2024. De besluiten uit de kaderbrief en de meicirculaire zijn primitief in de programmabegroting verwerkt. Het gaat daarbij om de besluiten over de voorjaarsrapportage 2024, diverse onvermijdelijke budgettaire consequenties en de besluiten nieuw beleid en de daarop aansluitende dekkingsvoorstellen.

x € 1.000

Begrotingsperspectief	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structureel Begrotingsresultaat				
Saldo bestaand beleid	111	-1.535	-387	348
Saldo nieuw beleid	-20	-20	-20	-20
Structureel perspectief	**91**	**-1.555**	**-407**	**328**
Incidentele baten en lasten				
Saldo incidentele baten en lasten bestaand beleid	-1.259	-717	-	-
Saldo incidentele baten en lasten	**-1.259**	**-717**		
Totaal begrotingsresultaat	**-1.168**	**-2.272**	**-407**	**328**

In geval van bovenstaande meerjarenperspectief zal de algemene reserve de komende jaren als gevolg van genoemde resultaten per saldo met € 3,5 miljoen afnemen.

In bovenstaande tabel staat het begrotingsperspectief voor de komende jaren:

- Saldo bestaand beleid: dit is het structurele saldo van baten en lasten op basis van bestaand beleid.
- Saldo nieuw beleid: dit is het saldo baten en lasten nieuw beleid bij vaststelling van dit nieuwe beleid (één onderwerp).
- Structureel perspectief (na nieuw beleid): dit is het structurele begrotingsperspectief als positief wordt besloten over het structurele nieuw beleid.
- Totaal begrotingsresultaat: dit is het totale begrotingsperspectief. Dit is inclusief incidentele baten en lasten.

Het structurele perspectief voor nieuw beleid is verbeterd ten opzichte van het laatst gepresenteerde structurele perspectief in de mededeling van 16 juli (#1640). Dit is na de besluitvorming over de Kaderbrief 2025-2028 en inclusief de gevolgen van de Meicirculaire 2024. Dat komt door de volgende zaken:

- De indexatie voor lonen en prijzen gemiddeld ruim € 400.000 per jaar lager is dan waar we rekening mee hadden gehouden.
- Het voordeel van lagere lasten voor energie van € 100.000 blijkt op basis van actuele prijzen niet volledig realiseerbaar, het voordeel is verlaagd naar € 50.000.
- De dienstverleningsovereenkomst met Caparis is geactualiseerd. Hierdoor is er sprake van een voordeel voor de begroting 2025 van € 115.000. Voor 2026 is dit € 22.000, voor 2027 wordt dit een nadeel van € 94.000 en voor 2028 een nadeel van € 61.000.
- Onze gemeente neemt vanaf 2022 deel aan EuropaPact Fryslân (voorheen Friese Projecten Machine). Doel is om meer en betere projecten te ontwikkelen waarmee vanuit Friesland met succes een beroep kan worden gedaan op middelen uit de diverse Europese programma's ten behoeve van de brede welvaart in Europa. Voor de voortzetting van de samenwerking is structureel € 26.000 nodig.
- Verlenging van de bruikleen van de kunst voor de Mader Kunstroute voor 2025, kosten € 13.500. Bij de kaderbrief 2026-2029 komen we met een voorstel voor de route na 2025.

Afsluitend

We zijn blij dat het samen gelukt is toch een sluitende begroting te kunnen presenteren. De komende jaren volgen er nog veel uitdagingen, maar de basis voor een financieel gezonde toekomst voor de komende jaren is gelegd.

Programma 0 | Bestuur en ondersteuning

Kenmerkend voor Ooststellingwerf is dat de gemeente open en transparant wil besturen richting haar inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen; vertrouwen en ruimte geven om hun eigen verantwoordelijkheid te laten nemen en initiatieven te ontplooien. De faciliterende rol van ons als 'eerste overheid' vraagt steeds meer aandacht. Dit houdt ook in dat de gemeente continu de dienstverlening verbetert, zowel in kwaliteit als in begrijpelijkheid en toegankelijkheid. Verdere digitalisering staat het persoonlijke karakter van onze dienstverlening niet in de weg. “Ja, mits” is hierbij altijd ons vertrekpunt.

Thema 0.1 Bestuur

Wat willen we bereiken

- We willen een verbindend bestuur zijn. Een bestuur dat de verbinding legt en onderhoudt naar de raad, inwoners, bedrijven en organisatie. Een bestuur dat zichtbaar aanwezig is in de dorpen, de contacten onderhoudt met de besturen van plaatselijk belang / bewonerscommissies en luistert naar wat er speelt in de dorpen. Initiatieven vanuit de dorpen behandelen wij op adequate wijze.
- We willen een eerlijk en betrouwbaar bestuur zijn dat, ook al is de boodschap niet zo aangenaam, dit open en eerlijk brengt.
- Een goede samenwerking met de raad zien we als een basisverantwoordelijkheid van dit college. Daarom hebben we aan het begin van deze periode een aantal basisafspraken gemaakt tussen college en raad.
- Inwoners, bedrijven en organisaties in onze gemeente vormen een belangrijke partij om nieuw beleid of projecten mee vorm te geven. We willen onze inwoners, bedrijven en organisaties dan ook nadrukkelijk betrekken bij het opstellen van nieuw beleid of het uitvoeren van projecten in de leefomgeving. De politieke debatten over nieuw beleid of het uitvoeren van projecten willen we in de dorpen laten plaatsvinden.
- We willen dat iedereen, hoe verschillend we ook zijn en met welke beperkingen en uitdagingen we ook kampen, volwaardig onderdeel kan en mag zijn van de samenleving

Beleidsindicatoren

De formatie bestaat uit het begrote aantal formatieplaatsen op 1 januari 2025 per 1.000 inwoners. Bezetting is het aantal fte’s dat werkzaam is per 1.000 inwoners op 1 januari 2025 (formatie minus vacatureruimte).

Beleidsindicatoren thema Bestuur	Eenheid	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	9,4	9,9	10,2
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	9,5	9	9,4

Begroting 2025

Wat gaan we ervoor doen

- We geven verder uitvoering aan de Samenwerkingsagenda.
- Bij de start van grote projecten of belangrijk nieuw beleid, bespreken we eerst een startnota of keuzenota met de raad, waarin de kaders worden vastgelegd en zo mogelijk al richtinggevende uitspraken worden gedaan. In deze nota wordt ook de fasering aangegeven en de beslismomenten voor raad en college.
- Bij onderwerpen met grote belangentegenstelling bieden we de raad de mogelijkheid een openbaar debat te voeren aan de hand van een startnotitie.
- Bij grote (infrastructurele) projecten werken we met een voorbereidingskrediet voordat we een totaal krediet aanvragen.
- Belangrijke projecten in de dorpen worden in samenspraak met het dorp gerealiseerd.

- We voeren het nieuwe beleid inwonersparticipatie (juni 2023) uit. Hierin staat hoe inwoners kunnen meedenken, meedoen of meebeslissen bij beleid en projecten van de gemeente die hen aangaan. We bepalen per onderwerp of participatie van inwoners zinvol en mogelijk is, wat de ruimte is die inwoners krijgen (meedenken tot meebeslissen) en wat de beste manier(en) zijn om inwoners die het onderwerp aangaat te betrekken. Vanaf 2024 hebben we een beleidsmedewerker inwonersparticipatie die hier actief mee aan de slag gaat.
- We zetten vanaf 2024 drie nieuwe structurele instrumenten in voor jeugdparticipatie namelijk een digitaal jongerenpanel, een ‘pop up’ kinderadviesraad en een ‘pop up’ jongerenadviesraad.
- We zetten de burgerpeiling, het inwonerspanel voor één dag voort en starten met een kindergemeenteraad.
- Vanaf 2024 werken we met een kinderburgemeester. De kinderburgemeester heeft in eerste instantie vooral een ambassadeurstaak heeft en met de burgemeester en/of wethouders mee gaat naar bijzondere gebeurtenissen.
- We doen een experiment met een burgerberaad in deze raadsperiode. Het college komt hiervoor met een raadsvoorstel.
- We willen laagdrempelige en duidelijke informatie die voor inwoners, bedrijven en organisaties toegankelijk is.
- De OWO-visie is in 2021 door de drie gemeenteraden vastgesteld. De komende vier jaar werken we verder aan concretiseren en optimaliseren van de samenwerking met behoud van zelfstandigheid.
- We maken inzichtelijk wat er wordt gedaan om het rendement van de OWO-samenwerking te communiceren en we houden de raad op de hoogte van de acties en voortgang.
- Inclusie is voor ons een belangrijke toetssteen bij alle uitdagingen waar we als samenleving en gemeente voor staan. We nemen dit serieus en investeren in de uitwerking en uitvoering van onze Lokale Inclusieagenda.

Wat merkt de inwoner ervan

De inwoner zal merken dat het bestuur de verbinding zoekt en zichtbaarder is in de dorpen. Inwoners (een zo breed mogelijke groep, inclusief jongeren) merken dat de gemeente hen op allerlei manieren gelegenheid geeft hun mening en ideeën te laten horen over actuele onderwerpen waar de gemeente mee bezig is. En zij merken dat de gemeente helder communiceert wat ze ermee doet en waarom.

Wat mag het kosten

U heeft bij de Kaderbrief 2025-2028 besloten om € 165.000 in 2025 en 2026 incidenteel beschikbaar te stellen voor de Toekomstvisie, inclusief een marktonderzoek voor bedrijventerreinen. Dit is voor het schrijven van de Toekomstvisie 2040. In de toekomstvisie schetsen we hoe we willen dat Ooststellingwerf er in 2040 uit ziet. Een realistisch en tot de verbeelding sprekend toekomstbeeld. Natuurlijk maken we ook de vertaling naar de keuzes die we moeten maken om daar te komen. Dit vraagt ambtelijke inzet en de inzet van een extern bureau die ons hierin begeleidt. Daarnaast zal er marktonderzoek plaatsvinden naar mogelijkheden voor uitbreiding van bedrijventerreinen.

U heeft bij de Kaderbrief 2025-2028 besloten om voor 2025 € 25.000 incidenteel beschikbaar te stellen als werkbudget voor Europapact Fryslân. Ooststellingwerf is net als de andere Friese gemeenten aangesloten bij het EPF (voormalige Friese Projectenmachine). De afgelopen periode is het EPF op stoom gekomen. Zelf subsidies aanvragen is behoorlijk complex, mede ook door de complexer wordende wet- en regelgeving. Ook is het ‘instapmoment’ vaak zeer kort. Aan de voorkant wordt meestal gevraagd een bijdrage te doen (financieel of in uren) om hierop te anticiperen en lobby-hulp in te huren om mee te schrijven met de Europese projecten.

U heeft bij de Kaderbrief 2025-2028 besloten om voor 2025 € 25.000 incidenteel beschikbaar te stellen voor behandeling van Woo-verzoeken. De impact die Woo-verzoeken heeft op onze organisatie neemt toe. Daarom is een werkwijze voor de behandeling van WOO-verzoeken vastgelegd.

U heeft bij de Kaderbrief 2025-2028 besloten om voor 2025 en 2026 € 69.000 incidenteel beschikbaar te stellen voor formatie voor dienstverlening. Het aantal aanvragen voor paspoorten neemt de komende vijf jaar explosief toe waardoor er nu tijdens openingstijden standaard meer medewerkers ingezet moeten worden.

Beleidskaders

- Visiedocument Ooststellingwerf (2016)
- Strategische samenwerking OWO-gemeenten
- Bestuursovereenkomst OWO
- Rapportage evaluatie OWO-samenwerking
- Visie op inwonersparticipatie Ooststellingwerf (juni 2023)

Thema 0.2 Dienstverlening

Wat willen we bereiken

- We willen een betrouwbare en laagdrempelige overheid zijn.
- Voor het vertrouwen in de lokale democratie zijn kwaliteit en snelheid van de gemeentelijke diensten en goede en zorgvuldige communicatie van groot belang.
- De inwoner is tevreden over de dienstverlening.
- We voldoen aan de vereisten van het VN-verdrag iedereen doet mee! (inclusie).
- We richten processen in vanuit de klantketen.
- We handelen 90% af binnen de servicenorm.
- We sturen op het voorkómen van onnodig contact met onze inwoners.
- We streven naar een integraal klantbeeld (omnichannel dienstverlening).
- Naast direct contact met inwoners aan de servicebalie, willen we zoveel mogelijk diensten digitaal beschikbaar stellen.

Wat gaan we ervoor doen

We werken via het programmaplan dienstverlening en het bijbehorende uitvoeringsprogramma aan een steeds betere dienstverlening.

- We zijn duidelijk in wat we verwachten van onze medewerkers als het gaat om dienstverlening naar onze inwoners toe en sturen daarop.
- We zorgen voor begrijpelijke taal (niveau B1) in al onze uitingen. Dit doen we via het project Direct Duidelijk.
- We betrekken inwoners en belangengroepen bij ontwikkelingen rondom het verbeteren van onze dienstverlening. Dit doen we met een inwonerspanel.
- We streven ernaar dat onze dienstverlening inclusief is, dus voor iedereen toegankelijk.
- We gebruiken steeds meer data om onze dienstverlening te verbeteren.
- We sturen op tevredenheid van onze inwoners en signaalmanagement.
- We doen onderzoek naar de ervaringen en voeren kleine verbeteringen direct door.
- We streven naar online waar het kan en offline waar het helpt.
- We zetten optimaal in op digitale mogelijkheden. Met oog voor de menselijke maat en inclusie. Niet alleen als het gaat om persoonlijk contact, maar ook bij het zorgvuldig toepassen, uitvoeren en handhaven van regels.
- We ontwikkelen een heldere kanaalstrategie, waarin duidelijk wordt hoe de gemeente de kanalen voor communicatie wil inzetten om ambities en doelen van de gemeente over te brengen.

Wat merkt de inwoner ervan

- De inwoner merkt dat onze dienstverlening begrijpelijk, efficiënt, gebruiksvriendelijk en digitaal is.
- De inwoner merkt dat onze medewerkers klantgericht zijn en open staan voor verbeteringen.
- De inwoner weet wat hij van ons mag verwachten en mag ons daarop aanspreken.

- De inwoner kan actief meedenken in verbeteringen. Je kan hierbij denken aan meldingen of klachten, maar ook meedenken via het inwonerspanel.
- De inwoner ervaart dat de gemeente één organisatie is (geen kastje - muur).

Wat mag het kosten

- Voor het programma dienstverlening is structureel € 25.000 beschikbaar.
- Voor het inwonerspanel is structureel € 8.000 beschikbaar.
- Voor 'Direct Duidelijk' is structureel € 20.000 beschikbaar
- voor inwonersparticipatie is structureel € 9.000 beschikbaar.

Beleidskaders

- Visie Dienstverlening in Ooststellingwerf (augustus 2019)
- Programmaplan en uitvoeringsprogramma dienstverlening (juni 2020)

Thema 0.3 Financiën

Wat willen we bereiken

- De financiën van onze gemeente zijn op orde en dat willen we zo houden.
- We willen jaarlijks een realistische/uitvoerbare begroting opstellen.

Beleidsindicatoren

Apparaatskosten zijn alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie (o.a. loonkosten, ICT, huisvesting, facilitair etc.). Onder overhead verstaan we alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Beleidsindicatoren thema Financiën	Eenheid	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Apparaatskosten	In euro´s per inwoner	994	1.051	1.100
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	9,70%	0,90%	0,80%
Overhead	% van totale lasten	12,30%	13,90%	13,30%

Begroting 2025

Wat gaan we ervoor doen

- We stellen jaarlijks een structureel en reëel sluitende begroting op. Dit betekent dat we structureel niet meer uitgeven dan we binnenkrijgen. De uitgaven ramen we ook realistisch.
- We blijven goed kijken naar gemeentelijke uitgaven en sturen hier scherp op door nut en noodzaak van projecten, uitgaven en subsidies steeds te beoordelen.
- We gaan zorgvuldig om met belastinggeld en de keuzes die hierin gemaakt worden. De belastingen verhogen we jaarlijks trendmatig. Als de begroting niet sluitend is, bijvoorbeeld door nieuwe ambities, lossen we dit niet gelijk op door de belastingen te verhogen, maar door middel van een pakket aan maatregelen. Waarvan, in uiterste noodzaak, het verhogen van de belastingen onderdeel kan uitmaken. Zoals bijvoorbeeld het besluit bij de kaderbrief 2025 om over te gaan tot verhoging van de OZB vanaf 2027 .
- Lokale belastingen en heffingen waar een duidelijke tegenprestatie tegenover staat, zoals afvalstoffenheffing, rioolheffing en sommige leges, worden kostendekkend doorberekend.
- Bij nieuw beleid/ambities nemen we ook de benodigde ambtelijke capaciteit mee in de afweging.
- Wij zetten de komende bestuursperiode een deel van de algemene reserve in om incidentele lasten te dekken en ambities te realiseren.

Deelneming: N.V. Bank Nederlandse gemeenten (BNG)
De BNG verstrekt tegen lage tarieven krediet aan Nederlandse overheden. Daarmee speelt de bank een essentiële rol in de financiering van gewenste maatschappelijke investeringen.

Wat merkt de inwoner ervan

- Een financieel gezonde gemeente.
- Onze financiën zijn voor iedereen te bekijken via ooststellingwerf.begrotingsapp.nl.
- Onze belastingen, diensten en producten zijn betaalbaar.

Wat mag het kosten

De bedragen van het financieel perspectief en de besluiten over nieuw beleid uit de Kaderbrief 2025-2028 zijn primitief in deze begroting verwerkt.
Financieel gezien zijn de komende jaren voor gemeenten onzeker. Zo ook voor onze gemeente. Vanaf 2026 ontvangen we fors minder geld uit het gemeentefonds. Dit is de grootste inkomstenbron van onze gemeente. Het is nog erg onduidelijk of en in hoeverre het Rijk ons hierin tegemoet komt. Voor een deel is via de voorjaarsnota van het Rijk hiervoor compensatie gekomen.

Door een aantal bezuinigingen toe te passen bij de Kaderbrief 2025-2028, is het financieel perspectief voor 2025 en 2028 positief. Alleen voor de jaren 2026 en 2027 is het perspectief negatief.

Beleidskaders

- Financiële verordening 2023 (art 212)
- Controleverordening 2023 (art. 213 Gemeentewet)
- Doelmatigheid- en doeltreffendheidsverordening 2023 (art. 213a Gemeentewet)

Begroting Programma 0

Begroting Programma 0

- Thema Bestuur bestaat uit de volgende taakvelden: 0.1
- Thema Dienstverlening bestaat uit de volgende taakvelden: 0.2
- Thema Financiën bestaat uit de volgende taakvelden: 0.3, 0.4, 0.5, 0.61, 0.62, 0.64, 0.7, 0.8, 0.9

x € 1.000

0. Bestuur en ondersteuning	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
0.1 Bestuur	-2.644	-1.970	-1.954	-1.964	-1.947	-1.934
0.2 Burgerzaken	-763	-1.234	-1.017	-1.029	-1.023	-996
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-549	-358	-386	-386	-385	-385
0.4 Overhead	-14.507	-15.870	-16.160	-15.217	-15.021	-15.036
0.5 Treasury	-125	-370	-616	-511	-487	-463
0.61 OZB Woningen	-221	-221	-229	-229	-229	-229
0.62 OZB niet-woningen	-260	-215	-222	-222	-222	-222
0.64 Belastingen Overig	-111	-100	-143	-143	-143	-143
0.8 Overige baten en lasten	-31	8	-48	752	713	613
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	11	-	-	-	-	-
Totaal Lasten	**-19.202**	**-20.330**	**-20.775**	**-18.949**	**-18.743**	**-18.794**
Baten						
0.1 Bestuur	527	-	-	-	-	-
0.2 Burgerzaken	293	423	496	566	556	488
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	597	1	1	1	1	1
0.4 Overhead	3.131	3.440	3.583	3.051	3.051	3.051
0.5 Treasury	444	69	67	67	67	66
0.61 OZB Woningen	2.816	2.664	2.706	2.706	2.806	2.906
0.62 OZB niet-woningen	472	723	768	768	868	968
0.64 Belastingen Overig	152	129	129	129	129	129
0.7 Alg.uitkering en ov.uitk. gemeentefonds	60.010	60.211	63.197	59.668	60.172	60.829
0.8 Overige baten en lasten	33	9	9	9	9	9
Totaal Baten	**68.475**	**67.668**	**70.956**	**66.965**	**67.658**	**68.447**
Resultaat voor bestemming	**49.273**	**47.339**	**50.182**	**48.015**	**48.915**	**49.653**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**0**	**0**	**-300**			
Onttrekkingen	**0**	**475**	**632**	**363**	**294**	**264**
Mutatie reserves	**0**	**475**	**332**	**363**	**294**	**264**
Resultaat na bestemming	**49.273**	**47.814**	**50.514**	**48.378**	**49.209**	**49.917**

Programma 1 | Veiligheid

In de gemeente Ooststellingwerf willen we wonen, werken, naar school gaan en recreëren in een veilige en schone omgeving. Dit realiseren we samen met alle betrokken partijen. We werken samen met partners om risico's te beheersen. Samen coördineren we ook de voorbereiding op hulpverlening bij incidenten en crises.

Thema 1.1 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken

- We willen dat onze inwoners en ondernemers wonen en werken en naar school gaan in een veilige woonomgeving.
- We willen dat de toeristen die we als gast mogen ontvangen in een veilige omgeving kunnen recreëren.
- We willen meer bewustwording rond het thema ondermijning.

Wat gaan we ervoor doen

- We werken samen met de Veiligheidsregio Fryslân om risico's en incidenten te beheersen. Dit betekent dat we het hele jaar door oefenen op incident- en crisisbeheersing en dat er scenario's worden ontwikkeld om voorbereid te zijn op mogelijke crises en rampen. Samen coördineren we ook de voorbereiding en preparatie op hulpverlening bij incidenten en crisissen.
- We geven gevolg aan het uitvoeringsplan ondermijning. Hierin werken we nauw samen met politie en de OWO-gemeenten. We zetten onder andere in op bewustwording, het leren herkennen van signalen van ondermijning en het actualiseren van beleid voor de aanpak van ondermijning.
- We blijven extra aandacht geven aan het risico op natuurbranden.
- We werken samen met partners (zoals: politie, GGZ, GGD, Gebiedsteam, Scala, reclassering, VNN, Veilig Thuis, Fier) aan preventie en aanpak van overlast (personen, drugs, leefomgeving).
- We geven aandacht aan digitale veiligheid bij inwoners en ondernemers.

Wat merkt de inwoner ervan

- Het veiligheidsgevoel van onze inwoners blijft minimaal gelijk aan het huidige niveau.
- Er wordt adequaat gereageerd op meldingen van overlast of gevaarlijke situaties die bij de gemeente binnenkomen.
- In crisissituaties merken onze inwoners dat de crisisbeheersing goed en professioneel is geregeld. Onze inwoners worden goed opgevangen en de communicatie is helder.
- Kwetsbare inwoners worden benaderd om ze digitaal weerbaarder te maken.
- Onze inwoners worden gericht bewust gemaakt op het gebied van ondermijning.

Wat mag het kosten

- U heeft bij de Kaderbrief 2025-2028 besloten om structureel € 236.000 beschikbaar te stellen voor een OWO-brede versterking van de capaciteit en kwaliteit van OOV-teams in de afdelingen Vergunningen, toezicht en handhaving (VTH).

Beleidskaders

- Integraal veiligheidsbeleid 2023-2026
- Regionaal Risicoprofiel 2022-2025

Begroting Programma 1

X € 1.000

1. Veiligheid	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-1.886	-2.067	-2.175	-2.175	-2.175	-2.175
1.2 Openbare orde en veiligheid	-564	-503	-755	-605	-605	-555
Totaal Lasten	**-2.450**	**-2.570**	**-2.930**	**-2.780**	**-2.780**	**-2.730**
Resultaat voor bestemming	**-2.450**	**-2.570**	**-2.930**	**-2.780**	**-2.780**	**-2.730**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**-435**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekkingen	**936**	**0**	**200**	**50**	**50**	**0**
Mutatie reserves	**501**	**0**	**200**	**50**	**50**	**0**
Resultaat na bestemming	**-1.949**	**-2.570**	**-2.730**	**-2.730**	**-2.730**	**-2.730**

Programma 2 | Verkeer en vervoer

We blijven zorgen voor veilige fietspaden, wegen en kruisingen.

Thema 2.1 Verkeer en vervoer

Wat willen we bereiken

- We houden onze gemeente goed bereikbaar en investeren in een goed en veilig wegennet.
- We willen dat alle verkeersdeelnemers veilig gebruik kunnen maken van onze infrastructuur.
- We willen mobiliteit verduurzamen.

Wat gaan we ervoor doen

- We zorgen voor veilige en goed onderhouden openbare ruimte. Hierbij houden we rekening met zaken zoals gebruiksfunctie, klimaatverandering, inclusie, verharding, groen, riolering, afwatering en de zorg voor de natuur en het milieu.
- Bij initiatieven (o.a. woningbouw) zorgen we ervoor dat de openbare ruimte integraal onderdeel uitmaakt van het totaalplan.
- We vinden het belangrijk dat iedereen gebruik kan maken van de openbare ruimte en dat die ook voor iedereen toegankelijk is. Bij de inrichting van de openbare ruimte houden we hier rekening mee.
- We continueren onze permanente verkeerseducatie en blijven sturen op gedragsbeïnvloeding, waaronder bewustwording en handhaving.
- We houden in alle plannen in onze gemeente rekening met de verkeersveiligheid.
- We zetten ons in voor een goed openbaarvervoer-netwerk. Daarnaast zetten we in op snelle verbindingen in de regio.
- Om de bereikbaarheid verder te verbeteren ondersteunen wij de komst van de Lelylijn.
- Om de bereikbaarheid verder te verbeteren ondersteunen wij de komst van een mobiliteitsknooppunt, ook wel hub genoemd.
- We stimuleren het fietsen. We zorgen voor kwalitatief goede en veilige (snel)fietsverbindingen voor zowel inwoners als recreanten. We zorgen voor voldoende voorzieningen voor fietsen (stalling, oplaadpunten enz.). We zoeken in regionaal verband samenwerking met stakeholders.
- Bij onderhoud of het opnieuw inrichten van wegen en voet- en fietspaden houden we rekening met de veiligheid van (duo)fietsers, voetgangers en mindervaliden.
- We besteden aandacht aan de inrichting van 30 en 60 km/uur gebieden.
- We brengen de handhaving van de verkeersregels onder de aandacht.

Wat merkt de inwoner ervan

- De gebruikers merken dat de kwaliteit en veiligheid behouden blijft of vergroot wordt door het uitvoeren van klein en grootschalig onderhoud aan verhardingen, bermen, bruggen en oevervoorzieningen.
- Inwoners merken dat er verkeerseducatieprojecten worden aangeboden. Bij deze projecten wordt aandacht besteed aan voorlichting, educatie, veiligheidsbewustzijn en verkeersveiligheid.

Wat mag het kosten

- In 2022 heeft de raad € 500.000 beschikbaar gesteld (t/m 2025) om de maatregelen, voortkomend uit het Strategisch Plan Verkeersveiligheid, uit te voeren. Daarnaast is er € 223.000 subsidie ontvangen.
- In 2023 heeft de raad - naast de reguliere middelen voor het Meerjaren Onderhouds Plan wegen 2024-2028 - twee maal € 700.000 beschikbaar gesteld (planjaren 2024 en 2025) voor het verbeteren van de kwaliteit van de wegen.
- De raad heeft bij de behandeling van de Kaderbrief 2025-2028 een krediet van € 1,225 miljoen beschikbaar gesteld voor de periode 2025-2028 voor het onderhouden en vervangen van de oevervoorzieningen.

- De raad heeft bij de behandeling van de Kaderbrief 2025-2028 een eenmalig budget van € 100.000 beschikbaar gesteld voor het aantrekkelijk maken van de buitenruimte, die uitnodigend is voor alle leeftijdsgroepen ongeacht beperkingen.

Beleidskaders

- Strategisch Plan Verkeersveiligheid
- Omgevingsvisie
- Programma Duurzaamheid
- Meerjaren Onderhouds Plan wegen 2024-2028
- Meerjaren Onderhouds Plan openbare verlichting 2024-2027
- Meerjaren Onderhouds Plan civieltechnische kunstwerken 2023-2027

Begroting Programma 2

x € 1.000

2. Vervoer	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
2.1 Verkeer en vervoer	-3.802	-6.631	-4.020	-3.336	-3.356	-3.349
2.4 Economische havens en waterwegen	-9	-	-	-	-	-
Totaal Lasten	**-3.811**	**-6.631**	**-4.020**	**-3.336**	**-3.356**	**-3.349**
Baten						
2.1 Verkeer en vervoer	489	158	58	58	58	58
Totaal Baten	**489**	**158**	**58**	**58**	**58**	**58**
Resultaat voor bestemming	**-3.323**	**-6.473**	**-3.962**	**-3.278**	**-3.298**	**-3.291**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**0**	**249**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekkingen	**0**	**2.563**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	**0**	**2.812**	**0**	**0**	**0**	**0**
Resultaat na bestemming	**-3.323**	**-3.661**	**-3.962**	**-3.278**	**-3.298**	**-3.291**

Programma 3 | Economie

We blijven inzetten op een kwalitatief goede en toekomstbestendige woningvoorraad en toegang tot nieuwe bedrijfslocaties. Daarnaast willen we inzetten op het versterken en verduurzamen van recreatie en toerisme, bij voorkeur in regionale samenwerking en verbinding.

De Omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden. Met de komst van de Omgevingswet wordt het huidige omgevingsrecht overzichtelijker, worden regels eenvoudiger en kunnen we procedures veel sneller doorlopen. Met de nieuwe instrumenten zoals de Omgevingsvisie, het Omgevingsplan en het Programma kan de gemeente straks in beleid en uitvoering sturen en monitoren om een gezonde en veilige fysieke leefomgeving richting haar inwoners te waarborgen.

Thema 3.1 Economie

Wat willen we bereiken

We willen een gunstig vestigingsklimaat in onze gemeente blijven bevorderen om een gezonde lokale duurzame economie te versterken. Bedrijven, die zich in onze gemeente willen vestigen, moeten er op kunnen rekenen dat wij kwaliteit leveren. We willen dat er voldoende ruimte is voor de groei van onze bedrijven, passend binnen het streven van een CO^2 neutrale gemeente in 2030. Hiervoor moet er uitbreiding plaatsvinden van onze bedrijventerreinen.

We willen investeren in de ontwikkelingen in de arbeidsmarkt, met aandacht voor de mismatch tussen vraag en aanbod. We willen dat het Centrumplan Oosterwolde wordt afgerond. Hiervoor zijn intussen de eerste verkennende gesprekken gevoerd. Daarnaast blijven we actief het winkelgebied van Oosterwolde en het winkelhart versterken.

Wat gaan we ervoor doen

- We stellen een plan op voor de (her)ontwikkeling van bedrijventerreinen in Oosterwolde en Haulerwijk.
- Samen met ondernemers kijken we naar mogelijkheden om aan de vraag naar personeel te kunnen voldoen.
- Op weg naar deze inclusieve samenleving versterken en intensiveren de vijf gemeenten in Zuidoost Friesland de onderlinge samenwerking en de samenwerking met alle partners in de keten. Inclusief het onderwijs, de (SW)bedrijven en het UWV in de arbeidsmarkt Zuidoost Friesland. De bundeling van kennis en deskundigheid is noodzakelijk om het vraagstuk van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt om te buigen ‘van mismatch naar match’. De insteek daarbij is dat gekeken wordt naar de talenten van werkzoekenden. Het uitvoeringsplan "talenten benutten voor een duurzame match" geeft de komende jaren richting aan de uitvoering.
- We willen dat de uitvoering van het Centrumplan Oosterwolde volgens plan wordt afgerond. Dit doen we door inwoners, ondernemers en vastgoedeigenaren een duidelijke stem te geven bij de herinrichting en planontwikkeling van de kop Stationsstraat met de kruising Dertien Aprilstraat.
- Ter versterking van het winkelhart van Oosterwolde de bestaande BIZ (Bedrijveninvesteringszone) voortzetten waarbij de komende twee jaar ondernemers, vastgoedeigenaren en de gemeente in totaal € 105.000 per jaar investeren.

Bedrijventerreinen

- We eisen veel kwaliteit op het Ecomunitypark. De acquisitie is niet een zaak van de gemeente, maar van de ontwikkelaar. Waar mogelijk ondersteunen we de ontwikkelaar en trekken we samen op om te komen tot een invulling van het gebied en een bijpassend ruimtelijk kader.
- We investeerden de afgelopen jaren al veel in de kwaliteit van bedrijventerreinen. Dit houden we op peil. Daarnaast verkennen we of het mogelijk is een BIZ-beveiliging op het bedrijventerrein in te voeren.

- We zetten ons in om leegstand te voorkomen. Hiervoor werken we samen met ondernemers en vastgoedeigenaren in het platform winkelgebied Oosterwolde.
- We gaan de mogelijkheden onderzoeken om het bedrijventerrein Venekoten uit te breiden.

Gunstig vestigingsklimaat
We bevorderen het vestigingsklimaat door aandacht, zichtbaarheid en klantvriendelijkheid. Aan dit laatste aspect besteden we de komende jaren extra aandacht:

- We bezoeken veel bedrijven.
- We organiseren jaarlijks 1 of 2 ondernemersbijeenkomsten.
- We zijn lid van diverse ondernemersverenigingen en bezoeken hun activiteiten zoveel mogelijk.
- We bezoeken ook andere netwerkbijeenkomsten.
- We willen samen met Bizo en de Vereniging van Vastgoed Eigenaren Oosterwolde de detailhandelstructuur in Oosterwolde verbeteren. We werken samen naar een toekomstbestendig centrumgebied.
- Wij stimuleren de samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven.
- We profileren ons ondernemersloket actief.

Ondernemersloket en ondernemers voorlichten
Het ondernemersloket blijft de komende jaren de spil tussen de ondernemers en de gemeente. Het ondernemersloket blijft ook (startende) ondernemers/zzp'ers voorlichten door onder ander het toezenden van een maandelijkse nieuwsbrief voor ondernemers.

Samenwerking Onderwijs - Bedrijfsleven
Wij vragen bedrijven heel nadrukkelijk om opdrachten voor het onderwijs in de vorm van stageplaatsen, onderzoeksvragen en afstudeeropdrachten. We zetten ons in om samen met het bedrijfsleven de werkzoekenden uit de eigen gemeente weer in te zetten in het arbeidsproces. Daarbij besteden we meer aandacht aan de speciale doelgroepen met een achterstand op de arbeidsmarkt. Er is een onderzoek gestart naar de mogelijkheid om met behulp van een Leerwerkbedrijf de positie van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te verbeteren.

We zetten in de regio Zuidoost Friesland activiteiten in om de kloof tussen vraag en aanbod van werk te verkleinen. In overleg met werkzoekenden en ondernemers kijken we wat er nodig is een match te kunnen maken. We besteden daarbij nadrukkelijk aandacht aan het mobiliteitsvraagstuk dat in deze regio speelt.

Wat merkt de inwoner ervan
Meer banen die worden ingevuld door goede lokale werknemers, en dus meer besteedbaar inkomen voor meer mensen. Mensen geven meer uit, waar ondernemers weer van profiteren. Voorzieningen blijven zoveel mogelijk in stand. Zo ontstaat een domino-effect, dat leidt tot grotere tevredenheid bij inwoners en ondernemers.

Wat mag het kosten
De lasten worden grotendeels gedekt uit bestaande budgetten. U heeft bij het de heroverwegingen 2022-2025 ingestemd met een structurele uitbreiding van het budget door een bijdrage van € 35.500 vanuit de gemeente aan de stichting Bedrijven Investeringszone Oosterwolde (BizO).

Beleidskaders
- Actieplan Oosterwolde De Nieuwe Winkelstraat
- Samenwerken aan een Krachtig en prachtig winkelgebied van Oosterwolde
- Strategisch beleidsplan arbeidsmarktregio Zuidoost Friesland
- Masterplan Oosterwolde Centrum

Begroting Programma 3

x € 1.000

3. Economie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
3.1 Economische ontwikkeling	-89	-93	-155	-130	-130	-130
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-44	-1.449	-27	-27	-27	-27
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-272	-192	-197	-197	-197	-197
3.4 Economische promotie	-292	-305	-228	-228	-228	-228
Totaal Lasten	**-696**	**-2.038**	**-607**	**-582**	**-582**	**-582**
Baten						
3.1 Economische ontwikkeling	25	-	-	-	-	-
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	52	2.474	-	-	-	-
3.4 Economische promotie	566	450	454	454	454	454
Totaal Baten	**643**	**2.924**	**454**	**454**	**454**	**454**
Resultaat voor bestemming	**-53**	**886**	**-153**	**-128**	**-128**	**-128**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**-688**	**-1016**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekkingen	**1.269**	**692**	**25**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	**581**	**-324**	**25**	**0**	**0**	**0**
Resultaat na bestemming	**528**	**562**	**-128**	**-128**	**-128**	**-128**

Programma 4 | Onderwijs

We handhaven de kwaliteit, bereikbaarheid en betaalbaarheid van het onderwijs en verbeteren en borgen de samenwerking tussen zorg en onderwijs.

Thema 4.1 Onderwijs

Wat willen we bereiken

- Maatschappelijk effect L. Jeugdigen ontwikkelen zich optimaal
- Uit het collegeakkoord: We willen dat kinderen zich kunnen ontwikkelen in goede gezondheid en in een veilige en stimulerende omgeving.
- Uit het collegeakkoord: We vergroten de kansengelijkheid door onderwijsachterstanden bij kinderen en jongeren tegen te gaan.
- Handhaven van de kwaliteit en bereikbaarheid van de huisvesting het onderwijs. Borgen van de samenwerking met het onderwijs. Dit binnen de kaders van het Rijk.

Bij het opstellen van de tussenbalans van de visie op samenleving is besloten om focus aan te brengen. Per opgaveteam zijn accenten vastgesteld. Voor goed opgroeien is dat:

- Voor maatschappelijk effect L ligt het accent op: Kansrijke start voor kinderen.

Wat gaan we ervoor doen

Maatschappelijk effect L: Jeugdigen ontwikkelen zich optimaal
Dit maatschappelijk effect hoort bij opgave 'goed opgroeien' uit de visie op Samenleven.

De cognitieve ontwikkeling van leerplichtige kinderen is een verantwoordelijkheid van het onderwijs. Wij richten ons op de voorschoolse periode. Dit blijven we doen door het programma Kansrijke start (eerste 1000 dagen van een kind) en door o.a. onze VVE-programma's.

L1. Jeugdigen krijgen optimaal kans om talenten te ontplooien (faciliteren)
We bieden jeugdigen een kansrijke start door de inzet van preventief aanbod en programma's. In programma 6, onder het thema 6.3 Goed opgroeien, wordt dit verder toegelicht.

L2. Jeugdigen gaan naar school (regisseren)
Onze leerplichtambtenaar werkt samen met onderwijsinstellingen en zorgpartijen om voortijdig schoolverlaten te voorkomen en 'uitvallers' te ondersteunen en begeleiden. De leerplichtambtenaar van Ooststellingwerf is vanuit preventief handelen betrokken bij zorgvraagstukken en dreigende schooluitval. Met ingang van 2025 worden de handhavingstaken (BOA) van de leerplichtambtenaar uitgevoerd door een aantal regionale BOA- leerplichtambtenaren. De basis hiervoor is vastgelegd in de regionale samenwerkingsovereenkomst startWijzer (vastgesteld 2019).

Sinds 2022 wonen er vluchtelingen uit Oekraïne in Ooststellingwerf en sinds 2024 statushouders in Rikkingahof. Over het aanbod peuteropvang en onderwijs aan nieuwkomers/anderstalige kinderen zijn afspraken gemaakt met Scala Welzijn en de schoolbesturen van het basisonderwijs en voortgezet onderwijs. Kinderen van 6 tot 12 jaar gaan naar het taalaanbod van de taalschool in Drachten. Voor het voortgezet onderwijs maken jeugdigen (12-18 jaar) gebruik van het aanbod van de Internationale Schakelklas (ISK) in Drachten of Assen. Bij het voldoende beheersen van de Nederlandse taal stromen kinderen van de taalschool en jeugdigen van het ISK door naar reguliere scholen in onze gemeente of daar waar passend aanbod is.

L3. Jeugdigen halen een startkwalificatie (regisseren)
Een startkwalificatie is belangrijk voor vervolgonderwijs en/of een goede kans op de arbeidsmarkt. Om te zorgen dat jeugdigen een startkwalificatie behalen, werken gemeente (leerplicht, Gebiedsteam), voortgezet onderwijs en het Doorstroompunt (voorheen Regionale Meld- en Coördinatiepunt) samen.

L4. Jeugdigen zijn taalvaardig (spreken, lezen, schrijven) (regisseren)
Om laaggeletterdheid te voorkomen en achterstanden te verkleinen is een goede basis essentieel. Dit draagt bij aan 'gelijke startkansen'. Bij de jongste jeugd wordt al ingezet op een adequate taalontwikkeling door het aanbod VVE in peuter- en kinderopvang en stapprogramma's. Ook in het onderwijs is er extra aandacht voor de taalontwikkeling. In 2024 is doe-agenda L *'Jonge inwoners ontwikkelen zich optimaal'* vastgesteld. Hierin besteden we aandacht aan een efficiënt aanbod om laaggeletterdheid te voorkomen en te verminderen (niet alleen kinderen, maar alle leeftijden). Hierbij hanteren we een brede definitie van laaggeletterdheid (ook digitale vaardigheid).

L5. Jeugdigen en ouders ervaren dat de school en zorg samenwerken om hen optimaal te begeleiden (regisseren)
Bij problemen is het belangrijk dat kinderopvang, peuteropvang, basisonderwijs, voortgezet onderwijs, Gebiedsteam, voorliggende voorzieningen en jeugdhulp goed samenwerken. We faciliteren en stimuleren deze samenwerking.

Onderwijshuisvesting
In 2023 zijn we met de schoolbesturen aan de slag gegaan om samen een Integraal Huisvesting Plan op te stellen. De uitvoering van sectorale routekaart voor de verduurzaming van de onderwijshuisvesting is hierin meegenomen. Het Integraal Huisvesting Plan is in 2024 vastgesteld. De uitvoering vindt plaats in 2025 en de jaren daarna.

Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed
De Stichting beheert en exploiteert de Kampus voor de huidige gebruikers (het Stellingwerf College, Kunst & COO en de Openbare Bibliotheek) en ook, bij behoefte, voor culturele evenementen en overige activiteiten in het openbaar belang en voor de inwoners van Ooststellingwerf.

Wat merkt de inwoner ervan

- L. Jonge inwoners ontwikkelen zich optimaal.
- De kwaliteit en bereikbaarheid van de huisvesting van het onderwijs in de gemeente blijft op peil.

Wat mag het kosten

- Het kabinet heeft met het NPO in 2021 geld beschikbaar gesteld om de gevolgen van corona tegen te gaan. De gemeente heeft samen met de scholen in Ooststellingwerf een plan van aanpak opgesteld. In dit plan staat welke activiteiten worden gedaan. Het kabinet heeft besloten dat de bestedingsduur van het geld wordt verlengd tot augustus 2025.
- Het stimuleren van samenwerken tussen gemeente, schoolbesturen en ouders betalen we uit de reguliere budgetten.

Beleidskaders

- Doe agenda L 'Jonge inwoners ontwikkelen zich optimaal'.
- Visie op samenleven 2020-2024
- Wet op het Primair-, Speciaal en Voortgezet (speciaal) Onderwijs
- Lokale Educatieve Jeugd Agenda (dynamisch)
- Subsidieregeling peuterspeelgroepen
- Integraal Huisvesting Plan

Begroting Programma 4

x € 1.000

4. Onderwijs	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
4.2 Onderwijshuisvesting	-1.711	-1.350	-1.382	-1.382	-1.405	-1.381
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-2.047	-2.058	-1.875	-1.875	-1.875	-1.875
Totaal Lasten	**-3.758**	**-3.408**	**-3.256**	**-3.256**	**-3.280**	**-3.256**
Baten						
4.2 Onderwijshuisvesting	538	248	252	252	252	252
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	641	532	447	447	447	447
Totaal Baten	**1.179**	**780**	**699**	**699**	**699**	**699**
Resultaat voor bestemming	**-2.579**	**-2.628**	**-2.557**	**-2.557**	**-2.581**	**-2.557**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**0**	**24**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekkingen	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	**0**	**24**	**0**	**0**	**0**	**0**
Resultaat na bestemming	**-2.579**	**-2.604**	**-2.557**	**-2.557**	**-2.581**	**-2.557**

Programma 5 | Sport, cultuur en recreatie

We hebben een gevarieerde basis van activiteiten op het gebied van kunst en cultuur en we streven ernaar om nog meer doelgroepen te bereiken. Dat geldt ook voor sport. We ondersteunen diverse organisaties en activiteiten op het gebied van ontmoeten en sport. Recreatie en toerisme zijn belangrijk voor onze gemeente, met de natuurgebieden Drents Friese Wold en Fochteloërveen. Appelscha (en omgeving) is een belangrijke toeristische locatie voor de recreatieve ontwikkeling van de regio. Voor het openbaar groen geldt dat we een veilige en goed onderhouden openbare ruimte hebben die toekomstbestendig is ingericht.

Thema 5.1 Sport en cultuur

Wat willen we bereiken

Maatschappelijk effect G. Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur.

Informatie over de sociale infrastructuur (bv ontmoetingsplekken, dorpshuizen en laagdrempelige activiteiten) vindt u bij Thema 6.1 Samenleven

Wat gaan we ervoor doen

We hebben een gevarieerde basis van activiteiten op het gebied van kunst en cultuur, maar onze inwoners en met name de jongere inwoners, geven aan dat niet alle activiteiten aansluiten bij hun behoeften. Ze missen een fysieke en centrale uitgaansplek. We streven ernaar om meer van deze doelgroepen te bereiken en een uitgaansplek te realiseren. Dat kan via de realisatie van een culturele Bruisplek in Oosterwolde, die ook verbinding legt met andere culturele locaties in de gemeente. Tezamen met de werkgroep culturele Bruisplek hebben we flinke stappen gezet in de realisatie van een culturele Bruisplek. Op basis van bedrijfsplan en nieuwbouwplannen van de Miente gaan we verder. Vanzelfsprekend op basis van het besluit hierover van de gemeenteraad in relatie tot het accommodatiebeleid.

Per 2025 komen ernaar verwachting meer Rijksmiddelen beschikbaar voor het bibliotheekwerk. Dit gaat gepaard met een zorgplicht die wettelijk verankerd gaat worden in de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob). De zorgplicht zal worden gekoppeld aan een normenkader. Onduidelijk is nog wat dit precies gaat betekenen voor onze taak ten aanzien van het bibliotheekwerk en voor de bekostiging ervan.

We ondersteunen diverse organisaties en activiteiten op het gebied van bewegen en sport. In het kader van het Lokaal Sport- en beweegakkoord werken we er o.a. aan dat kinderen vaardig zijn in bewegen. We werken aan een goed en divers beweegaanbod voor ouderen en mensen met een beperking. Ook zetten we het 6-weken-leefstijltraject voort voor inwoners die aan de slag willen met positieve gezondheid, gedrag en voeding. We ondersteunen sportverenigingen en andere lokale sportaanbieders bij hun activiteiten om sporten en bewegen te stimuleren. Er wordt door de buurtsportcoaches van Stichting Scala samengewerkt met lokale initiatiefnemers om meerdere sport- en beweegactiviteiten te organiseren o.a. Vakantiespel, Snikkerun, Healthy kids, Oosterwolde Beweegt en Avondvierdaagse.

We zorgen samen met maatschappelijke organisaties dat inwoners gemakkelijk informatie kunnen vinden over wat er te doen is in Ooststellingwerf, bijvoorbeeld via activiteitenagenda www.uutgaon.nl en www.beweegplein.nl en via andere media.

Wat merkt de inwoner ervan

Maatschappelijke effect G. Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur
Inwoners nemen deel aan sport- en beweegactiviteiten en merken dat er veel initiatief is op dit gebied en dat er aandacht is voor een gezonde leefstijl.

Inwoners nemen deel aan culturele activiteiten. Er zijn veel initiatieven in de gemeente waaraan zij mee kunnen doen. De culturele Bruisplek biedt een uitgaansgelegenheid waar inwoners naar toe kunnen voor onder meer film, podiumvoorstellingen en creatieve en beeldende activiteiten.

Wat mag het kosten

- Voor het 'Lokaal Sportakkoord' en de 'Brede regeling combinatiefuncties' zijn in 2025 respectievelijk € 21.000 en € 143.000 beschikbaar uit de SPUK GALA gelden.
- Vanuit het rijk is voor de bibliotheken de specifieke uitkering SPUK IDO beschikbaar. De SPUK IDO is bedoeld voor het verder inrichten van een informatiepunt digitale overheid (IDO) in de bibliotheek. Het gaat om een bedrag van € 24.814.
- Daarnaast komen er extra rijksmiddelen beschikbaar voor het bibliotheekwerk en dit gaat gepaard met een zorgplicht en normenkader. Het bedrag is nog onzeker, maar zal waarschijnlijk tussen € 70.000 en € 100.000 zijn.
- Er is structureel € 35.000 per jaar beschikbaar voor de Bruisplek. In de kaderbrief 2025 is een voorbereidingskrediet aangevraagd om verder te werken aan de voorbereidingen voor de Bruisplek. Het gaat om € 50.000 voorbereiding ten behoeve van realisatie nieuwbouw culturele Bruisplek.

Beleidskaders

- Accommodatiebeleid (nog vast te stellen)
- Tussenbalans Visie op Samenleven (november 2023)
- Visie op samenleven 2020-2024
- Doe-agenda G Iedereen doet en ontmoet 2021-2025
- Lokaal Sport- en beweegakkoord (2020)
- Lokaal Sport Akkoord 2023-2026 (herijking)
- Notitie Bruisplek, april 2024

Thema 5.2 Recreatie en openbaar groen

Wat willen we bereiken

Recreatie

Recreatie en toerisme zijn belangrijke pijlers in ons economisch beleid. De natuurgebieden Drents Friese Wold en Fochteloërveen bevinden zich in onze gemeente, waarbij Appelscha (en omgeving) landelijke bekendheid geniet.

De Ontwikkelagenda Recreatie en Toerisme is afgerond. Deze ontwikkelagenda bestaat uit een visie, organisatieadvies, ruimtelijk ontwikkelkader en een uitvoeringsprogramma. In 2025 gaan we hiermee aan de slag. Ook in Zuidoost Friesland verband wordt intensief samengewerkt en wordt het Regiodealproject Recreatie en Toerisme afgerond. Dit project beoogt een slimme groei van het (duurzame) toerisme in deze regio, een optimale balans tussen een toenemende toeristische druk en de draagkracht van onze leefomgeving. Stichting Toerisme Regiomarketing Zuidoost Friesland (TRZF) doet de uitvoering van de regionale marketing en Coöperatie Appelscha Regio 3.0 is verantwoordelijk voor de lokale marketing in onze gemeente.

Openbare ruimte (Groen)

Een veilige en goed onderhouden openbare ruimte die toekomstbestendig is ingericht.

Wat gaan we ervoor doen

Recreatie

- De Ontwikkelagenda Recreatie en Toerisme Ooststellingwerf is gereed. Hiermee is ons recreatiebeleid geactualiseerd in de vorm van een visie voor de komende 10 jaar en een ruimtelijk ontwikkelkader.

- Ooststellingwerf, en in het bijzonder Appelscha, ligt op de route van Frederiksoord (via het Fochteloërveen) naar Veenhuizen, beiden deel uitmakend van het Unesco Werelderfgoed Koloniën van Weldadigheid. Voor het toerisme is dit een belangrijk gegeven, want Unesco werelderfgoederen trekken veel bezoekers. Onze regio kan hier zeker van profiteren. Samenwerking met de relevante (toeristische) organisaties is daarom essentieel.
- De kwaliteit van de openbare voorzieningen is van groot belang. We willen daarom blijven investeren in het onderhoud van de openbare voorzieningen, zoals toiletvoorzieningen. Ook willen we de kwaliteit van onze fiets- en wandelnetwerken in stand houden. Dit doen we o.a. in samenwerking met het Recreatieschap Drenthe, waar wij als Ooststellingwerf lid van zijn, en op projectbasis met het Friese recreatieschap De Marrekrite.
- Verder zetten we in op toekomstbestendigheid van onze vakantieparken.
- De promotie en marketing van Ooststellingwerf als toeristische bestemming is een doorlopend proces en daar wordt hard aan gewerkt door zowel coöperatie regio Appelscha 3.0 als de regionale marketingorganisatie (regiomarketing organisatie Zuidoost Friesland TRZF). Ook nemen we deel aan de marketing Koloniën van Weldadigheid zodat we kunnen profiteren van onze ligging tussen de koloniën in Veenhuizen en Frederiksoord.
- Het Regiodealproject Vitale logies heeft een analyse opgeleverd van de landschappelijke kwaliteiten in Ooststellingwerf die relevant zijn voor bestaande recreatieve ondernemingen en nieuwe toeristisch-recreatieve initiatieven.

Openbare ruimte (Groen)

- We zorgen voor veilige en goed onderhouden openbare ruimte. Hierbij houden we rekening met zaken zoals gebruiksfunctie, klimaatverandering, inclusie, verharding, groen, riolering, afwatering en de zorg voor de natuur en het milieu.
- Bij initiatieven (o.a. woningbouw) zorgen we ervoor dat de openbare ruimte integraal onderdeel uitmaakt van het totaalplan.
- We bevorderen de biodiversiteit. We passen onze werkwijzen hierop aan en richten indien nodig de openbare ruimte hierop in.
- We vinden het belangrijk dat iedereen gebruik kan maken van de openbare ruimte en dat die ook voor iedereen toegankelijk is. Bij de inrichting van de openbare ruimte houden we hier rekening mee.
- We kappen zo min mogelijk bomen. Voor elke gekapte boom planten we een of meer bomen terug.
- De problemen met de eikenprocessierups komen jaarlijks terug. We houden dit in de gaten en blijven bestrijden om de overlast te beperken. Dit doen we met een brede integrale aanpak door preventieve en curatieve acties. We gaan door met het bestrijden van de eikenprocessierups door het verhogen van de biodiversiteit, o.a. door bermen in te zaaien met een kruidenrijk bloemenmengsel.
- We zetten bij speelvoorzieningen in op duurzaamheid en bevorderen ‘natuurlijk spelen’. We betrekken hierbij de jeugd en omwonenden.

Wat merkt de inwoner ervan

De inwoner kan profiteren van de projecten die zijn ontwikkeld in de regio en gebruik maken van een uitgebreid toeristisch infrastructuur. Indirect profiteren de inwoners van de bestedingen bij bedrijven en werkgelegenheid. De bestedingen helpen tevens om de voorzieningen op peil te houden. Meer toeristen en recreanten in het gebied is voor de winkeliers een positieve ontwikkeling.

Voor de openbare ruimte (groen) geldt:

- De gebruikers merken dat de kwaliteit en veiligheid behouden blijft of vergroot wordt door het uitvoeren van klein en grootschalig onderhoud aan bomen en groen.
- De gebruikers van de openbare ruimte zien een meer bloem-/kruidenrijke omgeving (vergrote biodiversiteit).

Wat mag het kosten

Recreatie: De doelstellingen op het gebied van recreatie & toerisme betalen we grotendeels uit reguliere budgetten. Het Regiodealproject Recreatie en Toerisme wordt betaald uit de Rijksbijdrage in de Regio Deal.

Openbare ruimte (groen): In 2024 heeft de raad bij de behandeling van de Kaderbrief eenmalig € 97.000 beschikbaar gesteld voor de beheersing van de eikenprocessierups.

U heeft bij de Kaderbrief 2025-2028 besloten om vanaf 2025 € 15.000 structureel beschikbaar te stellen voor het bestrijden van invasieve exoten. De aanwezigheid van invasieve exoten neemt toe. Het is van groot belang om deze te bestrijden. De planten brengen schade toe aan de natuur en verdringen inheemse planten en/of dieren. Door ze te bestrijden krijgt de inheemse flora en fauna de mogelijkheid om zich positief te ontwikkelen.

Beleidskaders

Recreatie:

- Structuurvisie Ooststellingwerf 2010-2020-2030 (2009)
- Regionale ontwikkelstrategie Recreatie en Toerisme Zuidoost Friesland (2022)
- Ontwikkelagenda Recreatie en Toerisme Ooststellingwerf (2024)

Openbare ruimte (groen):

- Notitie Groenbeleid 2011 (Raad januari 2012)
- Beleidsnotitie biodiversiteit gemeente Ooststellingwerf Versie 10 maart 2021, vastgesteld 20 april 2021
- Notitie 'Het behoud van veilige bomen' 2020

Begroting Programma 5

Begroting Programma 5

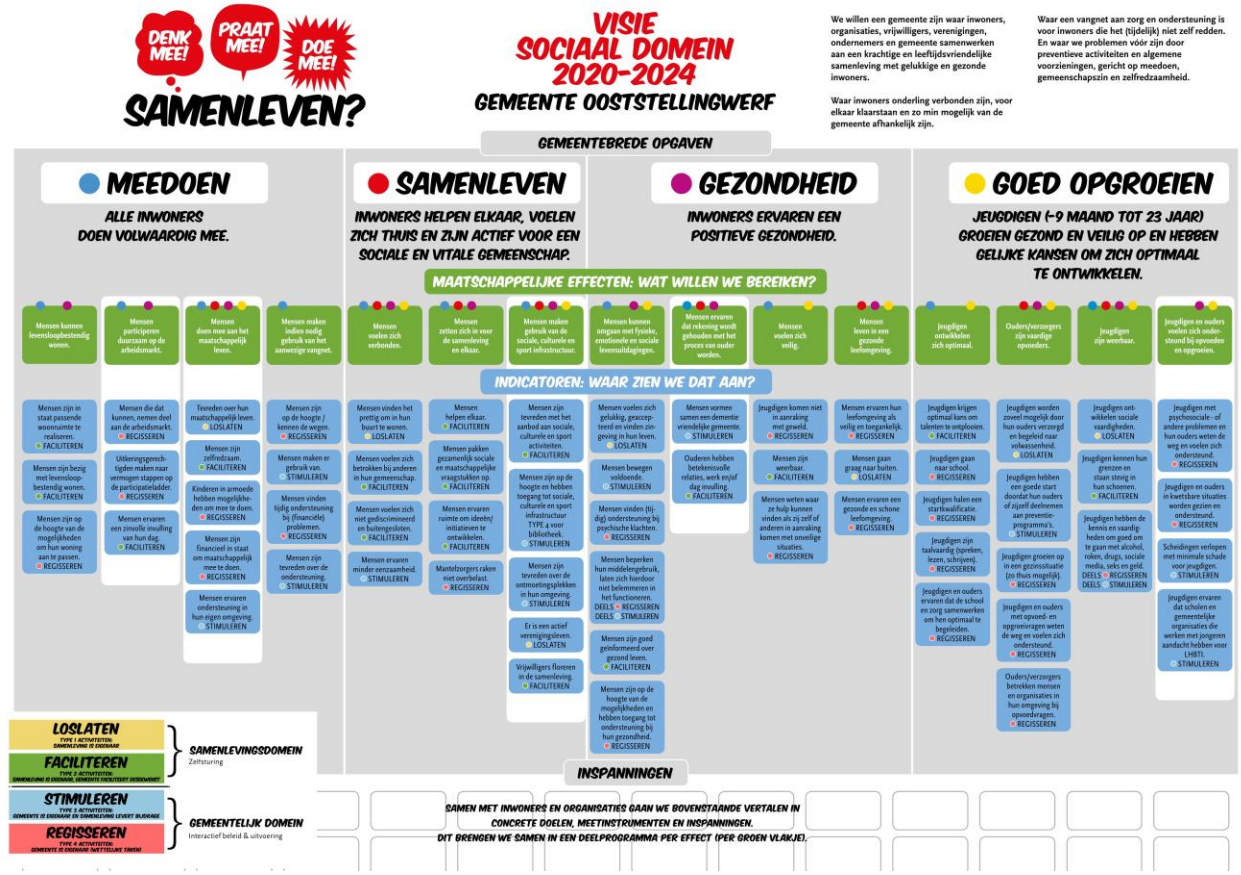
- Thema Sport en cultuur bestaat uit de volgende taakvelden: 5.1, 5.2, 5.3, 5.5, 5.6
- Thema recreatie en openbaar groen bestaat uit de volgende taakvelden: 5.7

x € 1.000

5. Sport, cultuur en recreatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
5.1 Sportbeleid en activering	-289	-251	-211	-195	-195	-195
5.2 Sportaccommodaties	-1.747	-1.847	-1.650	-2.138	-2.208	-2.304
5.3 Cultuurpres. cultuurprod. en cultuurpart	-457	-594	-634	-621	-627	-627
5.5 Cultureel erfgoed	-127	-215	-139	-141	-141	-141
5.6 Media	-626	-587	-578	-578	-578	-578
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-3.537	-3.556	-3.698	-3.453	-3.472	-3.511
Totaal Lasten	**-6.783**	**-7.051**	**-6.911**	**-7.126**	**-7.221**	**-7.357**
Baten						
5.1 Sportbeleid en activering	218	180	180	159	164	164
5.2 Sportaccommodaties	360	217	225	225	225	225
5.5 Cultureel erfgoed	16	14	14	14	14	14
5.6 Media	45	25	-	-	-	-
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	106	112	101	101	101	101
Totaal Baten	**744**	**548**	**519**	**499**	**503**	**503**
Resultaat voor bestemming	**-6.039**	**-6.503**	**-6.391**	**-6.628**	**-6.718**	**-6.853**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**0**	**180**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekkingen	**0**	**82**	**342**	**20**	**0**	**0**
Mutatie reserves	**0**	**262**	**342**	**20**	**0**	**0**
Resultaat na bestemming	**-6.039**	**-6.241**	**-6.049**	**-6.608**	**-6.718**	**-6.853**

Programma 6 | Sociaal Domein

Dit programma ‘Samenleven’ gaat over de Visie op Samenleven 2020-2024 (vastgesteld in oktober 2019). Het is een integraal programma over het gehele sociaal domein. Het bestaat uit vier opgaven namelijk Meedoen, Samenleven, Gezondheid (programma 7) en Goed Opgroeien. In een doelenboom staat samengevat wat we per opgave willen bereiken (maatschappelijke effecten). De doelenboom vindt u hieronder en in groter formaat op https://www.ooststellingwerf.nl/visie-samenleven. Zie ook paragraaf 10.

Er is een aantal gemeenschappelijke regelingen dat bijdraagt aan de vier opgaven:

- Sociaal Domein Fryslân (SDF): Binnen de Centrumregeling SDF werken Friese gemeenten samen aan beleidsvoorbereiding en de inkoop van specialistische jeugdhulp en het bijbehorende contractbeheer. Het algemene doel is, om waar nodig, specialistische jeugdhulp en ondersteuning te leveren aan inwoners van alle Friese gemeenten.
- Veiligheidsregio Fryslân (VRF): Binnen de VRF werken Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners samen aan brandweerzorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. De VRF werkt op het gebied van gezondheidszorg aan het beschermen en bevorderen van de gezondheid van de Friese inwoner.
- GR SW Fryslân: GR SW Fryslân en Caparis NV dragen bij aan het aanbieden van arbeidsplaatsen voor onze inwoners in het kader van de voormalige wet sociale werkvoorziening. Per 1 januari 2020 is de herstructurering van Caparis afgerond. De GR is aangepast. Alle SW-medewerkers zijn daarin administratief ondergebracht. Wij zijn geen aandeelhouder meer van Caparis en hebben een dienstverleningsovereenkomst gesloten met Caparis voor de begeleiding en ontwikkeling van onze inwoners met een SW-indicatie.

Thema 6.1 Samenleven

Inleiding

Inwoners helpen elkaar, voelen zich thuis en zijn actief voor een sociale en vitale gemeenschap
Samenleven is een onderwerp dat erg leeft in de gemeente. Inwoners vinden ‘elkaar ontmoeten’, ‘elkaar ondersteunen’ en activiteiten en verenigingen in de dorpen en in de buurten belangrijk. Inwoners kunnen veel samen oppakken en organiseren. De gemeente kan hen daarbij ondersteunen. In de ‘Tussenbalans Visie op Samenleven’ (november 2023) is bij de ‘Opgave Samenleven’ geconcludeerd dat het accent de komende jaren moet liggen op: ‘Voorwaarden scheppen voor bloei van gemeenschapskracht, inwonersinitiatief en omzien naar elkaar’. Voor de ‘Opgave Samenleven’ zijn in de Visie op Samenleven drie maatschappelijke effecten benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan werken.

Ontwikkelingen op het gebied van Sport en Cultuur (onderdeel van Maatschappelijk Effect G) zijn beschreven bij Thema 5.1 Sport en Cultuur.

Wat willen we bereiken

- ‘Voorwaarden scheppen voor bloei van gemeenschapskracht, inwonersinitiatief en omzien naar elkaar’ (Tussenbalans Visie op Samenleven - november 2023 – Accent opgave Samenleven)
- ‘We willen een samenleving met een sterke sociale basis waarin inwoners verantwoordelijkheid nemen en voelen naar elkaar, voor elkaar klaar staan en elkaar helpen (collegeakkoord 2022)’
- Maatschappelijk effect E. Mensen voelen zich verbonden
- Maatschappelijk effect F. Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar
- Maatschappelijk effect G. Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur

Wat gaan we ervoor doen

Maatschappelijk effect E: Mensen voelen zich verbonden
In deze tijd met vergrijzing, langer thuis wonen, minder beschikbaarheid van professionele zorg, meer mantelzorg, individualisering en polarisering is het faciliteren van verbinding tussen mensen en omzien naar elkaar nog belangrijker geworden. In 2025 gaan we door met de pilot welzijnscoaching door Scala. Welzijnscoaches onderzoeken samen met inwoners, die wat steun kunnen gebruiken, hoe zij op een voor hun passende manier kunnen deelnemen in de mienskip. De welzijnscoaches begeleiden hen naar een activiteit of vrijwilligerswerk of brengen hen in contact met andere inwoners. Zo kan een netwerk van contacten en onderlinge hulp groeien. Hiermee werken we ook aan het voorkomen, doorbreken en duurzaam aanpakken van eenzaamheid. Huisbezoek aan alle 75-plussers door vrijwilligers en professionalisering op het gebied van eenzaamheidsproblematiek door het Gebiedsteam dragen hier ook aan bij. In samenwerking met Scala gaan we in gesprek met dorpen en buurten om lokale ideeën voor verbinding, omzien naar elkaar of bijvoorbeeld laagdrempelige aanspreekpunten (voor vragen en zorgen) te faciliteren. Welzijnscoaches en lokale initiatieven in de dorpen werken outreachend om inwoners met eenzaamheidsgevoelens te bereiken.

In het kader van het 'VN-verdrag handicap' voeren we samen met het Inclusie Panel Ooststellingwerf de Lokale Inclusie Agenda uit. In het Inclusie Panel zitten vertegenwoordigers en ervaringsdeskundigen uit onze gemeente. De focus in de Lokale Inclusie Agenda ligt op dit moment vooral op acties en gesprekken over toegankelijkheid, ontmoeting en bewustwording.

Maatschappelijk effect F: Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar
In de ‘Tussenbalans Visie op Samenleven’ staat: ‘Gemeenschapskracht groeit als er een plek is waar mensen elkaar ontmoeten, zelf bepalen wat ze belangrijk vinden om op te pakken en er voldoende faciliteiten zijn bijvoorbeeld in de vorm van geld of professionele ondersteuning’. We nodigen inwoners uit en faciliteren hen om in te spelen op ontwikkelingen en te werken aan maatschappelijke doelen, bijvoorbeeld door middel van het Initiatievenloket, opbouwwerk, bestuurscoaching, subsidies, de wijk- en dorpsbudgetten en het Fonds, dat we in de periode 2022-2026 doorzetten. De dorpencoördinatoren bemensen sinds 2024 het nieuwe Initiatievenloket. Met het Initiatievenloket bieden we, samen met bijvoorbeeld opbouwwerkers en bestuurscoaches, meer en intensievere ondersteuning aan lokale initiatiefnemers. Ook zal er gewerkt worden aan het oplossen en voorkomen van collectieve problemen waar initiatiefnemers tegenaan lopen. Via het nieuwe online platform www.ditisooststellingwerf.nl inspireren, ondersteunen, informeren, stimuleren en promoten we maatschappelijke initiatieven en vrijwilligerswerk. Dit zal in 2025 verder worden uitgebouwd.

In de wijken Oosterwolde Noord en Oosterwolde Noordoost is als onderdeel van de Regiodeal Zuidoost Friesland ondersteuning gevraagd en gekregen voor een participatieproces (samenwerking tussen inwoners, gemeente en organisaties) rond het thema ‘Tot op hoge leeftijd (met zorgvraag) in de wijk blijven wonen’. In april zijn er wijkgesprekken geweest en n.a.v. de uitkomsten hiervan zijn werkgroepen gevormd van wijkbewoners en professionals om uitdagingen gezamenlijk aan te pakken. De werkgroepen gaan aan de slag met de thema's: ontmoeting, wonen, zorg, mantelzorg en vervoer.

De inzet van vrijwilligers is van cruciaal belang in een samenredzame en vitale samenleving. We subsidiëren de ‘Vrijwilligerscentrale’ (voorheen ‘Plek voor Talent’) van Scala. De Vrijwilligerscentrale brengt vrijwilligerswerk actief onder de aandacht in onze gemeente. Daarnaast biedt zij ondersteuning aan organisaties die met vrijwilligers werken. Samen met de vrijwillige bestuurscoaches en andere organisaties worden trainingen aangeboden bijvoorbeeld aan vrijwillige bestuurders. De vrijwilligerscentrale maakt onderdeel uit van ditisooststellingwerf (zie boven).

De mantelzorgconsulent werkt proactief en outreachend richting mantelzorgers, collega’s en samenwerkingspartners. Ze weet wat er speelt en leeft. Ze organiseert lotgenotencontact, ontspanningsuitjes, een respijtweekend en samen met het Netwerk Mantelzorg activiteiten voor mantelzorgers. Zij begeleidt ons Mantelzorgpanel en verzorgt het mantelzorgcompliment. Er is aparte aandacht voor mantelzorgers van mensen met dementie. In 2024/2025 starten we een bewustwordingscampagne om nog meer mantelzorgers te bereiken. Behalve op oudere mantelzorgers richten we ons ook op jonge mantelzorgers en mantelzorgers van mensen met psychische problematiek.

Maatschappelijk effect G: Mensen maken gebruik van de sociale (culturele en sport) infrastructuur
We blijven investeren in sport, ontmoeting, zingeving en culturele activiteiten, omdat dit mensen samenbrengt en verbindt. We faciliteren ontmoeting tussen inwoners, onder andere door in het accommodatiebeleid te borgen dat er in elk dorp of buurt ontmoetingsplekken zijn, waar activiteiten zijn en mensen graag samen komen. Laagdrempelige en informele dagactiviteiten in dorpen en buurten dragen eraan bij dat inwoners actief blijven, anderen ontmoeten en betekenis ervaren. We zetten een aantal projecten vanuit het programma Aandachtsgebieden 2020-2023 voort. Zoals Buurthaven en Dorpstuin in Haulerwijk en de Buurthuiskamer in het Ketelhuis in het Haerenkwartier.

De inzet van een professionele beheerder van het Leger des Heils (20uur per week) in Het Ketelhuis in het Haerenkwartier heeft ervoor gezorgd dat de locatie de centrale plek in de wijk is geworden. Jong en oud bezoeken de locatie en oude en nieuwe bewoners ontmoeten elkaar. Steeds meer bewoners weten de weg te vinden en er is een mooi programma ontstaan waar al vele vrijwilligers aan bijdragen. We zetten deze aanpak door in 2025 en 2026.

Informatie over Sport en Cultuur vindt u in de begroting bij Thema 5.1 Sport en Cultuur

Wat merkt de inwoner ervan

Maatschappelijke effect E. Mensen voelen zich verbonden.
Inwoners kunnen met hun vragen op het gebied van welzijn en zorg terecht bij de welzijnscoaches, die steeds bekender zullen worden bij de inwoners. In de dorpen zullen we het gesprek over 'omzien naar elkaar' stimuleren. De werkgroep Lokale Inclusie Agenda werkt aan bewustwording rond dit thema en aan toegankelijkheid voor iedereen.

Maatschappelijk effect F. Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar
Inwonersinitiatieven krijgen ondersteuning van opbouwwerkers, het initiatievenloket en bestuurscoaches. Vrijwilligers worden gewaardeerd en vertellen over hun inzet op 'www.ditisooststellingwerf.nl'. Scala vrijwilligerscentrale brengt vraag en aanbod vrijwilligerswerk bij elkaar. Mantelzorgers treffen elkaar in mantelzorgcafé's en lotgenotengroepen en worden ondersteund door de mantelzorgconsulent.

Maatschappelijke effect G. Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur
Inwoners nemen volop deel aan sport, cultuur en ontmoeting. Er zijn steeds meer laagdrempelige activiteiten en vrij toegankelijke dagbesteding. Ontmoetingsplekken en activiteiten brengen mensen samen.

Wat mag het kosten

- Voor de uitbreiding van de taken van de dorpencoördinatoren met meer bezoek aan vergaderingen van plaatselijke belangen en inzet voor het initiatievenloket is in de kaderbrief 2025 €48.000 beschikbaar gesteld.
- Via de specifieke Rijksuitkering (SPUK) GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord) zijn voor 2025 budgetten beschikbaar voor ‘versterken van de sociale basis’ (€ 57.000) en ‘aanpak eenzaamheid’ (€ 12.000). Deze budgetten worden in 2025 vooral ingezet voor de pilot welzijnscoaching. Voor mantelzorgondersteuning is in 2025 € 16.000 SPUK GALA geld beschikbaar. Daarnaast biedt het SPUK GALA gelden om te investeren in verschillende doelen op de beleidsterreinen Gezondheid (zie thema 7.1) en Sport en Cultuur (zie thema 5.1)
- Voor voortzetting van de pilot welzijnscoaching is in 2025 € 200.000 begroot voor de inzet van 2,1 fte. Dit wordt deels gefinancierd uit SPUK GALA gelden, budget aanpak eenzaamheid en de WMO. Bij de kaderbrief 2025-2028 is € 75.000 extra incidenteel geld beschikbaar gesteld om de begroting van de pilot in 2025 rond te maken.
- Er is € 25.000 extra beschikbaar gesteld in de Kaderbrief 2025-2028 voor mantelzorg. Hiermee wordt een bewustwordingscampagne gefinancierd en gestart om ook met mantelzorg meer in te zetten op het versterken van de sociale basis; elkaar helpen, laagdrempelig en dichtbij.
- Voor de ‘Dorps Ontwikkelings Methodiek’(DOM) in Oosterwolde ihkv de Regiodeal Zuidoost Fryslan ontvangen we van de provincie voor 3 jaar 300 uur (100 uur per jaar) procesondersteuning en in totaal € 50.000 aan procesgeld. Het 'DOM project' loopt van eind 2023 tot eind 2026.
- We zetten de samenwerking met het Leger des Heils voort voor de uitvoering van de Buurthuiskamer in het Haerenkwartier. Het Leger des Heils ontvangt daarvoor een bedrag van €200.800 voor de periode 2024-2026.
- Per 2024 is het Dorpshuizenbudget verhoogd naar € 50.000. De verduurzaming van de dorpshuizen verloopt via het accommodatiebeleid.

Beleidskaders

- Accommodatiebeleid (vast te stellen in september 2024)
- Visie op samenleven 2020 -2024 met tussenbalans Visie op Samenleven (november 2023)
- Ontwikkelrichting wijkvernieuwing Haerenkwartier
- Doe-agenda E Mensen voelen zich verbonden 2022-2026
- Doe-agenda G Iedereen doet en ontmoet 2021-2025
- Doe-agenda I Gelukkig en gezond ouder worden en mantelzorg 2021-2025
- Visie op Inclusie (2020)

Thema 6.2 Meedoen

Inleiding

Alle inwoners doen volwaardig mee

Inwoners vinden ‘Meedoen’ een belangrijk thema. Daarnaast hebben we wettelijke taken op dit terrein. Het gaat om de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, de Participatiewet en de Wet gemeentelijke Schuldhulpverlening. Voor de Opgave Meedoen zijn in de Visie op Samenleven vier maatschappelijke effecten (A t/m D) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Wat willen we bereiken

- Maatschappelijk effect A. Mensen kunnen levensloopbestendig wonen *(zie Doe Agenda A en woon(zorg)visie).*
- Maatschappelijk effect B. Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt *(zie doe-agenda B).*
- Maatschappelijk effect C. Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven *(zie doe-agenda C en doe-agenda Inburgering).*
- Maatschappelijk effect D. Mensen maken indien nodig gebruik van het vangnet

Bij het opstellen van de tussenbalans van de visie op samenleving is besloten om focus aan te brengen. Per opgaveteam zijn accenten vastgesteld. Voor meedoen zijn dat:

- Voor maatschappelijk effect A: Accent: Inwoners stimuleren om tijdig te anticiperen op ouder worden.
- Voor maatschappelijk effect B: Accent: Alles op alles zetten om bijstandsgerechtigden naar vermogen mee te laten doen in onze samenleving.
- Voor maatschappelijk effect C: Accent: Voorzieningen voor inwoners met weinig geld en/of schulden zo eenvoudig en makkelijk toegankelijk te maken. En accent: Structurele verbeteringen bereiken van mensen die lange tijd in armoede en/of schulden leven (gebiedsgericht werken aan bestaanszekerheid).
- Voor maatschappelijk effect D: Accent: (Wmo) zorg anders organiseren en inkopen, zodat deze haalbaar en betaalbaar blijft. en accent: formele zorg minder 'promoten' en uitdragen als oplossing .

Wat gaan we ervoor doen

Maatschappelijk effect A: Mensen kunnen levensloopbestendig wonen

We maken prestatieafspraken met corporaties over het realiseren van geclusterde woningen voor senioren en woonvormen met zorg en voorzieningen nabij. We maken met zorgaanbieder en corporatie plannen voor (zorg)woningen op de locatie Rikkingahof . Met gemeenten in de regio Zuidoost maken we een gezamenlijke woonzorgvisie met aandacht voor bijzondere doelgroepen waaronder ouderen. In Oosterwolde Noord en Noordoost werken we samen met o.a. inwoners, zorgverzekeraar, zorgkantoor, zorgaanbieders en woningbouwcorporaties aan domein overstijgende samenwerking (DOS) waarbij we zorgen dat thuiswonende, kwetsbare ouderen hulp of zorg krijgen die nodig is, of dat nu uit de buurt, de Wmo, de Wet Langdurige Zorg of de Zorgverzekeringswet komt. Ons Gebiedsteam adviseert inwoners doorlopend over levensloopbestendig wonen en regelt zo nodig financiële ondersteuning bij verhuizing of woningaanpassing. We faciliteren inwoners hierbij nog meer door de inzet van een seniorenmakelaar en door het collectief aanbieden van woningaanpassingen aan particuliere eigenaren. Ook het aanbieden van verzilver- en blijversleningen en we zetten in op informatiecampagnes en het gebruik van domotica.

We werken beleid uit waarmee we het splitsen van grotere woningen naar levensloopbestendige woningen, meergeneratiewoningen of twee aparte wooneenheden op één erf mogelijk maken. Zie ook thema 8.1 Bouwen, wonen en gronden.

Voor mantelzorg zie ook thema 7.1 Gezondheid. Om mantelzorg beter mogelijk te maken stellen we beleidsregels op. Dit voor zowel het realiseren van mantelwonen als (pre)mantelzorgwonen. Mantelwonen is als mensen met elkaar op één erf wonen, zonder dat er mantelzorg nodig is. Het gaat dan om omkijken naar elkaar, elkaar helpen en ondersteunen, zonder dat er sprake is van een medisch gebrek of intensieve zorg. Bij pre mantelzorg is er op dit moment nog geen behoefte aan mantelzorg maar in de nabije toekomst (binnen 5 jaar) wel. Bijvoorbeeld als iemand een (langzaam) progressieve ziekte heeft, bijvoorbeeld COPD, de ziekte van Parkinson, MS of dementie, We verwachten in het derde uiterlijk vierde kwartaal 2024 deze beleidsregels gereed te hebben.

Maatschappelijk effect B: Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt
We willen dat iedere bijstandsgerechtigde naar vermogen en duurzaam meedoet in de samenleving. Soms lukt dat door hen (blijvend) te bemiddelen naar betaald werk, waardoor ze geen uitkering meer nodig hebben. Indien nodig bieden we werkgevers (financiële) ondersteuning bij de plaatsing van een werkzoekende en bieden we ook nazorg zodat het goed blijft gaan.

Met de huidige arbeidsmarkt zien we echter dat mensen die nu in de bijstand zitten vaak een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben en kampen met problemen op meerdere levensgebieden. Dit is ook een uitkomst van de meest recente burgerpeiling. We begeleiden hen om deze situatie te doorbreken door casemanagement. Dit is ook in lijn met de wetswijzigingen uit de Participatiewet in Balans, die naar verwachting per 2025 in werking treden. Casemanagement is intensieve, integrale en waar mogelijk ontschotte begeleiding bij het wegnemen van drempels die meedoen in de weg staan. Soms is fulltime betaald werk niet haalbaar, maar lukt meedoen wel in de vorm van vrijwilligerswerk of parttime betaald werk. Zij behouden dan (deels) hun uitkering, maar hebben we een zinvolle invulling van hun dag en doen mee. Daarnaast bieden we ook nazorg aan klanten die succesvol uitgestroomd zijn en de werkgevers die ze in dienst hebben genomen. Dit met als doel de uitstroom duurzaam te laten zijn zodat ze werk behouden en niet terug hoeven in de bijstand.

Naast de eigen activiteiten bereiden we ons in 2025 voor op intensivering van de regionale samenwerking in de vorm van het Fries Regionaal Werk Centrum (RWC). Deze moet per 1 januari 2026 gerealiseerd zijn. Twee doelgroepen vragen specifiek aandacht:

Jongeren tot 27 jaar
In samenwerking met het Doorstroompunt, voorheen RMC, en opleidingsinstituten begeleiden we jongeren bij voorkeur richting het behalen van een startkwalificatie en waar dit niet mogelijk is richting werk. Dit is mede ingegeven door het wetsvoorstel 'Van school naar duurzaam werk' die in 2025 in werking treedt.

Statushouders en migranten
De wettelijke taken vanuit de Wet inburgering 2021 vragen extra inspanning rondom het laten participeren van statushouders. We zetten in op ondernemers interesseren voor deze doelgroep en werken hierin samen met Fryslân Werkt. Deze groep blijft ook aandacht vragen m.b.t. het vinden van passende huisvesting.

We monitoren het resultaat van de inspanningen met de Participatieladder. Ook meten we de klanttevredenheid over onze dienstverlening van inwoners die aanspraak maken op een voorziening uit de Participatiewet.

Maatschappelijk effect C: Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven
- We zetten in op zelfredzaamheid van inwoners (alle leeftijden) door hen in staat te stellen vaardigheden aan te leren (denk aan digitale vaardigheden, omgaan met geld, taalvaardigheid), onder andere via de bibliotheek. Zie ook 6.3 Goed Opgroeien maatschappelijk effect L.
- We blijven het proces van vroegsignalering van schulden doorlopend verbeteren. Daarbij zetten we naast budgetadviseurs ook een ervaringsdeskundige in.

- We zorgen dat inwoners en verwijzers weten waar ze met vragen over administratie en geld terecht kunnen en stimuleren dat partijen die hierin actief zijn samenwerken en hun diensten op elkaar afstemmen. Daarbij onderzoeken we ook de mogelijkheden om te komen tot een vorm van een 'papierwinkel' waarbij inwoners laagdrempelig binnen kunnen lopen met allerlei vragen over administratie, geldzaken, brieven etc..
- We maken en verspreiden jaarlijks een Regelingenwijzer waarin alle hulp op het gebied van geld op een rij staat. Deze Regelingenwijzer wordt doorontwikkeld zodat informatie (digitaal) op maat beschikbaar is voor inwoners en doorverwijzers.
- We zetten de Voorzieningenwijzer (digitale applicatie in combinatie met persoonlijk advies aan huis) in die inwoners helpt om optimaal gebruik te maken van bestaande landelijke en gemeentelijke (kind)regelingen en voorzieningen (bereik vergroten). Het bereik hiervan gaan we vergroten door maatschappelijke organisaties hierin een rol te geven. Aansluitend bij acties in wijken of buurten kijken we of in samenspraak met woningcorporaties De Voorzieningenwijzer gebiedsgericht ingezet kan worden.
- We willen aansluiten aan bij het Volwassenfonds Sport & Cultuur van Sport Fryslân. Het Volwassenenfonds Sport & Cultuur zorgt ervoor dat het lesgeld en/of materialen worden betaald voor volwassenen die leven rond het bestaansminimum. Hiervoor wordt een overeenkomst gesloten .
- Ook kiezen we gebieden (wijken) waarin we samen met woningcorporaties en Scala Welzijn willen komen tot een integrale aanpak gericht op het versterken van de bestaanszekerheid van inwoners die dit het meest nodig hebben. Dit is een gezamenlijke opdracht met de thema's 6.1 Samenleven en 7.1 Gezondheid om te komen tot een integrale invulling van de sociale basis.
- Wij gaan in gesprek met de samenleving, met relevante partijen en de gemeenteraad om tot voorstellen te komen om armoede en schulden nog beter dan nu te voorkomen of vroegtijdig te signaleren zodat problemen niet (verder) uit de hand lopen.
- In het kader van de inburgeringswet ontzorgen we statushouders in de eerste zes maanden van hun verblijf in onze gemeente door hun vaste lasten te betalen vanuit hun bijstandsuitkering (wettelijke verplichting) en begeleiden we hen naar maatschappelijke en financiële zelfredzaamheid.

Maatschappelijk effect D: Mensen maken indien nodig gebruik van het vangnet
Soms hebben inwoners ondersteuning nodig. Wij bieden hen een vangnet. Zij kunnen terecht bij het Gebiedsteam om ondersteuning te krijgen of te regelen. We faciliteren vrijwilligers om proactief inwoners van 75+ te bezoeken om hen te informeren, de weg te wijzen en eventuele behoeften te signaleren (preventief huisbezoek). De medewerkers van het Gebiedsteam zijn zichtbaar op vindplaatsen (scholen en bij de huisartsen bijv.) en welzijnswerkers zijn actief in de wijken. De bibliotheek biedt ondersteuning aan inwoners bij het omgaan met de digitale overheid (informatiepunt digitale overheid). We brengen jaarlijks de Regelingenwijzer uit met alle (financiële) regelingen voor inwoners (zie ook Meedoen C). We zetten extra in om inwoners te laten weten wat het Gebiedsteam is en hoe men daar gebruik van kan maken. We positioneren de onafhankelijke cliëntondersteuner breed in het sociaal domein. We blijven werken aan de verdere doorontwikkeling van het Gebiedsteam, onder meer gericht op een goede en laagdrempelige toegang en ontschot werken. We blijven investeren in preventie, werken intensief samen met welzijn- en zorgorganisaties om een stevig vangnet te houden en ondersteunen diverse initiatieven vanuit de samenleving voor indicatievrije dagbesteding. Zie ook paragraaf 10 'visie op Samenleven' over Gebiedsteam, grip op uitgaven Wmo en jeugd en voorliggende voorzieningen. Door middel van de Wmo aanbesteding zetten we nog meer in op voorliggende mogelijkheden, om zodoende het vangnet in de toekomst beschikbaar te houden voor degene die daar echt op aangewezen is.

Wat merkt de inwoner ervan
A. Mensen wonen op de door hun gewenste plek
B. Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt of doen naar vermogen mee in onze samenleving
C. Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven
D. Mensen maken indien nodig gebruik van het aanwezige vangnet

Wat mag het kosten

Eigen bijdrage Wmo

De eigen bijdrage die inwoners moeten betalen voor gebruik van voorzieningen uit de Wmo is voor iedereen gelijk (abonnementstarief). Dit heeft geleid tot een aanzuigende werking o.a. bij de huishoudelijke hulp. Er is wetgeving in voorbereiding om vanaf 2026 weer een inkomensafhankelijke eigen bijdrage in te voeren voor de Wmo.

Wet inburgering 2021

We ontvangen van het Rijk uitvoeringsmiddelen en een specifieke uitkering. De uitvoeringsmiddelen gebruiken we voornamelijk voor de inzet van gespecialiseerde casemanagers. De specifieke uitkering is voor de bekostiging van inburgeringsvoorzieningen die we vanuit deze wet moeten bieden. Via de SiSa leggen we hier verantwoording over af. Het landelijk beeld is dat de middelen die gemeenten van het Rijk ontvangen niet toereikend zijn. Op dit moment is dit voor onze gemeente nog niet vast te stellen.

Participatie werkdeel

Bij de heroverweging 2022 is besloten het budget voor participatie werkdeel te verlagen. Dit op basis van het uitkeringsbestand. Bij een toename van 15 bijstandsgerechtigden kan alsnog aanspraak worden gedaan op deze middelen. Dit omdat er dan tekort aan middelen ontstaat waardoor de beoogde dienstverlening niet meer geboden kan worden. De verwachting is niet dat het bijstandsbestand zal toenemen, maar wel vragen de inwoners met een uitkering intensievere dienstverlening. In de tussenbalans Visie op Samenleven is daarom afgesproken de pilot ouders in de bijstand begeleiden naar werk in de zorg niet uit te voeren en de hiermee vrijgekomen middelen jaarlijks toe te voegen aan het budget werkdeel Participatiewet.

Volwassenenfonds Sport en Cultuur

Zowel in het collegeakkoord als in de samenwerkingsagenda van de raad en de Visie op Samenleven, is de ambitie geuit om een Meedoen-Pas in te voeren. De pas die inwoners met weinig geld in staat stelt om deel te nemen aan het maatschappelijk leven. Voor kinderen is vanuit verschillende fondsen en regelingen al veel geregeld. Voor volwassenen is dat niet het geval. Er is met name behoefte aan mogelijkheden voor activiteiten en/of extra's voor volwassenen om bijvoorbeeld te kunnen sporten. Door aan te sluiten bij het Volwassenfonds voor Sport en Cultuur wordt het voor volwassenen van 18+ jaar, die leven rond het bestaansminimum, mogelijk gemaakt om contributie, lesgeld en/of materialen voor sport of een creatieve activiteit te betalen. In de Kaderbrief 2025-2028 is hier voor 2025 € 47.000 beschikbaar gesteld.

Bovenregionaal Wmo vervoer

U heeft bij de behandeling van de Kaderbrief besloten om het bovenregionale vervoer niet meer via de Wmo te laten lopen maar via Valys. De financiële gevolgen van invoering van Valys per 1 januari 2025 zijn ingeschat op € 327.000 structureel. Maar doordat we ook rekening houden met een ingeschatte indexatie voor vervoer van 3,9% in 2025 (€ 43.000) is de verlaging van de begroting € 283.915 (structureel) vanaf 2025. De invoering van Valys kent een aanloopperiode. De verwachting is dat de financiële gevolgen zichtbaar worden vanaf 1 april 2025. Dit is in deze begroting verwerkt.

Beleidskaders

- Visie op samenleven 2020-2024
- Woon(zorg)visie 2022-2026
- Doe-agenda B Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt 2021-2025
- Doe-agenda C Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven 2021-2025
- Doe-agenda Nieuwe Wet Inburgering 2022-2026
- Re-integratieverordening Participatiewet 2017
- Verordening Tegenpresentatie 2015
- Maatregelenverordening 2018
- Verordening Individuele Inkomenstoeslag 2015
- Verordening Individuele Studietoeslag 2015

- Handhavingsverordening 2015
- Verordening Verrekening Bestuurlijke Boete bij Recifice 2015
- Verordening adviesraad sociaal domein gemeente Ooststellingwerf 2015
- Verordening Maatschappelijke Ondersteuning 2022
- Verordening Beslistermijn Schuldhulpverlening 2023

Thema 6.3 Goed Opgroeien

Inleiding

Jeugdigen (-9 maand tot 23 jaar) groeien gezond en veilig op en hebben gelijke kansen om zich optimaal te ontwikkelen

Inwoners vinden 'Goed Opgroeien' een belangrijk thema. Daarnaast hebben we veel wettelijke taken op dit terrein. Voor de Opgave Goed Opgroeien zijn in de Visie op Samenleven vier maatschappelijke effecten (L t/m O) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Wat willen we bereiken

- Maatschappelijk effect L. Jonge inwoners ontwikkelen zich optimaal.
- Maatschappelijk effect M. Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeders *(zie doe-agenda O)*
- Maatschappelijk effect N. Jeugdigen zijn weerbaar
- Maatschappelijk effect O. Jeugdigen en ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien *(zie doe-agenda O)*

Bij het opstellen van de tussenbalans van de visie op samenleving is besloten om focus aan te brengen. Per opgaveteam zijn accenten vastgesteld. Voor goed opgroeien zijn dat:

- Voor maatschappelijk effect L ligt het accent op: Kansrijke start voor kinderen.
- Voor maatschappelijk effect O ligt het accent op: Beperken jeugdhulpvragen door gerichte preventie.

Wat gaan we ervoor doen

Goed opgroeien vraagt een integrale aanpak (eenzaamheid, weerbaarheid, armoede, onderwijs).

Maatschappelijk effect L: Jonge inwoners ontwikkelen zich optimaal

Buurtsportcoaches stimuleren de fysieke en motorische ontwikkeling van kinderen. Via JOGG werken we aan de gezondheid van jonge inwoners. We hebben kindregelingen om te zorgen dat kinderen mee kunnen doen (zie thema 6.1). In het preventieprogramma Go Yolo (voorheen Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) stimuleren we dat jongeren (10-18 jarigen) gezond en gelukkig opgroeien en willen we voorkomen dat jongeren gaan drinken, roken of drugs gaan gebruiken. Om deze positieve leefomgeving voor jongeren te waarborgen zetten we in op de volgende plekken: het gezin, op school, in de vriendenkring en in de vrije tijd. In deze vier domeinen wordt er samengewerkt met ouders, scholen, jongerenwerkers en andere professionals. Dit geldt ook voor jonge mantelzorgers. Kinderen en jongeren die voor een naaste zorgen kunnen hierbij ondersteuning krijgen (zie ook gezondheid, gezond ouder worden, mantelzorg). We willen hiermee voorkomen dat kinderen en jongeren overbelast raken in de zorg in zich hierdoor minder goed kunnen ontwikkelen. We bieden ondersteuning, lotgenoten contact en activiteiten.

Naschools aanbod

In Ooststellingwerf dragen we al enkele jaren financieel zorg voor een aanbod van naschoolse activiteiten. De organisatie hiervan ligt bij Stichting Scala via een subsidie. De activiteiten worden georganiseerd bij de scholen in Oosterwolde Zuid en in Haulerwijk. Vanuit het convenant 'Rijk Ooststellingwerf' werken verschillende partijen samen aan het aanbod van naschoolse activiteiten. Vanuit de landelijke Gelijke Kansen Alliantie is er voor 2025 nog een aanvullend budget om het lokale aanbod te verstevigen.

Maatschappelijk effect M: Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeders
We investeren in allerlei vormen van preventie en laagdrempelige voorzieningen in het voorliggend veld. Voor (aanstaande) ouders en jonge kinderen is er een sluitend palet van zorg en ondersteuning voor de eerste 1.000 dagen van het kind. Waar nodig ondersteunen we ouders ook later in de opvoeding, bijvoorbeeld met laagdrempelige opvoedondersteuning door de GGD, het programma Stevig Ouderschap, informatie over preventie van alcohol / drugsgebruik onder jongeren. Zie verder onder O.

Maatschappelijk effect N: Jonge inwoners zijn weerbaar
Maatschappelijke diensttijd trajecten (MDT) zijn ingezet met als uitgangspunten talentontwikkeling van jongeren, van betekenis zijn voor anderen, nieuwe ontmoetingen en keuzes maken voor de toekomst. Jongerenwerk biedt het MDT Divers programma aan waarin jongeren op ontdekkingsreis gaan naar de beste versie van zichzelf. We voeren in samenwerking met anderen preventieve activiteiten uit, bijvoorbeeld 'Nuchter over gewicht', Nuchtere Fries (alcohol) en de gezonde sportkantine. We sluiten aan bij de uitgangspunten van positieve gezondheid. Scholen, Gebiedsteam en jongerenwerk werken samen met Verslavingszorg Noord Nederland (VNN) om een (beginnende) verslaving bij jongeren te signaleren, te bespreken en aan te pakken. Zie ook thema 7.1 Gezondheid (extra inspanningen Notitie Preventie en Handhaving middelengebruik).

Maatschappelijk effect O: Kwetsbare jonge inwoners en ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien
We hebben aandacht voor preventie van jeugdproblematiek, zodat het aantal jongeren dat een beroep moet doen op jeugdzorg en de intensiteit van problemen afneemt. Er zijn veel laagdrempelige mogelijkheden voor opvoedondersteuning in het voorliggend veld, zoals Home-Start van Humanitas, de inloopspreekuren van de GGD en ons Gebiedsteam is aanwezig op vindplekken, zoals scholen, VVE locaties en huisartsen, waardoor we inwoners kunnen helpen als de problemen nog niet zo groot zijn (dure zorg voorkomen). We bieden hulp aan ouders met relatieproblemen, om de schade voor kinderen te beperken.

Verder zetten we in op normaliseren. We gaan het gesprek aan over realistische verwachtingen die de samenleving heeft van kinderen en jongeren, van tegenslagen in het leven, van weerbaarheid en zelfredzaamheid en van de rol die de gemeente kan spelen. Daar waar het nodig is, biedt het Gebiedsteam zelf kortdurende ondersteuning, zet jongerenwerk in of regelt hulp bij een jeugdhulpaanbieder.

Ook werken we samen met jongeren om begrip en openheid te creëren rondom LHBTI+. Met het preventieprogramma GO YOLO (voorheen Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO)) bouwen we aan een positieve leefomgeving voor jongeren, waarbij samenwerking binnen de gemeente centraal staat, zowel thuis (gezin), op school, in de vriendenkring (peergroep) als in de vrije tijd. De gemeente coördineert de aanpak en brengt ouders en lokale partners bij elkaar zodat er een ‘community’ ontstaat rond de opgroeiende jongeren.

Verder wordt er lokaal invulling gegeven aan de, voorheen door SDF regionaal ingekochte, complementaire ondersteuning voor jeugdigen in de vorm van een pilot Vaktherapie. Vaktherapie is een behandelvorm voor jeugdigen met een psychische aandoening en psychosociale problematiek, waarbij methodisch gebruik gemaakt wordt van een ervaringsgerichte werkwijze. Onder vaktherapie vallen muziektherapie, psychomotorische therapie, speltherapie en beeldende therapie. De gemeente is vanaf 2024 verantwoordelijk voor de organisatie van deze vorm van ondersteuning. De jaren 2024-2025 dienen als pilot om de implementatie en borging van complementaire ondersteuning in het lokale sociaal domein vorm te geven voor de komende jaren.

Wat merkt de inwoner ervan

L. Kinderen zijn taalvaardig en ontwikkelen zich optimaal.
M. Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeders.
N. Jeugdigen zijn weerbaar.
O. Jeugdigen en ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien.
Er is een laagdrempelig aanbod beschikbaar voor ouders en kinderen in de gemeente Ooststellingwerf, van algemeen toegankelijke voorzieningen tot jeugdzorg.

Wat mag het kosten

De inzet van jeugdhulp laat al enige jaren een forse stijging zien, zowel in duur als in complexiteit en intensiteit. Daardoor nemen de kosten ook fors toe. Vanaf 2024 gebruiken we naast de Monitor Sociaal Domein, een dashboard met alle gemeentelijke jeugdhulpcijfers om zicht te houden op de ingezette jeugdhulp, en een nieuw prognosesysteem om een berekening te maken van de te verwachte lasten jeugdhulp in de komende jaren. De berekening is bij de diverse onderdelen gebaseerd op o.a. de verwachte instroom in aantallen trajecten (op basis van voorgaande jaren), de gemiddelde looptijd van een traject en de gerealiseerde aantallen en lasten van voorgaande jaren. De prognose kent, vanwege de nieuwe inkoopsystematiek van SDF per 1 januari 2024 voor specialistische jeugdhulp, nog een onzekerheid.
Uit een analyse van de gemeentelijke jeugdhulpdata blijkt dat een grote reden voor de stijging van de jeugdhulplasten is dat jeugdigen lang in zorg blijven. Dat betekent, naast de jaarlijkse instroom, dat er weinig jeugdigen uitstromen. Ook neemt de complexe problematiek toe. In 2024 zijn verschillende maatregelen uitgewerkt om hier invloed op uit te oefenen. We hopen in 2025 de eerste (financiële) resultaten van deze maatregelen te zien.
De geplande bezuiniging door het kabinet met betrekking tot de Hervormingsagenda Jeugd is voor 2025 geschrapt. Dit betekent dat de gemeente Ooststellingwerf voor 2025 geen nadeel van €700.000 euro kent.

Beleidskaders

- Doe agenda L Jonge inwoners ontwikkelen zich optimaal.
- Doe agenda O Kwetsbare jonge inwoners 2021-2025
- Doe agenda HK Positieve Gezondheid 2022-2026
- Preventie- en handhavingsplan Alcohol en Middelen 2021-2024
- Beleidsplan Hart voor de Jeugd, Verordening Hart voor de Jeugd en Beleidsregels Hart voor de Jeugd
- Regiovisie huiselijk geweld en kindermishandeling: Veilig thuis in Fryslân
- Verordening Leerlingenvervoer Ooststellingwerf en Aanvullende beleidsregels Verordening Leerlingenvervoer
- Toezicht en handhaving kinderopvang en peuterspeelzalen
- Lokale Educatieve Jeugd Agenda (dynamisch)
- Subsidieregeling peuterspeelgroepen
- Centrumregeling Sociaal Domein Fryslân

Begroting Programma 6

Begroting programma 6

- Thema Samenleven bestaat uit de volgende taakvelden: 6.1, 6.21, 6.22, 6.23
- Thema Meedoen bestaat uit de volgende taakvelden: 6.3, 6.4, 6.5, 6.60, 6.711, 6.712, 6.713, 6.714, 6,791, 6.91
- Thema Goed Opgroeien bestaat uit de volgende taakvelden: 6.751, 6.752, 6.753, 6.761, 6.762, 6.763, 6.792, 6.811, 6.812, 6.821, 6.822 , 6.92

x € 1.000

6. Sociaal Domein	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-4.379	-7.822	-3.056	-2.815	-2.437	-2.437
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-2.746	-3.126	-	-	-	-
6.3 Inkomensregelingen	-14.080	-12.581	-12.818	-12.947	-13.086	-13.219
6.4 WSW en beschut werk	-3.523	-2.886	-2.466	-2.320	-2.188	-2.059
6.5 Arbeidsparticipatie	-665	-1.258	-1.073	-1.073	-1.004	-1.004
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-1.911	-1.988	-1.865	-1.783	-1.783	-1.783
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	-2.668	-3.297	-3.158	-3.158	-3.158	-3.158
6.71B Begeleiding (WMO)	-1.519	-1.487	-1.452	-1.452	-1.452	-1.452
6.71C Dagbesteding (WMO)	-1.085	-1.154	-1.181	-1.181	-1.181	-1.181
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-120	-121	-356	-356	-356	-356
6.72 Maatwerkdienstverlening18-	-204					
6.72A Jeugdhulp begeleiding	-36	-157				
6.72B Jeugdhulp behandelin	-36	-81				
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	-36	-275				
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	-6.427	-6.545				
6.73A Pleegzorg	-641	-787				
6.73B Gezinsgericht	-36	-787				
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	-1.915	-2.000				
6.74A Jeugdhulp beh. GGZ zonder verbliif	-207	-170				
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-428	-400				
6.74C Gesloten plaatsing	-36	-				
6.81A Beschermd wonen (WMO)	-8	-3	-94	-94	-94	-94
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	9	-3	-4	-4	-4	-4
6.82A Jeugdbescherming	-1.200	-942	-1.026	-1.026	-1.026	-1.026
6.82B Jeugdreclassering	-24	-120	-125	-125	-125	-125
6-751 - Jeugdhulp ambulant lokaal			-698	-660	-618	-618
6-752 - Jeugdhulp ambulant regionaal			-5.255	-4.970	-4.657	-4.657
6-753 - Jeugdhulp ambulant regionaal			-698	-660	-618	-618
6-761 - Jeugdhulp met verblijf lokaal			-413	-413	-413	-413
6-762 - Jeugdhulp met verblijf regionaal			-3.304	-3.304	-3.304	-3.304
6-763 - Jeugdhulp met verblijf regionaal			-413	-413	-413	-413
6-791 - PGB Wmo			-75	-75	-75	-75
6-792 - PGB Jeugd			-326	-307	-286	-286
6-91 - Coördinatie en beleid Wmo			-73	-73	-73	-73
6-92 - Coördinatie en beleid Jeugd			-260	-260	-260	-260
6-21 - Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo			-1.398	-1.398	-1.398	-1.398
6-22 - Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jgd			-1.398	-1.398	-1.398	-1.398
Totaal Lasten	**-43.921**	**-47.989**	**-42.989**	**-42.268**	**-41.410**	**-41.415**

Baten						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	4.255	3.928	820	794	683	683
6.3 Inkomensregelingen	9.966	8.716	9.814	9.990	10.159	10.293
6.5 Arbeidsparticipatie	238	2	2	2	2	2
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	228	200	-	-	-	-
6.71B Begeleiding (WMO)	98	-	-	-	-	-
6.71C Dagbesteding (WMO)	28	-	-	-	-	-
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-	-	-	-	-	-
6.81A Beschermd wonen (WMO)	634	140	252	252	252	252
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	54	-	-	-	-	-
6-711 - Hulp bij het huishouden (WMO)	-	-	200	530	530	530
Totaal Baten	**15.500**	**12.986**	**11.088**	**11.568**	**11.626**	**11.760**
Resultaat voor bestemming	**-28.421**	**-35.003**	**-31.901**	**-30.700**	**-29.784**	**-29.655**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**-229**	**231**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekkingen	**987**	**2.663**	**147**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	**758**	**2.894**	**147**	**0**	**0**	**0**
Resultaat na bestemming	**-27.663**	**-32.109**	**-31.754**	**-30.700**	**-29.784**	**-29.655**

Programma 7 | Volksgezondheid en milieu

Thema 7.1 Gezondheid

Inleiding

Inwoners ervaren een positieve gezondheid

Inwoners vinden ‘Gezondheid’ een belangrijk thema. Daarnaast hebben we wettelijke taken op dit terrein en moeten we lokaal invulling geven aan de landelijke gezondheidsnota.

Wat willen we bereiken

Voor de Opgave Gezondheid zijn in de Visie op Samenleven viermaatschappelijke effecten (H t/m K) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Bij het opstellen van de tussenbalans van de visie op samenleving is besloten om focus aan te brengen. Per opgaveteam zijn accenten vastgesteld. Voor gezondheid zijn dat:

- Accent: Integrale aanpak om te komen tot een gezonde fysieke leefomgeving die uitnodigt tot gezond gedrag
- Accent: Preventief inzetten op een gezonde en actieve leefstijl waarin reablement, bewegen, voeding en weerbaarheid centraal staan.
- We willen gezondheid integreren in alle beleidsdomeinen, zoals gezondheid onderdeel is van de omgevingswet.
- We zetten in op positieve gezondheid, het zo vroeg mogelijk verkleinen van motorische en gezondheidsverschillen en/of -achterstanden, een gezonde fysieke leefomgeving en vitaal ouder worden. Daarmee verlagen we ook de druk op de gezondheidszorg.
- We weten dat inwoners met een ongunstige sociaaleconomische positie extra kwetsbaar zijn voor gezondheidsproblemen. Deze ongelijkheid werkt vaak generaties lang door. We willen deze doorbreken.
- Maatschappelijk effect H. Mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen (zie doe-agenda HK)
- Maatschappelijk effect I. Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden (zie doe-agenda I)
- Maatschappelijk effect J. Mensen voelen zich veilig
- Maatschappelijk effect K. Mensen leven in een gezonde leefomgeving (zie doe-agenda HK)

Wat gaan we ervoor doen

Algemeen

Beweging van medisch naar sociaal. We willen meer doen dan alleen medische hulp voor gezondheidsproblemen. We investeren in sociale netwerken en ontmoetingen. En bewegen helpt om te voorkomen dat oudere mensen vallen. De gemeente kan helpen door de buitenruimte en gebouwen toegankelijker te maken. Ook een wandelclub kan helpen om het welzijn van mensen te vergroten. En door mantelzorgers goed te ondersteunen kunnen zij de zorg langer volhouden en wordt professionele zorg minder belast. Wij kijken bij nieuw beleid altijd wat het effect is op de gezondheid van onze inwoners. Dat kan gaan om de inrichting van de openbare ruimte, maar ook om economisch beleid, wonen of veiligheid.

Maatschappelijk effect H: Mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen
We investeren in de bestaanszekerheid van mensen (zie thema Meedoen). We zijn JOGG-gemeente (Jongeren op Gezond Gewicht), waarmee we specifiek inzetten op de gezondheid van jongeren. Gezonde leefstijl is de norm. We zetten in op elke dag fruit, een gezonde lunch en elke dag voldoende bewegen op scholen, kinderdagverblijven, peuterspeelzalen en welzijnsactiviteiten. We zetten breder en intensiever in op preventie van verslaving. Zowel in preventie als in vroegsignalering, handhaving en hulp bieden. We doen dit door middel van het preventieprogramma YOLO (zie thema Goed Opgroeien). We ondersteunen sportverenigingen om het alcoholgebruik in sportkantines te beperken en de leeftijdsgrens van 18 jaar te handhaven. We stimuleren en faciliteren positieve gezondheid in onze gemeente, o.a. door initiatieven voor bloeizones in de dorpen te ondersteunen, door buurtsportcoaches met bewegingsaanbod in de dorpen, inzet op gezonde scholen, door het project gezonde kantines en door te investeren in ontmoetingsplekken.

We zetten in op een ketenaanpak overgewicht en obesitas voor jongeren en volwassenen en werken aan effectieve interventies voor inwoners om leefstijl positief te beïnvloeden.

Maatschappelijk effect I: Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden
Het uitgangspunt is een leeftijdsvriendelijke gemeente, een inclusieve en toegankelijke omgeving die actief ouder worden promoot. Gericht op de fysieke omgeving (een groene buurt waar een ommetje mogelijk is, wonen op maat, toegankelijke openbare gebouwen, (openbaar) vervoer, hoge nood app en de sociale omgeving (meedoen, ontmoeten, maatschappelijke betrokken zijn). In 2025 gaan we door met de pilot welzijnscoaching door Scala. Welzijnscoaches onderzoeken samen met inwoners, die wat steun kunnen gebruiken, hoe zij op een voor hun passende manier kunnen deelnemen in de mienskip. Ook via doorverwijzing van de huisarts (welzijn op recept). De welzijnscoaches begeleiden hen naar een activiteit of vrijwilligerswerk of brengen hen in contact met andere inwoners (Zie ook Hoofdstuk 6.1 Samenleven). Huisbezoek aan alle 75-plussers door vrijwilligers en aandacht voor eenzaamheidsproblematiek door het Gebiedsteam dragen hier ook aan bij. We gaan door met het programma Powerful Ageing waarin vitaliteit wordt vergroot. In samenwerking met Scala gaan we in gesprek met dorpen en buurten om lokale ideeën voor verbinding, omzien naar elkaar of bijvoorbeeld laagdrempelige aanspreekpunten (voor vragen en zorgen) of dorpsondersteuners te faciliteren.

Daarnaast voeren we onze wettelijke taken uit op het gebied van langer zelfstandig thuis wonen voor ouderen in hun vertrouwde omgeving, met een goede kwaliteit van leven (zie 6.1 meedoen). In het kader van de Friese samenwerkingsagenda werken we samen met zorgverzekeraars, zorgkantoor, zorgaanbieders en woningbouwverenigingen aan domein overstijgende samenwerking (DOS), waarbij we zorgen dat thuiswonende, kwetsbare ouderen hulp of zorg krijgen die nodig is, of dat nu uit de buurt, de Wmo, de Wet Langdurige Zorg of de Zorgverzekeringswet komt. We zetten in op het actief betrekken van mensen met dementie binnen de samenleving met DemenTalent. Er is speciale aandacht voor bewegen door ouderen en voor maatschappelijk meedoen, ook voor mensen met de aandoening dementie. Waar nodig bieden we als gemeente geïndiceerde dagbesteding en waar gewenst en mogelijk helpen we mensen om een zinvolle daginvulling te vinden in het informele circuit (denk aan Welzijn op Dorpse Schaal, dagcentrum Oosterwolde en de Buurthaven), de Herberg in Waskemeer.

In het kader van vitaal ouder worden zetten we in op een ketenaanpak valpreventie waarbij wordt samengewerkt door professionals, dorpsorganisaties en verenigingen uit het zorgdomein en het sociaal domein. Het accent ligt op preventie: het verminderen van het risico op valongelukken. De leidraad is dat ouderen zo lang mogelijk vitaal thuis kunnen wonen. Met verschillende interventies stimuleren we bewegen en gezonde voeding voor ouderen.

De mantelzorgconsulent werkt proactief en outreachend richting mantelzorgers, collega’s en samenwerkingspartners. Ze weet wat er speelt en leeft. Ze organiseert lotgenotencontact, ontspanningsuitjes, en respijtweekend en samen met het Netwerk Mantelzorg activiteiten voor

mantelzorgers. Zij begeleidt ons Mantelzorgpanel en verzorgt het mantelzorgcompliment. Er is aparte aandacht voor mantelzorgers van mensen met dementie. In 2024/2025 starten we een bewustwordingscampagne om nog meer mantelzorgers te bereiken. Behalve op oudere mantelzorgers richten we ons ook op jonge mantelzorgers en mantelzorgers van mensen met psychische problematiek. We gaan zo ruimhartig mogelijk om met aanvragen voor mantelzorgwoningen en prémantelzorgwoningen (uit 3.6 collegeakkoord), de eerste stappen zijn genomen om dit om te zetten in beleid.

Maatschappelijk effect J: Mensen voelen zich veilig
We bekostigen Veilig Thuis, het advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling. We betalen mee aan de Kindertelefoon. We dragen bij aan de aanpak voor mensen met verward gedrag. Verder zetten we ons in om bepaalde thema's bespreekbaar te maken, bijvoorbeeld paarse vrijdag (seksuele en genderdiversiteit) etc. Discriminatie en buitengesloten worden komen ook in onze gemeente voor. Voor mensen die dit zelf of in hun naaste omgeving meemaken is er de mogelijkheid melding te doen via discriminatie.nl. Na de melding bieden zij ondersteuning, een luisterend oor en pakken ze zaken op. De gemeente draagt jaarlijks bij aan de bekostiging van Tumba en discriminatie.nl. Op de gemeentelijke website is ook expliciet de mogelijkheid aanwezig om melding discriminatie te doen.

Maatschappelijk effect K: **Mensen leven in een gezonde leefomgeving**
We zetten in op een gezonde, beweegvriendelijke en leeftijdsvriendelijke omgeving en op het makkelijk maken van gezonde keuzes. In het programma Omgevingswet en -visie is gezondheid een vast onderdeel en opgenomen in de omgevingsvisie en omgevingsplan. In de aandachtsgebieden investeren we onder meer in de verbetering van de fysieke leefomgeving. Via het accommodatiebeleid zetten we in op ontmoetingsplekken die uitnodigen tot bewegen en verbinding tussen generaties. We dragen bij aan de realisatie van een dekkend AED netwerk met burgerhulpverlening.

Wat merkt de inwoner ervan

H. Mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen. Inwoners kunnen met hun vragen op het gebied van welzijn en zorg terecht bij de welzijnscoaches, die steeds bekender zullen worden bij de inwoners. Er is een ondersteuningsaanbod voor inwoners om te werken aan verbeteren van hun leefstijl.

I. Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden. Inwoners zijn meer bekend met regelingen en ondersteuningsaanbod gericht op vitaal ouder worden. Inwoners kunnen bijvoorbeeld deelnemen aan valpreventie of powerful ageing. Inwoners met dementie worden actief betrokken bij de samenleving.

J. Mensen voelen zich veilig. Inwoners ervaren een luisterend oor in geval van onveiligheid of discriminatie.

K. Mensen leven in een gezonde leefomgeving. Kinderen en jeugdigen groeien steeds vaker op in een kansrijke omgeving waarin gezonde leefstijl de norm is. Dat geldt bijvoorbeeld bij de opvang, school of sportomgeving. Inwoners ervaren dat ieder dorp of wijk een laagdrempelige ontmoetingsplek heeft.

Wat mag het kosten

- U heeft bij de heroverwegingen 2022-2025 een aantal structurele budgetten beschikbaar gesteld: € 45.000 voor eenzaamheidsbeleid, € 50.000 voor positieve gezondheid/bloeizones en € 7.500 voor dementievriendelijke gemeente.
- Voor 2025 ontvangen we SPUK middelen voor uitvoering van het GALA beleid. Voor de aanpak van overgewicht en obesitas is dat € 28.000. Voor de ketenaanpak valpreventie is dat € 76.000. Voor de gezonde leefomgeving is dat € 16.000.
- Voor het voortzetten van 'Jongeren op gezond gewicht' (JOGG) is bij de kaderbrief 2025-2028 voor de jaren 2025 en 2026 € 56.000 beschikbaar gesteld.

Beleidskaders

- Doe-agenda HK 'Positieve gezondheid en gezonde leefomgeving' 2022
- Sport- en beweegnota zuidoost Friesland 2017-2021
- Lokaal sportakkoord
- Friese Preventieaanpak
- Friese samenwerkingsagenda
- Gemeenschappelijke regelingen GGD, binnen VRF.
- Visie op samenleven 2020 -2024
- Doe-agenda I 'Gelukkig en gezond ouder worden' 2021
- GALA akkoord
- IZA akkoord

Thema 7.2 Duurzaamheid, riolering en afval

Wat willen we bereiken

Duurzaamheid

Het is onze ambitie om CO²2neutraal te zijn in 2030 om opwarming van de aarde en daarmee verandering van het klimaat tegen te gaan. Hierdoor liggen er belangrijke opgaven in de energietransitie, klimaatadaptatie en het stimuleren van een circulaire economie. We benutten het Biosintrum, en het daar gevestigde leer- en kenniscentrum Bodem, zo optimaal mogelijk voor onderzoek naar en ontwikkeling van mogelijkheden die ons bij deze opgaven helpen.

Wij willen in 2030 CO²2 neutraal zijn. Om dit te bereiken streven we naar:

- Energieneutraal te zijn in 2030 door het gebruik van energie te verminderen en het lokaal opwekken van duurzame energie en duurzame mobiliteit te stimuleren.
- Klimaatbestendig te zijn in 2030 door het vergroten van klimaatbestendigheid en de biodiversiteit en de verbetering van de bodemgezondheid te stimuleren.
- Circulair te zijn in 2030 door kringlopen meer sluitend te maken.
- In 2025 stellen we een nieuw duurzaamheidsprogramma op voor de periode 2025 tot 2030.

Afval en grondstoffen

- Voldoen aan de VANG-doelstelling van het Rijk (VANG = Van Afval Naar Grondstof). We richten ons verder op het realiseren van de VANG-doelstelling 2025 van 30 kg restafval per inwoner per jaar.
- Inwoners hebben steeds minder huishoudelijk afval en bieden dit afval nog beter gescheiden aan.
- Zwerfafval in de openbare ruimte verder terugdringen.
- Samen met ondernemers het zwerfafval in de winkelgebieden terugdringen.
- Er zal een onderzoek worden gedaan naar een pilot met wasbare luiers, inclusief een bewustmakingscampagne voor de lange termijn.

Wat gaan we ervoor doen

Duurzaamheid

Energieneutraal zijn in 2030

Begin 2025 stellen we een uitvoeringsplan energietransitie op voor de periode 2025-2030.

- We zetten in op het verminderen van het gebruik van energie en gaan door met het stimuleren van energiebesparingsprojecten.
- Naast de landelijke subsidiemogelijkheden, faciliteren we woningeigenaren in de energietransitie door o.a. het verstrekken van duurzaamheidsleningen voor energiebesparende maatregelen en stellen we subsidie voor eigenaren van woningen met een lage WOZ-waarde en een slecht energielabel.
- We ondersteunen inwoners bij energiebesparing door het OWO energiebureau met energieverkenners die inwoners concreet adviseren.

- Voor inwoners in energiearmoede zorgen we bij verduurzaming voor extra ondersteuning via het Energiebureau.
- In samenwerking met woningcorporaties zorgen we voor extra aandacht voor verduurzaming en isolatie van huurwoningen.
- Naast verduurzaming thuis, gaan we ondernemers stimuleren in de verduurzamingsopgave. We subsidiëren advies voor bedrijven over verduurzaming en omgaan met netcongestie.
- Voor de duurzame opwekking van energie geven we prioriteit aan projecten voor zon op dak, bijvoorbeeld bij ondernemers met bedrijfspanden en bijgebouwen met groot dakoppervlak en zonnecarports.
- De grote uitdaging bij nieuwe projecten voor duurzame energie is de beperkte capaciteit op het elektriciteitsnetwerk. We stimuleren pilotprojecten op het gebied van lokale opslag van energie en slimme energienetwerken om vraag en aanbod op lokaal niveau op elkaar af te stemmen.
- Een groot deel van de energievraag wordt gebruikt voor het verwarmen van woningen en gebouwen. We voeren de transitievisie Warmte uit en stellen een warmteprogramma op, waarin we aangeven welke en hoe wijken van het aardgas af gaan.
- We stimuleren fietsgebruik en openbaar vervoer. Ook zetten we in op projecten voor deelmobiliteit en het vergroten van het aantal laadpalen voor elektrische auto's.
- Er wordt een soortenmanagementplan opgesteld waarin onderzoek wordt gedaan naar vleermuizen, gierzwaluwen, huiszwaluwen en huismussen. Dit om een generieke ontheffing te verkrijgen voor al onze inwoners binnen de bebouwde kom, zodat zij gemakkelijk over kunnen gaan tot natuurvriendelijk isoleren door het nemen van compensatiemaatregelen. Inwoners hoeven dan geen ecologisch onderzoek meer uit te laten voeren.

Klimaatbestendig zijn in 2030
Eind 2024 stellen we een uitvoeringsplan klimaatadaptatie op voor de periode 2025-2030.

- We voeren maatregelen uit waarmee we de klimaatbestendigheid van de openbare ruimte vergroten om wateroverlast bij piekbuien te voorkomen.
- We zorgen bij initiatieven, zoals de ontwikkeling van binnenstedelijke woningbouwlocaties, voor een klimaatbestendige openbare ruimte, met voldoende (biodivers) groen.
- We moedigen inwoners aan om aan de slag te gaan met het verbeteren van bodemgezondheid en het vergroten van de biodiversiteit in eigen tuin en buurt.
- Wij geven zelf het goede voorbeeld en passen onze manier van maaien aan op het verbeteren van de biodiversiteit.
- We gaan door met de uitvoering van de projecten uit het biodiversiteitsplan samen met de verschillende plaatselijk belangen in de dorpen.
- We stimuleren en faciliteren het vergroenen van schoolpleinen, ook vanuit onze doelstellingen ten aanzien van positieve gezondheid.

Circulair zijn in 2030
In 2023 hebben we een circulaire uitvoeringsstrategie opgesteld.

- Voor het hergebruik van grondstoffen stimuleren we een duurzame circulaire en biobased economie. Dit doen we o.a. door de samenwerking en kennisuitwisseling tussen ondernemers, onderwijs en kennisinstellingen te stimuleren.
- We willen ondernemers faciliteren om de kansen van een circulaire economie te verzilveren.
- We voeren projecten uit de uitvoeringsstrategie circulaire economie uit.
- We geven het goede voorbeeld door ons inkoop- en aanbestedingsbeleid zo duurzaam en circulair mogelijk te maken.
- We willen kennisdeling en kennisontwikkeling over biobased materialen en producten tussen ondernemers, onderwijs, kennisinstellingen stimuleren.
- We hebben met onze partners een leer- en kenniscentrum Bodem gerealiseerd als onderdeel van de Regio Deal.
- We ondersteunen lokale initiatieven die de voedselketens verkleinen en kringlopen meer sluitend maken.

Riolering & Water
We geven doelmatig, efficiënt en rechtmatig invulling aan de afvalwater-, hemelwater- en grondwaterzorgplicht. De wijze waarop we dat doen is omschreven in het Water- en rioleringsprogramma 2025-2029 (Wrp).

Afval en grondstoffen:

- Wij gaan samen met onze inwoners, vrijwilligers en Omrin volop aan de slag met het verder verbeteren van afvalscheiding, om de VANG-doelstelling te kunnen realiseren.
- Voor afvalpreventie en het verbeteren van afval scheiden loopt de Friese communicatiecampagne 'Samen Halen We Alles Eruit'. Deze provinciale campagne heeft geen einddatum.
- We onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om de hoeveelheid grof huishoudelijk afval en bouw- en sloopafval te verminderen en/of beter te scheiden.
- We gaan de bestaande projecten uit het beleids- en uitvoeringsprogramma aanpak zwerfafval 2014-2022 continueren.
- Samen met scholen geven we invulling aan projecten rondom (zwerf)afval.
- Samen met ondernemers en Nederland Schoon monitoren we winkelgebieden op zwerfafval en houden we gezamenlijk opruimacties.

Verbonden partij: Omrin (Afvalsturing Friesland NV en NV Fryslân Miljeu) is het bedrijf van en voor gemeenten voor de reinigingstaken.
Afvalsturing Friesland NV verwerkt het ingezamelde huishoudelijke afval en exploiteert de gemeentelijke milieustraat. De BV Fryslân Miljeu Zuidoost zamelt huishoudelijk afval in en voert voor ons de reinigingstaken uit, zoals straatvegen, onkruid borstelen en kolken reinigen.

Wat merkt de inwoner ervan

- Meer (financiële) mogelijkheden om aan de slag te gaan met duurzaamheid.
- Steeds meer mensen treffen (zichtbaar) duurzame maatregelen. Zoals isolatie van de woning of de aanleg van zonnepanelen.
- Steeds meer mensen worden geadviseerd over de maatregelen die ze kunnen treffen om hun woning te verduurzamen.
- Inwoners worden betrokken bij het maken van het biodiversiteitsplan.
- Basisschoolkinderen krijgen structureel les over duurzaamheid.
- Kinderen krijgen een groenere omgeving door groene schoolpleinen.
- Alle basisschoolkinderen in de gemeente doen ieder jaar mee aan een project over duurzaamheid. Familie en buren worden betrokken bij huiswerk of presentaties.
- We dragen zichtbaar de Global Goals uit. In besluitvorming wegen we deze doelen mee.
- We continueren bestaande samenwerkingen en er ontstaan nieuwe samenwerkingsverbanden en netwerken.

Riolering:

- De gebruikers merken dat de kwaliteit en veiligheid behouden blijft of vergroot wordt door het uitvoeren van klein en grootschalig onderhoud aan de riolering.

Afval en grondstoffen:

- Van Afval Naar Grondstof: de provinciale communicatiecampagne Samen Halen We Alles Eruit en gemeentelijk communicatie moeten samen leiden tot minder afval en verbeterde afvalscheiding.
- Schone straten.
- Afval scheiden: de milieustraat aan de Nanningaweg richten we optimaal in voor het scheiden van nog meer afvalstromen.
- Zwerfafval: inwoners roepen we regelmatig op mee te doen aan opruimacties. Inmiddels zijn er in alle dorpen vrijwilligers (185) die zwerfafval opruimen. Met basisscholen houden we jaarlijks de Himmelwike en met het voorgezet onderwijs doen we op maat gemaakte zwerfafvalprojecten.

Wat mag het kosten

- Jaarlijks is een bedrag van € 170.000 opgenomen voor de uitvoering van milieu-/duurzaamheidsbeleid.
- Voor de periode 2021-2025 heeft u het resterende budget van € 253.000 uit het Programma BBE 2016–2020 beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de opgave circulaire economie binnen het nieuwe Programma Duurzaam Ooststellingwerf.
- Voor de periode 2023 t/m 2026 is € 250.000 per jaar extra uitvoeringsbudget beschikbaar voor het verder verbreden en versnellen van onze aanpak duurzaamheid.
- Voor de periode 2023 t/m 2025 hebben wij klimaatmiddelen van het Rijk ontvangen (CDOKE), ca. € 525.000 per jaar. De CDOKE is een regeling ter vergroting van de capaciteit van decentrale overheden (o.a. loonkosten eigen personeel en inhuur) voor klimaat- en energiebeleid. Met deze klimaatmiddelen hebben wij een aantal projectleiders duurzaamheid aangenomen. De verwachting is dat deze middelen ook voor de periode 2026-2030 beschikbaar komen.
- Voor de periode 2023 t/m 2026 hebben wij een specifieke uitkering van circa € 1.560.000 van het rijk ontvangen voor de verduurzaming van slecht geïsoleerde woningen.
- Het opstellen van het soortenmanagementplan gaat circa € 207.000 kosten. Voor de dekking van deze kosten kunnen wij deels een beroep doen op een specifieke uitkering van de provincie.
- Voor het uitvoeren van de transitievisie Warmte is een budget beschikbaar van momenteel circa € 290.000. Het restende budget wordt jaarlijks via de algemene reserve overgeheveld naar het volgende jaar.
- Waarschijnlijk komen er de komende jaren meer Rijksmiddelen vrij voor de aanpak en projecten ten aanzien van duurzaamheid, isolatie van woningen, etc. Van deze mogelijkheden gaan wij zo veel mogelijk benutten en wij houden de raad van deze ontwikkelingen op de hoogte via de reguliere P&C cyclus.

Riolering:

- De bekostiging van de gemeentelijke watertaken is vastgelegd in het kostendekkingsplan in het Wrp 2025-2029.

Afval en grondstoffen:

- De kosten van afvalinzameling verrekenen we met onze inwoners via de afvalstoffenheffing.
- Vanaf 2023 ontvangen gemeenten geen vergoeding meer voor de aanpak van zwerfafval. De kosten van aanpak zwerfafval, zoals de zwerfafvalprojecten met het onderwijs en het faciliteren van vrijwilligers komen daardoor geheel ten laste van de begroting afvalinzameling 2023.
- U heeft bij de heroverwegingen 2022-2025 besloten om extra lasten aan afval toe te rekenen en hiermee in 2022 € 37.500, in 2023 € 75.000, in 2024 € 112.500 en vanaf 2025 € 150.000 te besparen. De uitwerking hiervan komt bij het vaststellen van de tarieven bij u terug.

Beleidskaders

- Milieubeleidsplan Ooststellingwerf 2010-2016 (mei 2010)
- Versnellingsagenda Duurzaam Ooststellingwerf 2030
- Infographic Versnellingsagenda Duurzaam Ooststellingwerf 2030
- Beleid zonnepaneelvelden gemeente Ooststellingwerf (vastgesteld in 2021)
- Paraplubestemmingsplan windturbines Ooststellingwerf (vastgesteld maart 2022
- Nota van uitgangspunten Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2021 - 2025
- Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2021 - 2025
- Biodiversiteitsplan
- Water en rioleringsprogramma (Wrp) 2025-2029
- Programma Duurzaamheid 2021-2025
- Beleids- en uitvoeringsplan zwerfafval 2014-2022
- Wet milieubeheer
- Landelijk Afval Plan (LAP)
- Afvalstoffenverordening Ooststellingwerf
- Circulaire uitvoeringsstrategie Ooststellingwerf 2023-2030 (vastgesteld maart 2023)

- Uitvoeringsplan klimaatadaptatie (in ontwikkeling)
- Uitvoeringsplan energietransitie (in ontwikkeling)

Begroting Programma 7

- Thema Gezondheid bestaat uit de volgende taakvelden: 7.1
- Thema Duurzaamheid, riolering en afval bestaat uit de volgende taakvelden: 7.2, 7.3, 7.4

x € 1.000

7. Volksgezondheid en milieu	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
7.1 Volksgezondheid	-1.929	-1.953	-2.470	-2.422	-1.747	-1.747
7.2 Riolering	-2.107	-2.070	-2.074	-2.073	-2.071	-2.068
7.3 Afval	-2.807	-2.813	-3.035	-3.035	-3.035	-3.035
7.4 Milieubeheer	-1.558	-2.157	-1.862	-1.862	-1.612	-1.612
Totaal Lasten	**-8.401**	**-8.992**	**-9.442**	**-9.393**	**-8.465**	**-8.462**
Baten						
7.1 Volksgezondheid	435	167	157	110	-	-
7.2 Riolering	2.802	2.982	3.067	3.067	3.067	3.067
7.3 Afval	2.944	3.424	3.676	3.676	3.676	3.676
7.4 Milieubeheer	135	125	125	125	125	125
Totaal Baten	**6.316**	**6.699**	**7.025**	**6.978**	**6.868**	**6.868**
Resultaat voor bestemming	**-2.085**	**-2.293**	**-2.417**	**-2.415**	**-1.597**	**-1.594**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**0**	**-17**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekkingen	**0**	**475**	**565**	**565**	**0**	**0**
Mutatie reserves	**0**	**458**	**565**	**565**	**0**	**0**
Resultaat na bestemming	**-2.085**	**-1.835**	**-1.852**	**-1.850**	**-1.597**	**-1.594**

Programma 8 | Bouwen, wonen en gronden

Thema 8.1 Bouwen, wonen en grondexploitatie

Wat willen we bereiken

Er moeten woningen aan de voorraad worden toegevoegd, met name voor senioren en starters. Er is ook een stevige vraag naar zorggeschikte woningen. De komende jaren neemt de vraag naar levensloopbestendige woningen aanzienlijk toe, waardoor ouderen langer zelfstandig met zorg aan huis kunnen blijven wonen. Ook ligt er een grote opgave om de noodzakelijke uitbreiding van de 24-uurs zorgplekken voor psychogeriatrie (dementiezorg) en somatiek te realiseren, waardoor dit zorgaanbod in onze gemeente geborgd wordt. De gemeente Ooststellingwerf heeft in de Regio Deal Zuid Oost Fryslân afspraken gemaakt met betrekking tot de toe te voegen woning voorraad.

- We hebben met het ministerie en de provincie afgesproken om tot en met 2030 ten minste 700 woningen te realiseren.
- Voor Ooststellingwerf geldt de unieke situatie dat in alle dorpen binnenstedelijk vrij in aantal mag worden gebouwd. In de Regio Deal 'wonen' is deze afspraak bevestigd. Dit geeft de mogelijkheid om bestaande panden waarvan de huidige functie is vervallen om te zetten naar wonen. Het biedt mogelijkheden om ‘rotte kiezen’ aan te pakken, te herstructureren en op deze plekken woonmogelijkheden te creëren.
- Zorgvuldige invulling van de leefomgeving is van essentieel belang; door goede ruimtelijke ordening, klimaatbestendig ontwerpen, groene openbare ruimte en een gezond leefklimaat te creëren kan er een plus aan de leefomgeving worden toegevoegd.
- De huisvesting van de bijzondere doelgroepen en statushouders in de sociale woningvoorraad vraagt de nodige aandacht, zowel kwantitatief als kwalitatief. Hiervoor maken we afspraken met de provincie. Vanaf 1 januari 2024 heeft de gemeente twee jaar de tijd om een urgentieverordening op te stellen. Hierin worden een aantal doelgroepen (door het Rijk aangewezen) opgenomen. De gemeente mag het aantal categorieën urgenten onderbouwd uitbreiden, maar niet verminderen (nb statushouders en herhuisvesters zijn in het wetsontwerp geen aangewezen urgente categorie).
- Ouderen kunnen langer zelfstandig blijven wonen in levensloopgeschikte woningen en geclusterde woonvormen.
- De 24 uurs-zorgplekken met toezicht voor psychogeriatrie en somatische zorg zijn uitgebreid.
- ‘Zorgen voor elkaar’ wordt mogelijk gemaakt voor jong en oud en voor generaties door dit te faciliteren met verschillende woonconcepten.
- We willen een aantrekkelijke woongemeente zijn voor onze huidige en toekomstige inwoners.
- Onze inwoners wonen in een huur- of koopwoning die past bij hun financiële situatie, gezinssamenstelling of zorgbehoefte. Daarnaast willen we dat deze woning energieneutraal en digitaal ontsloten is.
- We blijven inzetten op inbreiding, maar we staan ook nadrukkelijk open voor uitbreiding. Hiervoor vervullen we een actieve rol op de grondmarkt.
- We staan open voor innovatieve woonconcepten zoals Knarrenhofjes of tijdelijke woningen.
- We willen dat we bij de uitvoering van de Woon(zorg)visie indien nodig kunnen bijsturen. We vinden het belangrijk dat (nieuwbouw) woningen ook voor inwoners van Ooststellingwerf en jongeren bereikbaar zijn.

Wat gaan we ervoor doen

- In alle dorpen woningen toevoegen in afstemming met de Woon(zorg)visie 2022-2026.
- We onderzoeken de mogelijkheden om woningtoewijzing aan eigen inwoners mogelijk te maken. Daarbij houden we de landelijke regelgeving nauwlettend in de gaten.
- Voorkeur geven aan binnenstedelijke ontwikkeling waar mogelijk en actief stimuleren.
- Gemeentelijke eigendommen, woningbouwlocaties ontwikkelen. Hiervoor zijn we actief met grondverwerving aan de slag gegaan.

- Proactief acteren t.a.v. grondaankopen, op particuliere initiatieven en potentiële woningbouwlocatie.
- Prestatieafspraken maken met woningbouwcorporaties over toename sociale woningbouw, waarbij we de rijksnormering (30% sociale woningbouw) hanteren.
- Integrale planontwikkeling waar een goede leefomgeving uitgangspunt is: (bio-divers) groen, klimaatbestendig en duurzaam zijn speerpunten.
- We maken prestatieafspraken met corporaties over het realiseren van geclusterde woningen voor senioren (bijvoorbeeld Knarrenhoven) en woonvormen voor overige doelgroepen zonder zorg maar met zorg en voorzieningen nabij; via bestaande woningen of nieuwbouw. In de Woonzorgvisie 2022-2026 is de opgave voor 400 geclusterde woningen voor 2031 opgenomen. Hierbij wordt een deel in de bestaande voorraad aangepast en waar dat niet lukt wordt het in de nieuwbouw gerealiseerd.
- In de nieuwe Woonzorg-analyse (vaststelling naar verwachting december 2024) wordt onderzocht hoe de verdeling voor de 700 woningen uit de Woondeal dient te worden gehanteerd.
- We maken prestatieafspraken met zorgaanbieders voor het realiseren van de extra vraag naar minimaal 50 extra plekken voor psychogeriatrische 24 uurs zorg en minimaal 20 extra plekken voor somatische 24-uurs zorg voor 2030.
- We werken beleid uit voor het stimuleren en faciliteren van splitsen van grotere woningen naar levensloopgeschikte woningen op de benedenverdieping en/of starterswoningen op de bovenverdieping. Daarbij denken we ook aan ruimte voor het bouwen van meergeneratiewoningen of twee aparte wooneenheden op 1 erf om de vraag naar ‘zorgen voor elkaar’ te faciliteren.
- Om mantelzorg beter mogelijk te maken stellen we beleidsregels op voor het realiseren van (pre)mantelzorgwoningen die bij een bestaande woning kunnen worden gerealiseerd.
- We onderzoeken hoe we ruimhartiger om kunnen gaan met aanvragen van inwoners voor mantelzorgwoningen en prémantelzorgwoningen (uit H3 collegeakkoord).
- We clusteren woningen voor ouderen zoveel mogelijk, zodat zij onderlinge steun kunnen bieden, de kans op eenzaamheid vermindert en de zorg aan huis goed en efficiënt geboden kan worden (uit H3 collegeakkoord).
- We kijken naar de kansen die de uitvoering van de Woon(zorg)visie ons als raad biedt, rekening houdend met de veranderende maatschappelijke ontwikkelingen.
- We onderzoeken of (onder voorwaarden) het mogelijk is voorrang te geven aan personen met lokale economische of maatschappelijke binding, waarbij we de nationale regelgeving nauwlettend blijven volgen.
- We sluiten aan en participeren bij de door de provincie en BZK gefaciliteerde versnellingstafels en kennistafels op het gebied van wonen. Hierbij willen we voor zoveel als mogelijk onze 'couleur locale' meegeven aan de centraal geredigeerde regelgeving.
- We gaan met de raad in gesprek over alternatieve woonvormen of duurzaam ingerichte buitenstedelijke woningbouwontwikkelingen.

Wonen in Ooststellingwerf - Woon(zorg)visie
De Woon(zorg)visie 2022 is door de raad vastgesteld. Wonen en zorg is een belangrijk thema voor het wonen de komende jaren, evenals betaalbaarheid en de beschikbaarheid van zowel koop- als huurwoningen. We gaan voor een kwalitatieve toekomstbestendige woningvoorraad.

Nieuwbouw - Taskforce Wonen
De druk op de woningvoorraad is groot en vraagt om creatief denken en handelen om de voorraad (tijdelijk) te vergroten. We zijn in gesprek met initiatiefnemers, corporaties, bouwers en de provincie om alle mogelijkheden te benutten. Er wordt al volop gebouwd en panden worden herbestemd tot woningen, maar er mag een versnelling bij. De Taskforce Wonen is volop bezig om de versnelling verder in uitvoering te brengen. We hebben hierbij ook aandacht voor innovatieve woningbouw. Daarnaast zetten we in op intensievere samenwerking met en tussen zorgpartijen om ervoor te zorgen dat ouderen zo lang mogelijk thuis kunnen wonen.

Omgevingskwaliteit behouden
We wegen nieuwe woningbouw zorgvuldig af. De omgevingskwaliteit is hierin leidend. Het Afwegingskader Woningbouw en de Woon(zorg)visie dienen hierbij als hulpmiddel. Voor nieuwe ontwikkelingen is wijziging van het omgevingsplan nodig, of kan soms met omgevingsvergunning (BOPA) worden afgeweken van het omgevingsplan.

Sociale woningbouw
We maken jaarlijks prestatieafspraken met de woningcorporaties Actium en WoonFriesland en de huurdersorganisaties. De Woon(zorg)visie en de Woningbouw impuls (Wbi) vormen hiervoor de basis. We maken afspraken over onder andere: betaalbaarheid, beschikbaarheid, wonen en zorg, duurzaamheid en leefbaarheid. Met corporaties Woonzorg Nederland en Habion, die een kleiner bezit hebben in Ooststellingwerf, hebben we meerjarige prestatieafspraken. We staan open voor alternatieve vormen van sociale huur, zoals wooncoöperaties.

Gemeentelijke adviescommissie omgevingskwaliteit (GR hûs en hiem)
In Fryslân zijn 17 van de 18 gemeenten lid van de gemeenschappelijke regeling (GR) hûs en hiem. In juni 2023 heeft de raad ingestemd met de Verordening op de gemeentelijke adviescommissie omgevingskwaliteit. Die verordening biedt aan een adviescommissie (nu hûs en hiem) ruimte om onder de werking van de Omgevingswet advies te geven over welstand, monumenten en desgewenst ook over andere aspecten van omgevingskwaliteit. In 2021 is vanuit de VFG een verkenning gestart naar een nieuw adviesstelsel voor omgevingskwaliteit onder de Omgevingswet. Of deze verkenning zal leiden tot een nieuwe adviesstructuur is nog onbekend. Mogelijk is ook dat hûs en hiem zich zal aanpassen op de Omgevingswet, die een meer integrale afweging verlangt. Zo zal waarschijnlijk meer nadruk komen te liggen op bredere advisering (niet bijvoorbeeld alleen op welstand, maar ook op stedenbouw). Mogelijk zal minder advies nodig zijn van de adviescommissie. De OWO-gemeenten hebben een set sneltoetscriteria in voorbereiding voor veelvoorkomende bouwwerken. Als deze criteria worden vastgesteld kunnen veel bouwplannen af zonder (welstands)advies van de adviescommissie, omdat dit dan via een eenvoudige ambtelijke toets kan.

Monumentenzorg
In 2023 anticipeerde de gemeenteraad op de komst van de Omgevingswet, door een nieuwe erfgoedverordening en subsidieverordening monumenten vast te stellen. Hiermee is een soepele overgang van de oude wetgeving naar de nieuwe geregeld. De nieuwe erfgoedverordening maakt dat aanwijzing van gemeentelijke monumenten onder het tijdelijk deel omgevingsplan mogelijk blijft. Uiteindelijk worden de monumenten opgenomen in een gemeentebreed omgevingsplan (deadline 2032). Nieuw toevoegen van monumenten vraagt straks dan ook om wijzigen van het omgevingsplan. De subsidieverordening is qua omschrijvingen en verwijzingen aangepast, maar niet inhoudelijk. Dezelfde subsidieregeling die sinds 2021 geldt, blijft van toepassing. De verordening biedt mogelijkheden om een subsidie toe te kennen aan herstel van monumenten of aan een project dat meer mensen laat kennismaken met monumenten, erfgoed of cultuurhistorie en/of de kennis erover kan vergroten. In 2023 is de lijst met gemeentelijke monumenten uitgebreid tot 96 monumenten. In 2024 is een themaraad gehouden over monumenten met o.a. analyse van de werking van de subsidieregeling. Ook in 2024 doen we mee met de landelijke Open Monumentendag. Op deze dag stellen de deelnemers aan deze dag hun monument open voor het publiek.

Kerkenvisie
In 2025 willen we actief blijven werken met de kerkenvisie Ooststellingwerf. Op basis van deze visie willen we kerkeigenaren blijven helpen met het vinden van een geschikte herbestemming van hun monumentale kerken. Niet afwachten, maar op voorhand nadenken over toekomstige ontwikkelingen. De kerkenvisie is een uitstekend middel gebleken om in gesprek te raken en te blijven met de kerkbesturen in Ooststellingwerf.

Wat merkt de inwoner ervan

- Inwoners ervaren dat Ooststellingwerf een goede woongemeente is.
- Inwoners ervaren een goede leefbaarheid en een toereikend voorzieningenniveau.
- Inwoners zien dat woningen - in diverse typen en prijsklassen - en kavels te koop staan.
- Inwoners vinden binnen een redelijke termijn een sociale huurwoning.
- Eigenaren van een monument en mensen die een project over monumenten willen bekostigen, kunnen eenvoudig een subsidie aanvragen.

Wat mag het kosten

De lasten worden deels gedekt uit bestaande budgetten. Bij het heroverwegingsproces 2022-2025 heeft u ingestemd met het beschikbaar stellen van € 1,5 miljoen uit de Algemene reserve voor de Taskforce Wonen. Hiervan is nog een bedrag van ruim € 900.000 beschikbaar. Daarnaast heeft u aan het college meer armslag gegeven om snel te kunnen handelen bij aankopen van grond.

U heeft in december 2020 bij het voorstel over monumentenzorg ingestemd met een jaarlijkse bijdrage van € 2.500 aan Stichting Fryske Mole uit de reserve monumenten. Daarnaast heeft u ingestemd met het dekken van een eventuele overschrijding van het beschikbare budget voor subsidie monumenten uit de reserve monumenten tot een maximaal bedrag van € 25.000 per jaar.

Beleidskaders

- Structuurvisie 2010-2020-2030 Ooststellingwerf
- Notitie 'Platteland aan zet' (kaders gebiedsuitwerkingen) (januari 2012)
- Notitie 'Voortgang pilot dorpsagenda’s/gebiedsagenda’s' (voorjaar 2012)
- Woon(zorg)visie Ooststellingwerf 2022-2026
- Regiodeal wonen Z-O Fryslan 2023
- Wet versterking regie op Volkshuisvesting 2024
- Huisvestingswet
- Nota Grondbeleid 2022
- Nota Grondprijzen 2022 -2026
- Nota bouwleges gemeente Ooststellingwerf 2016-2019 (januari 201
- Kerkenvisie (januari 2021)
- Notitie Tiny Houses Ooststellingwerf (januari 2021)

Begroting Programma 8

x € 1.000

8. Bouwen wonen en gronden	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
8.1 Ruimtelijke ordening	-1.666	-3.448	-1.330	-1.329	-1.310	-1.310
8.2 Grondexploitatie niet bedrijventerreinen	-226	58	21	21	21	21
8.3 Wonen en bouwen	-1.771	-1.854	-2.251	-2.249	-2.248	-2.230
Totaal Lasten	**-3.663**	**-5.245**	**-3.560**	**-3.558**	**-3.537**	**-3.519**
Baten						
8.1 Ruimtelijke ordening	296	205	205	205	205	205
8.2 Grondexploitatie niet bedrijventerreinen	464	113	-	-	-	-
8.3 Wonen en bouwen	597	578	725	573	571	553
Totaal Baten	**1.357**	**896**	**930**	**779**	**777**	**758**
Resultaat voor bestemming	**-2.307**	**-4.349**	**-2.630**	**-2.779**	**-2.760**	**-2.760**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**0**	**-145**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekkingen	**0**	**1.577**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	**0**	**1.432**	**0**	**0**	**0**	**0**
Resultaat na bestemming	**-2.307**	**-2.917**	**-2.630**	**-2.779**	**-2.760**	**-2.760**

Paragrafen

Paragraaf 1 | Lokale Heffingen

De gemeente stuurt rekeningen (aanslagen) voor een aantal belastingen en heffingen. Denk aan o.a. de onroerendezaakbelasting, rioolheffing en afvalstoffenheffing. Deze lokale heffingen zijn een belangrijk onderdeel van onze inkomsten. Deze paragraaf laat de hoogte van de inkomsten zien en geeft een overzicht van de diverse heffingen.

Algemene beleidslijn

Het fiscale beleid voeren we uit in overeenstemming met de fiscale wetgeving, de gevormde jurisprudentie en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, zoals die gelden voor het belastingrecht. Daarnaast zijn rechtvaardigheid, redelijkheid en billijkheid zowel bij de heffing als bij de invordering de bepalende elementen.

Bijzonderheden en ontwikkelingen

De Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ)

Zoals elk jaar worden de nieuwe WOZ-waarden gebruikt voor o.a. de heffing van de onroerendezaakbelasting en forensenbelasting, gebaseerd op het prijspeil van het voorliggende jaar. De waardepeildatum ligt steeds één jaar voor het belastingjaar en blijft daardoor actueel. Door de actualiteit van de waarde wordt deze mede voor andere doeleinden, zoals de belastingdienst voor de erfbelasting en eigen woningforfait, forensenbelasting, waterschapslasten en door notarissen gebruikt.

Tot en met 2021 werden de woningen getaxeerd op basis van de inhoud, maar vanaf 2022 gebeurt dit op basis van de gebruiksoppervlakte van een woning (een nieuwe ontwikkeling en wettelijke verplichting). Landelijk waren er verschillen in waarderingsmethodiek waardoor ervoor gekozen is om alle gemeenten de woningen te laten taxeren op oppervlakten. De Landelijke Voorziening WOZ is openbaar voor vele afnemers zoals notarissen, het CBS, de burgers etc. Door de overgang op de gebruiksoppervlakte bij woningen zijn er ook geen problemen bij de verplichte levering aan de afnemers.

Basisregistraties

Vanaf 1 juli 2011 geldt het verplicht gebruik van de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) en de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ). Aangezien de WOZ de overgang naar de gebruiksoppervlakten van de woningen heeft gerealiseerd volgt nu de afstemming met de oppervlakten in de BAG. De BAG/WOZ koppeling speelt hierbij een belangrijke rol als het gaat om de onderlinge afstemming. Deze afstemming tussen basisregistraties is het begin van de keten waarin de basisregistraties onderling worden verbonden. Doelstelling daarvan is om meer samenhang te creëren in de geo informatie infrastructuur. Dit betreft een objectenregistratie met daarin basisgegevens van objecten in de fysieke werkelijkheid zoals o.a. gebouwen, wegen, water, spoorlijnen, bomen, terreindelen en gemeentegrenzen.

Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb)

De omgevingswet is in 2024 ingegaan. De Wkb is per 2024 ingegaan voor nieuwbouw gevolgklasse 1. De Wkb voor verbouwing gevolgklasse 1 wordt pas ingevoerd als de evaluaties van wkb nieuwbouw afdoende zijn. In het laatste kwartaal van 2023 zijn zowel bij onze gemeente als landelijk veel vergunningsaanvragen ingediend. Deze vergunningaanvragen moeten afgehandeld worden onder de oude Wabo wetgeving. Consequentie hiervan is dat er weinig praktijkgevallen zijn om te evalueren en dat de Wkb voor verbouwing gevolgklasse 1 in elk geval niet per 1 januari 2025 wordt ingevoerd.

De legesverordening is per 2024 vernieuwd in verband met de invoering van de omgevingswet en Wkb. Naast aanpassing aan de nieuwe wetgeving is de legesverordening in OWO verband ook zoveel mogelijk geharmoniseerd voor de hoofdstukken 2 (omgevingsvergunningen) en 3 (APV gerelateerde diensten). De diensten binnen deze hoofdstukken worden uitgevoerd door de OWO-afdeling VTH. Hoofdstuk 1 is uitsluitend tekstueel geharmoniseerd op basis van het VNG model. Hiervoor is gekozen, omdat de dienstverlening voor hoofdstuk 1 niet plaatsvindt via OWO-VTH, maar via de separate gemeenten. U ontvangt eind 2024 een voorstel voor een beperkte herziening van de legesverordening voor 2025.

Belastingsoorten

Onroerendezaakbelasting (OZB)
De hoogte van de OZB is een percentage van de WOZ-waarde van een pand. Het percentage wordt ieder jaar opnieuw vastgesteld. Eigenaren van woningen en eigenaren en gebruikers van niet-woningen (bedrijfspanden voornamelijk) betalen OZB. De opbrengst OZB is voor een gemeente vrij te besteden.

Benchmark: vergelijking gemeentelijke woonlasten per provincie. Vanaf 2020 is de macronorm OZB vervangen door deze benchmark. De benchmark beoogt, door middel van meer vergelijking, de informatievoorziening over de ontwikkeling van de lokale lasten te bevorderen. Dit kunnen gemeenten gebruiken bij hun keuzes over de ontwikkeling van de lokale lasten. De benchmark vergelijkt voor alle gemeenten binnen een provincie de hoogte van de woonlasten voor meerpersoonshuishoudens met een koopwoning. De woonlasten zijn de som van de gemiddeld betaalde ozb, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing minus een eventuele heffingskorting (= eenmalige korting die sommige gemeenten geven). De benchmark moet het lokale debat over de keuzes voor ontwikkelingen, zoals stijging van de lasten, bevorderen.

Rioolheffing
Eigenaren en gebruikers van woningen en niet-woningen (voornamelijk bedrijfspanden) die aangesloten zijn op het riool betalen rioolheffing. Met de opbrengsten hiervan betalen we het beheer en onderhoud van de riolering, drainage, een aantal sloten binnen de bebouwde kom en andere zaken die nodig zijn voor de inzameling en het transport van afval-, grond- en regenwater. In 2024 wordt het Water en rioleringsprogramma 2025-2029 (Wrp) vastgesteld. In het kostendekkingsplan behorende bij het Wrp is weergegeven hoe de heffing zich ontwikkelt in deze periode.

Leges
Leges zijn retributies voor diensten die door de gemeente worden verleend. Vaak gaat het om de aanvraag van vergunningen of documenten. Denk aan bouwvergunningen, paspoorten of een uittreksel uit het bevolkingsregister. Ook activiteiten van het gemeentearchief kunnen in de legesverordening worden geregeld. De opbrengst uit de leges mag de totale kosten niet overtreffen. Een gemeenten kan geen winst maken op de diensten die zij levert.

De invoering van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) hebben impact op de legesbaten. De impact van de Omgevingswet is nu nog relatief beperkt, doordat de OWO gemeenten in 2024 beleidsneutraal zijn overgegaan. Tot 2032 hebben gemeenten de tijd om het omgevingsplan vast te stellen. Hierin zullen gemeentelijk keuzes worden gemaakt of omgevingsplanactiviteiten vergunningsplichting blijven, meldingsplichtig worden of geen van beide. Deze keuze kunnen gevolgen hebben voor de legesbaten.

Door de WkB wordt de leges voor bouwactiviteiten opgeknipt in een ruimtelijk en een bouwtechnisch deel. De technische bouwkundige toets wordt voor gevolgklasse 1 door kwaliteitsborgers uitgevoerd en niet meer door de gemeente. Hierdoor komt de leges voor het bouwtechnische deel te vervallen. Gevolgklasse 1 zijn bijvoorbeeld eensgezinswoningen en simpele bedrijfspanden. Circa 90 % van alle bouwvergunningen in de OWO gemeenten zit in gevolgklasse 1. Historisch heeft ruimt 60 % tot 75 % van de legesopbrengsten betrekking op bouwvergunningen. De consequenties voor de legesopbrengsten zijn daardoor aanzienlijk.

De raming van de legesopbrengsten bevat een groot aantal onzekerheden. Die onzekerheden waren er in andere jaren ook, maar zijn door de nieuwe wetgeving nu groter. Door de knip tussen de ruimtelijke en technische vergunning (Wkb) hebben we de kosten voor deze vergunningssoorten opnieuw geraamd. Bij de begroting 2024 hebben we al aangeven dat het eerste jaar waarin we met de nieuwe wetgeving werken een overgangsjaar is en dat een echt goed beeld van de werkelijke kostendekkendheid naar verwachting in 2025 ontstaat. In de praktijk zien we dat 2024 inderdaad een overgangsjaar is waarbij met name vergunningen worden verleend, die voor 2024 zijn ingediend en op basis van de oude legesverordening en wetgeving worden afgehandeld. We blijven de werkelijke kosten en opbrengsten de komende jaren monitoren en komen waar nodig met voorstellen om de tarieven aan te passen.

Toeristenbelasting
Per 1 januari 2024 is de verordening toeristenbelasting gewijzigd. Het forfaitair tarief is uit de verordening geschrapt. Recreatieondernemers kunnen hier geen gebruik meer maken vanaf 2024. Voor de ondernemers die dat wensen is een vaststellingsovereenkomst beschikbaar. In deze vaststellingsovereenkomst wordt met vaste, eenduidige normen het aantal overnachtingen forfaitair vastgelegd.

De tarieven voor de periode 2024-2026 zijn € 1,65 en € 1,20 per persoon per nacht. Het tarief van € 1,20 per persoon per nacht is voor overnachtingen in kampeermiddelen op kampeerterreinen en in kampeerboerderijen. Het tarief van € 1,65 per persoon per nacht is voor verblijf in andere verblijfsaccommodaties. In de raadsvergadering van 27 juni 2023 heeft de raad bij amendement besloten om leeftijd van vrijstelling toeristenbelasting kinderen te verhogen van vier jaar naar 12 jaar.

Forensenbelasting
Onder de naam ‘forensenbelasting’ heffen we een belasting van personen die (voor meer dan 90 dagen per jaar) een gemeubileerde woning als bedoeld in artikel 223 van de Gemeentewet voor zichzelf en/of hun gezin beschikbaar houden. De belasting heffen we naar de heffingsmaatstaf voor de onroerendezaakbelastingen (de WOZ-waarden). De belasting van caravans of chalets met een standplaats voor meerdere jaren wordt naar een vast bedrag geheven.

Bedrijven Investeringszone (BIZ)
BIZ (Bedrijven Investeringszone): Op 20 oktober 2021 heeft u ingestemd met de verordening Bedrijveninvesteringszone Oosterwolde Centrum 2021 (BIZ). De opbrengsten van de BIZ worden als subsidie uitgekeerd aan de stichting BIZO. Met de stichting is een uitvoeringsovereenkomst gesloten waarin de activiteiten zijn opgenomen die zij met de subsidie gaan verwezenlijken.

Afvalstoffenheffing
Voor het ophalen en verwerken van afval vraagt de gemeente aan inwoners een vergoeding. Dit noemen we afvalstoffenheffing. De afvalstoffenheffing bestaat uit een vast bedrag per woning (vastrecht), een bedrag voor het aantal keren dat afval wordt aangeboden en het aantal kilo's restafval (Diftar+). Het vastrecht moet altijd worden betaald, ook als er geen afval wordt aangeboden.

Kwijtschelding
We voeren de kwijtschelding uit volgens de Uitvoeringsregeling van de Invorderingswet 1990. Als inkomenstoets voor de kwijtschelding wordt de 100% bijstandsnorm gehanteerd. Dit betekent dat, afgezien van vermogen cum annexis, aanvragers met een inkomen op bijstandsniveau in principe voor kwijtschelding in aanmerking komen. Kwijtschelding geldt niet voor alle belastingsoorten alleen voor de afvalstoffenheffing vast deel (+ Diftar tot € 100) en rioolheffing (alleen gebruikersdeel). Sinds begin 2018 is er een versnelde en vereenvoudigde, geautomatiseerde toets vooraf (via het Inlichtingenbureau) om te bepalen of iemand in aanmerking komt voor kwijtschelding. De kosten voor kwijtschelding worden uiteindelijk vertaald in het tarief voor rioolheffing en vastrecht van de afvalstoffenheffing.

Lokale heffingen en leges

x € 1.000

Lokale heffingen en leges	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
lokale heffingen	8.817	9.731	10.130	10.130	10.330	10.530
leges	749	880	952	1.022	1.012	944
Totaal	**9.566**	**10.611**	**11.083**	**11.152**	**11.342**	**11.474**

Lokale heffingen

x € 1.000

Lokale heffingen	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
0.3 Thema Financien						
Onroerende zaakbelasting eigenaren	3.148	3.019	3.087	3.087	3.287	3.487
Onroerende zaakbelasting gebruikers	-1	267	287	287	287	287
Bedrijven investeringszone	58	60	60	60	60	60
Totaal 0.3 Thema Financien	**3.205**	**3.346**	**3.434**	**3.434**	**3.634**	**3.834**
3.1 Thema Economie						
Forensenbelasting	145	141	145	145	145	145
Toeristenbelasting	347	309	309	309	309	309
Totaal 3.1 Thema Economie	**492**	**450**	**454**	**454**	**454**	**454**
7.2 Duurzaamheid, Riolering en Afval						
Reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	2.321	2.952	3.176	3.176	3.176	3.175
Rioolheffing (gecombineerd)	2.799	2.982	3.067	3.067	3.067	3.067
Totaal 7.2 Duurzaamheid, Riolering en Afval	**5.120**	**5.935**	**6.243**	**6.243**	**6.243**	**6.242**
Totaal Lokale heffingen	**8.817**	**9.731**	**10.130**	**10.130**	**10.330**	**10.530**

Leges

x € 1.000

Leges	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
0.2 Thema Dienstverlening						
Burgelijke stand / huwelijk	17	13	13	13	13	13
Burgerzakenleges	269	395	468	538	528	460
Overige leges	8	15	15	15	15	15
0.3 Thema Financien						
IP Buitendienst acc. Nanningawerf	5					
2.1 Verkeer en vervoer						
Verharding	20	27	27	27	27	27
8.1 Thema Bouwen wonen Grondexploitatie						
Bestemmingsplannen	13	30	29	29	29	29
Omgevingsvergunningen, baten	418	400	550	400	400	400
Totaal Leges	**750**	**880**	**1.102**	**1.022**	**1.012**	**944**

Kostendekking

Berekening van kostendekkendheid riolering en reiniging

In onderstaande tabellen staan de berekeningen van kostendekkendheid van de heffingen riolering en reiniging. Het uitgangspunt bij deze heffingen is volledige kostendekking. Naast de baten en lasten die worden verantwoord op bijbehorende taakvelden mogen we een aantal lasten toerekenen, waaronder overhead. De overhead is berekend als opslagpercentage over de directe salarislasten die op het taakveld verantwoord zijn. Daarbij is onderscheid gemaakt in een opslagpercentage voor de salarislasten van de buitendienst (62%) en van de binnendienst (82%). In verband met sterk gestegen prijzen bij met name onze verwerker, is er naar verwachting in 2025 geen kostendekkendheid en zal er een onttrekking plaatsvinden aan de egalisatiereserve (reserve lastenverlichting). De dotatie aan de rioleringsvoorziening voor de exploitatie is verwerkt in de lasten van het taakveld.

Berekening van kostendekkendheid leges

In onderstaande tabel staan de berekeningen van kostendekkendheid van de heffingen leges. De totale kostendekkendheid van de legesverordening komt uit op 65%. Tussen de titels van de legesverordening vindt geen kruissubsidiëring plaats. Kostendekkendheid bij leges burgerzaken (hoofdstuk 1) is niet haalbaar, vanwege wettelijke maximumtarieven voor de belangrijkste diensten in dit hoofdstuk. De kostendekkendheid bij leges omgevingsvergunningen (hoofdstuk 2) daalt als gevolg van Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb). De kostendekkendheid van dit hoofdstuk fluctueert bovendien jaarlijks door fluctuaties in de omvang van bouwactiviteiten. De lage kostendekkendheid bij APV gerelateerde onderwerpen (hoofdstuk 3) is een politieke keuze om te stimuleren dat vergunningen voor deze diensten worden aangevraagd.
De berekening van de tarieven gebeurt extracomptabel. Bij de kosten taakvelden zijn de directe personeelskosten en de materiële kosten opgenomen die samenhangen met het verstrekken van de diensten waarvoor leges geheven wordt. Bij directe personeelskosten gaat het bijvoorbeeld om de uren van baliemedewerkers en van de uren van de medewerkers bij Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH) en Ruimtelijke Ordening (RO).

De basis voor de toerekening van deze kosten zijn de teamplannen en historische cijfers. Materiële kosten zijn bijvoorbeeld de kosten die samenhangen met de afdracht aan het Rijk voor reisdocumenten en de afdracht aan het RDW voor rijbewijzen. De overhead wordt via een opslag op de directe personeelskosten toegerekend. Voor hoofdstuk 1 rekenen we met het integraal uurtarief van Ooststellingwerf. Daarin hanteren we een opslag van 82% voor overhead over de directe loonkosten. Voor hoofdstuk 2 en 3 rekenen we met het integraal uurtarief van VTH. Daarin hanteren we een opslag van 62% voor overhead over de directe loonkosten. Er is voor gekozen om de btw niet als kostenelement mee te wegen, omdat het overgrote deel van de kosten de eigen personele kosten betreft waarvoor geen btw verschuldigd is. De wel toerekenbare btw maakt slechts een klein onderdeel uit van de kosten.

Toelichting overhead
In de bijlage van de begroting is een overzicht met taakvelden opgenomen. Op de taakvelden verantwoorden we alle baten en lasten die direct betrekking hebben op het taakveld, waaronder salarislasten. De lasten die we niet direct aan de taakvelden kunnen toerekenen, zijn de overheadkosten. Overhead is 'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces'. Het gaat hier dan om onder andere personele kosten, huisvesting, ICT, etc.

Omdat alle directe kosten al rechtstreeks zijn toegerekend aan de taakvelden, passen we een opslagpercentage toe voor overhead op salarislasten bij taakvelden waarvoor we kostendekkende tarieven mogen berekenen. Bijvoorbeeld afval, riolering en leges.

x € 1.000

Berekening van kostendekkendheid	Begroting Rioolheffing (taakveld 7.2)	Begroting Reinigingsheffing (taakveld 7.3)
Lasten		
Lasten	2.073	3.036
Baten	-	-500
Netto lasten taakveld	**2.073**	**2.536**
Toe te rekenen lasten		
Overhead	470	144
Kwijtschelding	51	95
Rente		-1
Dubieuze debiteuren	7	10
Slootonderhoud en straatreiniging	160	
BTW	305	392
Totaal toe te rekenen lasten	**993**	**640**
Totale lasten	**3.066**	**3.176**
Opbrengst heffingen	**-3.066**	**-3.176**
Dekkingspercentage	**100%**	**100%**

x € 1.000

Berekening van kostendekkenheid	Hoofdstuk 1	Hoofdstuk 2	Hoofdstuk 3	Totaal
Lasten				
Directe lasten	**473**	**389**	**26**	**888**
Toe te rekenen lasten				
Overhead	217	230	16	463
BTW	0	0	0	0
Totaal toe te rekenen lasten	**217**	**230**	**16**	**463**
Totale lasten	**690**	**619**	**42**	**1.351**
Opbrengst leges	**435**	**430**	**15**	**880**
Dekkingspercentage	**63%**	**69%**	**36%**	**65%**

x € 1.000

Berekening van kostendekkendheid	Begroting titel 1 Algemene dienstverlening	Begroting titel 2 Fysieke leefomgeving / omgevingsvergunningen	Begroting titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn	Totaal
Lasten				
Lasten	562	389	26	977
Baten	0	0	0	
Netto lasten	**562**	**389**	**26**	**977**
Toe te rekenen lasten				
Overhead	270	230	16	516
Totaal toe te rekenen lasten	**270**	**230**	**16**	**516**
Totale lasten	**832**	**619**	**42**	**1.493**
Opbrengst heffingen	**-508**	**-580**	**-15**	**-1.103**
Dekkingspercentage	**61%**	**94%**	**36%**	**74%**

Paragraaf 2 | Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf laat zien hoe solide onze begroting is en in hoeverre we financiële tegenvallers kunnen opvangen. Het gaat om de relatie tussen de (financiële) weerstandscapaciteit en alle risico's die de gemeente loopt die niet zijn afgedekt door reserves, voorzieningen en verzekeringen. Door het vormen van een weerstandsvermogen hoeven we bij een financiële tegenvaller in de uitvoering niet direct te anticiperen. Het weerstandsvermogen is op dit moment voldoende om de risico's op te vangen.

Conclusie weerstandsvermogen

De beschikbare weerstandscapaciteit is per 1 januari 2025 € 22,768 miljoen. Dit bestaat uit de Algemene reserve van € 19,108 miljoen (exclusief het bodembedrag van € 3 miljoen) en de bestemmingsreserves van € 3,660 miljoen. Het totaal van de bestemmingsreserves is € 8,914 miljoen. Voor de weerstandscapaciteit halen we hier de reserve Kapitaallasten € 1,800 miljoen en de Algemene reserve grondexploitatie € 3,454 miljoen vanaf.

De benodigde weerstandscapaciteit is € 2,080 miljoen (zie overzicht bij kwantificeerbare risico's). Het weerstandsvermogen is ruim voldoende om de risico's af te dekken. Naast de beschikbare weerstandscapaciteit van € 22,768 miljoen is er nog de algemene buffer van € 3 miljoen (als onderdeel van de Algemene reserve). Deze beide gecombineerd maakt dat in relatie tot de omvang van de activiteiten er voldoende buffer aanwezig is voor het opvangen van de risico's.

Risico's, die zich regelmatig voordoen en die vrij goed meetbaar zijn, maken geen onderdeel uit van de risico's binnen het weerstandsvermogen. Hiervoor zijn verzekeringen afgesloten of reserves en voorzieningen gevormd. We gaan op de volgende manier om met de risico's rondom grondexploitatie, openeinderegelingen, verbonden partijen en decentralisaties:

Grondexploitatie
Hiervoor is de Algemene reserve grondexploitatie ingesteld. Deze reserve is bestemd voor het opvangen van verliezen (bijvoorbeeld van niet-kostendekkende complexen), planschadeclaims en verlaging van verkoopprijzen. We beoordelen ieder jaar opnieuw of de reserve toereikend is.

Openeinderegelingen
De belangrijkste openeinderegelingen zijn de regelingen Sociaal Domein en WWB. De risico's binnen het Sociaal Domein (Wmo, jeugd en participatie) kunnen niet meer worden gedekt uit de reserve Sociaal Domein. Onder de tabel met risico's staat een aparte toelichting hierover. Het risico in het kader van de WWB nemen we mee in de bepaling van de weerstandscapaciteit (risico nummer 1).

Verbonden Partijen
Jaarlijks beoordelen we de jaarrekeningen, begrotingen en tussentijdse rapportages van de verbonden partijen en leggen die aan u voor. We nemen deel aan aandeelhoudersvergaderingen en bij de meeste verbonden partijen ook aan tussentijdse overleggen. Net als bij de grondexploitatie geldt dat er geen extra financiële buffer noodzakelijk is, omdat er geen risico's zijn die een gevaar vormen voor de financiële positie. Als dit wel het geval is, nemen we dat risico mee in deze paragraaf. Dat beoordelen we ieder jaar opnieuw.

Projecten
De risico's bij projecten worden per project geïnventariseerd en maken onderdeel uit van het projectplan.

Algemene beleidslijn

Om het weerstandsvermogen te beoordelen zetten we de beschikbare weerstandscapaciteit af tegen de benodigde weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit is een optelsom van middelen die beschikbaar zijn om de gevolgen van risico's die niet begroot zijn te dekken.

Benodigde weerstandscapaciteit
De benodigde weerstandscapaciteit stellen we vast aan de hand van een risico-inventarisatie. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet. Daarnaast zijn de financiële gevolgen van deze risico's zo veel mogelijk weergegeven.

Beschikbare weerstandscapaciteit
De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en de mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet-begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken. Het gaat dan vooral om de reservecapaciteit (algemene- en bestemmingsreserves), de onbenutte begrotingscapaciteit, de onbenutte investeringscapaciteit en de stille reserves. We bepalen de beschikbare weerstandscapaciteit aan de hand van de algemene reserve en bestemmingsreserve. We willen een beschikbare weerstandscapaciteit met minimaal de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit.

Risicobeheersing
Risicobeheersing is de manier waarop we risico's beheersen, inclusief de processen en systemen waarmee we dat doen. Onze organisatie heeft tal van beheersmaatregelen getroffen om de doelstellingen in de programma's te realiseren. Er is een grote verscheidenheid aan maatregelen, die we als volgt indelen:

- Juridische beheersmaatregelen (inkoopvoorwaarden, contractbepalingen, leveringsvoorwaarden, juridische kwaliteitszorg)
- Financiële beheersmaatregelen (financial control, verzekeringen, bankgaranties, financieringsfunctie artikel 13 Financiële verordening)
- Organisatorische beheersmaatregelen (AO/IC, procedures, 4-ogen-principe, audits)
- Materiële beheersmaatregelen en informatiebeveiligingsbeheersmaatregelen (gemeentelijk informatiebeveiligingsplan).

Twee keer per jaar, als onderdeel van de P&C-cyclus, actualiseren we het overzicht met de belangrijkste risico's. Dit doen we op basis van dossieronderzoek en interviews met management en medewerkers. Na identificatie van het risico brengen we de oorzaak en het gevolg van het risico in beeld. We kwantificeren ieder risico (als dat mogelijk is). En we maken een inschatting van de kans dat het risico zich voordoet, evenals het financiële gevolg. Dit resulteert in het risicoprofiel voor onze gemeente. Vervolgens inventariseren we voor elk risico de getroffen beheersmaatregelen.

Bij de kwantificeerbare risico's staat een opsomming van de risico's. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet, evenals de financiële gevolgen. Bij deze inschattingen gebruiken we onderstaande tabel:

Categorie	Kans op voorkomen	Kwantitatief	Financieel gevolg
1.	< of 1 keer per 10 jaar	10%	Geen geld gevolgen
2.	1 keer per 5-10 jaar	30%	< € 25.000
3.	1 keer per 2-5 jaar	50%	> € 25.000 - € 100.000
4.	1 keer per 1-2 jaar	70%	> € 100.000 - € 500.000
5.	1 keer per jaar of meerdere keren per jaar	90%	> € 500.000

Kwantificeerbare risico's

De benodigde weerstandscapaciteit is ten opzichte van de begroting 2024 is met € 650.000 afgenomen. Dat wordt veroorzaakt door de volgende onderwerpen:

- Het risico op afwijking van de WWB budgetten is iets verhoogd (+ € 22.000)
- Risico 1c 'Rijksmiddel jeugd structureel geraamd' is fors lager door een lagere geraamde vergoeding (-/- € 762.000)
- Het risicobedrag van Bijstelling van de algemene uitkering is iets toegenomen door een hogere algemene uitkering (+ €35.000)

- Het risicobedrag WOZ-verhoging valt hoger uit door een lagere boekwaarde van gebouwen per eind 2023 (-/- € 18.000)
- Het risico van diverse gerechtelijke procedures valt lager uit (- € 25.000)
- Door extra verstrekkingen is het risico op terugbetalingen van verstrekte leningen verhoogd (+ € 94.000)

Nr.	Risico en beheersmaatregel	Kans op voorkomen risico	Financieel gevolg	Benodigde weerstands-capaciteit
1	**Risico: afwijking op WWB I-deel budgetten, waardoor beroep op algemene middelen onvermijdelijk is**	2	4	**€ 208.080**
	Toelichting risico: Het eigen risico voor vangnetuitkeringen omvat een drempel van 7,5%, waarbij tekorten tot deze drempel volledig voor rekening van de gemeente komen. Voor tekorten tussen 7,5% en 12,5% wordt 50% gecompenseerd, en tekorten boven 12,5% worden volledig vergoed. Hierdoor is het maximale eigen risico voor een gemeente 10%.			
	Beheersmaatregel: Eén keer per maand ontvangen we managementcijfers met de stand van zaken. Hierdoor kan op financieel gebied bijgestuurd worden. Ook zijn er procesmaatregelen aan de poort en ten aanzien van uitstroom. Beïnvloeding van klantaantallen is niet of zeer marginaal mogelijk.			
2	**Risico: Rijksmiddelen voor jeugdhulp structureel geraamd**	3	5	**€ 215.500**
	Toelichting risico: Risico dat de rijksmiddelen voor jeugdhulp die we structureel hebben geraamd, niet meer worden ontvangen. Voor 2025 is hiervan de raming € 431.000. Omdat nog steeds niet zeker is of we de 100% vergoeding structureel mogen ramen, nemen we een risico op. Het bedrag dat we in 2025 hebben opgenomen is € 431.000 aan baten. Voor 2025 wordt geen bedrag meer opgenomen voor lagere lasten. Dit is bij de Kaderbrief 2025 aangegeven dat dit niet meer reëel is.			
	Beheersmaatregel: nvt			
3	**Risico: Bijstelling Algemene uitkering gemeentefonds (au)**	5	5	**€ 631.970**
	Toelichting risico: De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de totale rijksuitgaven, de zogenaamde “trap op, trap af systematiek”. Als na afloop van een jaar blijkt dat de rijksuitgaven lager zijn dan gepland, wordt de algemene uitkering naar beneden aangepast. Dit vertaalt zich in een aanpassing van het accres. We nemen 1% van de algemene uitkering op als benodigd weerstandsvermogen.			
	Beheersmaatregel: Drie keer per jaar verschijnt er een circulaire. Deze circulaires beoordelen we en rekenen we door.			
4	**Risico: terugbetaling verstrekte geldleningen**	1	3	**€ 100.000**
	Toelichting risico: Er zijn leningen verstrekt aan instellingen op het terrein van volkshuisvesting, veiligheid, sport en dorpshuizen. Het is niet in alle gevallen duidelijk of er voldoende opstallen, installaties e.d. aanwezig zijn, om in geval van het uitblijven van betaling de restandschuld te voldoen.			
	Beheersmaatregel: bij eventuele achterstanden in aflossingen ondernemen we meteen actie.			
5	**Risico: garanties woningbouwcorporaties**	1	3	**€ 50.000**
	Toelichting risico: het waarborgfonds Sociale Woningbouw heeft de bestaande directe risico’s op geldleningen overgenomen. De gemeente kan op basis van de ‘achtervangregeling’ worden aangesproken.			
	Beheersmaatregel: Het door het Waarborgfonds verstrekte overzicht wordt beoordeeld en daarnaast wordt bij een individuele aanvraag de situatie beoordeeld. Per 1 augustus 2022 is het 'meetekenen' met nieuwe leningen vervallen en wijzigt de wijze van berekening van de achtervangpositie op nieuwe leningen. De impact hiervan op het risico voor de gemeente is zeer beperkt.			
6	**Risico: National Hypotheek Garantie**	1	2	**€ 19.000**
	Toelichting risico: vanaf 2011 heeft het Rijk de achtervang voor alle nieuwe hypotheekgaranties op zich genomen. De gemeente blijft echter wel garant staan voor de vóór 1 januari 2011 verleende garanties.			
	Beheersmaatregel: we beoordelen het jaarlijks verstrekte overzicht van hypotheekgaranties.			
7	**Risico: overige garanties**	1	3	**€ 50.000**
	Toelichting risico: er zijn garanties verleend aan instellingen op het terrein van gezondheid, volkshuisvesting en onderwijs.			
	Beheersmaatregel: we beoordelen het overzicht garanties.			
8	**Leegstand in M.F.A. Oosterwolde Zuid (eigendom van de gemeente met overwegend een onderwijsfunctie)**	5	3	**€ 90.000**
	Toelichting risico:			

	MFA Oosterwolde Zuid heeft een normatief overschot aan bruto vloeroppervlak wat voor een gedeelte in gebruik is door één van de vaste gebruikers. De Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Oosterwolde Zuid beheert en exploiteert de accommodatie nog kostendekkend. De toepassing van de componentenmethode voor het berekenen van de onderhoudsvoorziening is hiervan grotendeels de reden van. Maar de kostendekkendheid staat onder sterke druk door de stijgende kosten en de niet toereikende Rijksvergoeding voor de materiele instandhouding. Beheersmaatregel: De notitie Platteland aanzet en de daaraan voorliggende Structuurvisie worden vervangen door de Omgevingsvisie.			
9	**Risico: diverse gerechtelijke procedures** Toelichting risico: op basis van de huidige stand van zaken lopende procedures en/of te verwachten claims/procedures is een inschatting gemaakt. Beheersmaatregel: juridische kwaliteitszorg en inhuur van externe juristen bij lopende procedures en/of te verwachten claims.	4	3	**€ 25.000**
10	**Risico: afschrijvingen bedrijfsgebouwen met restwaarde (60% van de WOZ waarde)** Toelichting risico:Bij de heroverwegingen in 2021 is besloten om miv 2022 de bedrijfsgebouwen ipv 50%, af te schrijven tot 60% van de WOZ-waarde. Als het bedrijfsgebouw niet meer de maatschappelijke functie vervult is er het risico dat de resterende boekwaarde hoger is dan de eventuele verkoop c.q. vervanging. Beheersmaatregel: Het percentage ligt in lijn met het percentage van de WOZ bij verkopen de laatste jaren (59%). De kans dat dit de komende jaren fors verslechterd is beperkt.	1	5	**€ 690.360**
	Risico's die niet op geld gezet zijn			
11	**Risico: veiligheidsmaatregelen politieke ambtsdragers** Toelichting risico: in rechtspositionele besluiten is uitdrukkelijk bepaald dat het betreffende bestuursorgaan verantwoordelijk is voor de bekostiging van voorzieningen ten behoeve van de politieke ambtsdrager, welke in het Stelsel bewaken en beveiligen worden aangemerkt als werkgeverskosten. In deze lijn past dat beveiliging op het werk maar ook daarbuiten voor zover die een werkgeverszorg is, voor rekening komt van de gemeente en door de gemeente geregeld wordt.	2	-	PM
12	**Risico: Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb)** Toelichting risico: Aan de berekening van de baten, lasten en kostendekking van de diensten waarvoor leges wordt geheven ligt een raming ten grondslag. Deze raming bevat een aantal onzekerheden. Die onzekerheden waren er in andere jaren ook, maar zijn nu groter door de invoering van de Omgevingswet en Wkb vanaf 2024. Zie ook paragraaf 1. Tot 2032 hebben gemeenten de tijd om een omgevingsplan op te stellen. De voorbereidingen hiervoor zijn inmiddels gestart. Via diverse circulaire hebben wij compensaties ontvangen voor de invoeringskosten van de omgevingswet (en Wkb). Wij kunnen nu nog onvoldoende inschatten of de beschikbare middelen en eventueel nog te ontvangen middelen toereikend zijn om alle invoeringskosten te dekken. Beheersmaatregel: Zowel de lasten voor het opstellen omgevingsplan als de kostendekkenheid leges wordt gemonitord. Indien monitoring aanleiding geeft tot bijstelling, ontvangt u hiervoor een voorstel.	5	-	PM
13	**Risico: Fraude** Toelichting risico: het risico dat de gemeente financiele schade loopt door onrechtmatige handelingen door medewerkers op het gebied van fraude, corruptie, bedreiging en beïnvloeding Beheersmaatregel: Er wordt vanaf 2019 periodiek een fraude risico-analyse uitgevoerd door IC. Daarbij komen de risico's jaarlijks aan bod in een separate bespreking met het MT. Daarbij worden zowel interne risico's (functiescheiding e.d.) als externe risico's (cybercrime, ransomware e.d.) besproken	5	-	PM
13	**Risico: WMO Abonnementstarief** Toelichting risico: Het Rijk is voornemens om vanaf 2026 de eigen bijdrage in te voeren voor alle WMO onderdelen, exclusief vervoer. Beheersmaatregel: Er wordt al scherp gekeken naar de uitvoeringskosten op dit vlak. Daarbij is de gemeente afhankelijk van de VNG, die onderhandelt over aanpassing van de zogenaamde 'openeinderegeling'.	5	-	PM

13	**Risico: Ontoereikend budget voor toekomstig groot onderhoud**	5	-	PM
	Toelichting risico: Uit de nieuwe onderhoudsplannen van KWK, die door de raad in september 2023 van de agenda zijn gehaald, blijkt een structureel hogere onderhoudsbehoefte. Dit komt onder andere door de forse prijsstijgingen van de afgelopen jaren. Daarnaast zijn de nieuwe onderhoudsplannen gebaseerd op de actuele wet- en regelgeving. Ook dit heeft een prijsverhogend effect. Verder zijn bepaalde onderhoudselementen in deze onderhoudsplannen eerder begroot en zijn er meer onderhoudselementen opgenomen dan in de oude onderhoudsplannen. Deze extra lasten zijn dus ook niet verwerkt in de begroting. Beheersmaatregel: Besluitvorming over nieuwe onderhoudsplannen vindt plaats na de vaststelling van het accommodatiebeleid.			
14	**Accommodatiebeleid**	5	-	PM
	Toelichting risico: Planning is dat na de zomer 2024 een voorkeursscenario accommodatiebeleid wordt vastgesteld. De ingeschatte investering in het voorkeursscenario bedraagt € 55 miljoen en de jaarlijks kapitaallasten bedragen € 2,7 miljoen. Voor een aantal accommodaties wordt in het voorkeursscenario voorgesteld om aanvullend onderzoek te doen voordat er besluitvorming over deze accommodaties plaatsvindt. Besluitvorming over de uitwerking van het accommodatiebeleid inclusief de dekking staat gepland voor januari 2025. Beheersmaatregel: In de huidige begroting staat in 2024 € 200.000 voor accommodatiebeleid. Dit bedrag loopt jaarlijks op met € 100.000. Bij de kaderbrief 2025-2029 is besloten om het budget 2025 te reserveren, omdat we niet eerder dan 2025 starten met investeringen. Er ontstaan dus op zijn vroegst in 2026 kapitaallasten. Ook is bij deze kaderbrief besloten om het budget vanaf 2028 met € 100.000 per jaar te verhogen. Bij de uitwerking van het accommodatiebeleid kijken we of dit budget genoeg is voor de dekking voor de korte termijn en maken we ook een doorkijk naar de (middel)lange termijn.			
15	**Risico: Informatiebeveiliging risico datalekken**	5	-	PM
	Toelichting risico: het risico dat de gemeente financiele schade loopt door datalekken, cybercrime e.d. Beheersmaatregel: Er is een informatieveiligheids- en privacy beleid opgesteld. Alle (nieuwe) medewerkers volgen een e-learning privacy en informatieveiligheid. Daarbij zijn beheersmaatregelen verwerkt in processen en systemen.			
16	**Risico: Verbonden partijen**	2	-	PM
	Toelichting risico: Ten aanzien van de verbonden partijen blijft extra aandacht noodzakelijk voor de uitvoeringsorganisatie FUMO en de Veiligheidsregio Fryslân (VRF). Deze samenwerkingsverbanden zijn van rijkswege verplicht gesteld en gelden dus voor de 18 Friese gemeenten. De invloed die als individuele gemeente kan worden uitgeoefend is (zeer) beperkt. Beheersmaatregel: De OWO-samenwerking heeft een positief effect als vanuit een gezamenlijk belang kan worden opgetrokken. Ook in de overige samenwerkingsverbanden zien we dat gemeenten elkaar steeds beter vinden, maar dat er lang niet altijd een eensluidende visie is binnen de 18 Friese gemeenten. Daarbij is de gemeente altijd vertegenwoordigd in de gezamenlijke overleggen. Verder is onze gemeente sinds kort betrokken bij het controllers overleg voor friese gemeentes inzake verbonden partijen. Gezamenlijk optrekken t.a.v. verbonden partijen heeft als voordeel om gezamenlijk vanuit hetzelfde afwegingskader de acteren richting de verbonden partij. Mogelijke beheersing van risico's van verbonden partijen is kansrijker als dit namens alle/meer deelnemers worden gedaan. Daarnaast is het ook efficiënter. Zowel voor de gemeente als voor de verbonden partij. Vooralsnog is de financiele impact lastig in te schatten, dus voor nu op PM gezet.			
17	**Risico: OWO bedrijfsvoering**	2	-	PM
	Toelichting risico: het risico bestaat dat er vanuit de samenwerking extra lasten naar voren komen die of onvermijdelijk zijn, danwel grote voorkeur genieten van 2 van de 3 gemeentes. Beheersmaatregel: Er is structureel overleg en tot op heden is er nog geen sprake van 2 tegen 1 besluiten. De financiele impact is lastig op geld te zetten, daarom op PM gezet.			
			TOTAAL	**€ 2.079.910**

Overige ontwikkelingen

Prijsstijgingen

De subsidies en bijdragen in de begroting zijn, conform de uitgangspunten in de Kaderbrief 2025, verhoogd met 2,8%. Automatische prijscompensatie voor uitbestede werkzaamheden en leveranties passen wij niet toe.

Financiële kengetallen en geprognosticeerde balans

Kengetallen drukken de verhouding uit tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen ons helpen bij de beoordeling van de financiële positie van onze gemeente. De kengetallen geven informatie over hoeveel (financiële) ruimte onze gemeente heeft om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven inzicht in de financiële weerbaarheid en wendbaarheid. Ook geeft het mogelijkheden om onze gemeente te vergelijken met andere gemeenten. Er is ook een geprognosticeerde balans opgenomen in de begroting. De kengetallen komen voort uit deze balans. Het voorgestelde nieuw beleid is in de berekening van deze kengetallen niet opgenomen.

Kengetallen	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Netto schuldquote	19%	29%	32%	38%	37%	34%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	17%	19%	26%	31%	30%	27%
Solvabiliteitsratio	47%	45%	37%	35%	35%	36%
Structurele exploitatieruimte	1%	2%	0%	-2%	-1%	0%
Grondexploitatie	4%	0%	0%	0%	0%	0%
Belastingcapaciteit	82%	84%	83%	83%	83%	83%
EMU saldo (bedrag x € 1.000)	8.126	-4.400	-8.321	-1.917	-49	2.031

Beoordeling onderlinge verhouding kengetallen in relatie tot de financiële positie

Het is niet mogelijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen moeten we altijd in samenhang bekijken. Ze geven alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld van de financiële positie van onze gemeente. Op basis van de kengetallen concluderen we dat de financiële positie van onze gemeente goed is.

Netto schuldquote en Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote is de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en afgezet tegen de totale baten. We geven de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weer. Zo brengen we duidelijk in beeld wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Normaal bevindt de netto schuldquote van een gemeente zich tussen de 0% en 100%. Voor een gemeente geldt dat als de netto schuldquote uitkomt boven de 130% er sprake is van een zeer hoge schuld. Boven de 100% blijft er weinig leencapaciteit over om de gevolgen van financiële tegenvallers (door bijvoorbeeld een economische recessie) op te vangen. Met percentages van 33% en 26% is er sprake van een stijging ten opzicht van voorgaande jaren. Dit komt door het aantrekken van een lening van 20 miljoen, maar de ratio's liggen nog steeds ruim binnen de acceptabele marge.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in hoeverre de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het is het eigen vermogen (de reserves) als percentage van het balanstotaal. Een solvabiliteit tussen de 20% en 50% voor gemeenten is gemiddeld. Hoe hoger het solvabiliteitsratio, hoe hoger de weerbaarheid van de gemeente. Uit de tabel blijkt dat onze solvabiliteit in 2027 met 37% nog steeds ruim voldoende is om tegenvallers op te vangen.

Structurele exploitatieruimte
Dit kengetal geeft aan welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. In 2025 is deze positief. In de jaren 2026 en 2027 is de ratio negatief door het negatieve structurele resultaat. In 2028 is het percentage weer positief.

Grondexploitatie
Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten (exclusief mutaties reserves). Hoe lager het kengetal, hoe lager de grondpositie ten opzichte van de totale geraamde baten. De grondexploitatie kan een behoorlijke invloed hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is belangrijk, deze moeten we weer terugverdienen bij de verkoop. Ieder jaar beoordelen we of de gronden tegen een actuele waarde op de balans staan. Het kengetal van 0,0% ligt ruim onder de signaleringswaarde van 20% en geeft aan dat het risico voor ons zeer laag is. Als er nieuwe exploitaties worden uitgegeven zal dit percentage stijgen. Uiteraard wordt de ratio daarin meegewogen.

Belastingcapaciteit
De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoeverre we een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kunnen opvangen en of er ruimte is voor nieuw beleid. De gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing) voor een gezin worden afgezet tegen het landelijk gemiddelde. Na de algemene uitkering uit het Gemeentefonds zijn de belastinginkomsten de belangrijkste inkomsten voor een gemeente. Het Centrum van Onderzoek van de Lagere Overheden (Coelo) publiceert jaarlijks de Atlas van de lokale lasten. Deze publicatie is de basis voor de berekening van dit kengetal. De woonlasten in onze gemeente zijn lager dan het landelijk gemiddelde. Het kengetal van 83% geeft aan dat er ruimte is om financiële tegenvallers op te vangen door het verhogen van de opbrengsten vanuit woonlasten.

Economische en Monetaire Unie (EMU)-saldo
De EMU-systematiek (kosten en opbrengsten) die het Rijk hanteert werkt anders dan het baten-lastenstelsel dat we (als decentrale overheid) hanteren. Investeringen en uitgaven bijvoorbeeld die we dekken uit reserves tellen wel door in het EMU-saldo, maar hebben geen gevolg voor de uitkomst in het baten-lastenstelsel. Dus bij een sluitende begroting kan het EMU-saldo negatief zijn. Tussen het Rijk en de decentrale overheden zijn afspraken gemaakt voor de beheersing van het EMU-saldo. Het tekort voor de decentrale overheid mag niet hoger uitkomen dan 0,4% van het bruto binnenlands product. Ons EMU-saldo voor 2025 is negatief.

Geprognosticeerde balans
De geprognosticeerde balans biedt inzicht op hoofdlijnen van de effecten van de verwachte financiële ontwikkeling van de gemeente voor de komende jaren. De balans is opgesteld op basis van bestaand beleid.

x € 1.000

Activa	31-dec-23	31-dec-24	31-dec-25	31-dec-26	31-dec-27	31-dec-28
Vaste Activa						
Immateriele Vaste Activa	2.643	2.567	2.409	2.251	2.093	1.935
Materiele Vaste activa	64.868	65.142	71.548	70.788	69.894	68.349
Financiele vaste activa	6.687	6.560	6.432	6.312	6.204	6.096
Totaal Vaste activa	**74.198**	**74.269**	**80.389**	**79.351**	**78.191**	**76.380**
Vlottende activa						
Voorraden	954	-107	0	0	0	0
Vordering	9.505	24.093	25.431	25.431	25.431	25.431
Liquide middelen	427	1.727	0	0	0	0
Overlopende activa	4.124	4.124	4.124	4.124	4.124	4.124
Totaal Vlottende activa	**15.010**	**29.837**	**29.555**	**29.555**	**29.555**	**29.555**
Totaal Activa	**89.208**	**104.106**	**109.944**	**108.906**	**107.746**	**105.935**

x € 1.000

Passiva	31-dec-23	31-dec-24	31-dec-25	31-dec-26	31-dec-27	31-dec-28
Vaste passiva						
Eigen vermogen	37.899	41.755	41.686	40.538	38.286	37.879
Resultaat	3.856	-69	-1.148	-2.252	-407	328
Voorzieningen	11.009	9.849	9.031	8.448	7.754	7.754
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	25.167	41.294	35.220	33.146	31.072	28.998
Totaal Vaste passiva	**77.931**	**92.829**	**84.789**	**79.880**	**76.705**	**74.959**
Vlottende passiva						
Vaste schulden met een rentetypische looptijd tot 1 jaar of korter	3.049	3.049	16.927	20.798	22.813	22.748
Overlopende passiva	8.229	8.229	8.229	8.229	8.229	8.229
Totaal Vlottende passiva	**11.278**	**11.278**	**25.156**	**29.027**	**31.042**	**30.977**
Totaal Passiva	**89.208**	**104.106**	**109.944**	**108.906**	**107.746**	**105.935**

Paragraaf 3 | Onderhoud kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn goederen waarvoor investeringen nodig zijn. Het gaat om zaken die daarna regelmatig onderhoud vergen. Bijvoorbeeld wegen, gebouwen, riolering en groen. Het onderhoud van kapitaalgoederen is van groot belang voor een goede kwalitatieve instandhouding van het openbare voorzieningenniveau. Dit onder meer op het gebied van leefbaarheid, veiligheid, vervoer en recreatie. In deze paragraaf gaan we per kapitaalgoed in op het beleidskader en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties.

Financiële consequenties

x € 1.000

Onderhoud kapitaalgoederen	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
0. Bestuur en ondersteuning						
Automatisering	- 1.383	- 1.798	- 1.865	- 1.865	- 1.865	- 1.865
2. Vervoer						
Bruggen en oevervoorzieningen	- 74	- 69	- 85	- 86	- 95	- 97
Verkeersvoorzieningen	- 1.323	- 372	- 357	- 357	- 357	- 357
Verhardingen	- 405	- 1.877	- 1.877	- 1.177	- 1.177	- 1.177
4. Onderwijs						
Huisvesting Onderwijs	- 927	- 903	- 927	- 927	- 951	- 927
5. Sport, cultuur en recreatie						
Openbaar Groen	- 1.037	- 923	- 991	- 884	- 898	- 894
Welzijn en sportaccommodaties	- 1.387	- 1.629	- 1.426	- 1.914	- 1.983	- 2.080
7. Volksgezondheid en milieu						
Rioleringen	- 1.582	- 1.541	- 1.504	- 1.503	- 1.501	- 1.498
Totaal onderhoud kapitaalgoederen	**- 8.118**	**- 9.112**	**- 9.032**	**- 8.713**	**- 8.827**	**- 8.895**

Wegen

Beleidskader

De onderhouds- en vervangingswerkzaamheden aan de wegen worden op basis van de vastgestelde MOP uitgevoerd. Periodiek inspecteren we alle verhardingen voor het actualiseren van de MOP. Voor het beheer van de wegen is een beheersysteem operationeel. De gegevens die in het beheersysteem zitten actualiseren we regelmatig.

Financiële gevolgen voor de begroting

De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit. Voor 2025 is er net als in 2024 een bedrag van € 700.000 beschikbaar gesteld voor het verbeteren van de kwaliteit van de wegen.

Civieltechnische kunstwerken

Beleidskader

De onderhouds- en vervangingswerkzaamheden aan de civieltechnische kunstwerken worden op basis van de MOP uitgevoerd. De MOP actualiseren we periodiek, aan de hand van inspecties. Voor het beheer van de civieltechnische kunstwerken (onder andere bruggen en oevervoorzieningen) is een beheersysteem operationeel. De gegevens die in het beheersysteem zitten actualiseren we regelmatig.

Financiële gevolgen voor de begroting

De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit. U heeft bij de Kaderbrief 2025-2028 besloten om vanaf 2025 krediet beschikbaar te stellen voor onderhoud van oevervoorzieningen. Provincie Fryslân heeft in 2023 de oevers inclusief de oevervoorziening van de vaarwegen toegewezen aan een beheerder. De basis hiervoor is de Waterwet die in 2009 is ingevoerd. De afspraken houden in grote lijnen in dat de gemeente aansprakelijk is voor het onderhoud van de oevervoorzieningen binnen de bebouwde kom en de provincie voor de oevervoorzieningen buiten de bebouwde kom. Door de toewijzing is nu helder wie voor welk deel van de oevervoorziening verantwoordelijk is.

Openbare verlichting

Beleidskader

De onderhoud- en vervangingswerkzaamheden aan de openbare verlichting worden op basis van de MOP uitgevoerd. De MOP actualiseren we periodiek. Voor het beheer en onderhoud van de openbare verlichting participeren we, samen met de meeste andere Friese gemeenten en de provincie Fryslân, in de "Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A." De Coöperatie ondersteunt in het beheer en onderhoud van de openbare verlichting.

Financiële gevolgen voor de begroting

De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit. Het onderhoud aan de lichtmasten voor de komende jaren kan op basis van het huidige prijspeil binnen het bestaande budget worden uitgevoerd. Voor de jaren na 2027 zal er een groter budget nodig zijn door de vervangingen die dan gepland staan.

Groen

Beleidskader

Er is een Biodiversiteitsplan, inclusief uitvoeringsagenda, opgesteld en vastgesteld in april 2021. Het Biodiversiteitsplan vervangt op onderdelen de Notitie Groenbeleid 2011. In 2020 heeft u de notitie “Het behoud van veilige bomen" vastgesteld. Uitvoering hiervan zullen we continueren.

In de Notitie Groenbeleid 2011 is aangegeven welke grond door de gemeente kan worden afgestoten (snippergroen). Voor de uitvoering van het groenbeheer gebruiken we een groenbeheersysteem. Het gemiddelde onderhoudsniveau in Ooststellingwerf is in overeenstemming met kwaliteitsniveau B van de Landelijke ‘CROW-kwaliteitscatalogus openbare ruimte’.

Financiële gevolgen voor de begroting

De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit. Voor het bestrijden van de eikenprocessierups heeft u bij de kaderbrief 2025-2028 besloten voor 2025 incidenteel € 97.000 beschikbaar te stellen (i.v.m. de gestegen lasten) en voor het vervolg de evaluatie van begin 2025 af te wachten. De afweging over structurele inzet vindt plaats bij de Kaderbrief 2026.

Riolering

Beleidskader

Het Water en rioleringsprogramma 2025-2029 (Wrp) wordt eind 2024 vastgesteld. In het Wrp staat hoe de gemeente invulling geeft aan de afvalwater- hemelwater- en grondwaterzorgplicht.

Financiële gevolgen voor de begroting
In het kostendekkingsplan behorende bij het Wrp is weergegeven hoe de heffing zich ontwikkelt in de periode 2025-2029. In de Verordening rioolheffing wordt jaarlijks het exacte tarief vastgesteld.

Gymnastieklokalen

Beleidskader
Voor het groot onderhoud aan de gymnastieklokalen is een voorziening gevormd. In december 2023 heeft de raad besloten om de bestaande onderhoudsplannen van de gymnastieklokalen in Appelscha, Elsloo, Donkerbroek en Oosterwolde te handhaven. Dit betekent dat het onderhoud aan de accommodaties zoveel mogelijk uitgevoerd wordt conform bestaande onderhoudsplannen en dat de bestaande voorzieningen en dotaties hier op gebaseerd zijn. Voor een aantal accommodaties is door de raad besloten om extra onderhoud uit te voeren en dit ten laste te brengen van de voorziening. De besluitvorming over de nieuwe onderhoudsplannen van deze accommodaties is verschoven na het vaststellen van het accommodatiebeleid. Planning is dat na de zomer 2024 een voorkeursscenario accommodatiebeleid wordt vastgesteld. Besluitvorming over de uitwerking van het accommodatiebeleid inclusief de dekking staat gepland voor januari 2025.

Financiële gevolgen voor de begroting
Nader te bepalen na vaststelling van het accommodatiebeleid.

Multifunctionele- en welzijnsaccommodaties

Beleidskader
De gemeente is eigenaar van de multifunctionele accommodaties MFA Oosterwolde Zuid, MFS de Boekebeam en MFA de Samensprong en welzijnsaccommodatie de Kompaan. MFA Oosterwolde Zuid wordt nog beheerd en geëxploiteerd door de Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Oosterwolde Zuid. Voor MFS de Boekebeam en MFA de Samensprong is het beheer en exploitatie overdragen aan de gemeente. De Stichtingen Beheer voor deze accommodaties zijn opgeheven. De Kompaan wordt beheerd en geëxploiteerd door Stichting Scala. Voor het groot onderhoud aan de multifunctionele- en welzijnsaccommodaties zijn voorzieningen gevormd. In december 2023 heeft de raad besloten om de bestaande onderhoudsplannen van de multifunctionele- en welzijnsaccommodaties te handhaven. Dit betekent dat het onderhoud aan de accommodaties zoveel mogelijk uitgevoerd wordt conform bestaande onderhoudsplannen en dat de bestaande voorzieningen en dotaties hier op gebaseerd zijn. Voor een aantal accommodaties is door de raad besloten om extra onderhoud uit te voeren en dit ten laste te brengen van de voorziening. De besluitvorming over de nieuwe onderhoudsplannen van deze accommodaties is verschoven na het vaststellen van het accommodatiebeleid. Planning is dat na de zomer 2024 een voorkeursscenario accommodatiebeleid wordt vastgesteld. Besluitvorming over de uitwerking van het accommodatiebeleid inclusief de dekking staat gepland voor januari 2025.

Financiële gevolgen voor de begroting
Nader te bepalen na vaststelling van het accommodatiebeleid.

Gemeentelijke monumenten en museum

Beleidskader
Voor de gemeentelijke monumenten en molen 'De Weijert' worden in de toekomst MeerjarenOnderhoudsPlanningen vervaardigd. Totdat dit is gebeurd worden de objecten periodiek geïnspecteerd. In 2023 is het schilderwerk van de molen uitgevoerd.

Financiële gevolgen voor de begroting
Op dit moment zijn de reguliere onderhoudslasten opgenomen in de begroting.

Huisvesting gemeentelijke activiteiten

Beleidskader

Het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen is in verschillende meerjarenonderhoudsplannen (MOP's) opgenomen. Het gaat om de volgende gebouwen: gemeentehuis, de gemeentewerf en het overslagstation. Na vaststelling van het accommodatiebeleid wordt de MOP voor het gemeentehuis geactualiseerd. Met de actualisatie voor de gemeentewerf en het overslagstation wordt nog even gewacht. In november 2021 heeft de raad € 4.333.422 beschikbaar gesteld voor de (ver)nieuwbouw van de gemeentewerf. Op dit moment staat het project 'on hold'. De raad wordt over project regelmatig geïnformeerd.

Financiële gevolgen voor de begroting

Dekking van de onderhoudslasten loopt via de bestaande budgetten.

Overige gebouwen

Beleidskader

De gemeente is eigenaar van het Biosintrum, de Bosbergtoren en de koepel en spots aan de Boerestreek. Het Biosintrum wordt verhuurd aan de stichting Biosintrum. De Bosbergtoren wordt sinds medio 2022 verhuurd aan Coöperatie Appelscha. Voor het groot onderhoud aan de Bosbergtoren is een voorziening gevormd. Het onderhoudsplan is de basis voor aanwending en dotatie aan de voorziening. Voor het Biosintrum wordt na het vaststellen van een onderhoudsplan een voorziening gevormd.
Het eigendom van de tennisaccommodaties in Appelscha, Oosterwolde en Haulerwijk ligt bij de gemeente. De gemeente is daarnaast eigenaar van de voormalige opslagruimte sportpark Ontwijk, clubgebouw voormalige vv Griffioen, voormalige Aula en voormalig schoolgebouw bbs de Peggebult. De gemeente is ook eigenaar van diverse gebouwen/faciliteiten aan de Turfroute, zoals de toiletgebouwen in Oosterwolde en Donkerbroek, de passantenhaven/toiletgebouw in Oldeberkoop, de vuilwaterpomp in Appelscha en de stroompalen en muntautomaten aan de Turfroute.

Financiële gevolgen voor de begroting

Dekking van de onderhoudslasten van de overige gebouwen loopt via de bestaande budgetten.

Sportaccommodaties

Beleidskader

Voor sportcomplex de Boekhorst te Oosterwolde is vanaf 2007 Laco verantwoordelijk voor het beheer en de exploitatie. Voor sporthal de Bongerd te Haulerwijk is vanaf 2022 stichting sporthal de Bongerd verantwoordelijk voor het beheer en de exploitatie. De huidige exploitatieovereenkomsten lopen tot en met 2026. Per 2022 geldt een nieuwe termijn van 5 jaar voor de exploitatie van sportcomplex de Boekhorst te Oosterwolde en sporthal de Bongerd te Haulerwijk. Daarvoor zijn in 2021 per sportaccommodatie exploitatieovereenkomsten gesloten met elk een eigen exploitant. Voor het Bosbad is per 2017 Stichting Bosbad Appelscha (SBA) verantwoordelijk voor het beheer en de exploitatie. De gemeente en SBA hebben hiervoor een budgetovereenkomst getekend voor een periode van 10 jaar. SBA heeft het beheer en de exploitatie uitbesteed aan een exploitant. Per 2018 geldt een nieuwe exploitatieovereenkomst voor het beheer en de exploitatie van de Steegdenhal te Appelscha voor een periode van 10 jaar.

Voor het groot onderhoud aan de sportaccommodaties zijn voorzieningen gevormd. De onderhoudsplannen zijn de basis voor aanwendingen en dotaties aan de voorzieningen. In december 2023 heeft de raad besloten om de bestaande onderhoudsplannen van de sportaccommodaties te handhaven. Dit betekent dat het onderhoud aan de accommodaties zoveel mogelijk uitgevoerd wordt conform bestaande onderhoudsplannen en dat de bestaande voorzieningen en dotaties hierop gebaseerd zijn. Voor een aantal accommodaties is door de raad besloten om extra onderhoud uit te voeren en dit ten laste te brengen van de voorziening. De besluitvorming over de nieuwe onderhoudsplannen van deze accommodaties is verschoven na het vaststellen van het accommodatiebeleid. Planning is dat na de zomer 2024 een voorkeursscenario accommodatiebeleid wordt vastgesteld. Besluitvorming over de uitwerking van het accommodatiebeleid inclusief de dekking staat gepland voor januari 2025.

Per 1 januari 2019 is de sportvrijstelling in de Wet om de omzetbelasting verruimd. Door deze wetswijziging vervalt het recht op aftrek van BTW voor planmatig onderhoud voor gemeenten en niet-winstbeogende exploitanten van sportaccommodaties. Er is een Specifieke uitkering sport (SPUK) sport, tot en met 2025, voor gemeenten om het BTW-nadeel (grotendeels) te compenseren. Over de voortzetting van SPUK sport na 2025 is nog geen besluit genomen. Wel is aangegeven dat de middelen op een nog nader te bepalen manier bij de gemeente terecht komen. Vanaf 2021 is er, door aanpassing van de afspraken, duidelijkheid omtrent de winstbeogendheid van deze exploitanten en wordt de btw op het planmatig onderhoud van het betreffende onroerend goed gecompenseerd via het BTW-aangifte.

Financiële gevolgen voor de begroting
Nader te bepalen na vaststelling van het accommodatiebeleid.

Sportterrreinen

Beleidskader
Het specialistische onderhoud aan de grasvelden van de gemeentelijke sportterreinen wordt in opdracht van ons uitgevoerd. De basis van de onderhoudswerkzaamheden zijn de kwaliteitscriteria van de KNVB. Op basis hiervan voeren we planmatig onderhoud aan de sportvelden uit. Dit is vastgelegd in de notitie ‘Planmatig onderhoud grassportvelden’. Per jaar renoveren we de toplaag van één veld. Het overige onderhoud voeren de sportverenigingen zelf uit. Hier krijgen de sportverenigingen een jaarlijkse vergoeding voor. Het sportcomplex Waskemeer is uitgebreid met een wetra-veld en beschikt nu over een volledig trainingsveld. Daarnaast zijn alle sportvelden voorzien van automatische beregening. In 2023 is het onderhoud opnieuw aanbesteed en gegund voor vier jaar met tweemaal de mogelijkheid om de termijn met een jaar te verlengen. Er wordt gebruik gemaakt van robotmaaiers.

Financiële gevolgen voor de begroting
De aard en omvang van het planmatig onderhoud aan de grassportvelden is afgestemd op de beschikbare middelen. Per jaar renoveren we de toplaag van één veld. Elk jaar wordt er bekeken welk sportveld aan een toplaag renovatie toe is. De weersomstandigheden, bespelingsdruk, grasbezetting, vlakheid, beschikbaarheid overige velden op een complex zijn afwegingsfactoren die de basis vormen van een toplaagrenovatie. De jaarlijkse kosten voor de renovatie van 1 grassportveld wordt gedekt uit de exploitatie.

Overzicht beheerplannen

	Naam beheerplan	Vastgesteld in de raad	Looptijd	Lasten	Is er achterstallig onderhoud?
Wegen	MOP wegen	21-9-2021 MadR	2022 t/m 2026	1.156.000	Nee
Kunstwerken	MOP Civieltechnische Kunstwerken 2023-2027	8-9-2022 MadR	2023 t/m 2027	69.000	Nee
Gebouwen	MOP gemeentelijke vastgoed		2016 t/m 2025	176.500	Nee
Water	N.v.t.				nvt
Riolering	Gemeentelijk RioleringsPlan 2020-2024	1-7-2020	2020 t/m 2024	2.983.000	Nee
Openbare verlichting	MOP OV 2023-2027	28-5-2024	2024 t/m 2027	265.000	Nee

Paragraaf 4 | Financiering

De paragraaf Financiering gaat over het aantrekken, beheren en uitzetten van gelden. Ook het garanderen en verstrekken van geldleningen aan derden valt hieronder. Deze activiteiten vormen een onderdeel van de treasuryfunctie van de gemeente. Een adequate sturing op de geldstroom is noodzakelijk. In deze paragraaf gaan we in op de vraag hoe we gelden zo optimaal mogelijk beleggen dan wel aantrekken.

Algemene beleidslijn en Risicobeheer

Algemene beleidslijn

De financiële verordening Ooststellingwerf 2023 is door u op 26 september 2023. In artikel 19 van deze verordening is de financieringsfunctie beschreven. De verordening berust op de bepalingen in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido). Het uitgangspunt van de Wet Fido is het beheersen van risico's. Het doel is om doelmatig en doeltreffend om te gaan met de beschikbare financiële middelen.

Risicobeheer

Op grond van de Wet Fido moeten gemeenten zich houden aan de zogenaamde kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal. De uitkomst van die berekening is het maximale bedrag dat rente typisch ‘kort’ gefinancierd mag worden. De kasgeldlimiet voor 2025 bedraagt €8,0 miljoen (8,5% van het begrotingstotaal 2025 van afgerond €94,5 miljoen).

Renterisiconorm

De renterisiconorm is gesteld op 20% van het begrotingstotaal per 1 januari. Daar wordt het berekende renterisico op de vaste schuld tegen af gezet. Het renterisico op de vaste schuld mag de renterisiconorm niet overtreffen. Navolgend schema (in bedragen x € 1.000) laat zien dat de renterisiconorm in de jaren 2025-2028 naar verwachting niet wordt overschreden.

x € 1.000

Rente risiconorm	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Renterisiconorm				
Lasten begroting	94.489	91.249	89.374	89.464
Percentage renterisiconorm	20%	20%	20%	20%
Totaal renterisiconorm	**18.898**	**18.250**	**17.875**	**17.893**
Aflossingen en renteherzieningen				
Reguliere aflossingen geldleningen	6.000	4.500	4.500	4.500
Geldleningen met renteherzieningen	-	-	-	-
Totaal aflossingen en renteherzieningen	**6.000**	**4.500**	**4.500**	**4.500**
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	**12.898**	**13.750**	**13.375**	**13.393**

Leningenportefeuille

Opgenomen gelden

De onderstaande tabel geeft inzicht in de samenstelling, grootte en rentegevoeligheid van de opgenomen geldleningen. De leningen zijn onderverdeeld in leningen opgenomen voor onze eigen huishouding en leningen opgenomen ten behoeve van woningcorporaties. Deze leningen zijn met een renteopslag weer doorgeleend naar de corporaties (sinds 1999 zijn we hiermee gestopt).

Leningenportefeuille opgenomen gelden	Eigen leningen		Woningbouw leningen	
	Bedrag	Gemidd. rente	Bedrag	Gemidd. rente
Stand per 1 januari 2025	**39.000**	**1,82%**	**2.294**	**4,49%**
Nieuwe leningen	-		-	
Reguliere aflossingen	-6.000		-73	
Vervroegde aflossingen	-		-	
Stand per 31 december 2025	**33.000**	**1,75%**	**2.294**	**4,56%**

Het gemiddelde rentepercentage begin 2025 is als volgt berekend: rente 2025 / stand 1-1-2025. Het gemiddelde rentepercentage eind 2025: rente 2026 / stand per 31-12-2025. Voor de berekening van het gemiddelde rentepercentage is geen rekening gehouden met herfinanciering. Op basis van de huidige liquiditeitsprognose is er rekening gehouden in de begroting met nieuwe (her)financiering ter hoogte van € 20 miljoen voor de periode 2025-2028.

Uitgezette gelden

De gemeente loopt met betrekking tot de verstrekte geldleningen beperkt risico. Veelal zijn er opstallen, installaties en dergelijke aanwezig die naar verwachting voldoende zijn om, in geval van het uitblijven van betaling, de restantschuld te voldoen. We voeren ten aanzien van overige debiteuren een actief beleid. Waar nodig nemen we tijdig de gebruikelijke invorderingsmaatregelen. Wanneer invordering niet (meer) mogelijk is, boeken we vordering af ten laste van het lopende boekjaar.

x € 1.000

Leningenportefeuille uitgezette gelden	Bedrag
Leningen aan woningcorporaties	2.293
MFC Oldeberkoop	197
Volkskredietbank	119
Sportverenigingen	791
Dorpshuizen	5
Vereniging toerisch recreatief belang	8
Stichting Stimuleringsfonds (verzilverleningen)	3.000
Stand per 1 januari 2025	**6.413**

Overig

Schatkistbankieren

Vanaf 1 januari 2014 zijn alle decentrale overheden verplicht om te schatkistbankieren. Dit betekent dat we alle overtollige liquide middelen, het saldo liquide middelen boven een bepaald drempelbedrag van de begroting, moeten stallen bij het Rijk. Vanaf 1 juli 2021 wordt voor gemeenten (en provincies, waterschappen en hun gemeenschappelijke regelingen) met een begrotingstotaal tot € 500 miljoen de drempel voor het verplicht schatkistbankieren verhoogd naar 2% (was 0,75%) van het begrotingstotaal met een minimum van € 1 miljoen.

Liquiditeitsprognose

Twee keer per jaar onderzoeken we aan de hand van een liquiditeitsprognose in hoeverre we de huidige leningenportefeuille nog juist is.

Renteschema

Met ingang van 2017 is het Besluit Begroting en Verantwoording gewijzigd. Eén van de onderdelen is de gewijzigde rentetoerekening en de aanbeveling om onderstaand renteschema op te nemen.

x € 1.000

Renteschema 2024		Bedrag
a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering		787
b. De externe rentebaten (idem)		-112
Saldo rentelasten en rentebaten		**675**
c1. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorgerekend	-	
c2. De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-105	
c3. De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	105	
		1
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		**676**
d1. Rente over eigen vermogen		-
d2. Rente over voorzieningen		-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		**676**
e. De aan taakvelden toegerekende rente (rente-omslag)		-134
Renteresultaat op het taakveld Treasury		**542**

Paragraaf 5 | Bedrijfsvoering

De gemeente Ooststellingwerf is een benaderbare, lokale overheid. Wij weten wat er speelt en bieden oplossingen die ertoe doen.

We zijn een mooie, groene gemeente. We bieden onze inwoners, ondernemers en bezoekers een aantrekkelijke, veilige en bereikbare leefomgeving. Inwoners en ondernemers kunnen bij ons rekenen op een goede service onder alle omstandigheden. Veel voorkomende verzoeken worden snel en adequaat afgehandeld. We weten wat er speelt in onze samenleving en omgeving. Dit betekent dat wij reageren op signalen en meedenken met initiatieven. Wij faciliteren zelfredzaamheid en bieden hulp en zorg waar nodig. Wij zoeken naar integrale oplossingen voor complexe onderwerpen waar verschillende belangen bij elkaar komen.

Wij zijn trots op de OWO-samenwerking en onze OWO-partners kunnen rekenen op een proactieve inzet in de samenwerking.

Interbestuurlijk toezicht

We geven uitvoering aan de Wet revitalisering generiek toezicht. Deze wet zorgt voor een vereenvoudiging van het toezicht tussen de verschillende bestuurslagen, het zogenoemde ‘interbestuurlijk toezicht’. Het belangrijkste uitgangspunt van de wet is dat het interbestuurlijk toezicht verschuift van verticaal toezicht (provincie - raad) naar horizontale verantwoording (college - raad). De provinciale toetsing vindt plaats op de volgende domeinen: Omgevingsrecht, Ruimtelijke Ordening, Water en Riolering, Fries, Archief en Informatiestromen, Monumenten en Archeologie. In samenspraak met de gemeente wordt per domein een toezichtsplan opgesteld.

Human Resource Management

De krapte op de arbeidsmarkt is nog steeds reden tot zorg. De uitstroom van medewerkers is veel groter dan voorheen. Daarom vraagt het vinden, binden en boeien van medewerkers blijvende aandacht en steeds nieuwe impulsen. Dat doen we o.a. door goede begeleiding van medewerkers, het bieden van kansen voor ontwikkeling, door te laten zien waar we voor staan en het actief uitdragen van onze kernwaarden Betrokken, Open, Eenvoud en Focus.

In 2025 is de aanpassing van de inrichting van het gemeentehuis aan hybride werken afgerond. In 2025 ligt de focus op het stimuleren van het juiste, flexibele gebruik van de verschillende werkplekken en ruimtes.

Door samen met Weststellingwerf over te gaan op het gemeentelijke functiewaarderingssysteem HR21 harmoniseren we onze functiehuizen en komen we in 2025 tot 1 functieboek en conversietabel. Daarmee zorgen we ervoor dat we met ons loon- en functiegebouw up-to-date zijn en in de pas lopen met gemeenten van vergelijkbare grootte.

Financiën, Planning & Control

De financiële functie voorziet de gemeenteraad, het college en de organisatie van actuele en volledige financiële informatie voor de ondersteuning van de gemeentelijke beleidsontwikkeling en uitvoering. Deze functie is gericht op een duurzame en gezonde financiële positie van de gemeente. Kwaliteit, snelheid en toegankelijkheid spelen in deze processen een belangrijke rol.

Juridische kwaliteitszorg

De juridische functie in de vak afdelingen en het cluster Bestuurlijk Juridische Zaken (BJZ) zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de juridische kwaliteit van het gemeentelijk handelen. Zij ondersteunen daarnaast het bestuur en de organisatie met juridisch advies. Juridische control is de taak van BJZ. We investeren in kennis en kunde (door beschikbaar stellen van informatie en standaard formats, casusanalyse, opleidingen en trainingen) en vroegtijdige betrokkenheid van de juridisch adviseurs van BJZ bij dossiers. We stimuleren de 'informele aanpak': eerst het goede gesprek (premediation).

Rechtmatigheid

Vanaf boekjaar 2023 is de wetgeving met betrekking tot de accountantscontrole van gemeenten gewijzigd. In 2023 is in de Jaarstukken voor het eerst een rechtmatigheidsverantwoording opgenomen. Hiermee wordt verantwoording afgelegd over de mate waarin de gemeente de wet- en regelgeving naleeft, voor zover dit financiële gevolgen heeft. Om verantwoording af te kunnen leggen vormt de verbijzonderde interne controle een belangrijke basis. Jaarlijks leggen we de uitvoering hiervan vast in het Interne Controleplan. De gemeente blijft zichtbaar werken aan de verbetering van processen zodanig dat afwijkingen gesignaleerd en gecorrigeerd worden.

Informatiebeveiliging en Privacy

Inwoners, ondernemingen en instellingen moeten erop kunnen vertrouwen dat we zorgvuldig omgaan met (persoons)gegevens. Het is daarom van groot belang dat gegevens alleen onder strikte voorwaarden gebruikt worden en goed beveiligd zijn tegen onbevoegd gebruik.

Ons informatiebeveiligingsbeleid dient volledig gebaseerd te zijn op het treffen van passende technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen in het kader van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), het normenkader geldend voor de gemeenten, provincies, waterschappen en Rijk. Jaarlijks leggen we volgens dit normenkader verantwoording af aan de gemeenteraad en verschillende toezichthouders. De beveiligingsfunctionaris (CISO) zorgt voor de coördinatie en toezicht op de naleving van beveiligingsmaatregelen en -procedures, voor elk onderdeel van het informatiebeveiligingsbeleid. Jaarlijks toetsen we door middel van zelfevaluatie en externe audits de specifieke maatregelen voor de BRP en de waardedocumenten, de BAG, BGT, BRO, DigiD en Suwinet.
Burgers hebben op grond van de AVG in bepaalde voorwaarden ook op grond van de Wpg het recht te weten welke gegevens van hen worden verwerkt, voor welk doel en met wie deze worden gedeeld. De gemeente beschikt over een register van verwerkingsactiviteiten en houdt deze actueel om daarmee te kunnen voldoen aan de verantwoordingsplicht en inzicht te kunnen geven aan burgers wanneer zij hun privacyrechten uitoefenen. Gegevensbescherming en privacy dringen door in alle processen binnen onze gemeentelijke organisatie. In 2025 zullen we verder werken aan de inrichting van onze processen, systemen en interne organisatie conform de privacywetgeving. De Functionaris Gegevensbescherming houdt onafhankelijk toezicht op de naleving van de privacyregels. Privacy heeft een direct raakvlak met informatiebeveiliging en vraagt continue aandacht en investeringen. De gemeente zet diverse instrumenten in om het informatiebeveiligings- en privacybewustzijn te optimaliseren.

Fraude

Jaarlijks stellen we vast of we binnen onze algehele bedrijfsvoering in voldoende mate effectieve technische en organisatorische maatregelen hebben getroffen om misbruik, oneigenlijk gebruik en fraude te voorkomen, dan wel op te sporen. Hierbij houden we ook rekening met invloeden van buiten de organisatie, zoals corruptie, omkoping, bedreiging en cybercrime. We werken aan een overkoepelende nota over misbruik en oneigenlijk gebruik.

Communicatie

We gebruiken verschillende kanalen en middelen om inwoners, ondernemers en relaties te betrekken en te vertellen over ons beleid en onze diensten. Hiervoor gebruiken we offline en online kanalen. Online ontwikkelen we door. Zo houden we het gebruik van onze website en social media scherp in de gaten en werken we steeds aan gebruikersgemak en bereik. We letten op belangrijke trends in communicatie en (online) media en zorgen dat iedereen de gemeente kent, herkent en weet wat de gemeente voor inwoners, ondernemers en andere relaties kan betekenen.
We adviseren bij de organisatieontwikkelingen en de bestuurlijke dossiers. Daarnaast richten we ons op het stimuleren, coachen en ondersteunen van de organisatie om communicatiebewustzijn en –vaardigheden te vergroten. Schrijven in heldere taal (B1) is daarbij een belangrijk aandachtspunt. Communiceren doen we allemaal in ons dagelijks werk.

Paragraaf 6 | Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft. Een bestuurlijk belang betekent dat de gemeente zeggenschap heeft. Een financieel belang betekent dat de gemeente financiële middelen beschikbaar heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de partij. De gemeente heeft ook een financieel belang als de verbonden partij haar financiële problemen kan verhalen op de gemeente. Elke verbonden partij draagt direct of indirect bij aan de beleidsdoelen van de gemeente. De verbonden partijen bestaan uit Gemeenschappelijke Regelingen, deelnemingen en overige verbonden partijen.

Algemene beleidslijn

Elke verbonden partij draagt direct of indirect bij aan de beleidsdoelen van de gemeente. In de programma's geven we aan op welke wijze de verbonden partij aansluit op het eigen beleid, de activiteiten en welke risico's er zijn met betrekking tot de samenwerking. Deze paragraaf is vereenvoudigd tot een totaalbeeld van participaties in verbonden partijen en van de financiële aspecten.

Verbonden partijen zijn (participaties in) Gemeenschappelijke Regelingen, stichtingen en verenigingen en vennootschappen. Van bestuurlijk belang is sprake als de gemeente zeggenschap heeft door een zetel in het bestuur of door stemrecht. Onder financieel belang verstaan we dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijtraakt in geval van faillissement van de verbonden partij. Of dat de gemeente voor een bepaald bedrag aansprakelijk wordt gesteld als de verbonden partij zijn/haar verplichtingen niet nakomt.

Deelname in een verbonden partij is een alternatief voor enerzijds het zelf uitvoeren van gemeentelijke taken of anderzijds het uitbesteden van deze taken. Het uitgangspunt is dat we alleen deelnemen in een verbonden partij als we daarmee een publiek belang dienen. Er kunnen verschillende redenen zijn om deel te nemen in een verbonden partij, bijvoorbeeld:

- Efficiencyvoordelen: kostenvoordeel door samenwerking
- Risicospreiding: het delen van (financiële) risico's met andere partijen
- Kennisvoordeel: gebruik maken van elkaars kennis en expertise
- Bestuurlijke kracht/effectiviteit: deelnemers staan samen sterker
- Katalysatorfunctie: de gemeente als belangrijke initiërende factor

We streven naar het efficiënt uitvoeren van gemeentelijke taken op basis van samenwerking. Waarbij de sturingselementen zoals transparantie, kaderstelling, verantwoording en controle voldoende gewaarborgd zijn.

Verband	Gemeenschappelijke Regeling Centrumregeling samenwerking sociaal domein Friese gemeenten te Leeuwarden
Gemeenschappelijke regeling	
Deelnemers	Alle 18 Friese gemeenten nemen deel in deze GR. Er vindt ambtelijk en bestuurlijk overleg plaats tussen gemeenten over (de uitvoer van) deze regeling.
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Binnen de Centrumregeling Sociaal Domein Friese Gemeenten (uitvoeringsorganisatie Sociaal Domein Friesland (SDF)) werken de Friese gemeenten samen aan de inkoop van specialistische jeugdhulp en het bijbehorende contractbeheer. Het algemene doel van de regeling is specialistische zorg en ondersteuning leveren aan inwoners van alle Friese gemeenten.
Financieel belang	De centrumgemeente berekent de integrale kosten voor haar dienstverlening door aan gemeenten. De kosten voor de dienstverlening bestaan uit kosten voor instandhouding en kosten voor taakuitvoering. De kosten voor instandhouding worden onder gemeenten verdeeld op basis van inwoneraantal van elke gemeente met peildatum 1 januari van jaar t-1. De kosten voor uitvoering van taken worden verdeeld onder gemeenten op basis van het percentuele aandeel dat een gemeente toekomt in het totaal van aantallen cliënten op basis van de Jeugdwet. Onze bijdrage voor 2025 bedraagt € 192.000.
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000	Het resultaat wordt verrekend met de bijdragen van de gemeente. Er is daarom geen sprake van vermogen.
Verwachte resultaat x € 1.000	€ 0 (2025)
Risico's	Als het SDF de afspraken over de begroting niet haalt, krijgen de gemeenten achteraf alsnog de rekening gepresenteerd. Dit risico beheersen we intern door periodiek de uitgaven te monitoren en bij bestuurlijk en ambtelijk overleg input te leveren. Daarnaast bespreken we de begroting van het SDF in de planning- en controlcyclus van het SDF.

Verband	Veiligheidsregio Fryslân te Leeuwarden	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Een gemeenschappelijke regeling met de 18 Friese gemeenten. Zowel bestuurlijk als ambtelijk bestaan er gremia waarin (één van de) OWO-gemeente(n) vertegenwoordigd is/zijn: · Deelname in Algemeen Bestuur (AB) van de VRF (drie burgemeesters); · Deelname in Dagelijks Bestuur (DB) van de VRF (burgemeester Werkman); · Deelname in Bestuurscommissie Veiligheid van de VRF (drie burgemeesters); · Deelname in Agendacommissie Veiligheid van de VRF (burgemeester Werkman); · Deelname in Bestuurscommissie Gezondheid (drie portefeuillehouders); · Deelname in Agendacommissie Gezondheid (Heerenveen); · Deelname in POOK (Plenair Overleg Oranje Kolom) drie gemeentesecretarissen; · Deelname in ambtelijk regionaal overleg (zowel VRF-breed als in district Zuidoost) (3 Ambtenaren Openbare Orde en Veiligheid (AOV'ers).	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Veiligheidsregio Fryslân (VRF) is een samenwerkingsverband van de Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners. In de VRF werken zij samen aan brandweerzorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. Zo willen we (gezondheids)risico's zo veel mogelijk beperken en het beleid van gemeenten op het gebied van gezondheid en veiligheid bevorderen.	
Financieel belang	Bijdrage 2025 € 3.449.073: 1. Gezondheid € 211.952 2. Jeugdgezondheidszorg € 1.131.386 3. Veiligheid € 154.310 4. Brandweer € 1.951.425	
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2025 € 6.973 31-12-2025 € 6.493	Vreemd vermogen: 1-1-2025 € 93.559 31-12-2025 € 102.023
Verwacht resultaat x € 1.000	€ 0 (2025)	
Risico's	Als de VRF afwijkt van afspraken over de begroting, krijgen de gemeenten achteraf alsnog de rekening gepresenteerd. Dit risico beheersen we intern door periodiek de uitgaven te monitoren en bij bestuurlijk en ambtelijk overleg input te leveren. Daarnaast bespreken we de begroting en de jaarrekening van de VRF in de planning- en controlcyclus van de VRF. Daarnaast is zien we jaarlijks een verder toenemende gemeentelijke bijdrage, veelal veroorzaakt door autonome ontwikkelingen die ook de VRF raken. De prijsstijgingen gecombineerd met een takendiscussie blijven onderwerp van gesprek.	

Verband	Gemeenschappelijke Regeling Sociale Werkvoorziening Fryslân te Drachten	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Er nemen naast Ooststellingwerf nog 7 gemeenten deel. Vertegenwoordiging in dagelijks en algemeen bestuur: wethouder Nijboer	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De taken vanuit de voormalige Wet sociale werkvoorziening (WSW) moeten door ons als gemeente worden uitgevoerd. Op basis van efficiency en financiële redenen zijn deze taken uitbesteed aan de GR. Vanaf 1 januari 2015 is nieuwe instroom in de WSW niet meer mogelijk. Dit heeft tot gevolg dat de WSW alleen nog van kracht blijft voor de huidige werknemers met een vaste aanstelling. Voor de toekomst heeft de GR besloten de WSW verantwoord en versneld af te bouwen, met aandacht voor de positie van de huidige werknemers. Dit doen we door een gezamenlijk beschutwerkbedrijf (met 8 deelnemende gemeenten) in stand te houden. Vanaf 1-1-2020 zijn de activiteiten van de GR veranderd waarbij geen sprake meer is van de uitvoering van de WSW. Door de gemeente is een DVO (dienstverleningsovereenkomst) afgesloten met Caparis voor de uitvoering van deze activiteiten. Vanaf 2020 is daarom de bijdrage aan de GR gering.	
Financieel belang	Vanaf 2020 is sprake van een geringe exploitatiebijdrage.	
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 01-01-2025 € 0 31-12-2025 € 0	Vreemd vermogen: 01-01-2025 € 3.420 31-12-2025 € 4.000
Resultaat x € 1.000	€ 0 (2025)	
Risico's	Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor uitstaande geldleningen van de GR.	

Verband	Recreatieschap Drenthe te Diever	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Alle 12 Drentse gemeenten en de gemeente Ooststellingwerf nemen deel. Vertegenwoordiging in algemeen bestuur door wethouder van Weperen	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Het samenwerkingsverband heeft tot taak de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten te behartigen op het gebied van recreatie & toerisme. Het Recreatieschap heeft primair een ondersteunende en verbindende taak. Het is het instrument waarmee gezamenlijke acties kunnen worden ondernomen, beleidszaken kunnen worden afgestemd en gemeentegrens-overschrijdende zaken kunnen worden opgepakt. Individuele vraagstukken kunnen bovengemeentelijk (en daardoor in breder verband) worden opgepakt. “Samen is meer dan de som der delen”.	
Financieel belang	Bijdrage 2025: € 94.069	
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2025 € 1.614 31-12-2025 € 1.621	Vreemd vermogen: 1-1-2025 € 1.286 31-12-2025 € 867
Verwacht resultaat x € 1.000	€ 0 (2025)	
Risico's	De financiële risico’s voor de Gemeenschappelijke Regeling zijn gering. De regeling heeft een financieel gezonde positie.	

Verband	Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) te Grouw	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Alle Friese gemeenten, de provincie Fryslân en het Wetterskip Fryslân. Vertegenwoordiging in algemeen bestuur door wethouder But.	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Deelname aan de FUMO is wettelijk verplicht gesteld voor alle Friese gemeenten. Hiermee wordt beoogd de uitvoering van de milieuregelgeving te professionaliseren, te uniformeren en de afstemming met andere handhavingspartners (Justitie) te verbeteren. In het basistakenpakket is vastgelegd voor welke activiteiten (van bedrijven en instellingen) de FUMO haar werkzaamheden moet uitvoeren. De gemeente blijft het bevoegd gezag. De FUMO voert voor de gemeente gedeeltelijk het omgevingsrecht uit: de vergunningverlening en het toezicht van het milieucomponent van grote en complexe bedrijven en instellingen.	
Financieel belang	Bijdrage 2025: € 798.982	
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2025 € 1.200 31-12-2025 € 1.200	Vreemd vermogen: 1-1-2025 € 3.200 31-12-2025 € 3.200
Verwacht resultaat x € 1.000	€ 0 (2025)	
Risico's	De Gemeenschappelijke Regeling brengt een inherent risico mee, dat alle deelnemers moeten bijspringen bij eventuele tekorten. We voeren toezicht op de uitvoering van de taken door de FUMO. Op bestuurlijk niveau in het Algemeen Bestuur. Op ambtelijk niveau door deelname aan de Controllersgroep en het Opdrachtgeversoverleg. We hebben enkel de wettelijk verplichte basistaken in de FUMO ondergebracht. Niet de plustaken. Daarmee zijn we niet aansprakelijk voor de risico's die met de uitvoering van plustaken gepaard gaan. Dat er risico's kleven aan een dergelijke regeling blijkt uit de laatste wijziging van de regeling. Er wordt vanaf 2022 door de deelnemers betaald voor de verkregen diensten in plaats van het huidige abonnementstarief per aantal bedrijven. Hiermee wordt er dus alleen betaald als er ook daadwerkelijk een dienst van de FUMO wordt verkregen. Deze wijziging in de financieringssystematiek heeft voor onze gemeente een forse verhoging van de bijdrage betekend.	

Verband	Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (voorheen Hûs en Hiem) te Leeuwarden	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Een Gemeenschappelijke Regeling van deelnemende gemeenten op het gebied van de bouwkundige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Fryslân. Vertegenwoordiging in het dagelijks bestuur door wethouder Nijboer.	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De commissie Ruimtelijke Kwaliteit Hûs en Hiem, welstandadvisering en monumentenzorg heeft als doel de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeente te behartigen op het gebied van de bouwkunstige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Friesland. Betrokken gemeenten moeten op grond van de nieuwe Omgevingswet een onafhankelijke commissie benoemen die zich uitspreekt over verbouwingen, sloop of verplaatsing van rijksmonumenten. Daarnaast adviseert deze commissie ook over meer kwaliteitsvragen dan monumenten alleen.	
Financieel belang	Voor de dienstverlening biedt de gemeente geen vergoeding aan deze GR. Leges die de GR - Hûs en Hiem bij de gemeente in rekening brengt worden één op één doorberekend naar de aanvrager. De Gemeenschappelijke Regeling is budgetneutraal.	
Omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2025 € 257 31-12-2025 € 257	Vreemd vermogen: 1-1-2025 € 453 31-12-2025 € 423
Resultaat x € 1.000	€ 0 (2025)	
Risico's	In feite loopt de gemeente geen risico. Kosten gemaakt door de commissie worden één-op-één in rekening gebracht bij de aanvrager. Daarnaast is de financiële positie van de regeling gezond. Wel is het zaak alert te blijven bij maatschappelijke ontwikkelingen.	

Verband	Omrin: a. Afvalsturing Friesland N.V. (OMRIN) te Leeuwarden b. N.V. Fryslân Miljeu te Leeuwarden	
Vennootschappen en Coöperaties		
Invloed	Gemeente is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders door wethouder But.	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Omrin (Afvalsturing en Fryslân Miljeu) is het bedrijf van en voor gemeenten voor de reinigingstaken. Zij verwerkt het ingezamelde huishoudelijke afval en exploiteert de gemeentelijke milieustraat. Het bedrijf wil als totaaloplosser de gehele afvalketen bestrijken (van kringloop tot storten). Samen met de aandeelhouders wordt het beleid bepaald.	
Financieel belang	Aandelenkapitaal: a. € 54.457 b. € 46.807 Het bruto dividend over 2023 bedroeg € 61.000 (Afvalsturing). Uitkering NV Fryslan Miljeu is nog niet bekend.	
Omvang van het vermogen x € 1.000 *	a. Eigen vermogen: 1-1-2023 € 70.303 31-12-2023 € 78.528 b. Eigen vermogen: 1-1-2023 € 11.303 31-12-2023 € 11.572	a. Vreemd vermogen 1-1-2023 € 119.141 31-12-2023 € 106.366 b. Vreemd vermogen 1-1-2023 € 23.497 31-12-2023 € 26.299
Resultaat x € 1.000	a. € 10.322 (2023) b. € 1.007 (2023)	
Risico's	De risico's zijn beperkt. Op beleidsniveau is voor ons voldoende vertegenwoordiging en beslissingsbevoegdheid aanwezig. De onderneming heeft een gezonde financiële positie.	
* Geen geprognosticeerde balans aanwezig		

Verband	N.V. Bank Nederlandse gemeenten te Den Haag	
Vennootschappen en Coöperaties		
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De kerntaak van de BNG is om tegen lage tarieven krediet te verstrekken aan of onder garantie van Nederlandse overheden. Daarmee speelt de bank een essentiële rol in de financiering van door overheden gewenste maatschappelijke investeringen. De aandeelhouders van de BNG zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap. De burgemeester van Ooststellingwerf vertegenwoordigt de gemeente.	
Financieel belang	18.720 aandelen a € 2,50 nominaal. Het dividend over 2023 was € 34.370	
Omvang van het vermogen x € 1.000 *	Eigen vermogen: 1-1-2023 € 4.615.000 31-12-2023 € 4.721.000	Vreemd vermogen: 1-1-2023 € 107.459.000 31-12-2023 € 110.819.000
Resultaat x € 1.000	€ 254.000 (2023)	
Risico's	De onderkende risico's voor de verbonden partij zijn minimaal. BNG publiceert op hun website het risicoprofiel. Daaruit blijkt dat door de topratings de bank in staat is tegen lage prijzen geld aan te trekken op de geld- en kapitaalmarkt. De BNG hanteert een strak kapitalisatiebeleid. De bank heeft een gezonde financiële positie.	
* Geen geprognosticeerde balans aanwezig		

Verband	Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Oosterwolde	
Stichtingen en Verenigingen		
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed beheert en exploiteert en houdt de voorziening (= de Kampus) in stand voor de huidige gebruikers (= het Stellingwerf College, Kunst & COO en de Openbare Bibliotheek). Maar ook voor culturele evenementen en overige activiteiten in het openbaar belang en voor de inwoners van Ooststellingwerf. De Stichting is volle eigenaar en is verantwoordelijk voor de meerjarige instandhouding van de Kampus.	
Financieel belang	De gemeente staat garant voor een lening van € 1 miljoen.	
Omvang van het vermogen x € 1.000 *	Eigen vermogen: 1-1-2022 € 68 31-12-2022 € 65	Vreemd vermogen: 1-1-2022 € 1.029 31-12-2022 € 1.061
Resultaat x € 1.000	€ -3 (2022)	
Risico's	Een risico is dat de Stichting door onvoorziene omstandigheden zijn taak niet meer kan uitvoeren (bijvoorbeeld als een van de huidige gebruikers ophoudt te bestaan). Dit risico wordt beperkt doordat indien nodig bestuurlijk overleg plaatsvindt. Daarnaast ontvangen wij als gemeente jaarlijks het jaarverslag van de Stichting, dat we aan de gemeenteraad ter decharge voorleggen. Ooststellingwerf staat garant voor de lening van € 1.000.000. Uit de jaarrekening van de Stichting blijkt dat de stand van de liquide middelen samen met de activa ongeveer 1,7 keer de hoogte van de lening is. Daarom is het financiële risico voor ons gering.	
* Geen geprognosticeerde balans aanwezig		

Paragraaf 7 | Grondbeleid

Paragraaf 7 | Grondbeleid

Door de druk op de woningmarkt heeft de gemeenteraad al in 2022 besloten om actief regie te voeren op en beleid te maken over (haar eigen) grond ten behoeve van woningbouw. De gemeenteraad heeft hiervoor een verhoogd strategisch aankoopbudget beschikbaar gesteld. Zodoende zijn wij druk bezig met het doen van strategische aankopen. De ambtelijke Taskforce Wonen is druk bezig met de woningbouwopgave.

Het grondbeleid is gericht op, en voldoet aan, de wettelijke taken: volkshuisvesting en ruimtelijke ordening (RO). Ook staat het grondbeleid ten dienste van algemene maatschappelijke taken op het gebied van economie, werkgelegenheid, natuur, cultuur, zorg en onderwijs. Het geeft sturing aan de inzet en het gebruik van grond om zodoende de door de gemeente nagestreefde doelen te realiseren. Grondbeleid is daarmee een middel en geen doel op zich.

Naast de gemeentelijke plannen zijn er woningbouwontwikkelingen die volledig door private ontwikkelaars worden uitgevoerd. Ook zijn er ontwikkelingen waarbij de gemeente regie voert op het gewenste woningbouwprogramma en de ontwikkeling/realisatie hiervan door een private partij laat uitvoeren. De kosten hiervan verhalen we vervolgens op de ontwikkelende partij (Afdeling 13.6 Omgevingswet). Dit doen we door het sluiten van een anterieure overeenkomst. In de gemeentelijke plannen worden de kosten verdisconteerd in de grondprijs. Echter, door kostenverhogende factoren en de volkshuisvestelijke opgaven (2/3 betaalbaar en 30% sociale woningbouw) komt de financiële haalbaarheid van de gemeentelijke plannen onder druk te staan. De kans dat de gemeente eigen middelen zal moeten inzetten om plannen haalbaar te maken is niet ondenkbaar.

Algemene beleidslijn

Het grondbeleid wordt uitgevoerd aan de hand van de Nota Grondbeleid 2022: De Nota Grondbeleid schetst de uitgangspunten van het te voeren grondbeleid van de gemeente Ooststellingwerf. Het beschrijft onder andere de diverse grondbeleidsinstrumenten die de gemeente tot haar beschikking heeft en er worden concrete grondbeleidskeuzes gemaakt. Ook geeft het richtlijnen voor het “in de markt zetten” van in exploitatie te brengen gronden. De methoden van prijsbepaling voor de toekomstige functie van de te verkopen grond staan beschreven, met als doel een zo marktconform mogelijke prijs. Voor de uitgifte van grond hanteren wij een uitgifteprotocol, overeenkomstig de juridische Didam-richtlijnen.

Het grondbeleid vindt de grondslag in de volgende wettelijke landelijke/internationale regelgeving:

- Omgevingswet
- Omgevingsplan
- Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)
- Voorkeursrecht Gemeenten (Hfd 9 Omgevingswet)
- Wet Markt en Overheid
- Aangepaste Huisvestingswet 2014
- Gemeentewet (Gemw)
- Staatssteunregeling Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie (VWEU).

Het ontwikkelen en realiseren van woningbouw in relatie tot onze volkshuisvestelijke opgave vraagt om een op maat gesneden aanpak. Deze aanpak sluit aan bij de Woon(zorg)visie. Daarnaast zijn in de Regiodeal Wonen afspraken gemaakt met Rijk, Provincie en regio over de woningbouwopgave voor de gemeente Ooststellingwerf.

Doelstelling
Het gemeentelijk grondbeleid heeft tot doel de bestuurlijke en maatschappelijk gewenste ruimtelijke ontwikkelingen van de gemeente Ooststellingwerf mogelijk te maken door aankoop, exploitatie en uitgifte van gronden dan wel door medewerking te verlenen aan ontwikkeling van plannen door private personen, bedrijven en instellingen. Daarbij willen wij voldoen aan de door het Rijk en Provincie Fryslân gestelde volkshuisvestelijke opgaven.

De wijze waarop we het grondbeleid uitvoeren
Extern: het grondbeleid is gericht op:

- Ruimtelijke kwaliteit.
- Het stimuleren van plaatselijke economie.
- Het inzetten op duurzaamheid.
- Het opstellen van economisch beleid.
- Het verbeteren van veiligheid en leefbaarheid.
- Vraaggerichte aansluiting bij lokale initiatieven.

Intern: Het grondbeleid aanpassen aan de trends en ontwikkelingen in de samenleving.

- Richt grondzaken zich primair op de volkshuisvestelijke en wettelijke taken uit de Omgevingswet.
- Voldoet grondzaken aan de kwaliteitscriteria van het BBV.
- Heeft grondzaken een interne bezetting (fte) met voldoende kennis en kunde (functies) om de regie goed uit te kunnen voeren.
- Is grondzaken robuust, toekomstbestendig, gericht op continuïteit en in staat om te anticiperen op conjuncturele ontwikkelingen.
- Is grondzaken financieel transparant en gezond (inzet op terugverdiencapaciteit en kostenverhaal).
- Heeft grondzaken dwarsverbanden met de leefbaarheid.

Uitvoering

Met de komst van de Omgevingswet is de Nota Grondbeleid 2022 aangepast. In de Omgevingswet worden de instrumenten voor grondbeleid geïntegreerd in het stelsel van het omgevingsrecht. Het gaat om de volgende instrumenten: voorkeursrecht en onteigening. Herverkaveling en kavelruil in landelijk en stedelijk gebied worden toegevoegd aan het instrumentarium. Ook het kostenverhaal bij gebiedsontwikkeling is in de Omgevingswet opgenomen.

Woningbouwopgave
Wonen in Ooststellingwerf
De Woon(zorg)visie 2022-2026 is door de raad vastgesteld. Als input hiervoor is onder andere woningmarktonderzoek gedaan. Wonen en zorg is een belangrijk thema voor het wonen de komende jaren, evenals betaalbaarheid en de beschikbaarheid van zowel koop als huurwoningen. We gaan voor een kwalitatieve toekomstbestendige woningvoorraad.

Nieuwbouw
De gemeente heeft in de Regiodeal Zuid-Oost Fryslân de opgave gekregen om 700 woningen bij te bouwen. Het Rijk wil dat de provincie nog meer woningen gaat realiseren dan in de Woondeal is afgesproken. Dit betekent dat het zeer waarschijnlijk is dat de gemeente Ooststellingwerf meer dan 700 moet realiseren. Met de regio moeten hier nog afspraken over worden gemaakt.

De Taskforce wonen is in gesprek met initiatiefnemers, corporaties, bouwers en de provincie om alle mogelijkheden te benutten. We hebben hierbij speciale aandacht voor betaalbare woningen en innovatieve woningbouw. Daarnaast zetten we in op intensievere samenwerking met en tussen zorgpartijen om ervoor te zorgen dat ouderen zo lang mogelijk thuis kunnen wonen. Ook hebben we aandacht voor de huisvesting van speciale doelgroepen (per 1-1-2024 door het Rijk aangewezen).

Complexen grondexploitatie

Woningbouw

- Langedijke: het plan is woonrijp.
- uitbreiding Elsloo: het plan is woonrijp gemaakt.
- Donkerbroek-West: het plan is woonrijp gemaakt
- De Kromten, Waskemeer: woonrijp maken in procedure
- Boekhorsterweg, Oosterwolde: woonrijp maken in procedure
- Muldersveld, Makkinga: in procedure gebracht
- 't Hooge 2, Oldeberkoop: in procedure gebracht

Bedrijventerreinen

- Oosterwolde Venekoten: geen uitgeefbare grond meer beschikbaar
- Uitbreiding Venekoten in voorbereiding
- Haulerwijk De Turfsteker: 1 perceel in voorraad, procedurele aanpassing noodzakelijk

Grondexploitatie

Winstnemingen grondexploitatie

Voor de lopende complexen hebben we geen risico. In overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) zijn de winsten die genomen konden worden toegevoegd aan de Algemene Reserve Grondexploitatie (ARG). Dit overeenkomstig het in het BBV dwingend voorgeschreven systeem van de POC (percentage of completion). Bij verkoop van gronden (kaveluitgifte) wordt de gemeente ook geconfronteerd met de vennootschapsbelasting.

Voor de toekomstige woningbouw complexen lopen we wel risico. Bij de totaliteit aan nieuwbouw dient 30% van de woningen sociaal te zijn. In de nieuwe wetgeving moet de nieuwbouw zelfs 2/3 betaalbaar zijn. Deze plannen zijn doorgaans financieel niet sluitend. Dit wordt nog nijpender bij complexen in binnenstedelijk gebied waar de grondprijzen hoger zijn (o.a. door sloop van bestaande bebouwing) dan bij buitenstedelijke gebieden (doorgaans agrarisch).

Algemene reserve grondexploitatie

Het doel van de ARG is om de winsten van de complexen toe te voegen en over deze reserve te beschikken indien een complex niet kostendekkend is (een soort vereveningsfonds). Ook renteverliezen door een langere looptijd van een complex komen ten laste van de reserve. Om nu en in de toekomst verzekerd te zijn van een gezonde basis voor grondexploitatie is het op peil houden van de reserve van essentieel belang. We hebben sinds 2017 na het aanscherpen van de regels van het BBV de POC-methodiek moeten toepassen. Er wordt nu gekeken naar het 'percentage of completion'. De stand van de reserve is per 1-1-2024 € 2,293 miljoen. Naast een bedrag van € 1,712 miljoen als algemene reserve grondexploitatie, is voor Masterplan ‘Oosterwolde Centrum – Venekoten Noord’ € 0,581 miljoen beschikbaar.

Budget strategische aankopen

Het budget strategische aankopen is feitelijk een jaarlijks mandaat van de gemeenteraad aan het college om snel strategische aankopen te kunnen doen. Het college kan strategische aankopen verrichten tot het door de gemeenteraad vastgestelde bedrag. De voorwaarden om gebruik te maken van het mandaat staan in de ‘Nota Grondbeleid’. (zie financiële verordening 2020 Ooststellingwerf ex artikel 212 Gemeentewet, artikel 16, derde lid).

Meerjarenbegroting grondexploitatie

Per complex (woningbouwgronden en industriegrond) houdt de gemeente een exploitatie bij waarin de huidige stand van zaken is opgenomen en een prognose wordt gegeven over de verdere looptijd van de exploitatie (doorgaans 10 jaar). Omdat we voorzien dat het aantal complexen (fors) wordt uitgebreid, immers we gaan weer woningbouw initiatieven in ontwikkeling brengen. De administratie wordt hierop aangepast. Hiervoor hebben we het programma Grexmanager ter ondersteuning.

PAS en PFAS

PAS

Het kabinet heeft als doel geformuleerd om voor het jaar 2030 de hoeveelheid stikstof op minimaal de helft van de hectares met stikstofgevoelige natuur in Natura 2000-gebieden te verminderen, tot een voor de natuur veilig niveau. Hiervoor is een wetsvoorstel ingediend. De ontwikkelingen blijven we aandachtig volgen.

PFAS

Sinds 2021 voldoen we aan de wettelijke verplichting om een recente bodemkwaliteitskaart inclusief PFAS voor het grondgebied van de gemeente Ooststellingwerf te hebben. Deze bodemkwaliteitskaart is het toetsingskader bij grondverzet.

Verschillende lidstaten, met Nederland als koploper, willen dat alle schadelijke PFAS-stoffen worden verboden. Er is hiervoor een Europese verordening in voorbereiding die in de komende 5 jaar van kracht zou moeten worden. Wat de impact van het verbod op onder andere de bouw heeft wordt uitgezocht door de Europese wetenschappelijke comités.

Particuliere ontwikkelingen

Particuliere ontwikkeling woningbouw

Naast het realiseren van gemeentelijke plannen voor woningbouw worden ook een (groot) aantal woningbouwprojecten door derden (projectontwikkelaars en particulieren) aangedragen en gerealiseerd. De Taskforce wonen begeleidt ook deze projecten. In de Planmonitor (opgedragen door de provincie Fryslân) houden wij deze projecten bij.

Paragraaf 8 | OWO-Samenwerking

OWO-samenwerking

De OWO-samenwerking is uniek te noemen. De samenwerking in de drie afdelingen, de samenwerking op het regionale of provinciale speelveld én de samenwerking op terreinen waar dit vanzelfsprekend of kostenefficiënt is, werkt. En daar mogen we trots op zijn.

1.1 Algemene ontwikkelingen

Betrokkenheid gemeenteraden bij de OWO-samenwerking

De OWO-samenwerking leeft niet alleen bij de medewerkers, maar zeker ook bij de drie gemeenteraden. De grote betrokkenheid van de raden geeft aan welk belang zij aan de samenwerking hechten. Via OWO-themabijeenkomsten, de OWO-klankbordgroep en raadsinformatiebrieven blijven we de gemeenteraden betrekken bij de OWO-samenwerking.

Samenwerking, innoveren en wanneer het kan ook harmoniseren

Samenwerken waar het kan is uitgangspunt bij de OWO. Medewerkers zoeken elkaar actief op, zoeken afstemming en delen kennis met elkaar. Bij nieuwe, beleidsmatige opgaven wordt nagedacht of deze in OWO-verband opgepakt kan worden. Hiervoor is in 2024 het afwegingskader ontwikkeld om zo aan de voorkant heldere afspraken te maken over het doel en de wijze van samenwerken.

In 2025 wordt voor de eerste maal een OWO-uitwisselingsweek georganiseerd. Tijdens deze week zoeken medewerkers elkaar actief op om kennis te maken met elkaar, informatie uit te wisselen én samen te werken. De drie gemeenteraden worden gedurende de OWO-uitwisselingsweek uitgedaagd elkaar ook actief op te zoeken.

1.2 Prioriteiten voor 2025

Implementatie bodemplaatonderzoeken B&R en VTH
In 2024 is onderzoek gedaan naar de bodemplaat van de OWO-afdelingen B&R en VTH met als doel inzichtelijk te krijgen wat er nodig is om deze afdelingen toekomstbestendig te houden. De uitkomsten worden eind 2024 / begin 2025 verwacht.

Onze digitale dienstverlening
De inrichting van de digitale dienstverlening is een continue proces. Het gaat hierbij om een goed, werkbaar en veilige ICT-omgeving voor zowel medewerkers als inwoners waar informatie digitaal gemakkelijk doorgestuurd, gevonden én gearchiveerd kan worden.
In 2025 voldoen we aan de minimale varianten zoals die door de Wet Open Overheid (WOO) en de Wet Modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (WMEBV) aan de gemeenten is opgelegd. We ronden in 2025 de aanbesteding van de nieuwe kernapplicaties af waarna in vier domeinen een geheel nieuwe applicatie is gerealiseerd. Het betreft de vervanging van de kernapplicaties van Financiën, Belastingen en BAG, Dienstverlening en tot slot Sociaal domein.

In 2025 gaan we ook aan de slag met de inrichting van steunpunten in de drie huizen zodat we de OWO-gemeenten nog beter kunnen ondersteunen op het gebied van dienstverlening, ICT en informatievoorziening (archief, post, recordbeheer etc.). In deze begroting is de uitbreiding van formatie voor de bemensing van deze steunpunten verwerkt.

Datagedreven werken en informatieveiligheid
In 2025 gaat het cluster datamanagement verder met het efficiënter inzetten van ons data- en informatieplatform en het ontwikkelingen van nieuwe informatieproducten, zoals bijvoorbeeld de monitoring voor de WMO en Participatiewet.
Daarnaast gaat het cluster aan de slag met aan het vergroten van de datavolwassenheid binnen de OWO-gemeenten. Datavolwassenheid betekent de hoeveelheid kennis en vaardigheden die de OWO-gemeenten beschikken om effectief datagedreven te werken. Een eerste stap is het training van medewerkers om data goed te kunnen lezen, er mee te werken en er over te communiceren. Verder wordt een start gemaakt met het opstellen van een Data uitvoeringsplan dat beschrijft hoe de OWO-gemeenten data effectief verzamelt, beheert en optimaal inzet bij het realiseren van maatschappelijke doelen.

Inkoop, aanbesteden en verzekeren
In OWO-verband werken we nauw samen op het gebied van inkoop en aanbesteding. Om inzicht te krijgen in de aanbestedingen, wordt gewerkt met een aanbestedingskalender. Hiermee wordt inzichtelijk welke aanbestedingen gaan lopen en welke capaciteit er benodigd is van zowel van het team inkoop als uit de organisaties.
Een aantal verzekeringen moet de komende periode worden aanbesteed. Samen met team inkoop en de betreffende gemeentelijke onderdelen wordt er gelijktijdig gekeken naar meer uniformering zowel in de dekking als in de voorwaarden van verzekeringen. Tot slot willen we meer inzetten op het verhalen van schade veroorzaakt door een derde partij.

De omgevingswet, APV en omgevingsplannen
Het afgelopen jaar heeft vooral in het teken gestaan ervaring op te doen met de nieuwe Omgevingswet, ondersteuning te bieden aan inwoners bij het aanvragen van een omgevingsvergunning en het begrijpelijker inrichten van het landelijke aanvraagsysteem (DSO). In 2025 werken we in OWO-verband verder aan het opstellen van omgevingsplannen, het opstellen van nieuw evenementenbeleid en nieuwe APV. Deze nieuwe beleidsnota's proberen we zoveel als mogelijk te harmoniseren en ontvangt u vervolgens voor besluitvorming (APV in het 1e kwartaal 2025, het evenementenbeleid in de 2e helft van 2025).

Het VTH beleidsplan
Het VTH beleidsplan loopt in 2024 af. We stellen begin 2025 aan u voor het beleidsplan – met kleine wijzigingen – te verlengen tot het einde van de raadsperiode. We gebruiken vervolgens 2025 om het nieuwe VTH beleidsplan voor te bereiden en de nieuwe Omgevingswet en de uitkomsten van het

bodemplaatonderzoek hierin op te nemen.

Ondermijning en veiligheid
De veranderende maatschappij en oprukkende ondermijning door de verwevenheid van criminaliteit met de bovenwereld heeft gevolgen voor de werkzaamheden binnen VTH. De afgelopen jaren wordt in OWO-verband al hard gewerkt aan de bewustwording van met name ondernemers en agrariërs op het thema ondermijning. Ook de bestrijding van ondermijning heeft veel aandacht. Samen met ketenpartners zoals politie, RIEC, belastingdienst en anderen boeken we succes en is OWO een voorbeeld voor de regio. Ook in 2025 blijft ondermijning en veiligheid een prioriteit en zetten we ons samen met onze ketenpartners in op bewustwording (denk aan het organiseren van Jachtseizoen voor jongeren), controles (in bijvoorbeeld horeca en bij vakantieparken) en zo nodig handhaving.

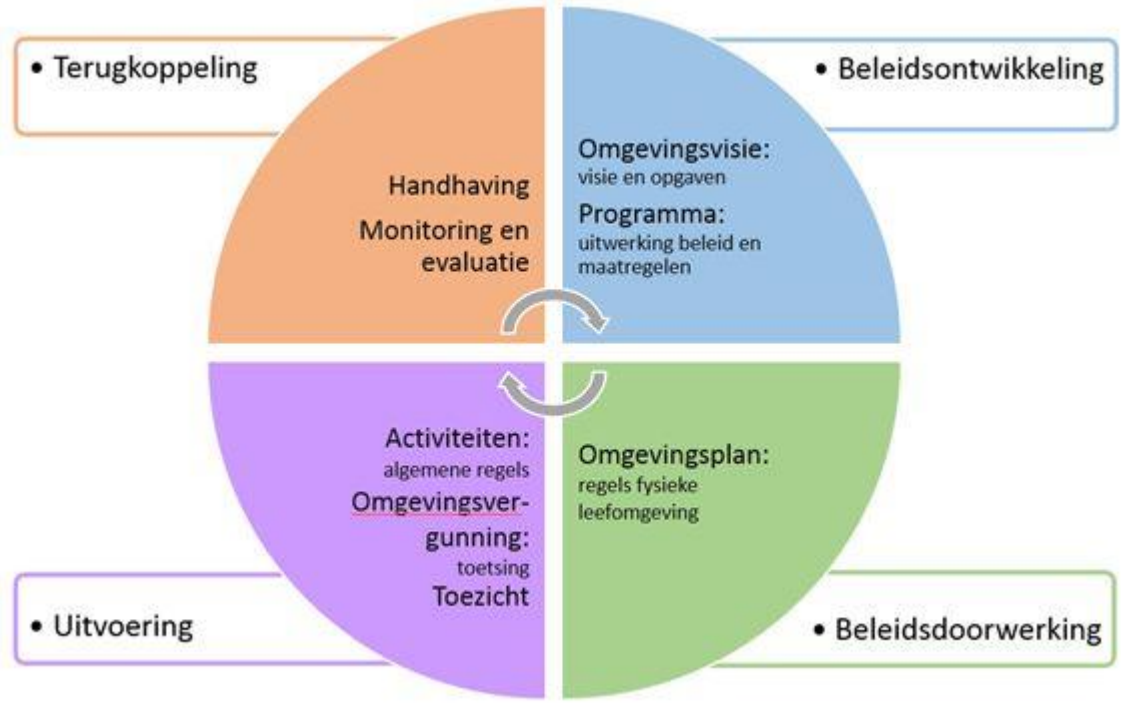
Paragraaf 9 | Strategische projecten en ontwikkelingen

Inleiding
In deze paragraaf stellen we de strategische ontwikkelingen binnen onze gemeente centraal. Het gaat om de Omgevingswet , de Regio Deal Zuidoost Friesland, stikstof en het accommodatiebeleid.

1. Omgevingswet

De omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden. Wij hebben ons daar al geruime tijd op voorbereid, maar toch vraagt het de komende tijd veel van de organisatie.

Beleidscyclus
De omgevingswet vraagt een nieuwe manier van werken, namelijk met een beleidscyclus. Voor de inwerkingtreding van de omgevingswet werd een nieuw beleidsdocument in zijn geheel voorbereid en vastgesteld. Het gaat hier bijvoorbeeld om de structuurvisie, een bestemmingsplan of een ander beleidsdocument. Dit waren statische beleidsdocumenten. Onder de omgevingswet worden deze beleidsdocumenten door de beleidscyclus dynamisch. De beleidsdocumenten, zoals de omgevingsvisie en het omgevingsplan, worden per thema, maatschappelijk ontwikkeling of initiatief aangepast. De beleidsdocumenten moeten altijd met elkaar in overeenstemming zijn. Zo kan het voorkomen dat de

omgevingsvisie aangepast moet worden om een thema, maatschappelijke ontwikkeling of initiatief mogelijk te maken in het omgevingsplan. Onderstaande afbeelding maakt de beleidscyclus inzichtelijk.

Omgevingsvisie
Een belangrijk project in het uitvoeringsprogramma is het opstellen van een omgevingsvisie voor onze gemeente. In deze omgevingsvisie legt de gemeente de koers en ambitie neer voor de fysieke leefomgeving voor de komende jaren. In 2018 is hiervoor door de gemeenteraad een Nota van Uitgangspunten vastgesteld. In 2019 is gestart met het visietraject inclusief een uitgebreid participatieproces met onze inwoners en andere belanghebbenden. In november 2021 is de omgevingsvisie voor Ooststelling door de toenmalige gemeenteraad vastgesteld.

Programma's
De wet kent een aantal verplichte programma's, zoals warmteprogramma, volkshuisvestingsprogramma (opvolger van de verplichte woonzorgvisie) en het actieplan geluid. Deze programma's moeten voor 2026 (deels) vastgesteld zijn. Ook is een programma verplicht als een omgevingswaarde (bijvoorbeeld luchtkwaliteit) overschreden dreigt te worden. Binnen onze gemeente is (vooralsnog) geen sprake van een dreigende overschrijding van een omgevingswaarde. Naast verplichte programma's zijn er vrijwillige programma's om bijvoorbeeld een nieuw beleidskader vast te stellen voor een thema of gebiedsontwikkeling. Alle programma's zijn zelfbindend, inhoudende dat een gemeente zichzelf moet houden aan de programma's.

Omgevingsplan
Het gebiedsdekkende omgevingsplan is een onderdeel van de Omgevingswet en zal voor 1 januari 2032 klaar moeten zijn. Een gebiedsdekkend omgevingsplan is één omgevingsplan dat voor de hele gemeente geldt en waarin alle regels die relevant zijn voor de fysieke leefomgeving zijn opgenomen. Het maken van een dergelijk omgevingsplan is omvangrijk. In 2025 beginnen wij, in OWO verband, met bouwen aan het gebiedsdekkende omgevingsplan. In de tussentijd werken we met tijdelijke omgevingsplannen (van rechtswege omgezette bestemmingsplannen), wat extra werk met zich meebrengt.

Transitiefase
De wet is veelomvattend en vraagt een andere manier van werken, waardoor in de eerste periode kinderziektes zullen optreden. We nemen onze huidige werkprocessen kritisch onder de loep en maken deze Omgevingswetproof. Dit geldt voor het vergunningentraject en voor ruimtelijke initiatieven die bij de gemeente binnenkomen. Ook hier kijken we naar harmonisatie en afstemming met onze OWO-partners. Op dit moment verwerken we de opgedane ervaringen samen met de OWO-partners de nieuwe werkprocessen. We blijven de communicatie richting onze inwoners en bedrijven over de Omgevingswet intensiveren met meer informatie en uitleg.

2. Regio Deal Zuidoost Friesland
In juli 2020 heeft de regio Zuidoost Friesland een Regio Deal gesloten met het Rijk. Het Rijk investeert € 15 miljoen in deze Regio Deal en daar tegenover zorgt de regio voor minimaal € 15 miljoen aan cofinanciering. De regio doet dit primair vanuit bestaande projecten en programma’s die aansluiten bij de ambities van de Regio Deal. Met de rijksbijdrage kunnen deze projecten en programma’s versneld en/of uitgebreider uitgevoerd worden.

Alle betrokken partners in de regio trekken een aantal projecten. In dit thema beschrijven we uitsluitend de projecten waarvoor de gemeente Ooststellingwerf projecttrekker is. De projecttrekker is primair verantwoordelijk voor de inhoud, organisatie, planning, communicatie, financiën en verantwoording. Daarbij altijd rekening houdend met de regionale context.

De Regio Deal Zuidoost Friesland verloopt voorspoedig en is begonnen aan de afrondende fase. In deze fase worden de projecten uitgevoerd en afgerond. In de oorspronkelijk beoogde planning is de Regio Deal van start gegaan op 1 oktober 2020 en is afgesproken dat alle gelden besteed moeten zijn op 31 december 2023. Hierbij was ruimte overgelaten van 1 januari 2024 tot 1 oktober 2024 voor de afronding en de verslaglegging van de Regio Deal.
De meeste projecten verlopen voorspoedig en hebben geleid tot de versterking van de samenwerking tussen de overheden, onderwijs en zorginstellingen. Bij verschillende projecten is gebleken dat deze, om verschillende legitieme redenen, niet afgerond kunnen worden voor 31 december 2023, maar wel binnen de looptijd van de Regio Deal. Voor Ooststellingwerf is dit het geval voor de projecten Leer- en Kenniscentrum Bodem en Zorgeconomie.

Voor enkele projecten is het niet mogelijk om deze af te ronden binnen de looptijd van de Regio Deal. Voor deze projecten is uitstel gevraagd (en verleend) bij het rijk. Voor Ooststellingwerf is dat het geval voor het uitvoeringsprogramma Recreatie & Toerisme. Met een verzoek om uitstel wordt de looptijd van de Regio Deal verlengd met een jaar en is de einddatum van de Regio Deal 1 oktober 2025. Het uitstellen van de einddatum heeft gevolgen voor de overheadkosten. Via de P&C-cyclus wordt een voorstel aan u voorgelegd voor dekking van de extra overheadkosten, zodra hier duidelijkheid over is.

De Regio Zuidoost Friesland heeft geen aanvraag ingediend voor de zesde tranche van de Regio Deal. Dit betekent dat de vorm van samenwerking vanuit de Regio Deal na afronding van onderstaande projecten ten einde komt.

Zorgeconomie
Met het project Zorgeconomie willen we als regio inzetten op een leefbare regio waar onze inwoners prettig kunnen (blijven) wonen en werken. Dit gaat erover wat we als regio kunnen doen om de sociaal maatschappelijke uitdagingen o.a. door vergrijzing en ontgroening tegemoet te treden. We doen dit door in te zetten op positieve gezondheid en werkgelegenheid in de zorg. Er zijn/worden drie regiobrede aanpakken ontwikkeld: Bloeizones, Atelier Sociaal Domein en werkgelegenheid in de zorg.

Voor Zorgeconomie is met de partners uit de Regio Deal een uitvoeringsprogramma opgesteld. We zetten daarbij in op Positieve Gezondheid (Atelier Sociaal Domein en Bloeizone) en Werkgelegenheid in de zorg. Met het thema Positieve Gezondheid beogen we dat onze inwoners mentaal en fysiek gezond blijven. Dit doen we door het stimuleren en faciliteren van Bloeizones in de regio zodat inwoners in een gezonde leefomgeving wonen. Ook werken we met studenten aan vraagstukken rondom Positieve Gezondheid in het Atelier Sociaal Domein. De resultaten hieruit delen we met onze partners. Doel van het thema werkgelegenheid is ervoor zorgen dat we vraagstukken rondom werkgelegenheid (in de zorg) kunnen aanpakken en aantrekkelijk blijven als arbeidsmarktregio. Dit doen we door het verstrekken van opstartsubsidies aan een aantal projecten die een vernieuwende bijdrage leveren aan het personeelstekort in de zorg. Binnen Zorgeconomie werken we nauw samen met verschillende partners, zoals het HANNN, FSP en NHL-Stenden.

Vanuit het Rijk is € 525.000 beschikbaar gesteld om inhoud te geven aan de zorgeconomie. Vanuit de gemeente is € 55.000 aan cofinanciering beschikbaar. De looptijd van het project is tot eind 2023. Inmiddels is er uitstel gevraagd (en verleend) tot 1 oktober 2024. Uitvoering kan binnen de bestaande project begroting. Het project is 1 oktober 2024 afgerond.

Personeelstekort (ouderen)zorg
- We starten een pilot met waarin we ouders met een bijstandsuitkering een intensief traject aanbieden van hulp in combinatie met een baan in de zorg.
- We blijven in gesprek met partners in welzijn, zorg, onderwijs en arbeidsparticipatie om te zoeken naar andere concrete oplossingen en kansen die regionale samenwerking ons kan brengen.
- We gaan onderzoeken hoe we ruimhartiger om kunnen gaan met aanvragen van inwoners voor mantelzorgwoningen en prémantelzorgwoningen.
- We clusteren woningen voor ouderen zoveel mogelijk, zodat zij onderlinge steun kunnen bieden, de kans op eenzaamheid vermindert en de zorg aan huis goed en efficiënt geboden kan worden.

Masterplan Oosterwolde
De regionale kernen hebben een belangrijke voorzieningenfunctie voor de vele kleine dorpen in de regio. Deze voorzieningen staan zowel qua omvang als kwaliteit onder druk. We willen de sociale cohesie vergroten en het voorzieningenfunctie van Oosterwolde behouden en versterken. Om die reden werken we aan een Masterplan Oosterwolde waarin een structurele versterking van het centrum centraal staat.

Dit project is in 2023 afgerond. Er is een nieuwe detailvisie vastgesteld en er zijn een drietal projecten ten behoeve van de verbetering van de sfeer, leefbaarheid en vergroening van het centrumgebied in Oosterwolde uitgevoerd. Een daarvan is het vergroenen van de Stationsstraat naar voorbeeld van het mobiele bos in Leeuwarden. Er zijn 10 bomen geplant in verrijdbare bakken. De andere twee betreffen het plaatsen van grondspots onder drie grote beukenbomen en plaatsen van stekkers op lantaarns ten behoeve van de feestverlichting.

Uitvoeringsprogramma Recreatie & Toerisme
Het project beoogt een slimme groei van het toerisme in deze regio. Dit betekent dat we een optimale balans willen ontwikkelen tussen een toenemende toeristische druk en de draagkracht van onze leefomgeving. De route naar die balans bepalen we met een regionale toeristische ontwikkelstrategie. Dit project bouwt voort op een reeds bestaande regionale samenwerking en geeft een impuls aan de doorontwikkeling van de ontwikkellijnen en projecten uit het uitvoeringsprogramma Zuidoost Friesland (UPZOF) en aan de verdere versterking van een professionele organisatie voor promotie en marketing van Zuidoost Friesland (TRZF).

De regionale toeristische ontwikkelstrategie is opgesteld. Deze geeft de ontwikkelrichting aan voor 2030 inclusief een uitvoeringsprogramma dat nu in uitvoering is. Het Uitvoeringsprogramma Ervaren-Turf krijgt invulling door de realisatie van TOP's, entrees en toeristische routes. De TRZF heeft een financiële bijdrage ontvangen om de marketing, professionalisering van de sector en productontwikkeling van Het Andere Friesland verder uit te bouwen.

Vanuit het Rijk is € 1.000.000 beschikbaar gesteld om inhoud te geven aan het uitvoeringsprogramma. Vanuit de regio is € 200.000 aan cofinanciering beschikbaar gesteld. De looptijd van het project is tot eind 2023. Inmiddels is uitstel aangevraagd (en verleend) tot 1 oktober 2025. Bij de uitvoering van het project is gebleken dat de beschikbare rijksbijdrage niet volledig besteed kan worden. Er blijft in ieder geval een totaal van € 270.000 over. Deze gelden zijn in juli 2024 overgeheveld naar het project Water vasthouden bij droogte waar wij geen projecttrekker van zijn.

Leer- en kenniscentrum Bodem
Het LKC-Bodem sluit met name aan op het veerkrachtig landschap en daarmee op maatschappelijke vraagstukken die gerelateerd zijn aan bodemgesteldheid, waterkwaliteit en biodiversiteit. Het Rijk wil dat in 2030 alle landbouwgronden duurzaam worden beheerd. Om dat te realiseren moet er meer worden geïnnoveerd, nieuwe verdienmodellen worden ontwikkeld, kennis over duurzaam bodembeheer verspreiden worden en meer bewustwording worden gecreëerd. Het LKC-Bodem draagt bij aan al deze terreinen. Het LKC-Bodem zal onderdeel worden van een breder in Noord-Nederland opgezette strategie en samenwerking voor praktijkgericht onderzoek naar duurzaam beheerde bodems.

We hebben een leer- en onderzoekscentrum opgezet waar agrariërs, bedrijven, onderzoekers en studenten kennis kunnen vergaren over de samenhang tussen ecosysteem diensten van de bodem, organische stofgehalte, emissies naar lucht en water, circulariteit van gebruik van stofstromen, adaptatie aan klimaatverandering en hiervan afgeleide verdienmodellen. Een centrum dat regionaal is ingebed, maar met een (inter)nationale netwerk en uitstraling. Het centrum heeft als belangrijkste doelstelling handelingsperspectieven te genereren voor inzetten van bodem in een economisch renderende landbouw voor tegengaan van effecten van klimaatverandering en ontwikkelen van methodieken om bodems en geleverde ecosysteemdiensten beter bestand te maken tegen effecten van klimaatverandering.

Vanuit het Rijk is € 1,5 miljoen beschikbaar gesteld voor de realisatie van de faciliteiten en coördinatie, communicatie en projecten in de eerste drie jaar. In oktober 2024 is dit project afgerond. Het leer- en onderzoekscentrum staat op eigen benen en heeft zelf voldoende middelen gegenereerd uit projecten, cursussen en verhuur faciliteiten om personeel, onderhoud en vervanging te bekostigen.

3. Stikstof

In de gemeente Ooststellingwerf liggen zowel de stikstofgevoelige gebieden Fochteloërveen en het Drents Friese Wold als ook veel boerenbedrijven. Doel is en blijft om een balans te vinden tussen de draagkracht van de natuur, met een robuust watersysteem en een lage impact op het klimaat, en een perspectief voor de maatschappelijke en economische ontwikkeling voor bewoners, agrariërs, grondeigenaren/beheerders in de gemeente.

In september 2024 is een Voortgangsrapportage Gebiedsprogramma FPLG door de provincie opgesteld. Als Friese overheden blijven we werken we samen met gebiedspartners en Mienskip aan een gedragen (gebieds)aanpak met de middelen die nu beschikbaar zijn en komen via o.a. de maatregelpakketten. We hebben hierbij oog voor elkaars nood en ambities. Rond de aanpak Water en bodem sturend wordt een toenemende urgentie gevoeld en er bestaat een toenemende zorg over de financiële impact hiervan. Denk daarnaast ook aan boerenbedrijven in transitie n.a.v. stoppers, verplaatsings -en ondernemingsregelingen vanuit het Rijk. Dit leidt naar verwachting tot de inzet en input van ambtenaren uit verschillende werkvelden, denk hierbij aan coördinatie, afstemming en het wijzigen van bestemmingen en het maken van nieuw beleid.

Wat gaan de doen:

- Uitvoeren van de Startnotitie stikstof.
- Rekening houden met de balans tussen natuur, landbouw en economische ontwikkelingen.
- Ons inspannen om alle maatschappelijke partners, de natuurorganisaties, grondeigenaren en -gebruikers in het gebiedsproces te betrekken.
- Onze kennis, ervaring, samenwerking en netwerk op water en bodem sturend verder ontwikkelen.
- We bieden sociaal psychologische hulp voor agrariërs die daar behoefte aan hebben. Participatie is een belangrijk onderdeel van het proces: we zijn en gaan in gesprek met groepen agrariërs en andere groepen belanghebbenden.
- Hierin samen met de raad optrekken.

4. Accommodatiebeleid

De gemeenteraad stelt begin 2025 nieuw accommodatiebeleid vast. Hierin staat in grote lijnen wat er in de periode van 2025 tot 2050 moet gebeuren met de accommodaties in de gemeente. Het gaat dan bijvoorbeeld over zwembaden, sporthallen, dorpshuizen, schoolgebouwen en andere niet-commerciële gebouwen. Van sommige van deze accommodaties is de gemeente eigenaar en van andere niet. In het accommodatiebeleid komen beide ‘soorten’ aan de orde omdat ook gebouwen waar de gemeente geen eigenaar van is maatschappelijk van grote waarde kunnen zijn.

Waarom nieuw accommodatiebeleid

Er zijn grofweg vier redenen waarom nieuw accommodatiebeleid gewenst is. Ten eerste willen we dat Ooststellingwerf leefbaar blijft. Goede en toegankelijke openbare gebouwen zijn daarvoor een voorwaarde. Daar ontmoeten inwoners elkaar, ontstaan sociale contacten, bewegen inwoners en leren kinderen. Ten tweede moeten we rekening houden met ontwikkelingen als individualisering, vergrijzing en digitalisering. Deze hebben invloed op de toekomstige vraag naar ruimtes en daar willen op anticiperen. Ten derde is het belangrijk dat accommodaties goed beheerd en onderhouden kunnen worden. Ten vierde ligt er een grote opgave om accommodaties te verduurzamen. Naast onze eigen ambities (college-akkoord, samenwerkingsagenda, diverse beleidsstukken) is er ook landelijk beleid (de sectorale routekaarten van het maatschappelijk vastgoed) dat we moeten uitvoeren. Hierin staat dat de CO2 uitstoot van het maatschappelijk vastgoed in 2030 met 49% moet zijn verminderd ten opzichte van 1990 en in 2050 met 95%.

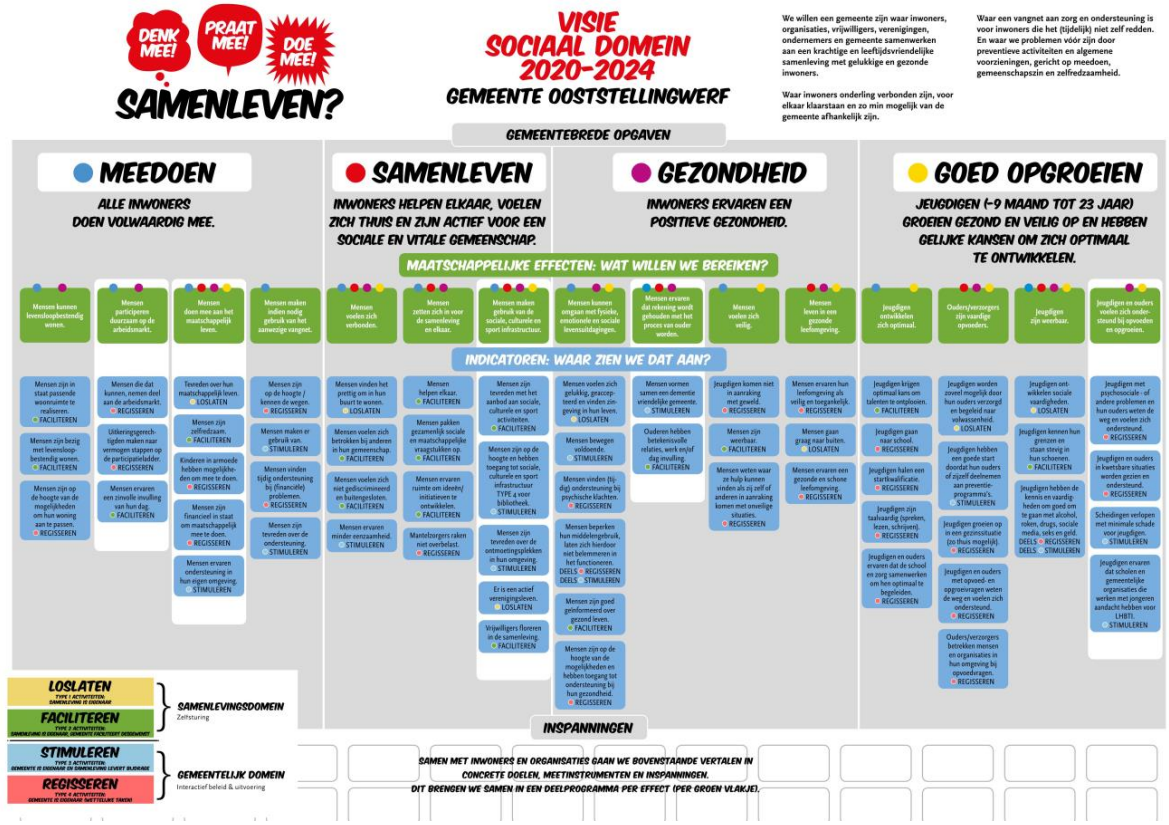
Financieel kader
De raad nam op 8 november 2022 amendement # A-019 "Gas erop van het aardgas af voor slim en toekomstgericht accommodatiebeleid" aan. Dit houdt in dat met ingang van 2024 € 200.000 structureel aan kapitaallast beschikbaar is gesteld voor de uitvoering van het accommodatiebeleid en in de jaren daarna het budget steeds met € 100.000 wordt opgehoogd, tot er voldoende budget beschikbaar is voor de uitvoering van het beleid. Bij de kaderbrief 2025-2028 heeft u besloten vanaf 2028 het budget met nog eens € 100.000 extra per jaar te verhogen.

Financiële planning
In het nieuwe beleid staat aan welke gebouwen (accommodaties) de gemeente geld gaat besteden en aan welke niet of minder. De uitvoering van het beleid gebeurt niet allemaal in één keer want dit is financieel en organisatorisch onhaalbaar. De uitvoering gebeurt daarom gefaseerd in de periode van 2025 tot 2050. Het accommodatiebeleid bevat een planning waarin staat wat er binnen 5 jaar wordt opgepakt en wat op middellange (5 tot 15 jaar) en lange termijn (>15 jaar). In het accommodatiebeleid staat ook uitgewerkt wat de financiële gevolgen zijn van de planning voor de eerste 5 jaren. Daarnaast bevat het accommodatiebeleid een financiële doorkijk voor de middellange termijn en de lange termijn.

Paragraaf 10 | Visie op Samenleven

Inleiding

Dit programma ‘Samenleven’ gaat over de Visie op Samenleven 2020-2024 (vastgesteld in oktober 2019). Het is een integraal programma over het gehele sociaal domein. Het bestaat uit vier opgaven namelijk Meedoen, Samenleven, Gezondheid en Goed Opgroeien. In een doelenboom staat samengevat wat we per opgave willen bereiken (maatschappelijke effecten). De doelenboom vindt u hieronder en in groter formaat op https://www.ooststellingwerf.nl/visie-samenleven.

Er is een aantal gemeenschappelijke regelingen dat bijdraagt aan de vier opgaven:

- Sociaal Domein Fryslân (SDF): Binnen de Centrumregeling SDF werken Friese gemeenten samen aan beleidsvoorbereiding en de inkoop van specialistische jeugdhulp en het bijbehorende contractbeheer. Het algemene doel is, om waar nodig, specialistische jeugdhulp en ondersteuning te leveren aan inwoners van alle Friese gemeenten.
- Veiligheidsregio Fryslân (VRF): Binnen de VRF werken Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners samen aan brandweerzorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. De VRF werkt op het gebied van gezondheidszorg aan het beschermen en bevorderen van de gezondheid van de Friese inwoner.
- GR SW Fryslân: GR SW Fryslân en Caparis NV dragen bij aan het aanbieden van arbeidsplaatsen voor onze inwoners in het kader van de voormalige wet sociale werkvoorziening. Per 1 januari 2020 is de herstructurering van Caparis afgerond. De GR is aangepast. Alle SW-medewerkers zijn daarin administratief ondergebracht. Wij zijn geen aandeelhouder meer van Caparis en hebben een Dienstverleningsovereenkomst gesloten met Caparis voor de begeleiding en ontwikkeling van onze inwoners met een SW-indicatie.

Voor de vier verschillende opgaven zijn maatschappelijke effecten geformuleerd. Ze zijn uitgewerkt in doe-agenda’s en staan hieronder beschreven.

1. Opgave meedoen: Alle inwoners doen volwaardig mee

Inwoners vinden ‘Meedoen’ een belangrijk thema. Daarnaast hebben we wettelijke taken op dit terrein. Het gaat om de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, de Participatiewet en de Wet gemeentelijke Schuldhulpverlening. Voor de Opgave Meedoen zijn in de Visie op Samenleven vier maatschappelijke effecten (A t/m D) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Onderstaande maatschappelijke effecten staan in programma 6, thema 6.1 Meedoen.

Maatschappelijk effect A. Mensen kunnen levensloopbestendig wonen (zie Doe Agenda A en woon(zorg)visie).
A1. Mensen zijn in staat passende woonruimte te realiseren (faciliteren)
A2. Mensen zijn bezig met levensloopbestendig wonen (faciliteren)
A3. Mensen zijn op de hoogte van de mogelijkheden om hun woning aan te passen (regisseren)

Maatschappelijk effect B. Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt (zie doe-agenda B).
B1. Mensen die dat kunnen, nemen deel aan de arbeidsmarkt (regisseren)
B2. Uitkeringsgerechtigden maken naar vermogen stappen op de Participatieladder (regisseren)
B3. Mensen ervaren een zinvolle invulling van hun dag (faciliteren)

Maatschappelijk effect C. Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven (zie doe-agenda C en doe-agenda Inburgering).
C1. Mensen zijn tevreden over hun maatschappelijk leven (loslaten)
C2. Mensen zijn zelfredzaam (faciliteren)
C3. Kinderen in armoede hebben mogelijkheden om mee te doen (regisseren)
C4. Mensen zijn financieel in staat om maatschappelijk mee te doen (regisseren)
C5. Mensen ervaren ondersteuning in hun eigen omgeving (stimuleren)

Maatschappelijk effect D. Mensen maken indien nodig gebruik van het vangnet
D1. Mensen zijn op de hoogte/kennen de wegen (regisseren)
D2. Mensen maken gebruik van de wegen (stimuleren)
D3. Mensen vinden tijdig ondersteuning bij (financiële) problemen (regisseren)
D4. Mensen zijn tevreden over de ondersteuning (stimuleren)

2. Opgave samenleven: Inwoners helpen elkaar, voelen zich thuis en zijn actief voor een sociale en vitale gemeenschap

Samenleven is een onderwerp dat erg leeft in de gemeente. Inwoners vinden ‘elkaar ontmoeten’, ‘elkaar ondersteunen’ en activiteiten en verenigingen in de dorpen en in de buurten belangrijk. Voor de Opgave Samenleven zijn in de Visie op Samenleven drie maatschappelijke effecten benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan werken.

Maatschappelijk effect E. Mensen voelen zich verbonden (zie doe-agenda E)
Dit maatschappelijk effect staat in programma 6, thema 6.2 Samenleven
E1. Mensen vinden het prettig om in hun buurt te wonen (loslaten)
E2. Mensen voelen zich betrokken bij anderen in hun gemeenschap (faciliteren)
E3. Mensen voelen zich niet gediscrimineerd en buitengesloten (faciliteren)
E4. Mensen ervaren minder eenzaamheid (stimuleren)

Maatschappelijk effect F. Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar
Dit maatschappelijk effect staat in programma 6, thema 6.2 Samenleven
F1. Mensen helpen elkaar (faciliteren)
F2. Mensen pakken gezamenlijk sociale en maatschappelijke vraagstukken op (faciliteren)
F3. Mensen ervaren ruimte om ideeën/initiatieven te ontwikkelen (faciliteren)
F4. Mantelzorgers raken niet overbelast (regisseren) Zie thema 1.3 Gezondheid.

Maatschappelijk effect G. Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur (zie doe-agenda G)
Dit maatschappelijk effect staat in programma 5, thema 5.1 Sport en cultuur
G1. Mensen zijn tevreden met het aanbod aan sociale, culturele en sportactiviteiten (faciliteren)
G2. Mensen zijn op de hoogte en hebben toegang tot sociale, culturele en sportinfrastructuur (stimuleren)
G3. Mensen zijn tevreden over de ontmoetingsplekken in hun omgeving (stimuleren)
G4. Er is een actief verenigingsleven (loslaten)
G5. Vrijwilligers floreren in de samenleving (faciliteren)

3. Opgave gezondheid: Inwoners ervaren een positieve gezondheid

Inwoners vinden ‘Gezondheid’ een belangrijk thema. Daarnaast hebben we wettelijke taken op dit terrein en moeten we lokaal invulling geven aan de landelijke gezondheidsnota. Voor de Opgave Gezondheid zijn in de Visie op Samenleven vier maatschappelijke effecten (H t/m K) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Onderstaande maatschappelijke effecten staan in programma 7, thema 7.1 Gezondheid.
Maatschappelijk effect H. Mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen (zie doe-agenda HK)
H1. Mensen ervaren laagdrempelige mogelijkheden om hun eigen gezondheid te verbeteren (deels faciliteren, deels stimuleren)
H2. Mensen voelen zich lichamelijk gezond (stimuleren)
H3. Mensen voelen zich mentaal gezond en ervaren zingeving (stimuleren)
H4. Mensen ervaren dat zij in staat zijn tot alledaagse dingen zoals werken, omgaan met tijd en geld en grenzen stellen (stimuleren)

Maatschappelijk effect I. Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden (zie doe-agenda I)
I1. Mensen vormen samen een dementievriendelijke gemeente (stimuleren)
I2. Ouderen hebben betekenisvolle relaties, werk en/of daginvulling (faciliteren)
I3. Mantelzorgers raken niet overbelast (regisseren)

Maatschappelijk effect J. Mensen voelen zich veilig
J1. Jeugdigen komen niet in aanraking met geweld (regisseren)
J2. Mensen zijn weerbaar (faciliteren)
J3. Mensen weten waar ze hulp kunnen vinden als zij zelf of anderen in aanraking komen met onveilige situaties (regisseren)

Maatschappelijk effect K. Mensen leven in een gezonde leefomgeving (zie doe-agenda HK)
K1. Mensen ervaren hun leefomgeving als veilig en toegankelijk (regisseren)
K2. Mensen gaan graag naar buiten (loslaten)
K3. Mensen ervaren een gezonde en schone leefomgeving (regisseren)

4. Opgave goed opgroeien: Jeugdigen (-9 maand tot 23 jaar) groeien gezond en veilig op en hebben gelijke kansen om zich optimaal te ontwikkelen

Maatschappelijk effect L. Jeugdigen ontwikkelen zich optimaal
Dit maatschappelijk effect staan in programma 4, thema 4.1 Onderwijs.
L1. Jeugdigen krijgen optimaal kans om talenten te ontplooien (faciliteren)
L2. Jeugdigen gaan naar school (regisseren)
L3. Jeugdigen halen een startkwalificatie (regisseren)
L4. Jeugdigen zijn taalvaardig (spreken, lezen, schrijven) (regisseren)
L5. Jeugdigen en ouders ervaren dat de school en zorg samenwerken om hen optimaal te begeleiden (regisseren)

Maatschappelijk effect M. Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeders (zie doe-agenda O)
Dit maatschappelijk effect staat in programma 6, thema 6.3 Goed Opgroeien.
M1. Jeugdigen worden zoveel mogelijk door hun ouders verzorgd en begeleid naar volwassenheid (loslaten)
M2. Jeugdigen hebben een goede start doordat hun ouders of zijzelf deelnemen aan preventieve programma's (stimuleren)
M3. Jeugdigen groeien op in een gezinssituatie (zo thuis mogelijk) (regisseren)
M4. Jeugdigen en ouders met opvoed- en opgroeivragen weten de weg en voelen zich ondersteund (regisseren)
M5. Ouders/verzorgers betrekken mensen en organisaties bij hun opvoedvragen (regisseren)

Maatschappelijk effect N. Jeugdigen zijn weerbaar
Dit maatschappelijk effect staat in programma 6, thema 6.3 Goed Opgroeien.
N1. Jeugdigen ontwikkelen sociale vaardigheden (loslaten)
N2. Jeugdigen kennen hun grenzen en staan stevig in hun schoenen (faciliteren) - Zie ook doe-agenda HK Positieve gezondheid (2022).
N3. Jeugdigen hebben de kennis en vaardigheden om goed om te gaan met alcohol, roken, drugs, sociale media, seks en geld (deels regisseren, deels stimuleren) - Zie Preventie en handhavingsplan Alcohol en Middelen 2021-2024

Maatschappelijk effect O. Jeugdigen en ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien (zie doe-agenda O)
Dit maatschappelijk effect staat in programma 6, thema 6.3 Goed Opgroeien.
O1. Jeugdigen met psychosociale of andere problemen en hun ouders weten de weg en voelen zich ondersteund (regisseren)
O2. Jeugdigen en ouders in kwetsbare situaties worden gezien en ondersteund (regisseren)
O3. Scheidingen verlopen met minimale schade voor jeugdigen (stimuleren)
O4. Jeugdigen ervaren dat scholen en gemeentelijke organisaties die werken met jongeren aandacht hebben voor LHBTI (stimuleren)

Integraal en ontschot werken
We blijven investeren in integraal en ontschot werken. In de doe-agenda's zien we het integraal werken terug (niet meer denken vanuit beleidsterreinen maar vanuit de effecten die we voor inwoners willen bereiken). Dit werkt ook door in onze afspraken met samenwerkingspartners. Bijvoorbeeld met stichting Scala en de bibliotheek werken we aan het anders vormgeven van de subsidie-afspraken. We richten deze steeds meer op effecten (outcome) in plaats van activiteiten (input, output).

Doorontwikkeling Gebiedsteam
Het Gebiedsteam is belangrijk bij de implementatie van de Visie op Samenleven. We willen één (voldoende laagdrempelige) toegang voor inwoners, zoveel mogelijk één aanspreekpunt per inwoner/huishouden, zo eenvoudig en snel mogelijke processen en versterking van het ontschot werken.

We vragen inwoners met de meeste 'stapeling' van problemen wat zij echt nodig hebben en bekostigen dat (in plaats van verstrekken waar zij recht op hebben). Hierdoor zijn we goedkoper uit, zijn de oplossingen duurzamer en voelen de mensen waar het om gaat zich meer gehoord. We werken op vindplaatsen zoals scholen en bij de huisarts. We zorgen voor een communicatiestrategie zodat inwoners de weg weten en optimaal geïnformeerd zijn. Er is een sociale kaart waarin zichtbaar is wat er in onze gemeente allemaal is (zonder indicatie) op het terrein van zorg, welzijn, werk, opvoeden, geldzaken en vrije tijd. Daarmee maken we het inwoners en professionals makkelijker om gebruik te maken van algemene (preventieve en lichte) voorzieningen ('voorliggend veld'). Ook stimuleren we het gebruik hiervan door medewerkers te helpen meer gebruik te maken van het voorliggende veld (algemene voorzieningen). Hierdoor zorgen we, daar waar mogelijk, voor passende oplossingen zonder (dure) geïndiceerde zorg in te zetten en dragen we bij aan normaliseren.

Datagedreven werken en Monitor Sociaal Domein

Bij het maken van de doe-agenda's gebruiken we data om gericht en lokaal knelpunten aan te pakken of problemen te voorkomen. Denk aan gerichte acties in een buurt, straat of dorp waar relatief veel zorggebruik, armoede of eenzaamheid is. We monitoren ons beleid via de Monitor Sociaal Domein. Hierin staat per opgave en per doe-agenda informatie die ons helpt om te zien of onze inspanningen de beoogde effecten opleveren, wat er goed gaat en wat aandacht vraagt.

Grip op uitgaven jeugd en Wmo

- We willen problemen vóór zijn door te investeren in preventie en door te zorgen dat inwoners ons weten te vinden als zij hulp nodig hebben.
- We willen de uitgaven op jeugd en Wmo beperken en blijven doen wat nodig is om de meest kwetsbare inwoners goed te ondersteunen.
- We willen dat inwoners zoveel mogelijk gebruik maken van voorzieningen en activiteiten die zonder indicatie beschikbaar zijn (voorliggende voorzieningen).

We investeren in allerlei vormen van preventie (zie opgaven Meedoen, Gezondheid en Goed Opgroeien) en in sociale verbanden tussen mensen en in samenredzaamheid (stevige sociale basis). In de periode 2019-2022 namen we diverse andere maatregelen om de uitgaven te beperken.
Vanaf 2024 gebruiken we naast de Monitor Sociaal Domein een dashboard met alle gemeentelijke jeugdhulpcijfers om zicht te houden op de ingezette jeugdhulp, en een nieuw prognosesysteem om een berekening te maken van de te verwachte lasten jeugdhulp in de komende jaren. De prognose kent, vanwege de nieuwe inkoopsystematiek van SDF per 1 januari 2024 voor specialistische jeugdhulp, nog een onzekerheid.
Uit een analyse van de gemeentelijke jeugdhulpdata blijkt dat een grote reden voor de stijging van de jeugdhulplasten is dat jeugdigen lang in zorg blijven. Ook neemt de complexe problematiek toe. In 2024 zijn verschillende maatregelen uitgewerkt om hier invloed op uit te oefenen. We hopen in 2025 de eerste (financiële) resultaten van deze maatregelen te zien.

Paragraaf 11 | Wet open overheid (Woo)

Inleiding

De Wet open overheid (Woo) kent drie doelstellingen:

1. Het openbaar maken van informatie op verzoek;
2. Het actief openbaar maken van informatie;
3. Het in goede, geordende en toegankelijke staat brengen en houden van alle overheidsdocumenten.

Het openbaar maken van informatie op verzoek en het in goede, geordende en toegankelijke staat brengen en houden van overheidsdocumenten zijn geen nieuwe verplichtingen. Deze bestonden al onder de Wet openbaarheid van bestuur, de voorganger van de Woo. Ook de Archiefwet geeft aan dat overheidsdocumenten in goede en geordende staat moeten zijn. We werken in OWO-verband samen aan de invoering van het actief openbaar maken van informatie en het in goede, geordende en toegankelijke staat brengen en houden van documenten.

Waar staan we?

Vanaf 1 november 2024 moeten voor de gemeenten onderstaande informatiecategorieën van de Wet open overheid (Woo) verplicht openbaar gemaakt worden, onder voorbehoud dat de Koninklijke Besluiten genomen zijn.

Dit betreft:

- Wetten en algemeen verbindende voorschriften
- Overige besluiten van algemene strekking
- Organisatie en werkwijze
- Bereikbaarheidsgegevens

Aan twee van de vier informatiecategorieën wordt al voldaan. Voor organisatie en werkwijze en de bereikbaarheidsgegevens zorgen de OWO-gemeenten ervoor dat de ze dit uiterlijk 1 november geregeld hebben.

Wat gaan we doen?

Het openbaar maken van informatie op verzoek

Het afhandelen van Woo-verzoeken wordt door de gemeenten uitgevoerd. Woo verzoeken hoeven op dit moment nog niet actief openbaar gemaakt worden. Daarvoor zullen in 2025 acties ondernomen worden om hierop voor te bereiden.

Het actief openbaar maken van informatie

Het is op dit moment nog niet bekend wanneer de volgende informatiecategorieën actief openbaar moeten worden gemaakt. We volgen het Rijk en de VNG actief om zo bekend te zijn met deze planning om daar vervolgens ook aan te gaan voldoen om zo ook de overige informatiecategorieën tijdig openbaar te maken. Voor actieve bekendmaking van informatiecategorieën, waaronder bijvoorbeeld Woo-verzoeken, wordt onderzocht hoe, waar en op welke manier deze in de toekomst gepubliceerd kunnen worden.

Het in goede, geordende en toegankelijke staat brengen en houden van alle overheidsdocumenten

We werken aan het verbeteren van de informatiehuishouding. Dit doen we o.a. door het wegwerken van de achterstanden en het implementeren van een kwaliteitssysteem voor informatie- en archiefbeheer. We zetten (de komende jaren) vervolgstappen naar een e-depotvoorziening. De Visie e-depot OWO-samenwerking is in het voorjaar 2024 vastgesteld.

Begrotingspositie 2025-2028

Vertrekpunten Programmabegroting 2025-2028

Kaderbrief 2025-2028

De vertrekpunten zijn vastgelegd in de kaderbrief 2025-2028. U heeft kennis kunnen nemen van het meerjarenperspectief en de uitkomsten van de Meicirculaire 2024 over de algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Daarnaast heeft u ingestemd met de uitgangspunten voor de begroting. De besluiten uit de kaderbrief en de meicirculaire zijn primitief in de programmabegroting verwerkt. Het gaat daarbij om de besluiten over de voorjaarsrapportage 2024, diverse onvermijdelijke budgettaire consequenties en de besluiten nieuw beleid.

Structureel nieuw beleid waarover is besloten bij de Kaderbrief 2025:

- vervanging van rijdend materieel (krediet + € 820.000) (kapitaalslasten 2025: + € 48.000, 2026: + 37.000, 2027: + € 90.000, 2028: + € 82.000)
- vervanging van tractie onder de investeringsgrens (€ 35.000)
- vervanging en onderhoud van oevervoorzieningen van de vaarwegen (krediet € 1.225.000) (kapitaalslasten 2025: + € 16.000, 2026: + 19.000, 2027: + € 40.000, 2028: + € 45.000)
- uitbreiding OWO Bedrijfsvoering (€2025: € 108.000, 2026: + 114.000, 2027: + € 120.000, 2028: + € 127.000)
- uitbreiding formatie dorpencoördinatie en initiatievenloket (€ 48.000)
- doorontwikkeling stichting Nobilis (€ 30.000)
- bestrijding invasieve exoten (€ 15.000)
- uitbreiding OWO Openbare orde en veiligheid (€ 236.000)
- exploitatie culturele bruisplek (2025 en 2026: € 25.000, vanaf 2027: € 51.000)

Incidenteel nieuw beleid waarover is besloten bij de Kaderbrief 2025:

- uitbreiding formatie dienstverlening ivm paspoortpiek (2025 en 2026: € 69.000)
- afhandeling van Woo verzoeken (2025: € 25.000)
- opstellen toekomstvisie, inclusief marktonderzoek bedrijventerreinen (2025 én 2026: € 165.000)
- vitale vakantieparken Hildenberg (2025: € 200.000, 2026 en 2027 € 50.000)
- bestrijding van de eikenprocessierups (2025: + € 97.000)
- volwassenfonds sport en cultuur (Meedoen-pas) (2025: € 47.000)
- vervanging skatebaan terrein SV Oosterwolde (2025: € 125.000)
- JOGG regisseur (2025 en 2026: € 56.000)
- Welzijnscoaching (2025: € 75.000)
- 'naar buiten' (2025: € 100.000)
- Mantelzorgondersteuning (2025: € 25.000)
- Europapact Fryslan (2025: € 25.000)

Uitgangspunten op basis van bestaand beleid

De laatst verschenen circulaire van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds is de Meicirculaire 2024. De definitieve uitkomsten van de Septembercirculaire 2024 delen wij u mee voorafgaand aan de behandeling van de begroting. De onderdelen van het financieel perspectief uit de kaderbrief 2025-2028 zijn primitief in deze begroting verwerkt.

We hebben bij de primitieve ramingen rekening gehouden met de hierna genoemde uitgangspunten:

- De Meicirculaire 2024 is de basis.
- De ramingen voor de jaarschijf 2025 zijn gebaseerd op de ramingen zoals die zijn opgenomen in de meerjarenbegroting 2024-2027.
- Autonome ontwikkelingen zijn in de ramingen verwerkt.
- De ramingen voor bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen zijn gebaseerd op (concept)begrotingen 2025-2028 van deze regelingen voor zover deze bekend waren.

- Het uitgangspunt bij wettelijke taken is dat we ons hierbij beperken tot de middelen die het Rijk hiervoor (extra) beschikbaar stelt. Bijvoorbeeld binnen het Gemeentefonds of specifieke uitkeringen. Regelingen met een open einde karakter vormen hierbij een risico.
- De budgetten van het sociaal domein zijn geïndexeerd met het Overheidsbijdrage arbeidsontwikkeling (OVA) percentage op basis van 90% lonen en 10% prijzen

Daarnaast hebben we (in de primitieve ramingen) rekening gehouden met de volgende uitgangspunten die u bij de Kaderbrief 2025-2028 heeft vastgesteld:

- Lonen + 3,9% (incl. pensioenpremie)
- Prijzen + 2,8%
- OZB + 2,8%
- Forensenbelasting + 2,8%
- Leges + 2,8%
- Afvalstoffenheffing 100% kostendekking
- Rioolrechten 100% kostendekking
- Toeristenbelasting € 1,65 en € 1,20 per persoon per nacht

Bovenstaande begrotingsuitgangspunten zijn gebaseerd op bestaand beleid. Waar nodig is hieronder een toelichting gegeven op deze uitgangspunten.

Lonen en prijzen
De loon- en prijsontwikkeling is gebaseerd op gepubliceerde cijfers uit het Centraal Economisch Plan (CEP). De loonindex is gebaseerd op de gewogen cao-loon bedrijven en overheidsindex. De prijsindex is gebaseerd op de nationale prijsindex. De budgetten ramen wij reëel in relatie tot de doelstelling en/of het beoogd effect. Automatische prijscompensatie voor uitbestede werkzaamheden en leveranties passen wij niet toe. De subsidies en bijdragen worden wel verhoogd. Voor het eerstvolgende begrotingsjaar (2025) gaan wij uit van lopende prijzen en daarna (2026 tot en met 2028) van constante prijzen.

Onroerendezaakbelasting (OZB)
Jaarlijks wordt de opbrengst OZB geïndexeerd. Bij een algehele waardedaling of waardestijging van de onroerende zaken, verhogen of verlagen wij het tarief van OZB, om de begrote opbrengst te realiseren. Bij de kaderbrief 2025-2028 is besloten de opbrengst OZB woningen én de OZB niet-woningen beide in 2027 te verhogen met € 100.000 en in 2028 met € 200.000.

Forensenbelasting
Voor 2025 is de opbrengst geïndexeerd.

Rioolrechten
Elke vijf jaar stelt de gemeenteraad het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) vast. In het bijbehorende kostendekkingsplan staat hoe de heffing zich ontwikkelt in deze periode. Aan het einde van elk jaar stelt de gemeenteraad de tarieven van de heffing voor het volgende jaar definitief vast. Dit gebeurt op basis van kostendekking. Het tarief dekt daarmee alle kosten die met watertaken gepaard gaan.

Afvalstoffenheffing
Het uitgangpunt is hier ook 100% kostendekkendheid. In de praktijk is deze kostendekkendheid er vanuit de vastgestelde tarieven (nog) niet. Jaarlijkse tekorten worden nu gedekt vanuit de reserve lastenverlichting. De gemeenteraad heeft in het verleden besloten dat we toe moeten groeien naar een kostendekkendheid van 100%. Dit betekent dat tarieven die op afvalinzameling betrekking hebben, stapsgewijs worden verhoogd tot een volledige kostendekkendheid vanaf 2025. Door de forse prijsstijgingen van de afgelopen jaren, is het de verwachting dat kostendekkendheid voor 2025 niet wordt gerealiseerd.

Toeristenbelasting
In de raadsvergadering van 30 maart 2021 is besloten om een tariefdifferentiatie toe te passen op de toeristenbelasting. Dit betekent dat er een tarief is voor overnachtingen in kampeermiddelen op kampeerterreinen en in kampeerboerderijen en een tarief voor andere verblijfsaccommodaties. De tarieven voor de periode 2024-2026 zijn € 1,65 en €1,20 persoon per nacht. Hiermee sluiten we aan bij het advies van het Recreatieschap Drenthe. In de raadsvergadering van 27 juni 2023 heeft de raad bij amendement besloten om leeftijd van vrijstelling toeristenbelasting kinderen te verhogen van vier jaar naar 12 jaar. Dit zorgt voor een lagere bate van € 40.000 structureel.

Begrotingsresultaat

Begrotingsresultaat

In het begrotingsresultaat geven we inzage in het resultaat van het meerjarenperspectief op basis van bestaand beleid en structurele lasten nieuw beleid voor zowel het komende jaar als de prognosejaren daarna. Het laatst bekende financiële perspectief komt uit de brief over de Meicirculaire 2024. Het (structurele) perspectief voor nieuw beleid is verbeterd ten opzichte van het laatst gepresenteerde structurele perspectief in de mededeling van 16 juli (#1640), na de besluitvorming over de kaderbrief 2025-2028 en inclusief de gevolgen van de Meicirculaire 2024. De voornaamste oorzaak hiervan is dat de indexatie voor lonen en prijzen gemiddeld ruim € 400.000 per jaar lager is dan waar we rekening mee hadden gehouden.

Daarnaast zijn de volgende onderwerpen waar een financiële consequentie aan zit toegevoegd aan de begroting:

- Het voordeel van lagere lasten voor energie van € 100.000 blijkt op basis van actuele prijzen niet volledig realiseerbaar, het voordeel is verlaagd naar € 50.000.
- De dienstverleningsovereenkomst met Caparis is geactualiseerd. Hierdoor is er sprake van een voordeel voor de begroting 2025 van € 115.000. Voor 2026 is dit € 22.000, voor 2027 wordt dit een nadeel van € 94.000 en voor 2028 een nadeel van € 61.000.
- Onze gemeente neemt vanaf 2022 deel aan EuropaPact Fryslân (voorheen Friese Projecten Machine). Doel is om meer en betere projecten te ontwikkelen waarmee vanuit Friesland met succes een beroep kan worden gedaan op middelen uit de diverse Europese programma's ten behoeve van de brede welvaart in Europa. Voor de voortzetting van de samenwerking is structureel € 26.000 nodig.
- Verlenging van de bruikleen van de kunst voor de Mader Kunstroute voor 2025, kosten € 13.500. Bij de kaderbrief 2026-2029 komen we met een voorstel voor de route na 2025.
- Besparing Bovenregionaal Wmo vervoer - U heeft bij de behandeling van de Kaderbrief besloten om het bovenregionale vervoer niet meer via de Wmo te laten lopen maar via Valys. De financiële gevolgen van invoering van Valys per 1 januari 2025 zijn ingeschat op € 327.000 structureel. Maar doordat we ook rekening houden met een ingeschatte indexatie voor vervoer van 3,9% in 2025 (€ 43.000) is de verlaging van de begroting € 283.915 (structureel) vanaf 2025. De invoering van Valys kent een aanloopperiode. De verwachting is dat de financiële gevolgen zichtbaar worden vanaf 1 april 2025. Dit is in deze begroting verwerkt.

Het begrotingsresultaat voor de jaren 2025 tot en met 2028 is opgenomen in onderstaande tabel. Het begrotingsperspectief is gecorrigeerd met het saldo van incidentele baten en lasten om zo het structurele begrotingsperspectief aan te geven. In bijlage C staat een overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten.

De uitkomsten van de Septembercirculaire 2024 zijn nog niet verwerkt in deze programmabegroting. Voor de begrotingsbehandeling informeren wij u hierover.

x € 1.000

Begrotingsperspectief	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structureel Begrotingsresultaat				
Saldo bestaand beleid	111	-1.535	-387	348
Saldo nieuw beleid	-20	-20	-20	-20
Structureel perspectief	**91**	**-1.555**	**-407**	**328**
Incidentele baten en lasten				
Saldo incidentele baten en lasten bestaand beleid	-1.259	-717	-	-
Saldo incidentele baten en lasten	**-1.259**	**-717**		
Totaal begrotingsresultaat	**-1.168**	**-2.272**	**-407**	**328**

In bovenstaande tabel staat het begrotingsperspectief voor de komende jaren:

- Saldo bestaand beleid: dit is het structurele saldo van baten en lasten op basis van bestaand beleid
- Saldo nieuw beleid: dit is het saldo baten en lasten nieuw beleid bij vaststelling van dit nieuwe beleid (één onderwerp)
- Structureel perspectief (na nieuw beleid): dit is het structurele begrotingsperspectief als positief wordt besloten over het structurele nieuw beleid.
- Totaal begrotingsresultaat: dit is het totale begrotingsperspectief. Dit is inclusief incidentele baten en lasten

Nieuw Beleid

Tabel nieuw beleid

x € 1.000

Nr.	Programma	Onderwerp	Inc / struct	2025	2026	2027	2028
1.	1	**Parkeerplaats SV Oosterwolde**	S	-20	-20	-20	-20
		Totaal voorstel nieuw beleid		**-20**	**-20**	**-20**	**-20**
		Waarvan incidenteel		-	-	-	-
		Waarvan structureel		-20	-20	-20	-20

Toelichting nieuw beleid

We doen u één voorstel voor nieuw beleid. Het bedrag en het voorstel komen in programma 2 terug onder de kopjes 'wat mag het kosten'.

1. parkeerplaats SV Oosterwolde
De geschatte kosten voor de vervanging van de parkeerplaats bedragen € 260.000 met bijbehorende kapitaallasten van circa € 20.000. Voor de daadwerkelijke invulling komen we nog met een separaat voorstel bij u terug.

Overige onderdelen die (mogelijk) op termijn financiële consequenties hebben

- *Bosbergtoren*
  Er zijn nog steeds regelmatig stortingen aan de lift en het toegangssysteem. In het onderhoudsrapport is ook aangegeven dat de installaties te lijden hebben onder de invloed van zand en organisch materiaal en het bezoek van ongedierte. Er is nog geen zicht op de uitkomsten van het aanvullend onderzoek hierna. Storingen leiden ook tot discussie met de Coöperatie of de gemeente voldoet aan haar verplichtingen.

- *Dotatie onderhoudsvoorzieningen*
  De onderhoudsplannen zijn op dit moment niet meer actueel en vraagt daarom een structurele dotatie aan de voorzieningen. De hoogte hiervan hangt samen met de keuzes in het accommodatiebeleid en
  is daarmee nu nog niet bekend.

- *Stimuleringsleningen*
  In juni 2023 heeft de raad ingestemd met de regeling Stimuleringsregeling Duurzaam en Leefbaar Ooststellingwerf 2023 en verhoging van het bestaande fonds bij de Stichting Volkshuisvesting Nederland met € 1,44 miljoen naar € 3 miljoen. Inmiddels is van deze verhoging per saldo circa € 800 K benut. We zien met name een grote vraag naar verzilverleningen (aanpassingen woningen 70 plussers), duurzaamheidsleningen en in mindere mate startersleningen. Dit komt onder meer doordat de regelingen nadrukkelijk onder de aandacht worden gebracht bij de doelgroepen. Verzilverleningen worden bovendien pas afgelost bij verkoop van de woning. Bij deze leningen is vooralsnog dus alleen sprake van nieuwe uitzettingen en geen aflossingen. Ons beleid is om in te blijven zetten op deze regelingen. We voorzien dat hiervoor in de loop van 2025 extra budget nodig is.

Status samenwerkingsagenda

Voor een uitgebreide toelichting op de status van de diverse onderwerpen vanuit de Samenwerkingsagenda verwijzen we u graag naar de vastgestelde midterm review, deel 1 .

Het eerste deel van de midterm review is gewijd aan de voortgang van de samenwerkingsagenda, waarbij is ingezoomd op de A-, B-, en C-onderwerpen. Met deze structuur wordt een helder overzicht geboden van de vooruitgang die geboekt is in zowel het uitvoeren van beleid zoals vastgelegd in het collegeakkoord en verwerkt in de programmabegroting 2023, als in het realiseren van de gezamenlijke doelstellingen zoals vastgelegd in de samenwerkingsagenda.

Financieel meerjarenperspectief

Budgetten per programma

In bijgaand overzicht treft u de budgetten per begrotingsprogramma aan op basis van bestaand beleid. Het nieuw beleid dat we u voorstellen is nog niet financieel in de begroting verwerkt. Deze wordt na besluitvorming als begrotingswijziging in de begroting verwerkt. Elk programma is onderverdeeld naar lasten en baten. Per jaarschijf kunt u het resultaat voor en na bestemming aflezen. In de bijlage ‘Overzicht reserves en voorzieningen 2023-2028' vindt u een gespecificeerd meerjarenoverzicht per reserve en per voorziening. Het totaaloverzicht Programmabegroting 2025-2028 geeft, in het kader van de dualisering, het autorisatieniveau van de raad aan. Dit gebeurt namelijk op programmaniveau. Binnen deze budgetten is het college geautoriseerd de begroting uit te voeren. Dit is dus ook het niveau waarop u wordt geïnformeerd over de voortgang van de uitvoering van het nieuwe beleid. De documenten voor de planning- en controlcyclus worden op dit niveau afgestemd.

Noodzakelijke mutaties op programmaniveau in de loop van het begrotingsjaar leggen wij door middel van een begrotingswijzing aan u voor.

bedragen x € 1.000

Programmabegroting	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Resultaat voor bestemming						
Lasten programma´s						
0. Bestuur en ondersteuning	-4.477	-4.047	-4.661	-3.922	-3.898	-3.858
1. Veiligheid	-2.450	-2.570	-2.930	-2.780	-2.780	-2.730
2. Vervoer	-3.811	-6.631	-4.020	-3.336	-3.356	-3.349
3. Economie	-696	-2.038	-607	-582	-582	-582
4. Onderwijs	-3.758	-3.408	-3.256	-3.256	-3.280	-3.256
5. Sport, cultuur en recreatie	-6.783	-7.051	-6.911	-7.126	-7.221	-7.357
6. Sociaal Domein	-43.921	-47.989	-42.989	-42.268	-41.410	-41.415
7. Volksgezondheid en milieu	-8.401	-8.992	-9.442	-9.393	-8.465	-8.462
8. Bouwen wonen en gronden	-3.663	-5.245	-3.560	-3.558	-3.537	-3.519
Totaal Lasten	**-77.961**	**-87.971**	**-78.376**	**-76.221**	**-74.529**	**-74.528**
Baten programma´s						
0. Bestuur en ondersteuning	1.565	653	726	796	786	718
1. Veiligheid	-	-	-	-	-	-
2. Vervoer	489	158	58	58	58	58
3. Economie	643	2.924	454	454	454	454
4. Onderwijs	1.179	780	699	699	699	699
5. Sport, cultuur en recreatie	744	548	519	499	503	503
6. Sociaal Domein	15.500	12.986	11.088	11.568	11.626	11.760
7. Volksgezondheid en milieu	6.316	6.699	7.025	6.978	6.868	6.868
8. Bouwen wonen en gronden	1.357	896	930	779	777	758
Totaal Baten	**27.792**	**25.644**	**21.501**	**21.831**	**21.772**	**21.819**
Totaal programma´s	**-50.169**	**-62.327**	**-56.875**	**-54.390**	**-52.757**	**-52.708**
Lasten algemene dekkingsmiddelen						
Algemene uitkering	-	-	-	-	-	-
Deelnemingen	-	-	-1	-1	-1	-1
Lokale heffingen	-82	-51	-51	-51	-51	-51
Saldo financieringsfunctie	-125	-370	-615	-511	-487	-462
Onvoorzien	-	-1	-1	-1	-1	-1
Overige algemene dekkingsmiddelen	-	9	714	753	714	614
Totaal lasten algemene dekkingsmiddelen	**-207**	**-413**	**47**	**189**	**175**	**99**
Baten algemene dekkingsmiddelen						
Algemene uitkering	60.010	60.211	63.197	59.668	60.172	60.829
Deelnemingen	133	61	61	61	61	61

Lokale heffingen	3.292	3.286	3.374	3.374	3.574	3.774
Saldo financieringsfunctie	311	8	6	6	6	5
Onvoorzien	-	-	-	-	-	-
Overige algemene dekkingsmiddelen	33	9	9	9	9	9
Totaal baten algemene dekkingsmiddelen	**63.779**	**63.575**	**66.647**	**63.118**	**63.821**	**64.678**
Totaal algemene dekkingsmiddelen	**63.572**	**63.162**	**66.693**	**63.307**	**63.996**	**64.777**
Totaal lasten overhead	**-14.507**	**-15.870**	**-16.160**	**-15.217**	**-15.021**	**-15.036**
Totaal baten overhead	**3.131**	**3.440**	**3.583**	**3.051**	**3.051**	**3.051**
Totaal overhead	**-11.376**	**-12.430**	**-12.577**	**-12.166**	**-11.970**	**-11.985**
Totaal lasten vennootschapsbelasting	**-11**					
Totaal baten vennootschapsbelasting	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal vennootschapsbelasting	**-11**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat voor bestemming	**2.016**	**-11.594**	**-2.759**	**-3.249**	**-730**	**84**
Mutaties reserves						
Toevoegingen	**-1.351**	**-495**	**-300**	**-**	**-**	**-**
Onttrekkingen	**3.191**	**8.527**	**1.911**	**998**	**344**	**264**
Mutaties reserves	**1.840**	**8.032**	**1.611**	**998**	**344**	**264**
Resultaat na bestemming	**3.857**	**-3.562**	**-1.148**	**-2.252**	**-386**	**348**

Financiële positie

Financiële positie

Voor het beoordelen van de financiële positie is het van belang inzicht te hebben in het gemeentelijke financiële beleid, de mogelijke (financiële) risico's en het (eigen) vermogen van de gemeente. De punten, voor het beoordelen van de financiële positie, zijn nader toegelicht in de volgende zes onderdelen:

1. De budgettaire positie in 2025 tot en met 2028
2. Het weerstandsvermogen
3. De beheersplannen
4. De grondexploitatie
5. De belastingcapaciteit
6. De reserves en voorzieningen
7. Investeringen

Samenvatting

1. Het begrotingsperspectief in 2025 is positief. In 2026 en 2027 is het perspectief negatief en in 2028 weer positief.
2. De benodigde weerstandscapaciteit bedraagt € 2,080 miljoen. Het beschikbare weerstandsvermogen (algemene reserve en bestemmingsreserves) is voldoende om risico's af te dekken. Het Rijk schrijft een vijftal financiële kengetallen voor, die verplicht zijn opgenomen in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en Risicobeheersing'. Op basis van deze kengetallen kunnen we concluderen dat de financiële positie van onze gemeente goed is te noemen.
3. Het niveau van het onderhoud kapitaalgoederen is gebaseerd op actuele onderhoudsplannen en is afgestemd op het gewenste onderhoudsniveau.
4. In de Algemene reserve grondexploitatie is een bedrag opgenomen voor mogelijke risico's. Om nu en in de toekomst verzekerd te zijn van een gezonde basis voor grondexploitatie, is het op peil houden van deze reserve van belang.
5. Belastingdruk: Belastingen verhogen we daar waar nodig trendmatig. Bij de bestemmingsheffingen, zoals de afvalstoffenheffing en rioolheffing is het uitgangspunt volledige kostendekking. De opbrengsten leges zijn niet hoger dan de kosten. De inwoner betaalt gemiddeld niet meer dan de kostprijs voor het afnemen van deze gemeentelijke producten en diensten. De onroerendezaakbelastingen, forensenbelasting en de toeristenbelasting zijn algemene belastingen. Ze hebben het karakter van een algemeen dekkingsmiddel en vloeien als zodanig in de algemene middelen van de gemeente.
6. Onze reservepositie is op dit moment toereikend voor het realiseren van de doelen waarvoor de reserves zijn gevormd. Voor diverse risico's hebben we voorzieningen gevormd.
7. We hebben een overzicht opgenomen van lopende investeringen en geplande investeringen voor het jaar 2025. Hierover is al besluitvorming geweest.

Voor u is het van belang vast te stellen in hoeverre meerjarig voldoende middelen beschikbaar zijn voor het uitvoeren van de taken waarvoor de gemeente zich moet inzetten en voor het continueren van de bedrijfsvoering. Daarbij is het van belang inzicht te hebben in het vermogen van de gemeente en inzicht in de mogelijke risico's die kunnen worden gelopen. Dit houdt in dat:

- In de begroting alle lasten en baten zijn geraamd op basis van het bestaand beleid.
- De mogelijke risico's zijn aangegeven.
- De meerjarenbegroting een reëel beeld geeft van de financiële positie op middellange termijn.

1. Budgettaire positie in 2025-2028

over het algemeen kunnen we constateren dat de budgettaire positie goed is. Ondanks dat het perspectief 2026 en 2027 een structureel negatief is, is 2028 positief en kunnen tekorten in de jaren dat het negatief is worden opgevangen.

2. Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is het vermogen om tegenvallers op te vangen zonder dat de continuïteit in gevaar komt. De weerstandscapaciteit bestaat uit de potentieel in te zetten middelen om de tegenvallers op te vangen. In de paragraaf ‘Weerstandsvermogen en Risicobeheersing’ wordt hierop uitgebreid ingegaan. De beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt 1 januari 2025 € 22,768 miljoen.

Dit bedrag kan als volgt gespecificeerd worden:

- Algemene reserve € 19,108 miljoen (exclusief bodembedrag van € 3 miljoen).
- Bestemmingsreserves € 3,660 miljoen (exclusief Kapitaalreserve en de Algemene reserve grondexploitatie).

De benodigde weerstandscapaciteit wordt vastgesteld aan de hand van een risico-inventarisatie. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet. De benodigde weerstandscapaciteit bedraagt € 2,080 miljoen. De huidige aanwezige weerstandscapaciteit is van voldoende niveau (omvang). De mogelijke risico’s zijn beheersbaar te noemen. Op het moment dat een risico zich voordoet, is er voldoende weerstandscapaciteit om het risico op te kunnen vangen.

3. Beheersplannen: onderhoud van kapitaalgoederen

Voor elk kapitaalgoed is een (actueel) beleidsplan aanwezig. In de meerjarenbegroting zijn de budgetten opgenomen die afgestemd zijn op het gewenste onderhoudsniveau. Verder zijn, daar waar noodzakelijk, vervangingsinvesteringen opgenomen. In de paragraaf ‘Onderhoud kapitaalgoederen’ wordt per kapitaalgoed kort ingegaan op het beleidskader en de financiële gevolgen in de begroting.

Jaarlijks worden bij de behandeling van de jaarrekening de reserves en voorzieningen geactualiseerd. De meerjarige onderhoudsbehoefte van de kapitaalgoederen is in beeld. De omvang van de reserves en voorzieningen is afgestemd op de meerjarige onderhoudsbehoefte. De nieuwe onderhoudsplannen van een aantal accommodaties geven aan dat de huidige dotaties in de onderhoudsvoorzieningen veel te laag zijn om de toekomstige onderhoudsbehoefte te dekken. Er moet structureel budget aan de voorzieningen worden toegevoegd om de voorzieningen voor langere termijn in stand te houden. De hoogte hiervan hangt samen met de keuzes in het accommodatiebeleid en is daarmee nu nog niet bekend.

4. Grondexploitatie

De grondexploitatie is een onderdeel van de totale exploitatie van de gemeente. Gelet op de risico’s in relatie tot de omvang van de bedragen is een afzonderlijke paragraaf over het grondbeleid verplicht gesteld (zie paragraaf ‘7 Grondbeleid’).

Bij de ontwikkeling van ruimtelijke projecten is het uitgangspunt minimaal een sluitende exploitatie. In bepaalde gevallen, zoals bv. bij bedrijfsterreinen en inbreidingslocaties, wordt een niet sluitende exploitatie geaccepteerd. Wel wordt in deze gevallen getracht om met maatregelen binnen het plan tot dekking van de kosten te komen. Ook in andere gevallen is het uitgangspunt dat er dekking van het tekort moet zijn voordat de exploitatie kan worden vastgesteld. U stelt de exploitatieopzet vast. Door de jaren heen heeft dit geleid tot een saldo in de grondexploitatie. Dit saldo is verwerkt in een reserve: de Algemene reserve grondexploitatie. De stand van de reserve is per 1-1-2024 € 2,293 miljoen. Naast een bedrag van € 1,712 miljoen als algemene reserve grondexploitatie, is voor Masterplan ‘Oosterwolde Centrum – Venekoten Noord’ € 0,581 miljoen beschikbaar.

Bij de bepaling van de omvang van deze reserve wordt een minimumniveau aangehouden. Besloten is de hoogte van de reserve te baseren op een bedrag voor mogelijke risico’s en een bedrag voor grondaankopen. Dit niveau wordt bij de jaarlijkse actualisatie van de reserves en voorzieningen bijgesteld. Bij de actualisatie van de jaarstukken 2022 is besloten hiervan af te wijken. Naar verwachting zullen de komende tijd nieuwe exploitatieplannen worden vastgesteld. Dan is het goed om de reserve grondexploitatie op niveau te hebben.

5. De (onbenutte) Belastingcapaciteit

In deze begroting is de opbrengst van OZB geïndexeerd met 2,8%.

In overeenstemming met de uitgangspunten hebben we bij de berekening van een aantal tarieven voor de gemeentelijke belastingen en rechten rekening gehouden met een indexatie van 2,8%. Voor de afvalstoffenheffing is kostendekking het uitgangspunt, waarbij de reserve Lastenverlichting ingezet wordt om de tarieven te egaliseren. Het doel is het vaste tarief afvalstoffenheffing per perceel de komende jaren op een laag niveau te houden, en zo mogelijk in te zetten om de VANG-doelstellingen te realiseren. In december 2020 heeft de raad besloten tot een groeiscenario naar 100 procent kostendekkendheid voor het product afval. Waar we zagen dat we in 2024 kostendekkendheid realiseerden, blijkt nu dat door de fors gestegen prijzen, de lasten de baten overschrijden. Dit heeft tot gevolg dat voor 2025 de heffing stijgt, of een tekort uit de reserve lastenverlichting moet worden gehaald. Bij het vaststellen van de tarieven in december krijgt u hierover een voorstel.

Ook voor de rioolheffing geldt het uitgangspunt van 100% kostendekking. U heeft bij de begroting 2020 (Samen Waarmaken) besloten vanaf 2020 meer lasten toe te rekenen aan de rioolheffing. In 2020 heeft u het nieuwe Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2020-2024 vastgesteld. Eind van dit jaar zult u het zogenaamde Water- en rioleringsprogramma (Wrp) 2025-2029 vaststellen. De naamsverandering van GRP naar Wrp geeft aan dat de gemeentelijk watertaken in de loop der jaren breder zijn geworden. Het gaat niet alleen meer om de buizen onder de grond, maar over alle voorzieningen die een gemeente gebruikt bij de invulling en uitvoering van de watertaken, zowel onder- als bovengronds, inclusief gemeentelijk oppervlaktewater. Het Wrp is een voortzetting van het vorige GRP op gebied van beheer en onderhoud. Aangevuld met beleid over klimaatadaptatie en -mitigatie. In het Wrp zijn middelen voor klimaatadaptatie toegevoegd, en is ook de investeringsplanning geactualiseerd. Omdat er in de toekomst grote (vervangings)investeringen op de planning staan, is het van belang dat de hoogte van de voorziening hierin mee groeit. Dit heeft gevolgen voor de hoogte van de rioolheffing. In het kostendekkingsplan behorende bij het Wrp is weergegeven hoe de heffing zich ontwikkelt in de periode 2025-2029.

Uit het kengetal belastingcapaciteit kan afgeleid worden dat de woonlastendruk van Ooststellingwerf lager is dan het landelijk gemiddelde. De gemiddelde woonlasten (ozb, rioolheffing en afvalstoffenheffing) voor een gezin worden afgezet tegen het landelijk gemiddelde.

6. Reserves en voorzieningen

Jaarlijks worden de reserves en voorzieningen geactualiseerd bij het opmaken van de jaarstukken.

Onze reservepositie is gezond en is toereikend voor het realiseren van de doelen waarvoor de (bestemmings)reserves zijn gevormd. Voor diverse risico’s hebben we voorzieningen gevormd. De uitkomsten van de actualisatie 2023-2028 (Jaarstukken 2023) zijn in deze programmabegroting meegenomen. De jaarlijkse actualisatie levert een goed inzicht in de samenhang tussen de exploitatie enerzijds en de reserves en voorzieningen anderzijds. Uiteindelijk is het belangrijk dat de omvang van de reservepositie die aangehouden wordt past bij de risico’s, schaalgrootte en ambitieniveau van de gemeente.

Incidenteel kan een reserve aangewend worden voor incidentele uitgaven ofwel om een tekort van een jaarschijf tijdelijk te dekken. Er wordt op de algemene reserve een meerjarig beslag (2025–2028) gelegd van in totaal € 2,071 miljoen. Rekening houdende met het bodembedrag van € 3 miljoen, de benodigde weerstandscapaciteit van €2,080 miljoen, en het meerjarig beslag 2025–2028 van € 2,071 miljoen, is een bedrag van € 16,439 miljoen vrij aanwendbaar.

Uit de kapitaalreserve vindt een structurele onttrekking van € 319.000 plaats als dekking voor kapitaallasten van diverse investeringen.

x € 1.000

Minimale niveau Algemene reserve	Begroting 2025
Bodembedrag	3.000
Benodigde weerstandscapaciteit	2.080
Meerjarig beslag 2025-2028	2.071
Minimale niveau algemene reserve	**7.151**
Algemene reserve per ultimo 2024	23.590
Vrij aanwendbaar	**16.439**

Overzicht reserves en voorzieningen

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de reserves en voorzieningen 2023-2028. In de bijlage vindt u een gespecificeerd meerjarenoverzicht per reserve en voorziening.

x € 1.000

Reserves en voorzieningen	Saldo ultimo 2023	Saldo ultimo 2024	Saldo ultimo 2025	Saldo ultimo 2026	Saldo ultimo 2027	Saldo ultimo 2028
Reserves						
Algemene reserve	29.724	23.590	22.108	21.459	21.464	21.519
Bestemmingsreserves	8.175	6.454	6.325	5.978	5.632	5.315
Totaal Reserves	**37.899**	**30.044**	**28.433**	**27.437**	**27.096**	**26.834**
Voorzieningen						
Voorz. Verplichtingen, verliezen en risico's (art 44. 1a)	475	475	475	475	475	475
Voorziening bestaande risico's (art 44. 1b)	462	462	462	462	462	462
Voorz.tbv gelijkm. verd.lst (art 44. 1c)	2.073	1.120	862	717	691	553
Voorz. Van derden verkregen middelen (art 44. 2)	5.205	4.499	4.014	3.532	3.050	2.568
Voorz.arb.kst gerel.verpl. ongel.verl.	3.251	3.176	3.101	3.026	2.951	2.876
Totaal Voorzieningen	**11.466**	**9.732**	**8.914**	**8.212**	**7.629**	**6.934**
Totaal	**49.365**	**39.776**	**37.347**	**35.649**	**34.725**	**33.768**

7. Investeringen

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van lopende investeringen in het jaar 2025. Dit zijn de resterende en geplande investeringen 2025.

Omschrijving	Totale investering	Reeds beschikbaar gesteld	Investering 2025
Investeringen met een economisch nut			
Aanschaf inventaris gemeentehuis	121	121	121
Vervanging installaties gemeentehuis	2.100	2.100	2.100
Vervanging telefooncentrale	75	75	75
Vervanging tractie	846	846	846
Investeringen met een economisch nut waarvoor ter bestrijding v.d kosten een heffing kan worden geheven			
Vrijverval riolering (obv WRP 2025-2028)	600	600	600
Klimaatadaptatie (obv WRP 2025-2028)	300	-	300
Investeringen in de openbare ruimte maatschappelijk nut			
Oevervoorzieningen	112	112	112
Verkeersplan Donkerbroek	350	350	350
Huisvesting buitendienst	4.333	4.333	4.333
Totaal	**8.837**	**8.537**	**8.837**

Bijlagen

A. Kerngegevens

Fysieke kerngegevens	Rekening 2021	Rekening 2022	Rekening 2023	begroting 2024	begroting 2025
Sociale structuur					
Aantal inwoners	25.464	25.680	25.723	25.902	25.897
van 0 - 18 jaar	*4.551*	*4.529*	*4.457*	*4.457*	*4.344*
van 0 - 19 jaar					
van 19 - 64 jaar	*14.641*	*14.699*	*14.674*		
van 19-75 jaar				*18.357*	*18.310*
van 20 - 64 jaar					
van 65 jaar en ouder	*6.272*	*6.452*	*6.592*		
75 jaar en ouder				*3.088*	*3.243*
Aantal periodiek bijstandsgerechtigden	533	516	508	523	529
WWB	492	*475*	*465*	*482*	*488*
IOAW/IOAZ	41	*41*	*43*	*41*	*41*
Fysieke structuur					
Oppervlakte (in ha.)	22.611	22.611	22.611	22.611	22.611
binnenwater	*282*	*278*	*278*	*282*	*282*
land	*22.329*	*22.333*	*22.333*	*22.329*	*22.329*
Aantal woonruimten (voor de algemene uitkering)	11.993	12.019	12.098	12.141	12.180
Lengte van wegen (in km.)	387	387	387	387	387
binnen de bebouwde kom	*132*	*132*	*132*	*132*	*132*
buiten de bebouwde kom	*255*	*255*	*255*	*255*	*255*
Lengte recreatieve fiets-, ruiter- en wandelpaden (in km.)	79	79	79	79	79
Lengte van waterwegen (in km.)	32	32	32	32	32
Openbaar groen (in ha.)	306	289	289	309	309
beplanting	*87*	*87*	*87*	*86*	*86*
gras	*219*	*202*	*202*	*203*	*196*
kruidenrijk gras/bleomrijke bermen				*20*	*27*
Aantal bomen langs wegen en openbaar groen	36.100	36.100	36.100	37.500	37.900
Aantal rioolaansluitingen voor rioolheffingen	12.852	12.755	12.660	12.750	12.865

Peildatum gegevens: 1 januari van het begrotings- en rekeningjaar

Financiële kerngegevens

Financiële kerngegevens	Rekening 2021	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Exploitatie					
Exploitatielasten	76.470	83.715	77.664	86.622	94.489
Opbrengst belastingen	5.593	3.461	3.677	3.778	3.888
Opbrengst onroerendezaakbelasting	3.007	3.022	3.156	3.268	3.374
Algemene uitkering gemeentefonds	49.239	57.367	55.276	59.684	63.197
Boekwaarde vaste activa	80.829	71.050	73.658	76.936	80.389
Balans					
Vaste schuld	38.874	30.107	26.537	25.167	41.294
Eigen financieringsmiddelen	39.062	41.660	39.781	44.211	49.569
Reserves	27.488	29.903	29.349	32.237	40.538
Voorzieningen	11.574	11.757	10.432	11.975	9.031
Overig					
Loonkosten	16.095	17.322	18.730	22.116	23.405
Bijdragen en subsidies	4.027	4.919	3.898	4.323	4.440

Financiële kerngegevens per inwoner

Financiële kerngegevens per inwoner	Rekening 2021	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Exploitatie					
Exploitatielasten	3.000	3.260	3.020	3.340	3.650
Opbrengst belastingen	220	130	140	150	150
Opbrengst onroerendezaakbelasting	120	120	120	130	130
Algemene uitkering gemeentefonds	1.930	2.230	2.150	2.300	2.440
Boekwaarde vaste activa	3.170	2.770	2.860	2.970	3.100
Balans					
Vaste schuld	1.530	1.170	1.030	970	1.590
Eigen financieringsmiddelen	1.530	1.620	1.550	1.710	1.910
Reserves	1.080	1.160	1.140	1.240	1.570
Voorzieningen	450	460	410	460	350
Overig					
Loonkosten	630	670	730	850	900
Bijdragen en subsidies	160	190	150	170	170

B. Reserves en voorzieningen 2023-2028

Overzicht reserves

Reserves	Saldo ultimo 2023	Toev.	Onttr.	Saldo ultimo 2024	Toev.	Onttr.	Saldo ultimo 2025	Toev.	Onttr.	Saldo ultimo 2026	Toev.	Onttr.	Saldo ultimo 2027	Toev.	Onttr.	Saldo ultimo 2028
Algemene Reserve																
Algemene Reserve	29.724	31	- 6.165	23.590	78	- 1.560	22.108	55	- 704	21.459	55	- 50	21.464	55	-	21.519
Totaal Algemene reserve	**29.724**	**31**	**- 6.165**	**23.590**	**78**	**- 1.560**	**22.108**	**55**	**- 704**	**21.459**	**55**	**- 50**	**21.464**	**55**	**-**	**21.519**
Bestemmingsreserves																
Algemene reserve grondexploitatie	2.293	1.245	- 84	3.454	-	-	3.454	-	-	3.454	-	-	3.454	-	-	3.454
Reserve lastenverlichting	595	17	-	612	-	-	612	-	-	612	-	-	612	-	-	612
Reserve strategische projecten	2.013	-	- 2.013	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Res.organisatieontwikkelingen	52	177	- 60	169	-	- 110	59	-	- 30	29	-	- 29	-	-	-	-
Reserve monumenten	100	-	-	100	-	-	100	-	-	100	-	-	100	-	-	100
Kapitaalreserve	2.438	-	- 319	2.119	-	- 319	1.800	-	- 317	1.483	-	- 317	1.166	-	- 317	849
Reserve overheveling budgetten	684	-	- 684	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reserve accommodatiebeleid NIEUW	-	-	-	-	300	-	300	-	-	300	-	-	300	-	-	300
Totaal Bestemmingsreserves	**8.175**	**1.439**	**- 3.160**	**6.454**	**300**	**- 429**	**6.325**	**-**	**- 347**	**5.978**	**-**	**- 346**	**5.632**	**-**	**- 317**	**5.315**
Totaal reserves	**37.899**	**1.470**	**- 9.325**	**30.044**	**378**	**- 1.989**	**28.433**	**55**	**- 1.051**	**27.437**	**55**	**- 396**	**27.096**	**55**	**- 317**	**26.834**

Voorzieningen	Saldo 31-dec-2023	Dot.	Aanw.	Saldo 31-dec-2024	Dot.	Aanw.	Saldo 31-dec-2025	Dot.	Aanw.	Saldo 31-dec-2026	Dot.	Aanw.	Saldo 31-dec-2027	Dot.	Aanw.	Saldo 31-dec-2028
Voorzieningen Verplichtingen, verliezen en risico's (art 44 1a)																
Voorziening bodemsanering	475	0	0	475	0	0	475	0	0	475	0	0	475	0	0	475
Totaal Voorzieningen Verplichtingen, verliezen en risico's (art 44 1a)	**475**	**0**	**0**	**475**	**0**	**0**	**475**	**0**	**0**	**475**	**0**	**0**	**475**	**0**	**0**	**475**
Voorzieningen bestaande risico's (art 44 1b)																
Voorziening oninbare debiteuren	62	0	0	62	0	0	62	0	0	62	0	0	62	0	0	62
Voorziening oninbare debiteuren SoZaWe	400	0	0	400	0	0	400	0	0	400	0	0	400	0	0	400
Totaal Voorzieningen bestaande risicos (art 44 1b)	**462**	**0**	**0**	**462**	**0**	**0**	**462**	**0**	**0**	**462**	**0**	**0**	**462**	**0**	**0**	**462**
Voorzieningen bestaande risico's (art 44 1c)																
Voorziening onderwijsgeb. en gymlok.	92	15	-76	31	15	-44	2	15	-12	5	15	-16	4	15	-25	-6
Voorziening onderhoud geld de Kompaan	122	20	-104	38	20	-50	8	20	-31	-3	20	-33	-16	20	-4	0
Voorziening onderhoud geld Steegdenhal	81	16	-29	68	15	-32	51	16	-9	58	15	-56	17	16	-7	26
Voorziening onderhoud Boekhorst en Bosbad	414	25	-280	159	25	-120	64	25	-95	-6	25	-65	-46	25	-121	-142
Voorziening onderhoud MFS de Boekebeam	204	16	-93	127	16	-122	21	16	-38	-1	16	-47	-32	16	-2	-18
Voorziening onderhoud gebouwen	693	75	-401	367	75	-61	381	75	0	456	75	0	531	75	-189	417

Voorzieningen onderhoud Bosbergtoren	30	14	0	44	13	0	57	14	-13	58	14	0	72	14	0	85
Voorziening onderhoud sporthal de Bongerd	101	10	-48	63	10	-34	39	10	-17	32	10	-37	5	10	-19	-4
Voorziening onderhoud MFA de Samensprong	336	45	-158	223	45	-29	239	45	-166	118	45	-7	156	45	-6	195
Totaal Voorzieningen bestaande risicos (art 44 1c)	**2.073**	**236**	**-1.189**	**1.120**	**234**	**-492**	**862**	**236**	**-381**	**717**	**235**	**-261**	**691**	**236**	**-373**	**553**
Voorzieningen derden verkregen middelen (art 44.2)																
Voorziening riolering	5.205	364	-1.070	4.499	333	-818	4.014	336	-818	3.532	336	-818	3.050	336	-818	2.568
Totaal Voorzieningen derden verkregen middelen (art 44.2)	**5.205**	**364**	**-1.070**	**4.499**	**333**	**-818**	**4.014**	**336**	**-818**	**3.532**	**336**	**-818**	**3.050**	**336**	**-818**	**2.568**
Voorziening arbeidskst gerelateerde verplichtingen																
Voorziening lopende pensioen bestuurders	2.060	25	-150	1.935	25	-150	1.810	25	-150	1.685	25	-150	1.560	25	-150	1.435
Voorziening pensioen vm / huid. wethouders	1.062	50	0	1.112	50	0	1.162	50	0	1.212	50	0	1.262	50	0	1.312
Voorziening verlofsparen	129	0	0	129	0	0	129	0	0	129	0	0	129	0	0	129
Totaal Voorziening arbeidskst gerelateerde verplichtingen	**3.251**	**75**	**-150**	**3.176**	**75**	**-150**	**3.101**	**75**	**-150**	**3.026**	**75**	**-150**	**2.951**	**75**	**-150**	**2.876**
Totaal voorzieningen	**11.466**	**675**	**-2.409**	**9.732**	**642**	**-1.460**	**8.914**	**647**	**-1.349**	**8.212**	**646**	**-1.229**	**7.629**	**647**	**-1.341**	**6.934**

C. Overzicht incidentele lasten en baten

In de tabel op pagina 128 zijn de incidentele baten en lasten boven de € 25.000 opgenomen. Toelichting:

0 Bestuur en ondersteuning

- *Afhandeling Woo verzoeken:* Voor de afhandeling van Woo verzoeken en het ervaring opdoen hiermee, wordt de hulp van een bureau ingeschakeld. De raad heeft hiervoor € 25.000 in totaal beschikbaar gesteld in 2025.
- *Toekomstvisie (inclusief marktonderzoek bedrijventerreinen): V*oor het opstellen van een toekomstvisie, waarin ook een marktonderzoek naar bedrijventerreinen wordt gedaan, heeft de raad voor 2025 en 2026 in totaal € 165.000 beschikbaar gesteld.
- *Direct duidelijk*: Wij hebben ons aangesloten bij de 'direct duidelijk brigade' van het ministerie. Om dit goed te kunnen doen moeten we onze medewerkers hierin trainen. De raad heeft hiervoor € 55.000 in totaal beschikbaar gesteld (€ 35.000 in 2024 en € 20.000 in 2025).
- *OKO-projectleider*: Voor de inzet van een OKO projectleider en de aansturing vanuit de gemeente is voor de jaren 2024, 2025 en 2026 per jaar € 69.000 beschikbaar gesteld.
- *Generatiegericht maatwerk*: De komende jaren verwachten we een behoorlijke uitstroom in het personeelsbestand in verband met natuurlijk verloop. De verwachting is dat er meer gebruik wordt gemaakt van generatiegericht maatwerk. Het budget van generatiegericht maatwerk is daarom voor drie jaar met € 30.000 verhoogd, met 20205 als laatste jaar.
- *Digitaliseren archief OWO*: Er is een achterstand in het verwerken en digitaliseren van het papieren archief. Hiervoor is in2023 in OWO-verband € 300.000 gereserveerd. De wordt ingezet om tijdelijk met een bezetting boven de formatie te kunnen werken. Voor onze gemeente betekent dit € 83.000 in 2024 en € 67.000 in 2025.

1 Veiligheid

- *Toezicht en handhaving sociaal domein*: Het is een wettelijke taak om bij Wmo & Jeugd het toezicht en de handhaving op rechtmatig gebruik (bv van PGB's) én om toezicht en handhaving op de zorgaanbieders te organiseren. Voor drie jaar is hiervoor geld beschikbaar gesteld. Na deze periode gaan we beoordelen wat het effect is geweest op de budgetten Wmo & Jeugd. Lasten voor de extra fte is € 80.000 per jaar.

3. Economie

- *Europapact Fryslân:* Ooststellingwerf is aangesloten bij het EPF (voormalige Friese Projectenmachine). Aan de voorkant wordt meestal gevraagd een bijdrage te doen (financieel of in uren). U heeft voor 2025 € 25.000 als werkbudget beschikbaar gesteld voor de opstart en om lobby-hulp in te huren om mee te schrijven met de Europese projecten.

5. Sport, cultuur en veiligheid

- *Vervanging skatebaan Oosterwolde*: voor de vervanging van de skate baan is € 125.000 beschikbaar gesteld
- *Vitale vakantieparken Hildenberg:* Omdat er besloten is buitenplaats Hildenberg weer volledig recreatief te laten zijn, zijn extra middelen benodigd voor monitoring en handhaving. Voor 2025 is daarom € 200.000 beschikbaar gesteld en voor 2026 en 2027 jaarlijks € 50.000
- *Beheersing eikenprocessierups:* Voor 2025 is incidenteel € 97.000 beschikbaar gesteld voor de bestrijding van de eikenprocessierups.

6 Sociaal Domein

- *Voorzieningenwijzer:* We willen de voorzieningenwijzer inbedden in bestaande structuren en contactmomenten. Voor de periode 2023 t/m 2026 is jaarlijks € 30.000 beschikbaar. Dit is voor de applicatie, training en uitvoeringscapaciteit.

- *Intensiever begeleiden bijstandsgerechtigden:* Er is een pilot opgestart waarin we ouders met een bijstandsuitkering een intensief traject aanbieden van hulp in combinatie met een baan in kansrijke sectoren. Hiervoor is voor de periode 2023-2026 0,8 fte beschikbaar gesteld, totale lasten € 64.000.
- *Heronderzoeken participatiewet:* We willen de komende jaren inzetten op de achterstanden in controles op de rechtmatigheid van uitkeringen. Om die reden hebben we een tijdelijke formatie uitbreiding van 1 fte gedurende twee jaar nodig, € 70.000 per jaar.
- *Meedoenpas Volwassenfonds*: Om het voor volwassenen van 18+ jaar, die leven rond het bestaansminimum, mogelijk te maken om contributie, lesgeld en/of materialen voor sport of een creatieve activiteit te betalen, is voor 2025 een bedrag van € 47.000 beschikbaar.
- *Mantelzorgondersteuning*: Om de druk op mantelzorgers te verlagen is voor 2025 een bedrag van € 25.000 beschikbaar.
- *Buurthuiskamer Haerenkwartier:* Voor het verbeteren van de sociale cohesie en het activeren van bewoners wordt de uitvoering van de Buurthuiskamer en de inzet van het Leger des Heils voorgezet tot in ieder geval 2026. Hiervoor is in totaal € 145.000 beschikbaar.
- *Het Fonds:* Er is voor de periode 2023 t/m 2026 jaarlijks € 225.000 beschikbaar gesteld.
- *Inclusie:* voor onze lokale inclusieagenda is voor 2024 en 2025 € 30.000 per jaar beschikbaar gesteld.
- Medewerkers gespecialiseerd in voorliggend veld: er is voor 2023 en 2024 in totaal € 140.000 beschikbaar gesteld voor (extra) medewerkers die gespecialiseerd zijn in het voorliggend veld (algemene voorzieningen).
- *JOGG regisseur*: Voor de inzet van de JOGG ('Jongeren op gezond gewicht') regisseur is voor 2025 en 2026 jaarlijks € 56.000 beschikbaar gesteld.
- *Welzijnscoaching:* Voor verlening van de pilot Welzijnscoaching door Scala, is naast beschikbare SPUK-middelen eenmalig € 75.000 beschikbaar gesteld.

7 Volksgezondheid en milieu

- *OKO-uitvoeringskosten:* Er is voor de jaren 2023 t/m 2026 in totaal € 1.431.000 beschikbaar gesteld voor de uitvoering van Opgroeien in een kansrijke omgeving (hiervan is € 207.000 verantwoord in programma 0 - OKO-projectleider).
- *'Naar buiten':* Om blijvend zorg te dragen voor een aantrekkelijke buitenruimte die uitnodigend is voor alle leeftijdsgroepen ongeacht beperkingen, is een bedrag van € 100.000 beschikbaar gesteld.
- *Duurzaamheid: E*r is voor de jaren 2023-2026 € 1.000.000 beschikbaar gesteld voor duurzaamheid. Dit is voor formatie en uitvoeringsbudget.
- *Stikstof:* Er is voor formatie en een klein deel uitvoeringsbudget € 125.000 in 2023 en € 225.000 in 2024 en 2025 beschikbaar gesteld.

Daarnaast zijn er een aantal incidentele lasten (onder de € 50.000) die ten laste van de reserves komen. Deze zijn getotaliseerd in de tabel opgenomen.

x € 1.000

Incidentele lasten en baten	Lasten				Baten				
	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028
0 Bestuur en ondersteuning									
0.1 Bestuur									
Afhandeling WOO-verzoeken - dekking algemene reserve (kaderbrief 2025)	-25					25			
0.2 Dienstverlening									
Direct duidelijk (kaderbrief 2024)	-20								
Uitbreiding formatie paspoortpiek	-69	-69							
0.3 Financien									
OKO-projectleider - dekking algemene reserve (RB 18 april 2023)	-69	-69			69	69	69		
Generatiegericht maatwerk (begroting 2023)	-30								
Digitaliseren archief OWO (kaderbrief 2024)	-67								
1 Veiligheid									
1.1 Openbare orde en veiligheid									
Toezicht en handhaving sociaal domein (kaderbrief 2024)	-80	-80							
3 Economie									
3.4 Economische promotir									
Europapact Fryslan - dekking algemene reserve (kaderbrief 2025)	-25					25			
5 Sport, cultuur en recreatie									
5.1 Sportbeleid en activering									
Vervanging skatebaan SV Oosterwolde - dekking algemene reserve (kaderbrief 2025)	-125					125			
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie									
Vitale vakantieparken Hildenberg - dekking algemene reserve (kaderbrief 2025)	-200	-50	-50			200	50	50	
6 Sociaal Domein									
6.1 Meedoen									
Voorzieningenwijzer (begroting 2023)	-30	-30							
Intensiever begeleiden bijstandsgerechtigden (begroting 2023)	-64	-64							
Heronderzoeken participatiewet (kaderbrief 2024)	-70								
Meedoenpas Volwassenfonds - dekking algemene reserve (kaderbrief 2025)	-47					47			
Mantelzorgondersteuning - dekking algemene reserve (kaderbrief 2025)	-25					25			
6.2 Samenleven									

Het Fonds (begroting 2023)	-225	-225							
Inclusie (begroting 2023)	-30								
6.3 Goed opgroeien									
Medewerkers gespecialiseerd in voorliggend veld (begroting 2023)									
JOGG regisseur - dekking algemene reserve (kaderbrief 2025)	-56	-56				56	56		
Welzijnscoaching - dekking algemene reserve (kaderbrief 2025)	-75					75			
7 Volksgezondheid en milieu									
7.1 Volksgezondheid									
OKO-uitvoeringskosten - dekking algemene reserve (RB 18 april 2023)	-509	-509			169	509	509		
Naar buiten' - dekking algemene reserve (kaderbrief 2025)	-100								
7.2 Duurzaamheid, riolering en afval									
Duurzaamheid (begroting 2023)	-250	-250							
Stikstof (begroting 2023)	-225								
Diverse onderdelen die onder de € 50.000 vallen, dekking diverse reserves	-20	-20			87	20	20		
Totaal incidentele lasten en baten	**-2.436**	**-1.422**	**-50**	**0**	**325**	**1176**	**704**	**50**	**0**
Saldo incidentele lasten en baten	**-1.260**	**-718**							

D. Beleidsindicatoren

Het is voor gemeenten verplicht om een vaste lijst van beleidsindicatoren op te nemen in de begroting en jaarstukken. Als bijlage voor deze begroting zijn twee overzichten opgenomen waarin de prestaties van de gemeente Ooststellingwerf worden vergeleken met het landelijk gemiddelde en met alle Friese gemeenten.

- Vergelijking beleidsindicatoren gemeente Ooststellingwerf vs Nederland
- Vergelijking beleidsindicatoren gemeente Ooststellingwerf vs Friese gemeenten

Deze cijfers komen van de website waarstaatjegemeente.nl en hebben als peildatum 26 juni 2024. Op de website waarstaatjegemeente.nl vindt u meer uitleg over deze indicatoren en kan naar behoefte met elke gemeente in Nederland een vergelijking gemaakt worden.

In programma 0 Bestuur en Dienstverlening zijn een 5-tal beleidsindicatoren opgenomen die op basis van eigen informatie zijn berekend.

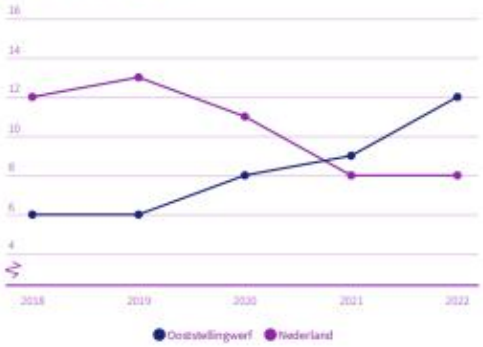

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Zo kunt u zich een helder beeld vormen van de beleidsresultaten van de gemeente.

Veiligheid

Verwijzingen Halt
per 1.000 jongeren

Halt | **2018 - 2022**

Economie

Functiemenging

46,0%
Ooststellingwerf

53,8%
Nederland

Meerdere bronnen | **2022**

Vestigingen (van be...
per 1.000 inw.15 t/m 64jr

177,6
Ooststellingwerf

174,1
Nederland

LISA | **2022**

Onderwijs

Misdrijven
Ooststellingwerf, per 1.000 inwoners

CBS | 2023

Absoluut verzuim
per 1.000 leerli…

0,0
Ooststellingwerf

2,7
Nederland

DUO/Ingrado | 2020

Relatief verzuim
per 1.000 leerli…

30
Ooststellingwerf

27
Nederland

DUO/Ingrado | 2023

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)

2,1% *
Ooststellingwerf

2,4% *
Nederland

DUO/Ingrado | 2023 | *Voorlopig

Sport, cultuur en recreatie

Niet-sporters

56,5%
Ooststellingwerf

46,4%
Nederland

Meerdere bronnen | 2022

Sociaal domein

Banen
per 1.000 inwoners van 15-64 jaar

627,5
Ooststellingwerf

825,4
Nederland

Meerdere bronnen | 2022

Volksgezondheid en Milieu

Omvang huishoudelijk restafval
kg per inwoner

CBS | 2022

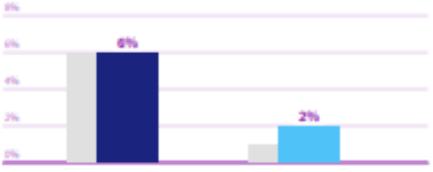
Jongeren met een delict voor de rechter

1%
Ooststellingwerf

1%
Nederland

CBS | 2022

Achterstand onder jeugd
Ooststellingwerf

CBS | 2022

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

92,2% Ooststellingwerf

41,3% Nederland

berekening | 2022

Netto arbeidsparticipatie

71,0% Ooststellingwerf

73,1% Nederland

CBS | 2023

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Gemiddelde WOZ-waarde

x €1.000

CBS | 2019 - 2023

Personen met een bijstandsuitkering

per 10.000 inwoners

CBS | 2023

Nieuw gebouwde woningen

per 1.000 woningen

2,3 Ooststellingwerf

9,3 Nederland

BAG/ABF | 2022

Lopende re-integratievoorzieningen

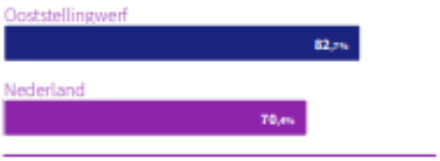
per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

327,4 Ooststellingwerf

191,5 Nederland

CBS | 2023

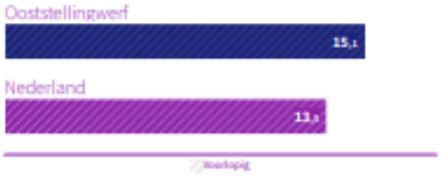
Demografische druk

CBS | 2024

Jongeren met jeugdhulp

% van alle jongeren tot 18 jaar

CBS | 2023

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden

€ 657 Ooststellingwerf

Geen data Nederland

COELO | 2024

Jongeren met jeugdbescherming

1,9% * Ooststellingwerf

1,1% * Nederland

CBS | 2023 | *Voorlopig

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden
€ 844
Ooststellingwerf
Geen data
Nederland
COELO | 2024
Jongeren met jeugdreclassering
0,3% *
Ooststellingwerf
0,3% *
Nederland
CBS | 2023 | *Voorlopig
Cliënten met een maatwerkvoorziening Wmo
per 10.000 inwoners
800
Ooststellingwerf
700
Nederland
CBS GMSD Wmo | 2023

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Zo kunt u zich een helder beeld vormen van de beleidsresultaten van de gemeente.

Veiligheid

Verwijzingen Halt
per 1.000 jongeren

Halt | 2018 - 2022

Economie

Functiemenging

46,0%
Ooststellingwerf

50,9%
Fryslân

Meerdere bronnen | 2022

Vestigingen (van be...
per 1.000 inw.15 t/m 64jr

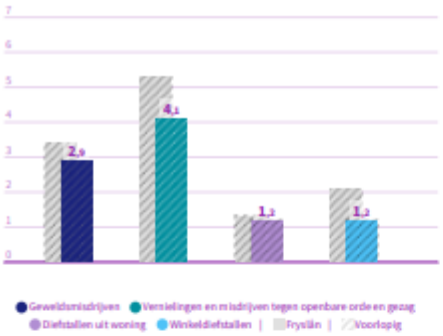
177,6
Ooststellingwerf

172,4
Fryslân

LISA | 2022

Onderwijs

Misdrijven
Ooststellingwerf, per 1.000 inwoners

CBS | 2023

Absoluut verzuim
per 1.000 leerli…

0,0
Ooststellingwerf

2,6
Fryslân

DUO/Ingrado | 2020

Relatief verzuim
per 1.000 leerli…

30
Ooststellingwerf

45
Fryslân

DUO/Ingrado | 2023

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)

2,1% *
Ooststellingwerf

2,5% *
Fryslân

DUO/Ingrado | 2023 | *Voorlopig

Sport, cultuur en recreatie

Niet-sporters

56,5%
Ooststellingwerf

52,1%
Fryslân

Meerdere bronnen | 2022

Sociaal domein

Banen
per 1.000 inwoners van 15-64 jaar

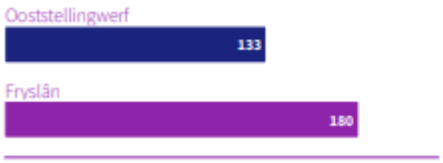
627,5
Ooststellingwerf

781,9
Fryslân

Meerdere bronnen | 2022

Volksgezondheid en Milieu

Omvang huishoudelijk restafval
kg per inwoner

CBS | 2022

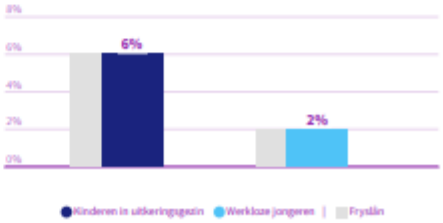
Jongeren met een delict voor de rechter

1%
Ooststellingwerf

1%
Fryslân

CBS | 2022

Achterstand onder jeugd
Ooststellingwerf

CBS | 2022

gemeente ooststellingwerf

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

92,2% Ooststellingwerf

85,5% Fryslân

berekening | 2022

Netto arbeidsparticipatie

71,0% Ooststellingwerf

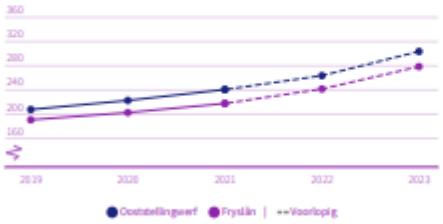
72,3% Fryslân

CBS | 2023

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Gemiddelde WOZ-waarde

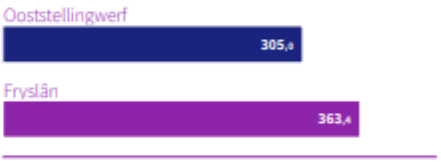
x €1.000

CBS | 2019 - 2023

Personen met een bijstandsuitkering

per 10.000 inwoners

CBS | 2023

Lopende re-integratievoorzieningen

per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

327,4 Ooststellingwerf

282,0 Fryslân

CBS | 2023

Nieuw gebouwde woningen

per 1.000 woningen

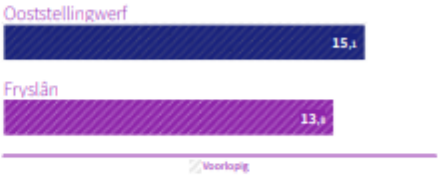
2,3 Ooststellingwerf

7,4 Fryslân

BAG/ABF | 2022

Jongeren met jeugdhulp

% van alle jongeren tot 18 jaar

CBS | 2023

Demografische druk

CBS | 2024

Jongeren met jeugdbescherming

1,9% * Ooststellingwerf

1,5% * Fryslân

CBS | 2023 | *Voorlopig

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden

€ 657 Ooststellingwerf

€ 786 Fryslân

COELO | 2024

26-6-2024 www.waarstaatjegemeente.nl

E. Subsidieontvangers

Subsidieontvangers

Deze tabel bevat alle partijen we in de begroting een subsidiebedrag hebben waarvoor
Opgenomen.

bedragen in euro's

Aanvrager	Doelstelling	Begroting 2025
Coöperatieve Vereniging Kunst & Coo	Kunst- & Cultuureducatie Onderwijs Ooststellingwerf	301.370
De Zonnebloem nationale vereniging	Biedt o.a. toeg. vakanties, dagjes uit en bezoek thuis aan mensen met een lich. beperking	554
Dorpsbelang Donkerbroek	Het bevorderen en behouden van de kwaliteit van het dorp	4.554
Dorpsbelang Fochteloo	Behartigen van gemeensch. belangen voor de inwoners van het dorp Fochteloo (en de Knolle)	2.936
Federatie van muziekverenigingen Ooststellingwerf	Bevorderen van cultuuruitingen en algemene muzikale vorming, ondersteuning van korpsen	23.176
Grafrechten KNIL militairen	Afzien betaling grafrechten voor graven van 1e generatie Molukse KNIL-veteranen + hun partner	5.140
Humanitas De Stellingwerven (voorleesproject)	Hulp bij Eenzaamheid, Verlies, Opvoeden, Opgroeien, Administratie en Detentie	4.626
Humanitas De Stellingwerven (overig)	Hulp bij Eenzaamheid, Verlies, Opvoeden, Opgroeien, Administratie en Detentie	3.238
Humanitas district Noord (Home-Start)	Hulp bij Eenzaamheid, Verlies, Opvoeden, Opgroeien, Administratie en Detentie	27.109
Marketing Drenthe/Koloniën van Weldadigheid	Marketing Koloniën van Weldadigheid	7.710
PB Appelscha	Sociale en maatschappelijke participatie en het stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	7.081
PB Appelscha-Boven	Sociale en maatschappelijke participatie en het stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	3.072
PB Elsloo en Tronde	Sociale en maatschappelijke participatie en het stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	3.264
PB Haule	Sociale en maatschappelijke participatie en het stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	3.168
PB Haulerwijk	Sociale en maatschappelijke participatie en het stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	5.854
PB Langedijke	Sociale en maatschappelijke participatie en het stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	2.903
PB Makkinga	Sociale en maatschappelijke participatie en het stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	3.630
PB Nijeberkoop	Sociale en maatschappelijke participatie en het stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	2.853
PB Oldeberkoop	Sociale en maatschappelijke participatie en het stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	4.148
PB Oosterwolde-Noord (bewonersoverleg BOON)	Sociale en maatschappelijke participatie en het stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	5.235
PB Oosterwolde-Zuid (St. Bewonerscommissie Zuid BOZ)	Sociale en maatschappelijke participatie en het stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	4.527
PB Ravenswoud	Sociale en maatschappelijke participatie en het stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	2.986

PB Waskemeer	Sociale en maatschappelijke participatie en het stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	3.422
Sportvereniging Oosterwolde	G-voetbal	1.114
Stichting Alzheimer café Ooststellingwerf	Activiteiten Alzheimer-Café	1.749
Stichting Bibliotheken Zuidoost Fryslân	Bibliotheekwerk	563.612
Stichting Bosbad Appelscha	Exploitatie openlucht zwembad	156.154
Stichting Comprix (logopedie)	Onderwijs op 35 openbare en identiteitsrijke basisscholen in OWO	8.945
Stichting Comprix (heemkunde)	Onderwijs op 35 openbare en identiteitsrijke basisscholen in OWO	13.054
Stichting Comprix (divers)	IKC, Schakelklas en consulent jonge risico kinderen	42.249
Stichting De Kortsluiting	Stimuleren van lokale kunst-, cultuur- en muziekactiviteiten	10.599
Stichting Dorpskamer Appelscha	Een plek om elkaar te ontmoeten en samen kan zijn	2.483
Stichting Hartveilig Ooststellingwerf	Het optimaliseren van de reanimatieketen in Ooststellingwerf	35.043
Stichting Jeugdfonds Sport & Cultuur	Ieder kind de mogelijkheid bieden tot maatschappelijke participatie	40.719
Stichting Kunstwerf	Visie is kunst en cultuur in zingevende uitingsvormen	27.105
Stichting Muziek op Stapel, Stapel op Muziek	Laagdrempelig en aantrekkelijk hoogwaardige, klassieke, levende muziek te bieden	1.060
Stichting Nobilis	Het stimuleren van regionale, nationale en internationale cultuurprojecten	30.000
Stichting Odrie (omroep organisatie Oost)	Radio lokaal nieuws	12.199
Stichting Ontwikkelingssamenwerking Ooststellingwerf	Bewustwordingsactiviteiten ontwikkelingssamenleving organiseren in Ooststellingwerf	6.475
Stichting Open Stal	Kunstroute Open Stal	6.103
Stichting Scala	“Het mensen mogelijk maken om betrokken te zijn en te blijven bij de samenleving"	2.559.784
Stichting Sociaal Steunpunt Ooststellingwerf	Advies en ondersteuning minima	2.139
Stichting Stellingwarver Schrieversronte	Promoten van de Stellingwarver taal, cultuur(historie) en streektaal	49.315
Stichting Toerisme Regiomarketing Zuidoost Friesland	Regiomarketing Zuidoost Friesland	55.975
Stichting Tumba	Helpt discriminatie signaleren en voorkomen	27.875
Stichting Urgente Noden	Hulp-, zorg- en schuldhulpverlening voor kwetsbare inwoners in Friesland	3.986
Stichting Vakantiespelen Ooststellingwerf	Vakantiespelactiviteiten voor basisschoolleerlingen	11.125
Stichting Voedselbank Ooststellingwerf	Verstrekken levensmiddelen aan inwoners O'werf niet in staat in levensonderhoud te voorzien	15.432
Stichting Vrijstaat de Stellingen	Verbindingen zoeken/duurzaamheid versterken via geschiedenis v/d Stellingwerven	10.599
Stichting Welzijn op dorpse schaal	Indicatievrije dagbesteding voor ouderen	33.790
Stichting ZuidOostZorg	Het verzorgen van dagbesteding voor inwoners die met dementie te maken hebben	170.000
Stichting Zwembad Haulewelle	Exploitatie openlucht zwembad	63.083
VluchtelingenWerk Nederland	Ondersteunt vluchtelingen van aankomst naar toekomst.	6.524
VTRBO/TIP	Toeristische informatievoorziening Appelscha en omstreken	10.280
Werkgroep Toegankelijkheid Ooststellingwerf	Verbeteren bereikbaar-, toegankelijk-, bruikbaarheid openbare gebouwen/publiekelijke ruimte	1.628
Zorggroep Liante	Dagopvang en Sociale Recreatie	26.832
Totaal		**€ 4.439.587**

Mededeling aan de raad

Van	:	Burgemeester en wethouders
Datum B&W	:	7 oktober 2024
Onderwerp	:	Septembercirculaire 2024
Portefeuillehouder	:	Jan van Weperen
Domein	:	Planning & Control

Kennis te nemen van

de gevolgen van de septembercirculaire 2024 (bijlage A, verschenen op Prinsjesdag) voor het jaar 2024 en de Programmabegroting 2025-2028.

Kernboodschap

Het jaar 2024

Het budgettair gevolg van de septembercirculaire 2024 voor 2024 is € 446.000 positief. In bijlage B staat een toelichting. De prognose van het resultaat over het jaar 2024 na verwerking van de najaarsnota is € 1.317.000 negatief. Rekening houdende met de gevolgen van de septembercirculaire 2024 wordt nu de prognose van het resultaat over 2024 € 871.000 negatief.

Begrotingsperspectief 2025-2028

Het bijgestelde begrotingsperspectief 2025-2028 na het verwerken van de septembercirculaire 2024 is:

	bedragen x € 1.000	2025	2026	2027	2028
	Structureel begrotingsperspectief				
a	Primitief begroting 2025-2028	111	-1.535	-387	348
b	Voorgesteld nieuw beleid begroting	-20	-20	-20	-20
c	Structureel gevolg septembercirculaire	13	-24	-86	-90
	Structureel perspectief na septembercirculaire 2024	104	-1.579	-493	238

a. Structureel perspectief begroting primitief
Dit is het gepresenteerde structurele begrotingsperspectief van de primitieve programmabegroting 2025-2028 (dus zonder de gevolgen van het nieuw beleid).

b. Voorgesteld nieuw beleid structureel
Dit is het totaal van het voorgestelde nieuw beleid bij de programmabegroting 2025-2028.

c. Structureel gevolg septembercirculaire 2024
Dit is het resultaat van de berekening van de septembercirculaire 2024 afgezet tegen de berekening van de meicirculaire 2024. Het structureel gevolg van de septembercirculaire 2024 is voor het eerste jaar licht positief en vanaf 2026 licht negatief. In bijlage B worden de verschillen toegelicht.

Na verwerking van de cijfers van de septembercirculaire 2024 is het structureel begrotingsperspectief 2025-2028 nauwelijks veranderd.

Hervormingsagenda jeugd

Het kabinet Rutte IV had besloten om te besparen op de jeugdzorg. De invulling van deze besparing (oplopend tot € 511 miljoen in 2027) was de verantwoordelijkheid van het Rijk. Hierdoor kon de lagere

ontvangst van het Rijk worden gecompenseerd door lagere uitgaven in de begroting op te nemen. In principe dus budgettair neutraal.

Het kabinet Schoof kiest ervoor deze besparing structureel vanaf 2026 te laten vervallen. Bij de meicirculaire 2024 was de besparing al voor 2025 vervallen. De middelen worden toegevoegd aan het cluster individuele voorzieningen jeugd vanaf 2026. Hierdoor ontvangen we meer middelen van het Rijk. Deze vallen weg tegen het vrijvallen van de opgenomen lagere lasten in onze begroting. Deze aanpassing verloopt voor ons nagenoeg budgettair neutraal (zie bijlage B).

Tot slot

De gepresenteerde programmabegroting 2025-2028 is structureel sluitend. De gevolgen van de septembercirculaire 2024 zijn minimaal voor het perspectief 2025-2028. Onze boodschap over onze financiële positie in de programmabegroting 2025-2028 veranderd niet na het verschijnen van de septembercirculaire 2024.

De gevolgen van de septembercirculaire 2024 voor de jaren 2024-2028worden verwerkt in een begrotingswijziging

Bijlagen

A. Septembercirculaire 2024
B. Bijlage B bij de mededeling aan de raad septembercirculaire 2024

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Gemeentefonds

Septembercirculaire 2024

de gemeentebesturen, ter attentie van de raden en de colleges van B&W

DGOBDR/ Bestuur, Financiën en Regio's

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon
eventuele vragen per e-mail
postbus.gf@minbzk.nl

Datum
17 september 2024

Kenmerk
2024-0000752157

circulaire

Onderwerp	septembercirculaire gemeentefonds 2024
Doelstelling	bekendmaking van beleid en het geven van informatie
Juridische grondslag	
Relaties met andere circulaires	meicirculaire 2024 (2024-0000287430); decembercirculaire 2023 (2023-0000718122); septembercirculaire 2023 (2023-0000570821); meicirculaire 2023 (2023-0000285703)
Ingangsdatum	17 september 2024
Geldig tot	1 juli 2025

Voorwoord

Voor u ligt de septembercirculaire Gemeentefonds 2024.

Via de meicirculaire 2024 zijn gemeenten over de financiële kaders voor hun begrotingen geïnformeerd. De septembercirculaire 2024 geeft zoals gebruikelijk een geactualiseerd beeld, gebaseerd op de Miljoenennota 2025 en de onderliggende ontwerpbegroting van het Gemeentefonds.

In het algemeen geldt voor de informatie uit de circulaires het voorbehoud van parlementaire besluitvorming. Dat geldt dit jaar uiteraard ook.

De politiek-bestuurlijke zaken worden in hoofdstuk 1 belicht. De circulaire is in belangrijke mate een financieel-technisch document. Vooral de latere hoofdstukken richten zich op de doelgroep van financieel specialisten.

Ik wens u veel succes toe bij de uitvoering van uw taken

Mede namens de Staatssecretaris Fiscaliteit en Belastingdienst,
De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

J.J.M. Uitermark

Inhoudsopgave

1 Hoofdpunten 5
1.1 Inleiding 5
1.2 Algemene uitkering 5
1.3 Decentralisatie- en integratie-uitkeringen 6
2 Algemene uitkering 8
2.1 Inleiding 8
2.2 Wijzigingen in de omvang van de algemene uitkering 8
1. Bijstelling accres-tranches 9
2. Afrekening ruimte onder plafond BCF 2024 11
3. Indexatie DU Jeugd: overheveling accres naar regionaal programma 12
4. Wet op de lijkbezorging 12
5. Digitaal Stelsel Omgevingswet 13
6. Besparingsverlies jeugd 13
7. Kinderopvang Sociaal Medische Indicatie (SMI) 13
8. Toezicht en handhaving aanpassing kwaliteitseisen kinderopvang 14
9. Bijstand jongerennorm 14
10. Indexatie Wmo demografie 14
2.3 Verdeling mutaties algemene uitkering 15
2.4 Overige mededelingen algemene uitkering 15
2.4.1 Bommenregeling 15
2.4.2 Ingroeipad decentralisatie-uitkering Maatschappelijk Opvang 16
2.5 Maatstaven, bedragen per eenheid, uitkeringsfactor en overige uitkeringsonderdelen 16
3 Decentralisatie- en integratie-uitkeringen 21
3.1 Inleiding 21
3.2 Omvang en verdeling decentralisatie- en integratie-uitkeringen 21
1. Alleenverdienersproblematiek 2023-2024 22
2. Wet Betaalbare huur 23
3. Faciliteitenbesluit opvangcentra 24
4. Toekomstbestendig maken energiebeleid 24
5. Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA) 25
6. Bed, bad en brood 25
7. Einde lening inburgeringsplichtig (ELIP) 26
8. Work in Nederland 26
9. Nederlands-Soedanese repatrianten 27
10. Aanpak recreatieparken 27
11. 100 jaar vriendschap Turkije-Nederland 27
12. Vrouwenopvang 27
13. Openbare bibliotheken 28

14. IU Participatie: Afschaffen lage-inkomensvoordeel 28
15. IU Beschermd wonen: Volumegroei WMO Beschermd wonen 29
3.3. Verdeling bestaande decentralisatie- en integratie-uitkeringen en overige mededelingen 29
3.3.1. Beschermd wonen 29
3.3.2. Maatschappelijk opvang 29
4 Overige mededelingen 30
4.1 Inleiding 30
4.2 Gemeentefondstotalen, bevoorschotting en nominale ontwikkelingen 30
4.3 Individuele referentiewaarden EMU-saldo medeoverheden 2025 31
4.4 Rijksbijdrage sociale infrastructuur 32
4.5 Wegbeheer 32
4.6 Stand van zaken onderzoeksagenda verdeelmodel algemene uitkering 33
4.7 Website gemeentefinanciën: www.findo.nl 34
4.8 Iv3-indeling 2025 34
4.9 Jaarlijkse weging decentralisatie- en integratie-uitkeringen 35
4.10 Cijfers belastingcapaciteit 35
Bijlagen 36
Bijlage 2.1.1 Bedragen per eenheid en uitkeringsfactor 2024 37
Bijlage 2.1.2 Bedragen per eenheid 2024 per cluster 39
Bijlage 2.1.3 Bedragen per eenheid en uitkeringsfactor 2025 41
Bijlage 2.1.4 Bedragen per eenheid 2025 per cluster 43
Bijlage 2.2.1 Opbouw algemene uitkeringen 2024-2029 45
Bijlage 2.4.1 Suppletie-uitkering bommenregeling 46
Bijlage 2.4.2 Suppletie-uitkering ingroeipad DU Maatschappelijke opvang 47
Bijlage 2.5.1 Aantallen per gemeente ophoging maatstaf Woonruimten 48
Bijlage 2.5.2 Volumina maatstaven 2024-2029 56
Bijlage 3.2-1 Decentralisatie-uitkering Alleenverdienersproblematiek 2023-2024 58
Bijlage 3.2-2 Decentralisatie-uitkering Wet betaalbare huur 62
Bijlage 3.2-3 Decentralisatie-uitkering Faciliteitenbesluit opvangcentra 70
Bijlage 3.2-4 Decentralisatie-uitkering Toekomstbestendig maken energiebeleid 71
Bijlage 3.2-5 Decentralisatie-uitkering Landelijke aanpak adreskwaliteit 72
Bijlage 3.2-6 Decentralisatie-uitkering Bed, bad en brood 76
Bijlage 3.2-7 Decentralisatie-uitkering Einde lening inburgeringsplicht (ELIP) 77
Bijlage 3.2-8 Decentralisatie-uitkering Work in Nederland 81
Bijlage 3.2-9 Decentralisatie-uitkering Nederlands-Soedanese repatrianten 82
Bijlage 3.2-13 Openbare bibliotheken 83
Bijlage 3.3.1 Decentralisatie-uitkering Maatschappelijke opvang 87
Bijlage 4.3 EMU referentiewaarden gemeenten 88

1 Hoofdpunten

1.1 Inleiding

Deze circulaire informeert gemeenten over de gemeentefondsuitkeringen. Het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron van de gemeenten. Daarnaast bepalen factoren als belastingopbrengsten, gemeentelijke rentebaten, dividendopbrengsten en grondexploitatie mede de financiële ruimte van gemeenten. Zij vallen echter buiten het bestek van deze circulaire.

Gemeenten ontvangen in principe op drie tijdstippen in het jaar informatie over de gemeentefondsuitkeringen: in mei op basis van de Voorjaarsnota, in september op basis van de Miljoenennota en in december, ter afronding van het lopende jaar, op basis van de Najaarsnota. De informatie is steeds onder het voorbehoud van parlementaire goedkeuring.

De indeling van de circulaire is afgestemd op de soorten uitkeringen die het gemeentefonds kent: de algemene uitkering, de decentralisatie- en de integratie-uitkeringen.

1.2 Algemene uitkering

Besparingsverlies Jeugd

Het kabinet Rutte IV had besloten om te besparen op jeugdzorg. Deze besparing (oplopend tot € 511 miljoen in 2027) was in mindering gebracht op de middelen voor jeugdzorg op de aanvullende post van het ministerie van Financiën. Het nieuwe kabinet Schoof kiest ervoor om deze besparing te laten vervallen. De genoemde besparing wordt daarom nu toegevoegd aan het cluster Individuele voorzieningen jeugd van de algemene uitkering van het gemeentefonds. Het gaat om € 500 miljoen in 2026 en € 511 miljoen vanaf 2027. In paragraaf 2.2.11. van de meicirculaire 2024 is reeds gemeld dat de besparing van € 500 miljoen voor 2025 nog niet gerealiseerd kon worden en dat daarom voor 2025 een bedrag van € 500 miljoen is toegevoegd aan de algemene uitkering van het gemeentefonds. Zie ook paragraaf 2.2.6.

Overheveling middelen indexatie Wmo demografie

Met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) is afgesproken dat in de toekomst (een nader te bepalen deel van) de Wmo niet langer via de algemene uitkering van het Gemeentefonds gaat, maar via een aparte financiering. Afhankelijk van de gekozen bekostigingsvorm wordt een passende geobjectiveerde indexering onderzocht die ook rekening houdt met kostenontwikkeling en demografie/vergrijzing. Vooruitlopend op de uitwerking is bij Voorjaarsnota 2024 op de Aanvullende Post een jaarlijkse tranche van € 75 miljoen vanaf 2026 oplopend tot € 300 miljoen in 2029 gereserveerd voor een aanvullende indexering voor demografie. Het kabinet heeft deze middelen bij Miljoenennota 2025 overgeheveld naar het begrotingsartikel Accres (hoofdstuk 60) zodat gemeenten hier rekening mee kunnen houden in hun meerjarenbegroting.

1.3 Decentralisatie- en integratie-uitkeringen

De circulaire bevat voor uitkeringsjaar 2024 en verder ook een aantal wijzigingen in de decentralisatie- en integratie-uitkeringen. Het gaat zowel om de aanpassing van bestaande als om nieuwe uitkeringen.

De belangrijkste wijzigingen die in deze circulaire zijn verwerkt betreffen:

- Gemeenten kunnen financiële ondersteuning bieden aan huishoudens die als gevolg van de alleenverdienersproblematiek in 2023 en 2024 onder het bestaansminimum uitkomen. Gemeenten kunnen de gemiste huur- en zorgtoeslag compenseren vanuit de individuele bijzondere bijstand. Via de decentralisatie-uitkering 'Alleenverdienersproblematiek 2023-2024' ontvangen gemeenten in 2024 een bijdrage van € 22,6 miljoen voor de compensatie die zij aan de betrokken huishoudens kunnen bieden. Zie ook paragraaf 3.2.1.
- In het bestuurlijk overleg Klimaat en Energie van 28 november 2023 en 18 januari 2024 is gesproken over de bekostiging van extra taken bij provincies en gemeenten in het kader van het toekomstbestendig maken van het energiesysteem. Specifiek gaat het om taken op het gebied van het voorkomen van netcongestie, zoals het versnellen van de aanleg van infrastructuur, het bij elkaar brengen van vraag en aanbod van energie via een stimuleringsprogramma energiehubs en het ondersteunen van bedrijven bij hun verduurzaming. Voor gemeenten wordt uitgegaan van een gezamenlijke, regionale inzet en inbreng in provinciale Meerjarenprogramma's Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK) en energievisies. Daarbij zal waar mogelijk worden aangesloten bij de samenwerking zoals die bij het nationaal programma Regionale Energiestrategie (RES) al plaats vindt. Gemeenten worden met deze decentralisatie-uitkering in staat gesteld ca 3 fte per (RES-)regio aan te nemen. In totaal gaat het om € 10 miljoen per jaar in 2024 en 2025. Zie ook paragraaf 3.2.3.
- In de periode 2023-2024 konden gemeenten een specifieke uitkering ontvangen voor het versterken van het lokale bibliotheekstelsel. Daarna zal een wettelijke zorgplicht voor gemeenten worden ingevoerd ten aanzien van de openbare bibliotheek. Voor het uitvoeren van deze taak zullen gemeenten een structurele bijdrage via het gemeentefonds ontvangen. In de periode tussen de specifieke uitkering en de invoering van de wettelijke zorgplicht ontvangen de gemeenten een decentralisatie-uitkering om zich op de zorgplicht te kunnen voorbereiden. Voor deze decentralisatie-uitkering Openbare bibliotheken is in 2025 en 2026 € 59,3 miljoen beschikbaar. Zie ook paragraaf 3.2.12.

- Gemeenten worden vanaf 2025 gecompenseerd voor de afschaffing van het Lage-inkomensvoordeel (LIV). Het gaat om het LIV dat de gemeente of haar sociaal ontwikkelbedrijf ontvangt voor werknemers met een interne plaatsing op basis van de Wet Sociale werkvoorziening (Wsw) of in nieuw beschut werk op basis van de Participatiewet. Compensatie vindt plaats via de gebruikelijke financieringsstromen voor de Sociale werkvoorziening (SW) en voor Beschut werk via de Integratie-uitkering Participatie. In 2025 gaat het in totaal om € 19,8 miljoen. Zie ook paragraaf 3.2.13.

2 Algemene uitkering

2.1 Inleiding

Binnen het gemeentefonds is de algemene uitkering de grootste component. Het bedrag aan algemene uitkering wordt verdeeld over de gemeenten via maatstaven, zoals het inwonertal en de oppervlakte van een gemeente, een aan de maatstaven gekoppeld gewicht (bedrag per eenheid) en de uitkeringsfactor (de voor alle gemeenten gelijke vermenigvuldigingsfactor). Die drie componenten zijn aan wijzigingen onderhevig. Dit hoofdstuk geeft informatie over de aanleiding voor die wijzigingen en over de uitwerking ervan. In paragraaf 2.2 worden de wijzigingen in de omvang van de algemene uitkering behandeld en in paragraaf 2.3 worden de consequenties daarvan voor de verdeling aangegeven. In paragraaf 2.4 volgen de overige mededelingen over de algemene uitkering en paragraaf 2.5 informeert de gemeenten over een aantal gegevens voor de berekening van de algemene uitkering, te weten: maatstaven, gewichten en uitkeringsfactoren.

Het totaal van alle wijzigingen vindt zijn neerslag in de bijlagen 2.1.1 tot en met 2.1.4, die overzichten bevatten van maatstaven, bedragen per eenheid en uitkeringsfactoren.

De algemene uitkering is vrij besteedbaar voor gemeenten. Eventuele opmerkingen die over de algemene uitkering in deze circulaire worden gemaakt, zijn niet meer dan voorbeelden die illustreren met welke kosten gemeenten geconfronteerd worden. Dit inzicht is ook van belang voor de Tweede Kamer. Met de betreffende teksten wordt niet beoogd het bestedingsdoel nader te omschrijven, of op welke wijze dan ook de middelen te oormerken.

2.2 Wijzigingen in de omvang van de algemene uitkering

Tabel 2.2.1 bevat de wijzigingen in de omvang van de algemene uitkering over de periode 2024 tot en met 2029 ten opzichte van de meicirculaire 2024. Het betreft achtereenvolgens:

1. Algemene mutaties
   Deze mutaties hebben betekenis voor de financiële ruimte van de gemeenten, zonder veranderingen in het takenpakket.
2. Taakmutaties
   Deze mutaties hebben betrekking op taakmutaties bij gemeenten en hebben corresponderende gevolgen voor inkomsten of uitgaven. De mutaties zijn geordend volgens de clusterindeling van het gemeentefonds om gemeenten een overzicht te bieden per beleidsterrein. De clusterindeling, naar gelijksoortige gemeentelijke beleidsvelden, is een hulpmiddel bij het onderhoud van de verdeling. De clusterindeling heeft geen gevolgen voor de bestedingsvrijheid van de algemene uitkering.

Tabel 2.2.1 geeft een totaalbeeld van de mutaties in de omvang van de algemene uitkering van circulaire op circulaire. De mutaties hebben betrekking op 2024 en verder en worden

onder de tabel toegelicht. In bijlage 2.2.1 zijn de mutaties uit tabel 2.2.1 samengenomen met de mutaties uit eerdere circulaires. Deze bijlage geeft een totaalbeeld van de mutaties van jaar op jaar.

Tabel 2.2.1 Ontwikkeling algemene uitkering, mutaties ten opzichte van de meicirculaire 2024 (in duizenden euro's)

		2024	2025	2026	2027	2028	2029
	stand meicirculaire 2024	**38.546.920**	**39.996.921**	**38.683.666**	**40.350.993**	**41.938.845**	**43.681.232**
	algemene mutaties						
1)	Bijstelling accres-tranches		164.057	151.647	130.389	60.913	-746
2)	Afrekening ruimte onder plafond BCF 2024	446.667					
3)	Indexatie DU Jeugd: overheveling accres naar regionaal programma		-7.400	-7.400	-7.400	-7.400	-7.400
	taakmutaties						
	cluster Bestuur en ondersteuning						
4)	Wet op de lijkbezorging			3.230	3.230	3.230	3.230
5)	Digitaal stelsel Omgevingswet	-10.581	-13.479	-16.377	-19.275	-22.173	-25.071
	cluster Individuele voorzieningen Jeugd						
6)	Besparingsverlies Jeugd			500.000	511.000	511.000	511.000
	cluster Sociale basisvoorzieningen						
7)	Kinderopvang Sociaal Medische indicatie		5.400	5.400	5.400	5.500	10.000
8)	Toezicht en handhaving aanpassing kwaliteitseisen kinderopvang	1.100	1.800				
	cluster Participatie						
9)	Bijstand jongerennorm			-9.360	-9.360	-9.360	-9.360
	cluster Individuele voorzieningen Wmo						
10)	Indexatie Wmo demografie			75.000	150.000	225.000	300.000
	stand deze circulaire	**38.984.106**	**40.147.299**	**39.385.806**	**41.114.977**	**42.705.555**	**44.462.885**

Toelichting

1. Bijstelling accres-tranches

Uitgangspunten en actualiteit

De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van het accres. In de meicirculaire van het lopend jaar wordt de tranche van het lopend jaar definitief. In deze septembercirculaire is een nieuwe accresraming opgenomen voor het jaar 2025 en verder.

Dit voorjaar is in constructief overleg met de VNG en het Interprovinciaal Overleg (IPO) besloten de nieuwe normeringssystematiek vervroegd in te voeren. Dit houdt in dat de koppeling van het accres aan de bbp-ontwikkeling per 2024 is ingevoerd. Uitgangspunt is dat de fondsen (GF en PF) meerjarig de ontwikkeling van het nominaal bruto binnenlands product volgen. De indexatie is gesplitst in een volumedeel en een prijsdeel. De volumeontwikkeling van de fondsen is gebaseerd op een 8-jaars (t-9 t/m t-2) historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bbp. De indexatie voor inflatie volgt de prijs bbp van het lopende jaar.

In de Miljoenennota is het accres voor het jaar 2025 en verder geactualiseerd op basis van de actuele raming van de ontwikkeling van het bbp door het Centraal Planbureau (CPB) (MEV25). In de onderstaande tabel 2.2.2. zijn de actuele cijfers opgenomen.

Tabel 2.2.2. Indices CPB

Indices CPB bbp MEV25	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
Volume bbp (8-jaars gemiddelde)	2,0%	1,8%	1,7%	1,5%	1,5%
Prijs bbp	2,7%	2,7%	2,6%	2,4%	2,4%
Gecombineerde bbp index	**4,80%**	**4,52%**	**4,33%**	**3,99%**	**3,92%**
Indices CPB bbp CEP 24					
Volume bbp (8-jaars gemiddelde)	2,1%	2,0%	1,8%	1,7%	1,6%
Prijs bbp	2,3%	2,6%	2,6%	2,5%	2,5%
Gecombineerde bbp index	**4,45%**	**4,61%**	**4,45%**	**4,22%**	**4,11%**
Verschil (nieuw-oud)					
Volume bbp (8-jaars gemiddelde)	-0,1%	-0,1%	-0,2%	-0,1%	-0,1%
Prijs bbp	0,4%	0,0%	0,0%	-0,1%	-0,1%
Gecombineerde bbp index	**0,35%**	**-0,10%**	**-0,11%**	**-0,23%**	**-0,20%**

Voor 2025 is de raming voor de prijs bbp omhoog bijgesteld. Voor de jaren 2025 t/m 2029 is de raming van de volume bbp ontwikkeling neerwaarts bijgesteld.

Accres Gemeentefonds

Onderstaande tabel 2.2.3 bevat het accres voor het Gemeentefonds voor 2025 en verder zoals opgenomen in de Voorjaarsnota 2024 op basis van de bbp cijfers uit het CEP24. Tabel 2.2.4 bevat het accres voor het gemeentefonds voor 2025 en verder zoals opgenomen in de Miljoenennota 2025 op basis van de recente bbp cijfers uit de MEV25. Tabel 2.2.5 bevat de mutaties in het accres tussen stand Voorjaarsnota 2024 en stand Miljoenennota 2025.

Met de VNG is afgesproken dat in de toekomst (een nader te bepalen deel van) de Wmo niet langer via de algemene uitkering van het Gemeentefonds gaat, maar via een aparte financiering. Vooruitlopend op de uitwerking is bij Voorjaarsnota 2024 op de Aanvullende Post een jaarlijkse tranche van € 75 miljoen vanaf 2026 oplopend tot € 300 miljoen in 2029 gereserveerd voor een aanvullende indexering voor demografie. Het kabinet heeft deze middelen bij Miljoenennota 2025 overgeheveld naar het begrotingsartikel Accres (hoofdstuk 60) zodat gemeenten hier rekening mee kunnen houden in hun meerjarenbegroting. In deze circulaire zijn deze middelen toegevoegd aan het cluster Individuele voorzieningen Wmo, zie paragraaf 2.2.10. Dit is gedaan, omdat de middelen betrekking hebben op de Wmo en dan ook conform de maatstaven in dit cluster worden verdeeld.

Tabel 2.2.3. Accres Voorjaarsnota 2024					
Bedragen in miljoenen euro	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
tranche 2025 volume	812	761	759	756	755
tranche 2025 prijs	908	851	849	845	845
tranche 2026 volume		742	740	737	736
tranche 2026 prijs		1.003	1.001	997	996
tranche 2027 volume			711	708	707
tranche 2027 prijs			1.045	1.041	1.040
tranche 2028 volume				690	690
tranche 2028 prijs				1.044	1.043
tranche 2029 volume					676
tranche 2029 prijs					1.086
Totaal accres	**1.720**	**3.357**	**5.104**	**6.817**	**8.575**

Tabel 2.2.4. Accres Miljoenennota 2025					
Bedragen in miljoenen euro	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
tranche 2025 volume	798	747	744	741	741
tranche 2025 prijs	1.086	1.018	1.014	1.010	1.009
tranche 2026 volume		702	699	697	696
tranche 2026 prijs		1.041	1.037	1.033	1.032
tranche 2027 volume			663	660	660
tranche 2027 prijs			1.078	1.074	1.073
tranche 2028 volume				639	638
tranche 2028 prijs				1.025	1.025
tranche 2029 volume					633
tranche 2029 prijs					1.065
Totaal accres	**1.884**	**3.508**	**5.234**	**6.878**	**8.574**

Tabel 2.2.5. Mutatie sinds Voorjaarsnota					
Bedragen in miljoenen euro	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
tranche 2025 volume	-14	-14	-15	-14	-14
tranche 2025 prijs	178	167	165	165	165
tranche 2026 volume	-	-40	-41	-40	-40
tranche 2026 prijs	-	38	36	36	36
tranche 2027 volume	-	-	-48	-48	-48
tranche 2027 prijs	-	-	33	33	33
tranche 2028 volume	-	-	-	-51	-51
tranche 2028 prijs	-	-	-	-19	-18
tranche 2029 volume	-	-	-	-	-43
tranche 2029 prijs	-	-	-	-	-21
Totaal accres	**164**	**152**	**130**	**61**	**-1**

2. Afrekening ruimte onder plafond BCF 2024

Het plafond van het BTW-compensatiefonds (BCF) is sinds 2015 gekoppeld aan de accrespercentages zoals die volgen uit de normeringssystematiek voor het gemeentefonds en provinciefonds. Het plafond wordt daarnaast aangepast voor taakmutaties (zoals decentralisaties) die gepaard gaan met toevoegingen of onttrekkingen aan het BCF. Als het plafond overschreden wordt, komt het verschil ten laste van het gemeentefonds en het

provinciefonds. Bij een realisatie lager dan het plafond komt het verschil ten gunste van het gemeentefonds en provinciefonds. Hierdoor zijn het BCF en het gemeente- en provinciefonds communicerende vaten.

In deze circulaire is een geactualiseerde raming voor de jaren 2024 tot en met 2029 opgenomen. De ruimte onder het plafond voor gemeenten is voor 2024 geraamd op € 447 miljoen. Dit is € 224 miljoen lager dan geraamd bij de septembercirculaire 2023. De ontwikkeling van de uitgaven wordt vlak doorgetrokken. Hierbij is rekening gehouden met de jaarlijkse toevoegingen (taakmutaties) aan het BCF. Bij deze aanname blijft voor alle jaren sprake van ruimte onder het BCF-plafond. De ruimte onder het plafond is in alle jaren afgenomen ten opzichte van de ramingen bij de septembercirculaire 2023.

Tabel 2.2.6 Geraamd plafond BCF (bedragen in miljoenen euro)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
BCF Plafond totaal	**4.890**	**4.973**	**5.212**	**5.423**	**5.639**	**5.849**
Plafond aandeel gemeenten VJN24	4.227	4.396	4.593	4.792	4.995	5.193
Taakmutaties	31	8	7	-	-	-
Toevoeging accres sinds voorjaarsnota	-	15	12	6	-5	-17
Plafond aandeel gemeenten MN25	4.258	4.419	4.612	4.799	4.990	5.176
Uitputting gemeenten	3.811	3.811	3.811	3.811	3.811	3.811
Ruimte onder plafond gemeenten	**447**	**608**	**801**	**988**	**1.179**	**1.365**

3. Indexatie DU Jeugd: overheveling accres naar regionaal programma

In paragraaf 3.2.19. van de meicirculaire 2024 is gemeld dat de decentralisatie-uitkering Jeugd (DU Jeugd) (jaarlijks € 21,7 miljoen) met ingang van 2025 wordt beëindigd en dat deze middelen structureel worden toegevoegd aan het budget voor de (contact)gemeente voor het regionaal programma op de begroting van het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschappen (OCW). Aangezien decentralisatie-uitkeringen deel uitmaken van de grondslag van de accres berekening wordt nu vanaf 2025 een deel van het accres structureel toegevoegd aan het budget voor de (contact)gemeente voor het regionaal programma. Het gaat om jaarlijks € 7,4 miljoen. Dit bedrag is gebaseerd op een (CPB-)raming van de loon-en prijsontwikkeling.

4. Wet op de lijkbezorging

De inwerkingtreding van het wetsvoorstel van de modernisering van de Wet op de lijkbezorging (Wlb) is voorzien op 1 januari 2026. Ten behoeve van de financiering van de beoogde wettelijke uitbreiding van de taken van de gemeentelijke lijkschouwer is voor de periode 2026-2031 jaarlijks € 3,2 miljoen naar de algemene uitkering overgeheveld. De middelen worden toegevoegd aan het cluster Bestuur en ondersteuning. Voor de jaren 2032 en verder dient over het structureel toekennen van middelen in het kader van het programma Werk aan Uitvoering (WaU) nog een besluit te worden genomen door de Ambtelijke Commissie Uitvoering (ACU).

5. *Digitaal Stelsel Omgevingswet*

Op grond van de Beheerovereenkomst van 18 december 2018 dragen de gemeenten vanaf 1 januari 2020 jaarlijks 70% bij aan de kosten van beheer en doorontwikkeling van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en het Informatiepunt Leefomgeving (IPLO). De gemeentelijke bijdrage is vanaf 2020 structureel overgeheveld van het gemeentefonds naar de begroting van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), te weten € 18,0 miljoen per jaar. Zie ook paragraaf 2.2.19. van de meicirculaire 2019.

Met deze taakmutatie wordt deze gemeentelijke bijdrage structureel verhoogd, conform de aanvullende afspraken in het Bestuurlijk Overleg Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) van 13 juli 2023 op basis van het prijspeil 2024 (CPB index 3,5%)[1], naar € 31,4 miljoen vanaf 2024. Het nog over te hevelen bedrag voor 2024 bedraagt € 10,6 miljoen, aangezien reeds € 20,9 miljoen naar de begroting van BZK is overgeheveld (de hiervoor genoemde € 18 miljoen aangevuld met indexatie). De aanvullende bijdrage voor de periode 2025-2029 is hierboven in tabel 2.2.1. opgenomen. Het bedrag voor 2029 is op basis van de huidige afspraken het structurele bedrag dat wordt uitgenomen. De middelen worden onttrokken aan het cluster Bestuur en ondersteuning.

6. *Besparingsverlies jeugd*

Het kabinet Rutte IV had besloten om te besparen op jeugdzorg. Deze besparing (oplopend tot € 511 miljoen in 2027) was in mindering gebracht op de middelen voor jeugdzorg op de aanvullende post van het ministerie van Financiën. Het nieuwe kabinet Schoof kiest ervoor om deze besparing te laten vervallen. De genoemde besparing wordt daarom nu toegevoegd aan het cluster Individuele voorzieningen jeugd van de algemene uitkering van het gemeentefonds. Het gaat om € 500 miljoen in 2026 en € 511 miljoen vanaf 2027. In paragraaf 2.2.11. van de meicirculaire 2024 is reeds gemeld dat de besparing van € 500 miljoen voor 2025 nog niet gerealiseerd kon worden en dat daarom voor 2025 een bedrag van € 500 miljoen is toegevoegd aan de algemene uitkering van het gemeentefonds.

7. *Kinderopvang Sociaal Medische Indicatie (SMI)*

De Sociaal Medische Indicatie (SMI) is een gemeentelijke regeling om gezinnen die geen recht hebben op Kinderopvangtoeslag, maar die ook niet in staat zijn de zorg voor hun kinderen volledig te dragen vanwege sociale of medische problematiek, een vergoeding te kunnen bieden voor het gebruik van kinderopvang. Door verschillende ontwikkelingen is de SMI budgettair steeds meer onder druk komen te staan. Om dit te kunnen ondervangen, wordt het SMI budget in een aantal stappen verhoogd. Voor de jaren 2025-2027 gaat het om € 5,4 miljoen, voor 2028 gaat het om € 5,5 miljoen en vanaf 2029 om jaarlijks € 10 miljoen. De middelen worden toegevoegd aan het cluster Sociale basisvoorzieningen.

[1] Betreft de index materiële overheidsconsumptie (IMOC) voor 2024 uit de cMEV augustus 2023.

8. Toezicht en handhaving aanpassing kwaliteitseisen kinderopvang

In de Voorjaarsnota 2024 zijn middelen vrijgemaakt voor incidentele meerkosten voor toezicht en handhaving op aangepaste kwaliteitseisen in de kinderdagopvang, buitenschoolse opvang en meertalige opvang voor 2024 en 2025. De aanpassingen zijn in werking getreden op 1 juli 2023, 1 februari 2024 en 1 juli 2024. Het gaat om kosten van implementatie van de regelgeving bij gemeenten en GGD'en en het uitvoeren van de eerste keer toezicht en handhaving op de aangepaste kwaliteitseisen. Zoals aangekondigd in paragraaf 4.6 van de meicirculaire 2024 worden deze middelen nu aan de algemene uitkering toegevoegd. Het gaat om € 1,1 miljoen in 2024 en € 1,8 miljoen in 2025. De middelen worden toegevoegd aan het cluster Sociale basisvoorzieningen.

9. Bijstand jongerennorm

Gemeenten kunnen vanuit de bijzondere bijstand een aanvulling op de bijstand aan 21-minners geven als hun ouders niet bij kunnen springen. Met het wetsvoorstel Participatiewet in balans wordt de bijzondere bijstand met ingang van 1 januari 2026 overgeheveld naar de algemene bijstand. De aanvulling op de bijstand is bedoeld voor algemeen noodzakelijke kosten van het bestaan en daarmee is de algemene bijstand het juiste instrument voor dit soort kosten. Daarom worden er middelen vanuit de algemene uitkering (cluster Participatie) overgeheveld naar de algemene bijstand, op de begroting van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). Het gaat om jaarlijks € 9,4 miljoen vanaf 2026.

10. Indexatie Wmo demografie

Met de VNG is afgesproken dat in de toekomst (een nader te bepalen deel van) de Wmo niet langer via de algemene uitkering van het Gemeentefonds gaat, maar via een aparte financiering. Afhankelijk van de gekozen bekostigingsvorm wordt een passende geobjectiveerde indexering onderzocht die ook rekening houdt met kostenontwikkeling en demografie/vergrijzing. Vooruitlopend op de uitwerking is bij Voorjaarsnota 2024 op de Aanvullende Post een jaarlijkse tranche van € 75 miljoen vanaf 2026 oplopend tot € 300 miljoen in 2029 gereserveerd voor een aanvullende indexering voor demografie. Het kabinet heeft deze middelen bij Miljoenennota 2025 overgeheveld naar het begrotingsartikel Accres (hoofdstuk 60) zodat gemeenten hier rekening mee kunnen houden in hun meerjarenbegroting. In deze circulaire zijn deze middelen toegevoegd aan het cluster Individuele voorzieningen Wmo, omdat de middelen betrekking hebben op de Wmo en dan ook conform de maatstaven in dit cluster worden verdeeld.

2.3 Verdeling mutaties algemene uitkering

De verdeelwijze van de mutaties uit paragraaf 2.2 is in tabel 2.3.1 weergegeven. De verdeelwijze bestaat uit een wijziging in de uitkeringsfactor of het gewicht (bedrag per eenheid) van één of meer maatstaven van het cluster waaronder de mutatie valt. De cijfermatige uitwerking is opgenomen in paragraaf 2.5.

Tabel 2.3.1 Verdeelwijze mutaties algemene uitkering

Mutatie	Verdeelwijze
taakmutaties	
cluster Bestuur en ondersteuning	
Wet op de lijkbezorging	via maatstaven cluster
Digitaal stelsel Omgevingswet	via maatstaven cluster
cluster Individuele voorzieningen Jeugd	
Vervallen besparing jeugdzorg	via maatstaven cluster
cluster Sociale basisvoorzieningen	
Kinderopvang Sociaal Medische indicatie	via maatstaven cluster
Toezicht en handhaving aanpassing kwaliteitseisen kinderopvang	via maatstaven cluster
cluster Participatie	
Bijstand jongerennorm	via maatstaven cluster
cluster Individuele voorzieningen Wmo	via maatstaven cluster
Indexatie Wmo demografie	

2.4 Overige mededelingen algemene uitkering

2.4.1 Bommenregeling

De bommenregeling is geen Rijkssubsidie, maar een regeling die wordt gefinancierd uit het gemeentefonds. De bommenregeling is dan ook een regeling van en voor gemeenten, die bestemd is voor vergoeding van kosten van gemeenten en/of particuliere vondsten. De bommenregeling is niet bestemd voor vergoeding van kosten van andere partijen. Zoals aangekondigd in paragraaf 2.4.1. van de meicirculaire 2024 zullen de fondsbeheerders daar fasegewijs strenger op toezien.

Gemeenten die voor de meicirculaire een aanvraag voor de bommenregeling hebben ingediend zijn dit voorjaar per mail verzocht om aan te geven of er in hun aanvraag dit jaar mogelijk sprake was van kosten die niet voor vergoeding in aanmerking komen. Dit heeft in

een aantal gevallen geleid tot een aanpassing van het in de meicirculaire toegekende bedrag. Met de gemeenten die dit betreft is contact geweest. In bijlage 2.4.1 is de definitieve vergoeding vanuit de bommenregeling voor dit jaar opgenomen (inclusief de berging van vliegtuigwrakken).

Vanaf volgend jaar zullen ook de kosten van andere derden, met uitzondering van particuliere vondsten, niet langer voor vergoeding in aanmerking komen. Bovendien moet vanaf volgend jaar expliciet in het raadsbesluit worden verklaard dat de kosten alleen de kosten, exclusief btw, van gemeenten en/of particuliere vondsten betreffen. Er hoeft geen verdere onderbouwing te worden overlegd. Voor meer informatie hierover zie Bommenregeling gemeentefonds.

2.4.2 Ingroeipad decentralisatie-uitkering Maatschappelijk Opvang

In paragraaf 4.4. van de septembercirculaire 2023 is het verdeelmodel van de decentralisatie-uitkering Maatschappelijke Opvang in lijn gebracht met de maatstaven zoals die nu in het herijkte verdeelmodel voor de algemene uitkering worden gebruikt. Deze actualisatie had een technisch en beleidsarm karakter. Echter, doordat de maatstaf Huishoudens met laag inkomen niet langer bevroren was, had dit een relatief groot negatief effect voor de gemeenten Amsterdam, Rotterdam en Den Haag, waar het effect voor andere gemeenten juist positief was. Daarom is met de gemeenten Amsterdam, Rotterdam en Den Haag een ingroeipad afgesproken voor de periode 2023-2025, naar analogie van het ingroeipad dat is gehanteerd bij de invoering van het nieuwe verdeelmodel van de algemene uitkering (zie bijlage 2.4.2). De bedragen voor 2026 en verder voor de suppletie-uitkering zijn afhankelijk van verdere besluitvorming. In afwachting hiervan is ervoor gekozen om voor 2026 en verder uit te gaan van de stand 2025.

2.5 Maatstaven, bedragen per eenheid, uitkeringsfactor en overige uitkeringsonderdelen

De berekening van de algemene uitkering bestaat uit de vermenigvuldiging van het aantal eenheden van alle maatstaven met het bijbehorende gewicht per maatstaf (bedrag per eenheid). De som van deze producten, de zogenaamde uitkeringsbasis, wordt vervolgens vermenigvuldigd met de uitkeringsfactor (zie uitleg verderop in deze paragraaf). De verkregen uitkomst moet daarnaast worden opgehoogd met enkele uitkeringsonderdelen binnen de algemene uitkering die buiten het format van aantal eenheden en bedragen per eenheid vallen. Hierna wordt achtereenvolgens ingegaan op de maatstaven, de bedragen per eenheid, de uitkeringsfactor en de overige uitkeringsonderdelen.

Maatstaven

Voor uitkeringsjaar 2024 is geen sprake van wijzigingen in de definities van de verdeelmaatstaven. Meer informatie over de berekeningswijze van de verdeelmaatstaven van de algemene uitkering voor dat uitkeringsjaar kunt u vinden in de toelichting op de

berekening van de uitkering uit het gemeentefonds 2024[2].

Huishoudens laag inkomen met drempel
In paragraaf 2.5.2. van de meicirculaire 2024 is gemeld dat voor 2025 zal worden uitgegaan van een tweejarig gemiddelde en voor 2026 en verder van een driejarig gemiddelde van de maatstaf Huishoudens laag inkomen met drempel. Er is toen toegezegd dat nadere informatie over de definiëring van dit meerjarig gemiddelde, waaronder welke tijdsperiode en exacte berekeningswijze, in de septembercirculaire zou volgen. Het tweejarig gemiddelde zal worden berekend op basis van de gegevens van t-2 en t-3, aangezien de voorlopige cijfers van huishoudens met een laag inkomen van jaar t-1 niet eerder dan in december jaar t beschikbaar zijn. Het driejarig gemiddelde zal worden berekend op basis van de gegevens van t-2, t-3 en t-4. Voor de drempelwaarde zal eveneens worden uitgegaan van een tweejarig gemiddelde in 2025 en een driejarig gemiddelde in 2026 over dezelfde tijdsperiode. De prognose voor 2025 en verder is hierop aangepast.

Woonruimten
Begin juli 2024 zijn de actuele gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) ontvangen over twee onderdelen van de maatstaf woonruimten, te weten het aantal uitwonende studenten en het aantal personen in zorginstellingen (onderdeel van het aantal personen in institutionele huishoudens). Deze zijn opgenomen in bijlage 2.5.1 en zullen voor uitkeringsjaar 2023 en 2024 worden toegepast. Het aantal uitwonende studenten blijft voor 2024 een voorlopig cijfer, het aantal personen in zorginstellingen is definitief en wijzigt niet meer.

Bedragen per eenheid
De informatie uit de tabellen 2.2.1 en 2.3.1 is verwerkt. Hierdoor is een aantal bedragen per eenheid (bpe) voor 2024-2029 ten opzichte van de meicirculaire 2024 gewijzigd. In bijlagen 2.1.1-4 is meer informatie opgenomen over de gewijzigde bpe's voor 2024 en 2025

Uitkeringsfactor
De uitkeringsfactor is de voor alle gemeenten gelijke vermenigvuldigingsfactor die wordt berekend door de som van de algemene uitkering, de OZB-maatstaven en de overige uitkeringsonderdelen te delen door de uitkeringsbasis. De – landelijke – uitkeringsbasis is berekend door van alle maatstaven de aantallen te vermenigvuldigen met het bijbehorende bedrag per eenheid; er is ook een uitkeringsbasis voor elke gemeente (het product van de gemeentelijke aantallen en de bedragen per eenheid). De uitkeringsfactor verschilt per uitkeringsjaar.

De volgende aspecten zijn bij de raming van de uitkeringsfactor van belang:

[2] Toelichting op de berekening van de uitkeringen uit het gemeentefonds, Rijksoverheid.nl

- De informatie uit de tabellen 2.2.1 en 2.3.1 met betrekking tot de algemene mutaties en taakmutaties in het gemeentefonds en de verdeling van deze mutaties.
- De ontwikkeling van de uitkeringsbasis als gevolg van geactualiseerde volumina en geactualiseerde bedragen per eenheid (bpe). Bijlage 2.5.2 bevat informatie over de raming van de volumina van de maatstaven.
- De belastingcapaciteit.

Ten opzichte van de meicirculaire 2024 is de uitkeringsfactor voor het jaar 2021 ongewijzigd. De uitkeringsfactor voor uitkeringsjaar 2022 daalt ten opzichte van de meicirculaire 2024 met 1 punt van 1,824 naar 1,823. Deze daling wordt veroorzaakt door de actualisatie van de maatstaf medicijngebruik met drempel en de definitieve vaststelling van de artikel 12-uitkering voor gemeente Vlissingen. De uitkeringsfactor voor het uitkeringsjaar 2023 daalt met 2 punten van 1,307 naar 1,305. Deze daling wordt veroorzaakt door de actualisatie van de maatstaf Huishoudens laag inkomen met drempel en de maatstaf Loonkostensubsidie.

De nieuwe raming van de uitkeringsfactor in de jaren 2024-2029 is vermeld in tabel 2.5.1.

Tabel 2.5.1 Uitkeringsfactor 2024-2029

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Uitkeringsfactor	1,420	1,457	1,460	1,504	1,545	1,587
één punt uitkeringsfactor (in miljoenen)	30.138	30.361	29.807	30.108	30.358	30.684

De uitkeringsfactoren in tabel 2.5.1 zijn in lopende prijzen[3]. Gemeenten die in constante prijzen ramen dienen zelf de loon- prijsontwikkeling te verwerken. Om gemeenten hierbij te faciliteren, is in de gemeentefondsrubriek op internet zoals gebruikelijk een rekenmodel in constante prijzen gepubliceerd. In dit rekenmodel is een hulpmiddel opgenomen waarin gemeenten hun eigen prijsindexen kunnen invullen en/of loon- en prijsindicatoren die het CPB onderscheidt. Op basis van de gegevens van het CPB zijn in het rekenmodel en in paragraaf 4.2 ook, als service, de ramingsgegevens van een aantal indicatoren van het CPB gepresenteerd. Na het invullen van de indexatiecijfers berekent het model automatisch de uitkering in het gemeentefonds in constante prijzen.

Om gemeenten inzicht te geven in de ontwikkeling van de uitkeringsfactoren volgt hieronder de tabel, waarin voor ieder afzonderlijk jaar de ontwikkeling is opgenomen ten opzichte van de meicirculaire 2024 (verticale toelichting).

[3] De algemene uitkering wordt geïndexeerd op basis van de bbp-ontwikkeling. Daarmee is de algemene uitkering uitgedrukt in het prijspeil van het betreffende jaar ofwel in lopende prijzen.

Verticale toelichting ontwikkeling uitkeringsfactor

Tabel 2.5.2 laat de ontwikkeling van de uitkeringsfactor zien ten opzichte van de stand meicirculaire 2024. Hierbij is voor het eerst het effect van de taakmutaties afzonderlijk gepresenteerd.

Tabel 2.5.2 Ontwikkeling uitkeringsfactor 2024-2029

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
stand meicirculaire 2024	**1,414**	**1,457**	**1,459**	**1,504**	**1,548**	**1,593**
mutaties deze circulaire						
algemene mutaties	0,014	0,005	0,005	0,004	0,002	0,000
taakmutaties	0,000	0,000	0,019	0,021	0,023	0,026
uitkeringsbasis/OZB	-0,008	-0,005	-0,023	-0,025	-0,028	-0,032
overig	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
uitkeringsfactor stand deze circulaire	**1,420**	**1,457**	**1,460**	**1,504**	**1,545**	**1,587**

De uitkeringsfactoren voor de jaren 2024 tot en met 2029 wijzigen ten opzichte van de meicirculaire 2024. De uitkeringsfactor is met name voor het jaar 2024 gewijzigd.

Voor 2024 is er sprake van een stijging van de uitkeringsfactor ten opzichte van de meicirculaire 2024 van 6 punten. De stijging wordt veroorzaakt door de verwerking van de afrekening van de ruimte onder het plafond van het BCF (plus 14 punten) die deels gedempt wordt door veranderingen in de uitkeringsbasis als gevolg van gewijzigde volumina (-8 punten). De maatstaven die hierin een rol spelen zijn onder andere Huishoudens laag inkomen met drempel (-5,4 punten), Inwoners 75+ met drempel (-1,9 punten), Migratieachtergrond (-1,7 punten) en Regionale centrumfunctie (-1 punt). De belastingcapaciteit heeft een positief effect van 2,2 punten.

Voor 2026 en verder is te zien dat de uitkeringsfactor opwaarts wordt bijgesteld als gevolg van de taakmutaties besparingsverlies Jeugd (€ 511 miljoen structureel) en indexatie Wmo demografie (€ 75 miljoen oplopend tot € 300 miljoen structureel), hetgeen tegelijkertijd leidt tot een opwaartse bijstelling van de uitkeringsbasis. Deze opwaartse bijstelling van de uitkeringsbasis heeft een negatief effect op de uitkeringsfactor. Als gevolg van deze twee tegengestelde effecten wijzigt de uitkeringsfactor voor 2026 en verder nauwelijks.

Op basis van de MEV 2025 zijn de prognoses van het aantal bijstandsontvangers in deze circulaire geactualiseerd. Hieronder staat in tabel 2.5.3 een overzicht van de ramingen van de maatstaf bijstandsontvangers stand meicirculaire 2024 en de stand van deze circulaire.

Tabel 2.5.3 Bijstandsontvangers

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
stand meicirculaire 2024	384.006	386.097	394.479	401.984	411.390	419.753
stand septembercirculaire 2024	384.006	386.549	393.931	400.597	409.713	418.343

Overige uitkeringsonderdelen

Onder de algemene uitkering vallen ook de volgende uitkeringsonderdelen, die niet de vorm hebben van maatstafaantallen die met een bedrag per eenheid worden vermenigvuldigd:

- Een beperkt aantal gemeenten ontvangt middelen op grond van de maatstaf herindeling of ontvangt een artikel 12-uitkering.
- Een beperkt aantal gemeenten ontvangt een suppletie-uitkering Bommenregeling vanwege de kosten die zij hebben gemaakt met betrekking tot het opsporen en ruimen van conventionele explosieven uit de Tweede Wereldoorlog (zie paragraaf 2.4.1).
- Een beperkt aantal gemeenten (Amsterdam, Rotterdam en den Haag) ontvangt een suppletie-uitkering vanwege het ingroeipad als gevolg van de actualisatie van de maatstaf Huishoudens met een laag inkomen van de decentralisatie-uitkering Maatschappelijke Opvang naar de maatstaf van het nieuwe verdeelmodel (zie paragraaf 2.4.2).
- Vanaf 2023 geldt voor gemeenten een ingroeipad als gevolg van de invoering van het nieuwe verdeelmodel van de algemene uitkering. Dit ingroeipad wordt zoals gebruikelijk verwerkt in een suppletie-uitkering (zie paragraaf 2.5.2 van de meicirculaire 2022). De bedragen voor 2026 en verder voor de suppletie-uitkering zijn afhankelijk van verdere besluitvorming. In afwachting hiervan is ervoor gekozen om voor 2026 en verder uit te gaan van de stand 2025 en dus de suppletie-uitkering door te trekken.

3 Decentralisatie- en integratie-uitkeringen

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk bevat mededelingen over de decentralisatie- en de integratie-uitkeringen. Deze uitkeringen maken net als de algemene uitkering deel uit van het gemeentefonds, maar hebben een eigen verdeling over de gemeenten.

Decentralisatie- en integratie-uitkeringen zijn net als de algemene uitkering beleids- en bestedingsvrij en er vindt geen verantwoording naar het Rijk plaats, zoals bij specifieke uitkeringen wel het geval is. Eventuele opmerkingen die over decentralisatie- en integratie-uitkeringen gemaakt worden in deze circulaire, zijn niet meer dan voorbeelden die illustreren met welke kosten gemeenten geconfronteerd worden. Dit inzicht is ook van belang voor de Tweede Kamer. Met de betreffende teksten wordt niet beoogd het bestedingsdoel nader te omschrijven, of op welke wijze dan ook de middelen te oormerken.

Paragraaf 3.2 informeert over de decentralisatie- en integratie-uitkeringen en over de omvang en de verdeling ervan. Paragraaf 3.3 bevat overige mededelingen over de decentralisatie- en integratie-uitkeringen.

3.2 Omvang en verdeling decentralisatie- en integratie-uitkeringen

Tabel 3.2.1 bevat de mutaties in de decentralisatie- en integratie-uitkeringen ten opzichte van de meicirculaire 2024 over de periode 2024 tot en met 2029. De mutaties hebben betrekking op 2024 en verder en worden onder de tabel toegelicht.

Tabel 3.2.1 Mutaties decentralisatie- en integratie-uitkeringen 2024-2029 (bedragen in duizenden euro's)*

		2024	2025	2026	2027	2028	2029
	stand meicirculaire 2024	**4.889.796**	**4.619.299**	**4.533.731**	**4.448.355**	**4.372.659**	**4.307.085**
1	Alleenverdienersproblermatiek 2023-2024	22.597					
2	Wet betaalbare huur	13.435	19.256	16.406	9.150	7.352	6.500
3	Faciliteitenbesluit opvangcentra	12.053					
4	Toekomstbestendig maken energiebeleid	10.004	10.004				
5	Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA)	2.856					
6	Bed, bad en brood	1.600					
7	Einde lening inburgeringsplichtig (ELIP)	1.400					
8	Work in Nederland	1.321					
9	Nederlands-Soedanese repatrianten	272					
10	Aanpak recreatieparken	170					
11	100 jaar vriendschap Turkije-Nederland	100					
12	Vrouwenopvang	-222	-222	-222	-43	-43	-43
13	Openbare bibliotheken		59.282	59.282			
14	IU Participatie: afschaffen lage-inkomens voordeel		19.789	19.664	19.536	19.410	19.284
15	IU Beschermd wonen: Volumegroei WMO Beschermd wonen		14.185	14.185	14.185	14.185	14.185
	stand deze circulaire	**4.955.382**	**4.741.593**	**4.643.046**	**4.491.183**	**4.413.563**	**4.347.011**

*Alle bedragen betreffen decentralisatie-uitkeringen (DU) tenzij in de tabel vermeld dat het een integratie-uitkering (IU) betreft.

Tabel 3.2.2 bevat het complete overzicht van de decentralisatie- en integratie-uitkeringen en de daarmee gemoeide bedragen over de periode 2024 tot en met 2029.

Tabel 3.2.2 Decentralisatie-en integratie-uitkeringen 2024-2029 (in duizenden euro's)*

Uitkeringsjaar	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Vindplaats
- IU Participatie	2.070.911	1.959.386	1.892.842	1.826.360	1.760.438	1.694.636	september 2024, § 3.2-14
- IU Beschermd wonen	1.730.992	1.745.850	1.746.555	1.746.555	1.746.555	1.746.555	september 2024, § 3.2-15
- IU Voogdij/18+							mei 2024, § 3.2-20 t/m 21
- Maatschappelijke opvang	385.057	385.057	385.057	385.057	385.057	385.057	december 2022, § 3.2-21
- Vrouwenopvang	230.829	230.843	210.970	210.937	210.937	210.937	september 2023, § 3.2-3
- Armoedebestrijding kinderen	85.000	85.000	85.000	85.000	85.000	85.000	mei 2020, § 3.3.8
- Uitvoeringskosten Omgevingswet	71.535						mei 2024, § 3.2-1
- Nationaal Actieplan Dakloosheid	55.000	55.000	55.000	55.000	55.000	55.000	mei 2024, § 3.2-2a
- Vergunningverlening, toezicht en handhaving	46.700	46.700	46.700	46.700	46.700	46.700	mei 2017, § 4.2
- Voorschoolse voorziening peuters	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	september 2022, § 3.2-4
- Alleenverdienersproblematiek 2023-2024	22.597						september 2024, § 3.2-1
- Jeugd	21.700						mei 2024, § 3.2-19
- Begeleiding jongeren naar werk	14.895						september 2023, § 3.2-8
- Versterking arbeidsmarktregio's	14.593	14.593	14.593	14.593	14.593	14.593	mei 2024, § 3.2-17
- Beeldende kunst en vormgeving	13.500	13.500	13.500	13.500	13.500	13.500	september 2015, § 4.2-1
- Wet betaalbare huur	13.435	19.256	16.406	9.150	7.352	6.500	september 2024, § 3.2-2
- Extra capaciteit BOA's	13.000	13.000	13.000	13.000	13.000	13.000	mei 2022, § 3.2-11
- Faciliteitenbesluit opvangcentra	12.053						september 2024, § 3.2-3
- Wet kwaliteitsborging bouw	10.076	10.076	10.000				september 2022, § 3.2-3
- Toekomstbestendig maken energiebeleid	10.004	10.004					september 2024, § 3.2-4
- Versterking dienstverlening gemeenten: personen met verward	10.000	10.000	10.000	10.000	0	0	mei 2023, § 3.2-19
- RES regio's	8.781	8.781	8.781	8.781	8.781	8.781	september 2023, § 3.2-6
- Bodembescherming	8.636	8.636	8.636	8.636	8.636	8.636	mei 2024, § 3.2-4
- Veiligheidshuizen	7.699	7.699	7.699	7.699	7.699	7.699	juni 2012, § 6.11
- Aanpak laaggeletterdheid	7.300						september 2019, § 3.2-7
- Dakloze EU burgers	7.000						mei 2024, § 3.2-2b
- Uitstapprogramma prostituees	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000	september 2022, § 3.2-6
- Jeugdhulp aan kinderen in een AZC	5.100	5.100	5.100	5.100	5.100	5.100	december 2019, § 3.3.1
- Regionale doelgroepen specifieke aanpak	4.784	4.784	4.784				mei 2024, § 3.2-5
- BRP: centralisering inschrijving vergunninghouders	4.731	4.731	4.731	4.731	4.731	4.731	mei 2020, § 3.3.7
- Knelpunten verdeelproblematiek	4.047	4.140	4.235	4.332	4.432	4.534	mei 2024, § 3.2-18
- Versterking omgevingsveiligheidsdiensten	3.825						september 2020, § 3.2-15
- Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA)	2.856						september 2024, § 3.2-5
- Gemeentelijke antidiscriminatie voorzieningen	2.500						mei 2024, § 3.2-6
- Veilig wonen	2.415	2.415	2.415				september 2023, § 3.2-9
- Landelijke beeindigingsregeling veehouderijbedrijven	2.224						mei 2024, § 3.2-3
- Faciliteitenbesluit opvangcentra	2.165						mei 2024, § 3.2-7
- Bed, bad en brood	1.600						september 2024, § 3.2-6
- Einde lening inburgeringsplichtig (ELIP)	1.400						september 2024, § 3.2-7
- Experiment gesloten coffeeshopketen	1.378						december 2023, § 3.2-19
- Maatschappelijke begeleiding	1.373						mei 2024, § 3.2-8
- Work in Nederland	1.321						september 2024, § 3.2-8
- LHBTI beleid Regenboogsteden	1.212	1.212	1.212				mei 2024, § 3.2-12
- Slavernijverleden	958						mei 2021, §3.2-15
- Einde lening inburgeringsplichtig (ELIP)	840						mei 2024, § 3.2-9
- Social Labs	700						mei 2024, § 3.2-10
- Veilige steden	675	675	675				mei 2024, § 3.2-14
- Behoud sociale voorzieningen Groningen	629						mei 2024, § 3.2-11
- Outreachend werken	508						mei 2024, § 3.2-13
- Nederlands-Soedanese repatrianten	272						september 2024, § 3.2-9
- Ex Ante Impact Analyse NPLV	223						mei 2024, § 3.2-15
- Weerbare gemeenschappen tegen ondermijnende criminaliteit	210						mei 2024, § 3.2-16
- Aanpak recreatieparken	170						september 2024, § 3.2-10
- 100 jaar vriendschap Turkije-Nederland	100						september 2024, § 3.2-11
- Verkeersveiligheid	95	95	95	95	95	95	september 2023, § 3.2-13
- Vrouwenopvang	-222	-222	-222	-43	-43	-43	september 2024, § 3.2-12
- Openbare bibliotheken		59.282	59.282				september 2024, § 3.2-13
Totaal	**4.955.382**	**4.741.593**	**4.643.046**	**4.491.183**	**4.413.563**	**4.347.011**	

*Alle bedragen betreffen decentralisatie-uitkeringen (DU) tenzij in de tabel vermeld dat het een integratie-uitkering (IU) betreft.

Toelichting decentralisatie-uitkeringen

1. Alleenverdienersproblematiek 2023-2024

Gemeenten kunnen financiële ondersteuning bieden aan huishoudens die als gevolg van de alleenverdienersproblematiek in 2023 en 2024 onder het bestaansminimum uitkomen. Gemeenten kunnen de gemiste huur- en zorgtoeslag compenseren vanuit de individuele

bijzondere bijstand[4]. De Tweede Kamer heeft met de motie Warmerdam c.s.[5] verzocht om de betrokken huishoudens actief te benaderen. Met de VNG is afgesproken dat gemeenten dit gefaseerd oppakken. Ter ondersteuning van gemeenten is een handreiking opgesteld. Ook konden gemeenten een lijst met vermoedelijk betrokken huishoudens opvragen bij het Inlichtingenbureau. Deze lijsten zijn begin juli verstrekt.

Via deze decentralisatie-uitkering ontvangen gemeenten budget om aan de betreffende huishoudens bijzondere bijstand te verstrekken. Nu wordt een bedrag van € 22,6 miljoen uitgekeerd. Een overzicht met de toekenning van de bedragen per gemeente is opgenomen in bijlage 3.2-1. Een toelichting op de budgetten per gemeente staat op rijksoverheid.nl. De hoogte van het budget per gemeente is mede gebaseerd op informatie van de Belastingdienst over (1) de voorlopige aantallen huishoudens waar de alleenverdienersproblematiek speelt, en (2) de gemiddelde hoogte van de misgelopen toeslagen. De budgetten worden zo nodig bijgesteld wanneer definitieve gegevens beschikbaar zijn, naar verwachting bij de meicirculaire 2025 en de meicirculaire 2026.

2. Wet Betaalbare huur

Met de Wet betaalbare huur wordt de op 1 juli 2023 in werking getreden Wet goed verhuurderschap gewijzigd. Daarmee krijgen gemeenten de bevoegdheid om toezicht te houden en handhavend op te treden met betrekking tot:

- De maximale huurprijzen die gelden op grond van het woningwaarderingsstelsel (WWS).
- De maximale huurverhogingen in de gereguleerde sector.
- De informatieplicht op verhuurders om hun huurders een puntentelling te overleggen bij het afsluiten van een contract.

Het Rijk stelt middelen ter beschikking om gemeenten financieel te ondersteunen bij de implementatie en uitvoering van het wetsvoorstel. De financiering bestaat uit een incidentele bijdrage van circa € 5,5 miljoen in 2024 voor de eenmalige kosten die gemeenten maken bij de implementatie van het wetsvoorstel. Deze implementatiegelden worden verdeeld aan de hand van de grootte van de gemeenten.

Daarnaast ontvangen gemeenten een bijdrage voor het ontvangen en behandelen van meldingen en de handhaving op deze meldingen. Voor deze werkzaamheden ontvangen gemeenten vanaf 2024 een structurele bijdrage van circa € 6,5 miljoen per jaar. Deze middelen worden verdeeld op basis van het aandeel private huur per gemeente en de lokale woningmarktdruk (gemeten op basis van de gemiddelde WOZ-waarde).

[4] Gemeentenieuws van SZW 2023-1 | Actueel | Rijksoverheid.nl
[5] Tweede Kamer, vergaderjaar 2022-2023 26 448, nr. 719

Vanwege de piekperiode in de eerste jaren na inwerkingtreding van de wet is er een aanvullende incidentele bijdrage beschikbaar. De incidentele middelen worden in de periode 2024-2028 uitgekeerd op basis van inschattingen van de piek. Daarmee wordt er zorg voor gedragen dat de gemeenten die naar verwachting veel meldingen zullen ontvangen, hiervoor ook gecompenseerd worden. Deze incidentele middelen worden eveneens verdeeld op basis van het aandeel private huur per gemeente en de lokale woningmarktdruk (gemeten op basis van de gemiddelde WOZ-waarde).

Een overzicht met de toekenning van de bedragen per gemeente is opgenomen in bijlage 3.2-2.

3. Faciliteitenbesluit opvangcentra

In het faciliteitenbesluit is geregeld dat aan gemeenten die een opvangcentrum voor asielzoekers hebben jaarlijks door het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) een uitkering wordt verstrekt. De uitkering wordt gebaseerd op het aantal door asielzoekers permanent te bezetten capaciteitsplaatsen, verminderd met het aantal op 1 januari van het uitkeringsjaar in de basisregistratie personen ingeschreven bewoners van het opvangcentrum. Op basis van bovenstaande berekeningswijze is het aanvullende bedrag voor 2024 om de werkzaamheden in en voor de opvangcentra te kunnen vergoeden bepaald op € 12,1 miljoen.

Een overzicht met de toekenning van de bedragen per gemeente is opgenomen in bijlage 3.2-3.

4. Toekomstbestendig maken energiebeleid

In het bestuurlijk overleg Klimaat en Energie van 28 november 2023 en 18 januari 2024 is gesproken over de bekostiging, welke middelen nu beschikbaar komen, van extra taken bij provincies en gemeenten in het kader van het toekomstbestendig maken van het energiesysteem. Specifiek gaat het om taken op het gebied van het voorkomen van netcongestie, zoals het versnellen van de aanleg van infrastructuur, het bij elkaar brengen van vraag en aanbod van energie via een stimuleringsprogramma energiehubs en het ondersteunen van bedrijven bij hun verduurzaming.

Voor gemeenten wordt uitgegaan van een gezamenlijke, regionale inzet en inbreng in provinciale Meerjarenprogramma's Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK) en energievisies. Daarbij zal waar mogelijk worden aangesloten bij de samenwerking zoals die bij het nationaal programma Regionale Energiestrategie (RES) al plaats vindt. Daarom worden deze middelen verdeeld op basis van de reeds bestaande RES-verdeelsleutel.

Gemeenten worden met deze decentralisatie-uitkering in staat gesteld ca 3 fte per (RES-)regio aan te nemen. In totaal gaat het om € 10 miljoen per jaar in 2024 en 2025. Tevens wordt in beide jaren een afdracht van circa € 0,5 miljoen aan het BTW-compensatiefonds gedaan.

Een overzicht met de toekenning van de bedragen per gemeente is opgenomen in bijlage 3.2-4.

5. Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA)

Op 15 mei 2023 is de wetswijziging van de Wet basisregistratie personen (Wbrp) in werking getreden waarbij wordt voorzien in een taak voor de minister van BZK om colleges van burgemeester en wethouders te ondersteunen bij het onderzoek of een persoon als ingezetene in de Basisregistratie Personen (BRP) op een adres in de gemeente dient te worden ingeschreven en bij het onderzoek naar de juistheid van de gegevens betreffende het adres van een ingezetene in de BRP. Deze aanpak staat bekend onder de naam Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA).

Met dit voorstel wordt beoogd de adreskwaliteit in de BRP te verbeteren. Deze wetswijziging leidt tot meer werk bij gemeenten. Zoals reeds in september 2022 gemeld[6] zal het ministerie van BZK hier incidenteel € 3 miljoen aan bijdragen. Dit bedrag is gebaseerd op de impactanalyse van de VNG en de verwachting dat gemeenten ca. 22.000 signalen kunnen verwerken. De verdeelsleutel bestaat uit een startbedrag van € 1.500 per gemeente (waarmee het voor elke gemeente mogelijk is om kwaliteits-bevorderende maatregelen te nemen) en een vergoeding op basis van te verwachten signalen per gemeente (het zogenaamde potentieel). Deze verdelingssystematiek wordt over 2 jaar geëvalueerd.

Omdat circa een derde van de gemeenten externe partijen betrekken bij het uitvoeren van huisbezoeken zal een bedrag van € 144.000 in het BTW-compensatiefonds worden gestort waardoor € 2,9 miljoen via de decentralisatie-uitkering wordt uitgekeerd.

Een overzicht met de toekenning van de bedragen per gemeente is opgenomen in bijlage 3.2-5.

6. Bed, bad en brood

Het pilot-programma voor de Landelijke Vreemdelingen Voorziening (LVV) had oorspronkelijk een looptijd van 2019 tot en met 2021. In overleg met gemeenten en de VNG is besloten de pilot te verlengen tot en met 31 december 2024.
Om de rechtmatigheid te waarborgen worden de middelen voor gemeenten waar een LVV-pilot loopt sinds 2022 verstrekt via een specifieke uitkering, zie ook paragraaf 3.2.9. van de decembercirculaire 2023.

Gemeenten met overige onderdak voorzieningen (de zogenaamde bed-bad-brood voorzieningen) ontvangen een decentralisatie-uitkering. Hiervoor is in 2024 een bedrag van € 1,6 miljoen beschikbaar. Verdeling hiervan vindt plaats op basis van de bezetting van de

[6] Rapport impactanalyse voor de Landelijke aanpak adreskwaliteit

voorziening per gemeente op 1 januari 2023

Een overzicht met de toekenning van de bedragen per gemeente is opgenomen in bijlage 3.2-6.

7. Einde lening inburgeringsplichtig (ELIP)

In het bestuurlijk overleg van april 2020 zijn tussen het ministerie van SZW en de VNG afspraken gemaakt over het ondersteunen van de zogenaamde ELIPs. Dit zijn inburgeraars die hun lening voor de inburgering (vrijwel) volledig hebben uitgeput, maar nog steeds inburgeringsplichtig zijn. De afspraken zijn met ingang van 1 januari 2023 geformaliseerd in de regelgeving. In het besluit Inburgering is nu opgenomen dat gemeenten inburgeraars die onder de ELIP-definitie gerekend worden, hulp en begeleiding kunnen aanbieden.

Gemeenten kunnen inburgeraars die tot deze doelgroep behoren begeleiden. Gemeenten gaan zelf over de wijze van invulling van de begeleiding. Via een decentralisatie-uitkering worden middelen aan gemeenten beschikbaar gesteld ten behoeve van begeleiding en het in een beperkt aantal gevallen financieel ondersteunen van ELIP's bij het betalen van extra cursusuren of examengelden.

In de meicirculaire 2024 is € 840.000 verdeeld, zie paragraaf 3.2.9 van de meicirculaire 2024. Bij Voorjaarsnota 2024 is voor 2024 een bedrag van € 1,4 miljoen extra beschikbaar gesteld dat nu naar het gemeentefonds is overgeheveld. De extra middelen worden in deze circulaire verdeeld op basis van het aantal ELIPs per gemeente gemeten op basis van de cijfers van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) per 1 januari 2024. Na publicatie van de meicirculaire is aan het licht gekomen dat er een rekenfout is gemaakt in de verdeling, de cohorten 2013 t/m 2017 waren namelijk niet meegenomen in de berekening. Dit is hersteld in de verdeling van de € 1,4 miljoen in deze circulaire.

Een overzicht met de toekenning van de bedragen per gemeente is opgenomen in bijlage 3.2-7.

8. Work in Nederland

Om goede informatievoorziening, hulp en dienstverlening aan EU-arbeidsmigranten te bieden worden middelen beschikbaar gesteld ten behoeve van de verschillende arbeidsmarktregio's. In totaal is € 1,4 miljoen beschikbaar, waarvan € 79.000 aan het BTW-compensatiefonds is toegevoegd. Per deelnemende regio is voor het jaar 2024 een bedrag van € 200.000 (inclusief bijdrage aan BTW-compensatiefonds) beschikbaar.

Een overzicht met de toekenning van de bedragen per gemeente is opgenomen in bijlage 3.2-8.

9. Nederlands-Soedanese repatrianten

De uitkering is bedoeld voor gemeenten die betrokken zijn bij de zogenoemde nazorg van evacués. Het betreft de zorg voor Nederlanders die zijn gerepatrieerd uit Soedan in april 2023 en in november 2023 uit Gaza. Zij zijn vanwege het oorlogsgeweld daar door de Nederlandse regering met hun kerngezin geëvacueerd naar Nederland. De uitkering is gebaseerd op een normbedrag van € 30 per persoon per dag. In totaal is € 0,3 miljoen beschikbaar. De middelen zijn nu overgeheveld naar de begroting van het Gemeentefonds.

Een overzicht met de toekenning van de bedragen per gemeente is opgenomen in bijlage 3.2-9.

10. Aanpak recreatieparken

Het ministerie van BZK verstrekt in 2024 een bijdrage van € 0,2 miljoen aan de gemeente Asten als tegemoetkoming in de kosten voor onder meer het doorlopen van juridische procedures bij het voorkomen en tegengaan van ondermijning op recreatieparken.

11. 100 jaar vriendschap Turkije-Nederland

De gemeenten Amsterdam en Deventer ontvangen elk in 2024 een bijdrage van € 50.000 voor het uitvoeren van activiteiten ter gelegenheid van het 100-jarige vriendschapsjubileum tussen Nederland en Turkije. De lokale initiatieven op dit thema kunnen bijdragen aan bevordering van sociale samenhang en aan wederzijds begrip over en binding van de doelgroep in de samenleving.

12. Vrouwenopvang

Op verzoek van de VNG, na consultering van de betrokken wethouders van de centrumgemeenten vrouwenopvang, is besloten om voor 2023, net als in voorgaande jaren, een incidentele uitname van € 222.000 te doen uit de decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang (DUVO). Het betrof een bedrag van € 178.900 vanwege een toenemend beroep op de landelijke centra voor seksueel geweld (LCSG) en een bedrag van € 43.000 vanwege het toenemend beroep op het Landelijk knooppunt huwelijksdrang en achterlating (LKHA). Zie ook paragraaf 3.2.3b van de septembercirculaire 2023.

Eind 2023 is met de (centrum)gemeenten overeengekomen om deze uitname uit de DUVO (naar rato van het objectief verdeelmodel) ten behoeve van het LCSG voor drie jaar voort te zetten (2024-2026). De middelen worden overgeheveld naar het ministerie van VWS en via een specifieke uitkering verstrekt aan de gemeente Utrecht voor activiteiten die nodig zijn voor de uitvoering van de landelijke coördinatie van de centra seksueel geweld. Ten aanzien van de bekostiging voor het jaar 2026 wordt nog nader bezien hoe deze moet worden vormgegeven, gelet op wat er in de budgettaire bijlage bij het Hoofdlijnenakkoord is opgenomen over specifieke uitkeringen.

Verder is met de (centrum)gemeenten eind 2023 ook overeengekomen om de uitname uit de DUVO van € 43.000 in verband met het toenemend beroep dat wordt gedaan op het

LKHA vanaf 2024 structureel te maken. De middelen worden eveneens overgeheveld naar de begroting van het ministerie van VWS. Deze middelen worden via een specifieke uitkering verstrekt aan de gemeente Den Haag voor activiteiten die nodig zijn voor de uitvoering van het LKHA. Ten aanzien van de bekostiging na 2025 wordt nog nader bezien hoe deze moet worden vormgegeven, gelet op wat er in de budgettaire bijlage bij het Hoofdlijnenakkoord is opgenomen over specifieke uitkeringen.

13. Openbare bibliotheken

In de periode 2023-2024 konden gemeenten een specifieke uitkering ontvangen voor het versterken van het lokale bibliotheekstelsel. Daarna zal een wettelijke zorgplicht voor gemeenten worden ingevoerd ten aanzien van de openbare bibliotheek. Voor het uitvoeren van deze taak zullen gemeenten een structurele bijdrage via het gemeentefonds ontvangen. In de periode tussen de specifieke uitkering en de invoering van de wettelijke zorgplicht ontvangen de gemeenten een decentralisatie-uitkering, om zich op de periode van de zorgplicht te kunnen voorbereiden.

Hiervoor is in 2025 en 2026 in totaal een bedrag van € 59,3 miljoen beschikbaar. Dit bedrag wordt over alle gemeenten verdeeld op basis van een bedrag van € 2,95 per inwoner. Voor kleinere gemeenten waar het bedrag per inwoner leidt tot een bedrag lager dan € 100.000 wordt de uitkering aangevuld tot € 100.000.

Een overzicht met de toekenning van de bedragen per gemeente is opgenomen in bijlage 3.2-13.

14. IU Participatie: Afschaffen lage-inkomensvoordeel

Het Rijk compenseert gemeenten via de integratie-uitkering Participatie (IU Participatie) vanaf 2025 voor de afschaffing van het lage-inkomensvoordeel (LIV) in de sociale werkvoorziening. Zie voor meer informatie het Gemeentenieuws van SZW 2024-3.

Voor het jaar 2025 wordt bij deze septembercirculaire in totaal € 19,8 miljoen toegevoegd aan de IU Participatie. Aangezien het een bedrag per plek betreft, loopt de compensatie voor de Wsw na 2025 af met de afbouw van de Wsw (€ 13,4 miljoen in 2025, teruglopend naar € 0 vanaf 2048). De compensatie voor beschut werk loopt op met het landelijk aantal plekken in de ministeriële regeling (€ 6,4 miljoen in 2025, oplopend naar € 16,8 miljoen vanaf 2048).

De compensatie betreft structureel een bedrag per plek: € 554 per plek in beschut werk (standaardplek van 31 uur per week) en € 400 per volledige dienstbetrekking op een interne plaatsing op basis van de Wet Sociale werkvoorziening (Wsw) (standaardeenheid van 36 uur per week en gewogen naar arbeidsbeperking). Aangezien het Wsw-macrobudget binnen de IU Participatie over alle volledige dienstbetrekkingen wordt verdeeld, interne plaatsingen én detacheringen, is het bedrag per plek interne plaatsing (€ 400) omgerekend naar een bedrag per volledige dienstbetrekking. De omrekening komt uit op € 240 voor een

volledige dienstbetrekking (standaardeenheid van 36 uur per week en gewogen naar arbeidsbeperking) in de Wsw. Voor werknemers in de Wsw zonder interne plaatsing komt het loonkostenvoordeel Banenafspraak structureel beschikbaar.

15. IU Beschermd wonen: Volumegroei WMO Beschermd wonen

De omvang van de integratie-uitkering Beschermd wonen stijgt als gevolg van de toekenning van de volume-indexatie voor het jaar 2025 en verder (€ 14,2 miljoen per jaar). Dit bedrag is over de centrumgemeenten verdeeld naar rato van de huidige verdeling van deze uitkering. De bedragen per gemeente voor het jaar 2024 en verder zijn opgenomen in de gemeentefondsrubriek op internet.

3.3. Verdeling bestaande decentralisatie- en integratie-uitkeringen en overige mededelingen

Deze paragraaf licht de wijzigingen in de decentralisatie-en integratie-uitkeringen toe die niet gepaard gaan met een wijziging in het macrobudget van de betreffende uitkering. Daarnaast bevat de paragraaf overige mededelingen die betrekking hebben op de decentralisatie- en integratie-uitkeringen.

3.3.1. Beschermd wonen

De gemeente Bergen op Zoom ontvangt in 2025 net als in de periode 2018 tot en met 2024 een maximale aanvullende bijdrage van € 4,24 miljoen (zie voor meer informatie paragraaf 3.3.2 van de decembercirculaire 2018 en paragraaf 3.3.1 van de septembercirculaire 2023). In paragraaf 3.3.1. van de septembercirculaire 2023 is aan de gemeente Bergen op Zoom eerder een maximale aanvullende bijdrage van € 4,24 miljoen toegekend voor 2024. Op basis van de jaarrekeningcijfers over 2023 is deze bijdrage voor 2024 definitief vastgesteld op € 1,23 miljoen. De gewijzigde verdeling over de gemeenten voor de integratie-uitkering Beschermd wonen is gepubliceerd in de gemeentefondsrubriek op internet.

3.3.2. Maatschappelijk opvang

De omvang van de decentralisatie-uitkering Maatschappelijke opvang wijzigt niet.

De verdeling van deze decentralisatie-uitkering over 2022 is ten opzichte van de septembercirculaire 2023 ongewijzigd en definitief. De trimfactor stellen we vast op 1,25819. De trimfactor zorgt ervoor dat het totaal beschikbare bedrag exact wordt uitgekeerd.

De verdeling van de middelen maatschappelijke opvang ten opzichte van de septembercirculaire 2023 is voor uitkeringsjaar 2023 veranderd als gevolg van het gebruik van actuelere basisgegevens voor de maatstafaantallen. De verdeling over de gemeenten is opgenomen in bijlage 3.3.1. De achterliggende berekeningswijze treft u aan in de gemeentefondsrubriek op internet.

4 Overige mededelingen

4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk bevat diverse mededelingen over de gemeentefinanciën. Paragraaf 4.2 bevat mededelingen over het gemeentefonds die zowel betrekking hebben op de algemene uitkering als op de decentralisatie- en integratie-uitkeringen. Vervolgd wordt met mededelingen op het terrein van de gemeentefinanciën.

4.2 Gemeentefondstotalen, bevoorschotting en nominale ontwikkelingen

Gemeentefondstotalen

Tabel 4.2.1 bevat een overzicht van de gemeentefondstotalen 2024-2029. In de tabel zijn de bedragen uit de hoofdstukken 2 en 3 bij elkaar gebracht.

Tabel 4.2.1 Gemeentefondstotalen 2024-2029 (in duizenden euro's)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Algemene uitkering	38.984.106	40.147.299	39.385.806	41.114.977	42.705.555	44.462.885
DU/IU	4.955.382	4.741.593	4.643.046	4.491.183	4.413.563	4.347.011
Totaal	**43.939.488**	**44.888.892**	**44.028.852**	**45.606.160**	**47.119.118**	**48.809.896**

Bevoorschotting

De bedragen 2024 uit de tabel zullen worden verwerkt in de bevoorschotting vanaf 1 oktober 2024. Op 1 oktober 2024 zullen ook eventuele verrekeningen plaatsvinden als er eerder dit jaar te veel of juist te weinig voorschot is verstrekt. Verrekeningen over voorgaande uitkeringsjaren worden eveneens in oktober uitgevoerd.

De voorschotbetalingen op de algemene uitkering over 2025 zullen in beginsel gebaseerd worden op de uitkeringsfactor en de bedragen per eenheid die in deze circulaire zijn vermeld. Daarnaast worden de meeste basisgegevens overgenomen van het jaar 2024. Gemeenten worden over de voorschotbetalingen geïnformeerd via de maandelijkse specificatieoverzichten.

Voor de volledigheid: aan de berekening van de voorschotten kunnen geen rechten worden ontleend voor de definitieve vaststelling van de uitkeringen.

Nominale ontwikkelingen

De basis voor de grondslag waarover de indexatie van het gemeentefonds wordt berekend is (1) het jaarlijks budget in het gemeente- of provinciefonds voor zover dit verantwoord wordt op het uitgavenplafond Rijksbegroting, exclusief middelen in het sociaal deelfonds en corona- en Oekraïne-noodmaatregelen, en (2) het nog niet in het gemeente- of provinciefonds verwerkte volume-accres. Het jaarlijks budget bevat zowel de algemene uitkering als de decentralisatie-uitkeringen. Het accres is naar eigen inzicht van een individuele gemeente of provincie in te zetten. Het accres wordt dan ook door de fondsbeheerders niet toegerekend aan specifieke clusters binnen de algemene uitkering

en/of decentralisatie-uitkeringen, maar als geheel toegerekend aan de algemene uitkering. Daarmee is de algemene uitkering in de meerjarenraming uitgedrukt in het prijspeil van het betreffende jaar ofwel in lopende prijzen. De integratie-uitkeringen worden ieder jaar opnieuw geïndexeerd volgens de voor dat jaar van toepassing zijnde loon- en prijsontwikkeling (constante prijzen).

Het is van belang dat gemeenten in hun ramingen rekening houden met de loon- en prijsontwikkelingen. Om gemeenten, die niet beschikken over eigen loon- en prijsindexen, te faciliteren bij het omgaan met nominale ontwikkelingen is tabel 4.2.2 opgenomen. De tabel bevat een aantal loon- en prijsindicatoren die het CPB onderscheidt voor de overheidssector. De cijfers zijn ontleend aan de meest recente publicaties van het CPB. Voor nadere informatie verwijzen wij naar de regelmatig bijgestelde prognoses op de website van het CPB.

Tabel 4.2.2 Prijsindexen CPB* MEV 2025 en CEP 2024**

mutaties per jaar in %	2024	2025	2026	2027	2028	2029***
Prijs bruto binnenlands product (pbbp)	4,0	2,7	2,6	2,6	2,5	2,5
Prijs nationale bestedingen (pnb)	3,3	2,6	2,6	2,6	2,5	2,5
Nationale consumentenprijsindex (cpi)	2,9	3,4	2,4	2,3	2,3	2,3
Loonvoet sector overheid	6,4	4,7	3,8	4,8	4,0	4,0
Prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers	5,6	4,8	3,4	4,3	3,9	3,9
Prijs bruto overheidsinvesteringen (iboi)	3,0	2,3	2,2	2,1	2,1	2,1
Prijs overheidsconsumptie, netto materieel (imoc)	2,9	2,7	2,2	2,2	2,2	2,2

* toelichting/ verduidelijking bij de kerngegevens is te vinden op: https://www.cpb.nl/artikel/toelichting-bij-kerngegevenstabel
** 2025 is op basis van de MEV 2025, 2024 en 2026 - 2028 is op basis van de CEP 2024
*** cijfers 2028 zijn doorgetrokken naar 2029

4.3 Individuele referentiewaarden EMU-saldo medeoverheden 2025

In de regeling *vaststelling gelijkwaardige inspanning decentrale overheden inzake het EMU-saldo* is het collectieve aandeel van de decentrale overheden in het EMU-saldo voor de jaren 2024 tot en met 2026 bepaald alsmede de uitsplitsing daarvan per bestuurslaag.[7] Om provincies en gemeenten tijdig een beeld te geven wat dit voor hen betekent, publiceert het ministerie van BZK in lijn met de Wet Hof individuele EMU-referentiewaarden. De referentiewaarden voor gemeenten zijn in bijlage 4.3 opgenomen en tot stand gekomen door het totaalbedrag uit de tabel hieronder op basis van de begrotingstotalen over de gemeenten te verdelen.

Tabel 4.4.1: macronorm per bestuurslaag 2025

	Gemeenten	Provincies	Waterschappen	**Totaal**
Verdeling macronorm (in % bbp)	0,34	0,10	0,06	**0,50**
Verdeling macronorm (x € 1000)	3.999.488	1.176.320	705.792	**5.881.600**

Geraamde BBP 2025 (x € 1000)= 1.176.320.000[8]

Een individuele EMU-referentiewaarde is geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat een provincie of gemeente in de gezamenlijke tekortnorm heeft. De Wet Hof bepaalt dat de individuele referentiewaarde voor het EMU-saldo van de individuele overheden naast het

[7] Staatscourant 2024-3979
[8] Deze berekening is gebaseerd op een voorlopige voorspelling van het bbp 2025 uit de Macro Economische Verkenning (MEV) en op de begrotingstotalen 2024 van gemeenten en provincies.

eigen aandeel ook het aandeel in openbare lichamen betreft. Het aandeel in openbare lichamen is het deel van het EMU-saldo van de gemeenschappelijke regelingen dat aan de betreffende deelnemende individuele decentrale overheid wordt toegerekend. Een deel van het EMU-saldo van de gemeenschappelijke regelingen maakt dus onderdeel uit van het EMU-saldo van de deelnemende decentrale overheden.

4.4 Rijksbijdrage sociale infrastructuur

Het Rijk stelt vanaf 2025 middelen beschikbaar aan gemeenten waarmee zij op termijn 10.000 werkplekken kunnen faciliteren, zie ook de Voorsjaarnota 2024[9]. De werkplekken zijn bedoeld voor mensen die niet vallen onder beschut werk, maar wel zijn aangewezen op de infrastructuur van sociaal ontwikkelbedrijven voor hun ontwikkeling richting regulier werk of voor een tijdelijk vangnet, zie ook de Kamerbrief van 21 december 2023[10]. Gemeenten ontvangen een bedrag per plek voor vaste bedrijfskosten, zodat de infrastructuur beschikbaar is.

De middelen worden naar verwachting in de meicirculaire 2025 als apart budget toegevoegd aan de integratie-uitkering Participatie, omdat de verdeling verschilt met die van de rijksbijdragen Wet Sociale werkvoorziening (Wsw) en beschut werk (BW).

Gemeenten ontvangen circa € 3.600 per plek. Dit komt neer op € 19,8 miljoen in 2025, met een oploop naar structureel € 35,9 miljoen. Dit structurele niveau wordt in 2035 bereikt. De middelen worden verdeeld over gemeenten op basis van de maatstaf Inwoners in het gemeentelijke doelgroepenregister.

4.5 Wegbeheer

Het groeipercentage voor de bijdragen van gemeenten aan het beheer van gemeentelijke wegen door waterschappen bedraagt voor de jaren 2024 en 2025 respectievelijk 6,54% en 3,52%.

Sinds 1993 dient een aantal gemeenten op grond van de artikelen 22 en 24 van de Wet herverdeling wegenbeheer (WHW) een uitkering te verstrekken aan een waterschap voor het beheer van wegen. De hoogte van de uitkering is vastgelegd in het Besluit bijdrage vergoeding wegenzorg. Jaarlijks wordt zij bijgesteld op basis van gegevens van het CPB.

Voor het jaar 2024 wordt het groeipercentage definitief vastgesteld op 7,2% (niet afgerond: 7,16%). Dit is het saldo van de raming voor 2024 (naar huidig inzicht 6,54%) en de nacalculatie over 2023 (0,62%). Voor het jaar 2025 wordt het groeipercentage voorlopig vastgesteld op 3,52%. Dit komt overeen met de huidige raming van de prijsstijging van de overheidsconsumptie in het jaar 2024.

[9] Tweede Kamer, vergaderjaar 2023-2024 36 550 nr.1, pagina's 197 en 202
[10] Tweede Kamer, vergaderjaar 2023-2024 34 352, nr. 307

4.6 Stand van zaken onderzoeksagenda verdeelmodel algemene uitkering

De verdeling van de middelen uit het Gemeentefonds dient rekening te houden met de objectieve kenmerken van gemeenten. Om te bekijken of dat goed gebeurt, wordt in het Periodiek Onderhoudsrapport (POR), dat een bijlage is bij de begroting van het Gemeentefonds, geanalyseerd of de uitkomsten van het verdeelmodel van het Gemeentefonds aansluiten bij het actuele uitgavenpatroon van gemeenten.

Bij de invoering van het nieuwe verdeelmodel deelden de ROB en VNG in hun adviezen[11,12] de visie dat het nieuwe model een verbetering is ten opzichte van het oude model, maar benadrukten dat verder onderzoek nodig is. De ROB heeft daartoe een onderzoeksagenda voorgesteld, die door de fondsbeheerders is onderschreven. Het model is geen eindstation en zal continu onderhoud vragen.

De onderzoeksagenda bevat onderzoeken naar de maatstaf centrumfunctie (stapeling problematiek sociaal domein) en naar de Overige Eigen Middelen (OEM). De rapporten van deze twee onderzoeken (centrumfunctie/stapeling problematiek sociaal domein en de Overige Eigen Middelen) worden in de tweede helft van 2024 verwacht. Bij het onderzoek naar de stapeling van de problematiek in het sociaal domein is expliciet aandacht voor het feit dat deze stapeling ook in niet-stedelijke gebieden voorkomt. In het onderzoek naar de overige eigen middelen wordt onderzocht of een meer gedifferentieerde benadering van de overige eigen middelen meer recht doet aan de diverse aard van de eigen inkomsten. Daarnaast loopt er nog een onderzoek naar de grootstedelijkheid. Tijdens het traject is gezamenlijk met de G4 en de 100.000+ gemeenten besloten om het onderzoek niet te baseren op de gegevens van één jaar maar uit te breiden met gegevens van andere jaren om een zo goed mogelijk en betrouwbaar mogelijk beeld te krijgen. Ook van dit onderzoek wordt het rapport in de tweede helft van 2024 verwacht.

In de POR 2024 is, naar aanleiding van het ROB advies, een analyse opgenomen van de definitie van de maatstaf "*eenpersoonshuishoudens*." De ROB had in haar advies benoemd dat "*het grote gewicht voor eenpersoonshuishoudens laat vermoeden dat de globaliteit is doorgeschoten. Het valt bijvoorbeeld op dat gemeenten met een hoge populatie studenten sterk positief uit de herverdeling komen. Voor de Wmo is dit niet logisch*.". De uitkomsten van de vorig jaar uitgevoerde analyse gaven op dat moment geen aanleiding voor aanpassingen aan het model. Er is toen wel toegezegd de effecten van eventuele aanpassing van de maatstaf eenpersoonshuishoudens in integraliteit met de aanpassing van de maatstaf centrumfunctie in het sociaal domein verder te onderzoeken.

De resultaten van bovengenoemde drie onderzoeken en de definitie van de maatstaf eenpersoonshuishoudens zullen de basis zijn voor een bredere onderzoeksopdracht met de vraag of, en zo ja, hoe deze verwerkt kunnen worden in het huidige verdeelmodel. Daartoe

[11] ROB advies, Advies herverdeling gemeentefonds, 19 oktober 2021
[12] VNG advies, Herijking gemeentefonds, 10 februari 2022

zal na afronding van de drie rapporten een onderzoeksopdracht worden uitgezet. Bij dit onderzoek zal expliciet aandacht zijn voor de kosten van specifieke groepen gemeenten zoals grote steden (100.000 plus), groei- en krimpgemeenten, instellingsgemeenten, toeristengemeenten, universiteitssteden en industriesteden.

Tot slot zal er, conform de door de ROB voorgestelde onderzoeksagenda, een onderzoek worden gestart naar de kosten voor Bestuur & Ondersteuning.

4.7 Website gemeentefinanciën: www.findo.nl

De gegevens in de online database met informatie over de financiën van decentrale overheden (www.findo.nl) worden op regelmatige basis geactualiseerd.

De Iv3-data, zoals die door gemeenten en provincies zijn aangeleverd bij het CBS, en informatie over de financiële kengetallen zijn bijgewerkt tot en met de begroting van 2024 en de jaarrekening van 2023. De originele begrotingen en jaarstukken van gemeenten en provincies tot en met 2022 (jaarrekeningen) en 2024 (begrotingen) zijn aan de website toegevoegd.

In het najaar worden de originele jaarrekeningen over 2023 toegevoegd. Door deze informatie en openbare documenten op één plaats beschikbaar te stellen, wil het ministerie van BZK bijdragen aan de transparantie en openbaarheid van de financiën van decentrale overheden

4.8 Iv3-indeling 2025

Er zijn nieuwe versies verschenen van de Iv3-informatievoorschriften voor 2025. Voor gemeenten en gemeenschappelijke regelingen is het volgende aangepast:

- Onder taakveld 0.10 – Mutatie reserves is verduidelijkt dat de boeking van de resultaatsbestemming naar de betreffende reserves een balansboeking is.
- De omschrijvingen van de leges onder de taakvelden zijn in lijn gebracht met de trefwoordenlijst heffingen taakveld en categorie gemeenten.
- De omschrijvingen van de taakvelden op het gebied van Jeugd zijn verduidelijkt met de iJw-productcodes die op deze taakvelden moeten worden geboekt.
- Er is een iJw-productcode-Iv3-taakveldkoppeltabel voor 2025 beschikbaar gesteld.

Verder zijn onder de toelichting van Iv3-categorieën en balansstanden verwijzingen opgenomen naar de beslisboom lastencategorieën, de trefwoordenlijst economische categorieën en de trefwoordenlijst balansstanden.

Het Iv3-informatievoorschrift 1.1 voor gemeenten en gemeenschappelijke regelingen en de iJw-productcode-Iv3-taakveldkoppeltabel zijn hier te vinden, De trefwoordenlijsten voor heffingen, economische categorieën en balansstanden staan hier.

4.9 Jaarlijkse weging decentralisatie- en integratie-uitkeringen

In artikel 13, lid 5, van de Financiële-verhoudingswet wordt bepaald dat jaarlijks, in overleg met de ministers die het aangaat, wordt bezien of een decentralisatie- en/of integratie-uitkering (DU/ IU) kan worden overgeheveld naar de algemene uitkering. Het gemeentefonds kent nog enkele integratie-uitkeringen.

De laatste middelen ten behoeve van de compensatieregeling binnen de IU Voogdij 18+ zijn afgelopen voorjaar overgeheveld naar de algemene uitkering van het gemeentefonds, zie hiervoor paragraaf 3.2.20 en 21 van de meicirculaire 2024.

De invoering van het woonplaatsbeginsel en het nieuwe objectieve verdeelmodel beschermd wonen (BW), eerder voorzien voor 1 januari 2025, is uitgesteld (zie paragraaf 4.4 van de meicirculaire 2023). De nieuwe streefdatum voor invoering is nu 1 januari 2026[13]. Meer informatie hierover volgt in een latere circulaire.

Van de IU participatie blijven de onderdelen Wsw en Nieuw begeleiding beschut werk vooralsnog bestaan. In overleg met het ministerie van SZW zal worden gekeken hoe hiermee in de toekomst om te gaan.

Voor de decentralisatie-uitkeringen is in tabel 3.2.2 te zien dat de meeste niet structureel zijn. Omzetting naar integratie-uitkering of algemene uitkering is voor die uitkeringen dan ook niet aan de orde. Voor de overige (structurele) decentralisatie-uitkeringen geldt dat deze niet aan alle gemeenten worden uitgekeerd en/of nu nog niet kunnen worden verdeeld via de maatstaven van de algemene uitkering. Van de nog niet eerder in een begroting opgenomen decentralisatie-uitkeringen wordt bij ontwerpbegroting 2026 bezien of ze kunnen worden omgezet naar een integratie-uitkering of algemene uitkering

4.10 Cijfers belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit 2024 (voorlopige cijfers) zijn gepubliceerd op https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/85383NED/table?dl=AAAF9

De belastingcapaciteit 2022 (definitief) wordt gepubliceerd op 5 december op https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/60039fvw/table?dl=AAAFB

[13] Uitstel invoering woonplaatsbeginsel

Bijlagen

Bijlage 2.1.1 Bedragen per eenheid en uitkeringsfactor 2024

Verdeeltabel 2024 (bedragen in euro's in basis)

maatstaven en uitkeringsfactor	b.p.e. 2024 stand mei 2024	wijzigingen volgens deze circulaire	b.p.e. 2024 stand september 2024
bedrijven	134,78	-	134,78
bewoonde oorden 1930	42,27	-	42,27
historische woningen in bewoonde oorden 1930	79,48	-	79,48
bijstandsontvangers	5.179,66	-	5.179,66
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	1.047,75	-	1.047,75
éénpersoonshuishoudens	166,19	-	166,19
extra groei jongeren	766,20	-	766,20
extra groei leerlingen voortgezet onderwijs	628,55	-	628,55
grote woonkernen	75.166,66	-	75.166,66
huishoudens met een laag inkomen met drempel	3.784,12	-	3.784,12
inwoners	375,57	-0,31	375,26
inwoners 75+ met drempel	1.326,62	-	1.326,62
inwoners waddengemeenten (<2500 inwoners)	269,09	-	269,09
inwoners waddengemeenten (>7500 inwoners)	47,34	-	47,34
inwoners waddengemeenten (2500 tot 7500 inwoners)	209,89	-	209,89
jongeren	565,90	-	565,90
kernen	114.517,38	1,20	114.518,58
laag opleidingsniveau met drempel	263,83	-	263,83
leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	528,66	-	528,66
leerlingen voortgezet onderwijs	384,90	-	384,90
loonkostensubsidie	5.179,66	-	5.179,66
migratieachtergrond	385,80	0,03	385,83
landelijke centrumfunctie	45,41	-	45,41
lokale centrumfunctie	10,86	-	10,86
regionale centrumfunctie	155,10	0,01	155,11
oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	13,42	-	13,42
oeverlengte*bodemfactor gemeente	31,40	-	31,40
omgevingsadressendichtheid	86,45	-	86,45
onderwijsachterstand	150,84	-	150,84
oppervlak bebouwing buitengebied	7.925,10	-	7.925,10
oppervlak bebouwing buitengebied ∗ bodemfactor buitengebied	2.935,95	-	2.935,95
oppervlak bebouwing woonkern	6.818,51	-	6.818,51
oppervlak bebouwing woonkern ∗ bodemfactor woonkern	10.743,51	-	10.743,51
oppervlak binnenwater	126,10	-	126,10
oppervlak buitenwater	39,89	-	39,89
oppervlak historische kern < 40 ha	33.745,44	-	33.745,44
oppervlak historische kern > 65 ha	33.745,44	-	33.745,44
oppervlak historische kern 40 tot 65 ha	33.745,44	-	33.745,44
oppervlak land * bodemfactor gemeente	25,72	-	25,72
oppervlak land	39,00	-	39,00
ozb niet-woningen eigenaren	-0,293%	-	-0,293%
ozb niet-woningen gebruikers	-0,223%	-	-0,223%
ozb woningen eigenaren	-0,089%	-	-0,089%
vast bedrag	982.055,84	-	982.055,84
vast bedrag Amsterdam	74.175.269,15	-	74.175.269,15
verkiezingen Den Haag	1.494.533,45	-	1.494.533,45
vast bedrag Rotterdam	27.064.336,61	-	27.064.336,61
woonruimten	11,79	-0,17	11,62
woonruimten ∗ bodemfactor woonkern	52,99	-	52,99
uitkeringsfactor	1,414	0,006	1,420

Mutaties uitkeringsjaar 2024 ten opzichte van stand meicirculaire 2024
(bedragen in euro's in basis)

maatstaven	Totaal	Sociale basisvoor-zieningen	Bestuur en ondersteuning
inwoners	-0,31	0,03	-0,34
kernen	1,20	1,20	-
migratieachtergrond	0,03	0,03	-
regionale centrumfunctie	0,01	0,01	-
woonruimten	-0,17	-	-0,17

Bijlage 2.1.2 Bedragen per eenheid 2024 per cluster

Bedragen per eenheid stand septembercirculaire 2024 uitkeringsjaar 2024

	Totaal	Sociale basisvoor-zieningen	Participatie	Wmo	Jeugd	Bestuur en ondersteuning	Orde en veiligheid	Onderwijs	Sport, cultuur en recreatie	Infrastructuur, ruimte en milieu	Overig	Overige Eigen Middelen	OZB
bedrijven	134,78	-	-	-	-	-	84,44	-	-	50,34	-	-	-
bewoonde oorden 1930	42,27	-	-	-	-	-	-	-	-	42,27	-	-	-
historische woningen in bewoonde oorden 1930	79,48	-	-	-	-	-	-	-	79,48	-	-	-	-
bijstandsontvangers	5.179,66	-	5.179,66	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	1.047,75	-	1.047,75	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
éénpersoonshuishoudens	166,19	-	-	166,19	-	-	-	-	-	-	-	-	-
extra groei jongeren	766,20	-	-	-	-	-	-	766,20	-	-	-	-	-
extra groei leerlingen voortgezet onderwijs	628,55	-	-	-	-	-	-	628,55	-	-	-	-	-
grote woonkernen	75.166,66	-	-	-	-	-	75.166,66	-	-	-	-	-	-
huishoudens met een laag inkomen met drempel	3.784,12	-	355,91	523,50	2.598,90	-	128,93	176,88	-	-	-	-	-
inwoners	375,26	129,96	-	-	-	205,50	11,53	-	146,16	-	-	-117,89	-
inwoners 75+ met drempel	1.326,62	-	-	1.326,62	-	-	-	-	-	-	-	-	-
inwoners waddengemeenten (<2500 inwoners)	269,09	-	-	-	-	-	-	-	-	-	269,09	-	-
inwoners waddengemeenten (>7500 inwoners)	47,34	-	-	-	-	-	-	-	-	-	47,34	-	-
inwoners waddengemeenten (2500 tot 7500 inwoners)	209,89	-	-	-	-	-	-	-	-	-	209,89	-	-
jongeren	565,90	-	-	-	305,55	-	-	260,35	-	-	-	-	-
kernen	114.518,58	5.563,94	-	23.621,29	-	-	-	-	-	85.333,35	-	-	-
laag opleidingsniveau met drempel	263,83	-	-	263,83	-	-	-	-	-	-	-	-	-
leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	528,66	-	-	-	-	-	-	528,66	-	-	-	-	-
leerlingen voortgezet onderwijs	384,90	-	-	-	-	-	-	384,90	-	-	-	-	-
loonkostensubsidie	5.179,66	-	5.179,66	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
migratieachtergrond	385,83	151,24	-	-	-	-	150,18	84,41	-	-	-	-	-
landelijke centrumfunctie	45,41	-	-	-	-	-	-	-	45,41	-	-	-	-
lokale centrumfunctie	10,86	-	-	-	-	-	5,39	-	5,47	-	-	-	-
regionale centrumfunctie	155,11	29,01	-	49,88	45,62	-	-	-	30,60	-	-	-	-
oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	13,42	-	-	-	-	-	-	-	-	13,42	-	-	-
oeverlengte*bodemfactor gemeente	31,40	-	-	-	-	-	-	-	-	31,40	-	-	-
omgevingsadressendichtheid	86,45	17,50	-	-	-26,22	3,66	18,26	-	-	73,25	-	-	-
onderwijsachterstand	150,84	-	-	-	-	-	-	150,84	-	-	-	-	-
oppervlak bebouwing buitengebied	7.925,10	-	-	-	-	-	-	-	-	7.925,10	-	-	-
oppervlak bebouwing buitengebied * bodemfactor buitengebied	2.935,95	-	-	-	-	-	-	-	-	2.935,95	-	-	-

(voortzetting op de volgende bladzijde)

Bedragen per eenheid stand septembercirculaire 2024 uitkeringsjaar 2024

	Totaal	Sociale basisvoor-zieningen	Participatie	Wmo	Jeugd	Bestuur en ondersteuning	Orde en veiligheid	Onderwijs	Sport, cultuur en recreatie	Infrastructuur, ruimte en milieu	Overig	Overige Eigen Middelen	OZB
oppervlak bebouwing woonkern	6.818,51	-	-	-	-	-	-	-	-	6.818,51	-	-	-
oppervlak bebouwing woonkern ∗ bodemfactor woonkern	10.743,51	-	-	-	-	-	-	-	-	10.743,51	-	-	-
oppervlak binnenwater	126,10	-	-	-	-	-	-	-	-	126,10	-	-	-
oppervlak buitenwater	39,89	-	-	-	-	-	-	-	-	39,89	-	-	-
oppervlak historische kern < 40 ha	33.745,44	-	-	-	-	-	-	-	18.619,46	15.125,98	-	-	-
oppervlak historische kern > 65 ha	33.745,44	-	-	-	-	-	-	-	18.619,46	15.125,98	-	-	-
oppervlak historische kern 40 tot 65 ha	33.745,44	-	-	-	-	-	-	-	18.619,46	15.125,98	-	-	-
oppervlak land * bodemfactor gemeente	25,72	-	-	-	-	-	-	-	-	25,72	-	-	-
oppervlak land	39,00	-	-	-	-	-	-	25,26	-	13,74	-	-	-
ozb niet-woningen eigenaren	-0,2933%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,2933%
ozb niet-woningen gebruikers	-0,2231%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,2231%
ozb woningen eigenaren	-0,0890%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,0890%
vast bedrag	982.055,84	-	-	-	-	530.897,93	-	-	-	401.336,28	-	-	49.821,63
vast bedrag Amsterdam	74.175.269,15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	74.175.269,15	-	-
verkiezingen Den Haag	1.494.533,45	-	-	-	-	1.494.533,45	-	-	-	-	-	-	-
vast bedrag Rotterdam	27.064.336,61	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27.064.336,61	-	-
woonruimten	11,62	-	-	-	-	82,64	56,12	-	-	-65,05	-	-	-62,09
woonruimten ∗ bodemfactor woonkern	52,99	-	-	-	-	-	-	-	-	52,99	-	-	-

Bijlage 2.1.3 Bedragen per eenheid en uitkeringsfactor 2025

Verdeeltabel 2025 (bedragen in euro's in basis)

maatstaven en uitkeringsfactor	b.p.e. 2024 stand september 2024	wijzigingen volgens deze circulaire	b.p.e. 2025 stand september 2024
bedrijven	134,78	-	134,78
bewoonde oorden 1930	42,27	-	42,27
historische woningen in bewoonde oorden 1930	79,48	-	79,48
bijstandsontvangers	5.179,66	-55,47	5.124,19
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	1.047,75	-11,22	1.036,53
éénpersoonshuishoudens	166,19	3,25	169,44
extra groei jongeren	766,20	-	766,20
extra groei leerlingen voortgezet onderwijs	628,55	-	628,55
grote woonkernen	75.166,66	-	75.166,66
huishoudens met een laag inkomen met drempel	3.784,12	-21,47	3.762,65
inwoners	375,26	-0,74	374,52
inwoners 75+ met drempel	1.326,62	22,01	1.348,63
inwoners waddengemeenten (<2500 inwoners)	269,09	-	269,09
inwoners waddengemeenten (>7500 inwoners)	47,34	-	47,34
inwoners waddengemeenten (2500 tot 7500 inwoners)	209,89	-	209,89
jongeren	565,90	-3,31	562,59
kernen	114.518,58	482,07	115.000,65
laag opleidingsniveau met drempel	263,83	4,96	268,79
leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	528,66	-	528,66
leerlingen voortgezet onderwijs	384,90	-	384,90
loonkostensubsidie	5.179,66	-55,47	5.124,19
migratieachtergrond	385,83	0,13	385,96
landelijke centrumfunctie	45,41	-	45,41
lokale centrumfunctie	10,86	-	10,86
regionale centrumfunctie	155,11	0,58	155,69
oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	13,42	-	13,42
oeverlengte*bodemfactor gemeente	31,40	-	31,40
omgevingsadressendichtheid	86,45	0,36	86,81
onderwijsachterstand	150,84	-	150,84
oppervlak bebouwing buitengebied	7.925,10	-	7.925,10
oppervlak bebouwing buitengebied ∗ bodemfactor buitengebied	2.935,95	-	2.935,95
oppervlak bebouwing woonkern	6.818,51	-	6.818,51
oppervlak bebouwing woonkern ∗ bodemfactor woonkern	10.743,51	-	10.743,51
oppervlak binnenwater	126,10	-	126,10
oppervlak buitenwater	39,89	-	39,89
oppervlak historische kern < 40 ha	33.745,44	-	33.745,44
oppervlak historische kern > 65 ha	33.745,44	-	33.745,44
oppervlak historische kern 40 tot 65 ha	33.745,44	-	33.745,44
oppervlak land * bodemfactor gemeente	25,72	-	25,72
oppervlak land	39,00	-	39,00
ozb niet-woningen eigenaren	-0,2933%	-0,0146%	-0,3079%
ozb niet-woningen gebruikers	-0,2231%	-0,0111%	-0,2342%
ozb woningen eigenaren	-0,0890%	-0,0024%	-0,0914%
vast bedrag	982.055,84	-1.697,91	980.357,93
vast bedrag Amsterdam	74.175.269,15	-	74.175.269,15
verkiezingen Den Haag	1.494.533,45	-167.628,01	1.326.905,44
vast bedrag Rotterdam	27.064.336,61	-	27.064.336,61
woonruimten	11,62	-0,03	11,59
woonruimten ∗ bodemfactor woonkern	52,99	-	52,99
uitkeringsfactor	1,420	0,037	1,457

Mutaties 2025 ten opzichte van uitkeringsjaar 2024 stand septembercirculaire 2024
(bedragen in euro's in basis)

maatstaven	Totaal	Sociale basisvoor-zieningen	Participatie	Wmo	Jeugd	Bestuur en ondersteuning	OZB
bijstandsontvangers	-55,47	-	-55,47	-	-	-	-
doelgroepenregister gemeentelijke doe	-11,22	-	-11,22	-	-	-	-
éénpersoonshuishoudens	3,25	-	-	3,25	-	-	-
huishoudens met een laag inkomen m	-21,47	-	-3,82	10,47	-28,12	-	-
inwoners	-0,74	-0,91	-	-	-	0,17	-
inwoners 75+ met drempel	22,01	-	-	22,01	-	-	-
jongeren	-3,31	-	-	-	-3,31	-	-
kernen	482,07	22,59	-	459,48	-	-	-
laag opleidingsniveau met drempel	4,96	-	-	4,96	-	-	-
loonkostensubsidie	-55,47	-	-55,47	-	-	-	-
migratieachtergrond	0,13	0,13	-	-	-	-	-
regionale centrumfunctie	0,58	0,11	-	0,96	-0,49	-	-
omgevingsadressendichtheid	0,36	0,07	-	-	0,29	-	-
ozb niet-woningen eigenaren	-0,0146%	-	-	-	-	-	-0,0146%
ozb niet-woningen gebruikers	-0,0111%	-	-	-	-	-	-0,0111%
ozb woningen eigenaren	-0,0024%	-	-	-	-	-	-0,0024%
vast bedrag	-1.697,91	-	-	-	-	-1.697,91	-
verkiezingen Den Haag	-167.628,01	-	-	-	-	-167.628,01	-
woonruimten	-0,03	-	-	-	-	-0,03	-

Bijlage 2.1.4 Bedragen per eenheid 2025 per cluster

Bedragen per eenheid stand septembercirculaire 2024 uitkeringsjaar 2025

	Totaal	Sociale basisvoor-zieningen	Participatie	Wmo	Jeugd	Bestuur en ondersteuning	Orde en veiligheid	Onderwijs	Sport, cultuur en recreatie	Infrastructuur, ruimte en milieu	Overig	Overige Eigen Middelen	OZB
bedrijven	134,78	-	-	-	-	-	84,44	-	-	50,34	-	-	-
bewoonde oorden 1930	42,27	-	-	-	-	-	-	-	-	42,27	-	-	-
historische woningen in bewoonde oorden 1930	79,48	-	-	-	-	-	-	-	79,48	-	-	-	-
bijstandsontvangers	5.124,19	-	5.124,19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	1.036,53	-	1.036,53	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
éénpersoonshuishoudens	169,44	-	-	169,44	-	-	-	-	-	-	-	-	-
extra groei jongeren	766,20	-	-	-	-	-	-	766,20	-	-	-	-	-
extra groei leerlingen voortgezet onderwijs	628,55	-	-	-	-	-	-	628,55	-	-	-	-	-
grote woonkernen	75.166,66	-	-	-	-	-	75.166,66	-	-	-	-	-	-
huishoudens met een laag inkomen met drempel	3.762,65	-	352,09	533,97	2.570,78	-	128,93	176,88	-	-	-	-	-
inwoners	374,52	129,05	-	-	-	205,67	11,53	-	146,16	-	-	-117,89	-
inwoners 75+ met drempel	1.348,63	-	-	1.348,63	-	-	-	-	-	-	-	-	-
inwoners waddengemeenten (<2500 inwoners)	269,09	-	-	-	-	-	-	-	-	-	269,09	-	-
inwoners waddengemeenten (>7500 inwoners)	47,34	-	-	-	-	-	-	-	-	-	47,34	-	-
inwoners waddengemeenten (2500 tot 7500 inwoners)	209,89	-	-	-	-	-	-	-	-	-	209,89	-	-
jongeren	562,59	-	-	-	302,24	-	-	260,35	-	-	-	-	-
kernen	115.000,65	5.586,53	-	24.080,77	-	-	-	-	-	85.333,35	-	-	-
laag opleidingsniveau met drempel	268,79	-	-	268,79	-	-	-	-	-	-	-	-	-
leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	528,66	-	-	-	-	-	-	528,66	-	-	-	-	-
leerlingen voortgezet onderwijs	384,90	-	-	-	-	-	-	384,90	-	-	-	-	-
loonkostensubsidie	5.124,19	-	5.124,19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
migratieachtergrond	385,96	151,37	-	-	-	-	150,18	84,41	-	-	-	-	-
landelijke centrumfunctie	45,41	-	-	-	-	-	-	-	45,41	-	-	-	-
lokale centrumfunctie	10,86	-	-	-	-	-	5,39	-	5,47	-	-	-	-
regionale centrumfunctie	155,69	29,12	-	50,84	45,13	-	-	-	30,60	-	-	-	-
oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	13,42	-	-	-	-	-	-	-	-	13,42	-	-	-
oeverlengte*bodemfactor gemeente	31,40	-	-	-	-	-	-	-	-	31,40	-	-	-
omgevingsadressendichtheid	86,81	17,57	-	-	-25,93	3,66	18,26	-	-	73,25	-	-	-
onderwijsachterstand	150,84	-	-	-	-	-	-	150,84	-	-	-	-	-
oppervlak bebouwing buitengebied	7.925,10	-	-	-	-	-	-	-	-	7.925,10	-	-	-
oppervlak bebouwing buitengebied * bodemfactor buitengebied	2.935,95	-	-	-	-	-	-	-	-	2.935,95	-	-	-

(voortzetting op de volgende bladzijde)

Bedragen per eenheid stand septembercirculaire 2024 uitkeringsjaar 2025

	Totaal	Sociale basisvoor-zieningen	Participatie	Wmo	Jeugd	Bestuur en ondersteuning	Orde en veiligheid	Onderwijs	Sport, cultuur en recreatie	Infrastructuur, ruimte en milieu	Overig	Overige Eigen Middelen	OZB
oppervlak bebouwing woonkern	6.818,51	-	-	-	-	-	-	-	-	6.818,51	-	-	-
oppervlak bebouwing woonkern * bodemfactor woonkern	10.743,51	-	-	-	-	-	-	-	-	10.743,51	-	-	-
oppervlak binnenwater	126,10	-	-	-	-	-	-	-	-	126,10	-	-	-
oppervlak buitenwater	39,89	-	-	-	-	-	-	-	-	39,89	-	-	-
oppervlak historische kern < 40 ha	33.745,44	-	-	-	-	-	-	-	18.619,46	15.125,98	-	-	-
oppervlak historische kern > 65 ha	33.745,44	-	-	-	-	-	-	-	18.619,46	15.125,98	-	-	-
oppervlak historische kern 40 tot 65 ha	33.745,44	-	-	-	-	-	-	-	18.619,46	15.125,98	-	-	-
oppervlak land * bodemfactor gemeente	25,72	-	-	-	-	-	-	-	-	25,72	-	-	-
oppervlak land	39,00	-	-	-	-	-	-	25,26	-	13,74	-	-	-
ozb niet-woningen eigenaren	-0,3079%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,3079%
ozb niet-woningen gebruikers	-0,2342%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,2342%
ozb woningen eigenaren	-0,0914%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,0914%
vast bedrag	980.357,93	-	-	-	-	529.200,02	-	-	-	401.336,28	-	-	49.821,63
vast bedrag Amsterdam	74.175.269,15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	74.175.269,15	-	-
verkiezingen Den Haag	1.326.905,44	-	-	-	-	1.326.905,44	-	-	-	-	-	-	-
vast bedrag Rotterdam	27.064.336,61	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27.064.336,61	-	-
woonruimten	11,59	-	-	-	-	82,61	56,12	-	-	-65,05	-	-	-62,09
woonruimten * bodemfactor woonkern	52,99	-	-	-	-	-	-	-	-	52,99	-	-	-

Bijlage 2.2.1 Opbouw algemene uitkeringen 2024-2029

Bijlage 2.2.1 Opbouw algemene uitkering 2024-2029 (in duizenden euro's)

clusterindeling van het nieuwe verdeelmodel	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Vindplaats
Algemene uitkering voorafgaand jaar	35.546.854	38.984.106	40.147.299	39.385.806	41.114.977	42.705.555	
algemene mutaties							
- accres	2.410.752	2.115.747	-2.301.476	1.081.885			mei 2022, § 2.2-1
- accres bijstelling tranches 2022 en verder	-111.257	-30.695	916.022	-3.366			mei 2023, § 2.2-1
- accres bijstelling tranches 2023 en verder	861.587	392.416	115.600	687.275	1.646.519		mei 2023, § 2.2-1
- accres bijstelling tranches 2024 en verder	-813.089	-797.105	1.016.292	-73.072	58.601	1.756.279	mei 2024, § 2.2-1b
- accres bijstelling tranches 2025 en verder		164.057	-12.410	-21.258	-69.476	-61.659	september 2024, § 2.2-1
- incidentele compensatie	719.400	-70.250	-513.510	-26.210	-21.910	-24.370	mei 2024, § 2.2-1c
- opschalingskorting (coalitieakkoord)			0				mei 2024, § 2.2-1a
- plafond BTW-compensatiefonds 2024	446.667	-446.667					september 2024, § 2.2-2
- Plafond BTW-compensatiefonds (afrekening 2022)	2.929						mei 2023, § 2.2-2
- plafond BTW-compensatiefonds 2023	-145.532	-213.835					mei 2024, § 2.2-2
- Eenmalige rijksbijdrage			924.000	-924.000			september 2022, § 2.2-4
- Financieringssystematiek				924.000			september 2023, § 2.2-3
- knelpunten verdeelproblematiek	-91	-93	-95	-97	-100	-102	mei 2024, § 2.2-3
- diversen						-8	mei 2024, § 2.2-3
- kennisscentrum explosieven WOII		908					mei 2021, § 2.2-5
- volkshuisvestingsfonds			150.000				mei 2022, § 2.2-4
- woningbouwimpuls			100.000				mei 2022, § 2.2-5
- Indexatie DU Jeugd: overheveling accres naar regionaal programma		-7.400					september 2024, § 2.2-3
cluster Participatie							
- Participatie: Wajong overheveling vanuit IU	1.152	1.047	1.518	11.084			mei 2022, § 2.2-13
- Participatie: Regulier werk overheveling vanuit IU	2.987	4.857	4.172	14.936			mei 2022, § 2.2-13
- loon- en prijsbijstelling	2	361	-7.316				mei 2023, § 2.2-4
- Correctie extrapolatie participatie					8.425	9.431	mei 2024, § 2.2-5
- IPS-trajecten	10.750						september 2022, § 2.2-10
- Flankerend armoedebeleid		-50.000					september 2023, § 2.2-7
- Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden	0						mei 2024, § 2.2-4
- Re-integratie					-20.000		september 2023, § 2.2-5
- Wet Visueel beperkten	-900	-40	-40	-30	-40		september 2023, § 2.2-6
cluster Individuele voorzieningen Wmo							
- loon- en prijsbijstelling	-261						september 2019, § 2.2-8
- geen aanspraak op begeleiding	-9.000	-9.000	-9.000				mei 2021, § 2.2-11
- overgangsrecht levenslang	1.157	1.157	1.157	1.158	1.157	1.157	mei 2024, § 2.2-13
- mobiliteitshulpmiddelen	-1.000						december 2020, § 2.2-4
- nacalculatie mobiliteitshulpmiddelen Wlz	1.000						september 2021, § 2.2-7
- eigen bijdrage huishoudelijke hulp (coalitieakkoord)		-95.000					mei 2022, § 2.2-14
- Terugdraaien eigen bijdrage huishoudelijke hulp (coalitieakkoord)		95.000					mei 2023, § 2.2-13a
- Herinvoering eigen bijdrage Wmo			-225.000				mei 2023, § 2.2-13b
- Integraal Zorgakkoord (Wmo abonnementstarief)		110.000					mei 2023, § 2.2-12
- Hulpmiddelen thuis laten staan	300	200	100	0	200		september 2023, § 2.2-8
- Wmo hulpmiddelen	4.500	2.200	-6.700				mei 2024, § 2.2-12
- indexatie Wmo demografie			75.000	75.000	75.000	75.000	september 2024, § 2.2-10
cluster Sociale basisvoorzieningen							
- Kinderopvang Sociaal Medische indicatie		5.400			100	4.500	september 2024, § 2.2-7
- Toezicht en handhaving aanpassing kwaliteitseisen kinderopvang	1.100	700	-1.800				september 2024, § 2.2-8
- toezicht voorschoolse educatie	-1.020						mei 2023, § 2.2-15
- landelijke vreemdelingenvoorzieningen	-14.700	14.700					mei 2024, § 2.2-14
- Asiel (inburgering)	-10.000	-30.000					september 2022, § 2.2-7
- versterking ondersteuning wijkteams			5.000		-50.000		mei 2023, § 2.2-16
- impuls integraal werken	-3.000						december 2021, § 2.2-3
- Inburgering: overheveling vanuit IU	-2.134	-2.370	-1.077	-423			mei 2022, § 2.2-18
- valpreventie bij ouderen (coalitieakkoord)	-5.000		-833	-834			mei 2022, § 2.2-19
- rijksvaccinatieprogramma meningokokken en informed consent	42						september 2018, § 2.2-7
- Rijksvaccinatieprogramma	4.427		-265				september 2023, § 2.2-9
cluster Individuele voorzieningen Jeugd							
- jeugdzorg	-83.063	-504.000	-859.000				december 2023, § 2.2-3
- loon- en prijsbijstelling jeugdzorg	126.806	-50.941	-75.865				september 2023, § 2.2-10
- loon- en prijsbijstelling voogdij 18+	1.749		-50.684				mei 2024, § 2.2-8
- Werkdrukverlaging jeugdbescherming	40.000						mei 2024, § 2.2-6
- ketensystemen jeugd	-374		712				mei 2024, § 2.2-9
- compensatieregeling Voogdij/18+	27.394	32.124					mei 2024, § 2.2-7
- Compensaterегeling niet beoogde kosten jeugdzorg	-27.876	27.876					mei 2024, § 2.2-10
- Besparingsverlies Jeugd		500.000	0	11.000			september 2024, § 2.2-6
cluster Participatie							
- Bijstand jongerennorm			-9.360				september 2024, § 2.2-9
cluster Sport, cultuur en recreatie							
-							
cluster Infrastructuur, ruimte en milieu							
- handhaving energielabel C kantoren			-2.225				mei 2024, § 2.2-18
cluster Bestuur en ondersteuning							
- Wet op de lijkbezorging			3.230				september 2024, § 2.2-4
- Digitaal stelsel Omgevingswet	-10.581	-2.898	-2.898	-2.898	-2.898	-2.898	september 2024, § 2.2-5
- GDI voorzieningen 2022	7.993						mei 2023, § 2.2-20
- handelsregister	-1.075	537					mei 2024, § 2.2-16
- extra bijdragen BRP	-1.567						december 2023, § 2.2-1
- robuust rechtsbeschermingssysteem					-25.000		mei 2023, § 2.2-13
- Wet Open Overheid (structureel)	5.257	5.258	5.258				mei 2021, § 2.2-18
- Wet Open Overheid (incidenteel)				-24.979			mei 2021, § 2.2-18
- BRP experiment	821	-821					mei 2024, § 2.2-17
- Kiescollege niet ingezetenen		-237					mei 2024, § 2.2-15
- systeemleren monitoring					-10.000		mei 2023, § 2.2-16
Algemene uitkering	38.984.106	40.147.299	39.385.806	41.114.977	42.705.555	44.462.885	

Bijlage 2.4.1 Suppletie-uitkering bommenregeling

Suppletie-uitkering Bommenregeling			
Gemeente	**Toegekend bedrag 2024**	**Gemeente**	**Toegekend bedrag 2024**
Aalsmeer	21.189	Maasgouw	40.675
Aalten	13.463	Maassluis	3.836
Alkmaar	37.478	Midden-Drenthe	16.954
Almere	459.384	Moerdijk	339.297
Alphen aan den Rijn	204.140	Molenlanden	0
Alphen-Chaam	34.447	Mook en Middelaar	19.048
Altena	113.345	Neder-Betuwe	199.492
Amersfoort	203.349	Nijmegen	2.333.198
Amsterdam	93.567	Noardeast-Fryslân	25.673
Apeldoorn	3.306.652	Nunspeet	179.618
Asten	43.026	Oosterhout	150.071
Baarle-Nassau	18.110	Oude IJsselstreek	117.569
Beesel	0	Overbetuwe	622.771
Berg en Dal	105.918	Reimerswaal	28.591
Bergen (L.)	63.498	Renkum	32.362
Bernheze	142.427	Reusel-De Mierden	51.462
Best	99.455	Rheden	34.721
Bladel	31.296	Roerdalen	173.748
Borsele	19.811	Roosendaal	190.905
Breda	289.369	Rotterdam	1.632.334
Den Helder	99.289	Schiedam	484.863
Deventer	250.024	Schouwen-Duiveland	5.205
Dinkelland	49.057	's-Gravenhage	116.410
Duiven	2.108	Sluis	160.686
Echt-Susteren	91.174	Someren	23.328
Edam-Volendam	15.898	Súdwest-Fryslân	1.048.360
Ede	186.459	Terneuzen	124.678
Eemsdelta	830.296	Tiel	105.492
Eindhoven	299.350	Tilburg	10.221
Enschede	389.320	Urk	1.986
Etten-Leur	0	Utrecht	185.909
Gennep	135.215	Utrechtse Heuvelrug	27.412
Gilze en Rijen	121.949	Veere	10.769
Goes	42.913	Velsen	99.082
Goirle	21.074	Venlo	571.346
Haarlem	8.006	Venray	406
Haarlemmermeer	667.455	Vlissingen	165.337
Heerenveen	12.920	Voorst	19.789
Hendrik-Ido-Ambacht	92.202	Vught	17.625
Hilvarenbeek	16.816	Waalre	3.998
Hilversum	61.918	Waalwijk	9.085
Horst aan de Maas	36.614	Waddinxveen	115.916
Kampen	12.778	Weert	111.281
Leiden	155.003	Westervoort	20.037
Lingewaard	124.070	Woensdrecht	150.542
Lochem	45.200	Zoeterwoude	1.975
Loon op Zand	105.557	Zutphen	15.282
Maasdriel	41.135	Zwolle	80.349
		Totaal	**19.093.418**

Bijlage 2.4.2 Suppletie-uitkering ingroeipad DU Maatschappelijke opvang

x 1 euro	2023	2024	2025	2026 ev
Amsterdam	1.824.791	1.387.570	950.348	950.348
Rotterdam	890.160	583.092	276.023	276.023
's-Gravenhage	838.492	586.755	335.018	335.018
Totaal	3.553.443	2.557.417	1.561.389	1.561.389

Bijlage 2.5.1 Aantallen per gemeente ophoging maatstaf Woonruimten

	Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
CBS	**Gemeente**	**Aantal personen in zorginstellingen 2024**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2024***	**Aantal uitwonende studenten 2023****	**Aantal uitwonende studenten 2024 *****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2023******	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2024**
1680	Aa en Hunze	526	20	130	120	215	195
358	Aalsmeer	376	11	170	190	43	48
197	Aalten	487	18	120	120	107	135
59	Achtkarspelen	277	10	150	170	38	43
482	Alblasserdam	151	7	90	110	23	28
613	Albrandswaard	706	27	130	130	348	370
361	Alkmaar	1.124	10	1.080	1.070	270	268
141	Almelo	1.157	16	580	570	185	262
34	Almere	2.126	9	2.400	2.380	600	595
484	Alphen aan den Rijn	1.505	13	820	820	205	205
1723	Alphen-Chaam	104	10	40	40	10	10
1959	Altena	778	13	220	220	55	55
60	Ameland	33	9	20	20	5	5
307	Amersfoort	2.130	13	2.280	2.320	570	580
362	Amstelveen	831	9	3.590	3.580	898	895
363	Amsterdam	10.923	12	50.000	50.090	12.500	12.523
200	Apeldoorn	3.933	23	1.460	1.410	1.829	1.936
202	Arnhem	3.106	19	6.270	6.190	2.262	2.312
106	Assen	1.699	24	820	800	886	925
743	Asten	253	15	70	70	37	29
744	Baarle-Nassau	151	21	20	20	61	57
308	Baarn	1.175	47	160	180	858	870
489	Barendrecht	418	9	310	300	78	75
203	Barneveld	966	15	330	340	124	176
888	Beek	166	10	90	90	23	23
1954	Beekdaelen	445	12	200	200	50	50
889	Beesel	121	9	40	40	10	10
1945	Berg en Dal	904	25	320	350	455	496
1724	Bergeijk	159	8	70	80	18	20
893	Bergen L	165	13	50	60	13	15
373	Bergen NH	763	25	110	100	376	370
748	Bergen op Zoom	1.428	20	430	440	589	564
1859	Berkelland	707	16	210	190	144	141
1721	Bernheze	504	15	150	140	96	85
753	Best	93	3	160	160	40	40
209	Beuningen	188	7	150	170	38	43
375	Beverwijk	502	12	310	280	78	70
1728	Bladel	260	12	90	80	23	20
376	Blaricum	123	10	40	40	10	10
377	Bloemendaal	599	25	110	130	395	300
1901	Bodegraven-Reeuwijk	306	8	210	230	53	58
755	Boekel	284	25	40	20	142	131
1681	Borger-Odoorn	305	12	140	110	35	28
147	Borne	311	13	170	150	43	38
654	Borsele	246	11	100	100	25	25

	Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
CBS	**Gemeente**	**Aantal personen in zorginstellingen 2024**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2024***	**Aantal uitwonende studenten 2023****	**Aantal uitwonende studenten 2024 *****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2023********	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2024**
757	Boxtel	635	19	250	260	297	225
758	Breda	2.738	15	6.890	7.320	1.723	1.940
1876	Bronckhorst	586	16	120	120	74	111
213	Brummen	428	20	110	110	132	159
899	Brunssum	483	17	130	120	74	125
312	Bunnik	139	9	190	240	48	60
313	Bunschoten	323	14	120	110	44	35
214	Buren	164	6	90	70	23	18
502	Capelle aan den IJssel	626	9	900	920	225	230
383	Castricum	413	11	210	240	53	60
109	Coevorden	517	14	160	170	40	61
1706	Cranendonck	263	13	70	90	18	23
216	Culemborg	268	9	220	230	55	58
148	Dalfsen	251	8	140	150	35	38
1891	Dantumadiel	356	19	140	130	144	122
310	De Bilt	732	17	520	610	220	274
1940	De Fryske Marren	716	14	290	270	73	68
736	De Ronde Venen	292	6	230	250	58	63
1690	De Wolden	450	18	120	120	140	137
503	Delft	1.145	10	16.000	17.110	4.000	4.278
400	Den Helder	1.192	21	340	340	719	488
762	Deurne	683	21	150	130	261	252
150	Deventer	1.497	14	1.890	1.880	482	522
384	Diemen	252	8	2.280	2.120	570	530
1980	Dijk en Waard	1.076	12	550	510	138	128
1774	Dinkelland	431	16	100	100	102	82
221	Doesburg	95	9	70	60	18	15
222	Doetinchem	1.431	24	420	400	643	698
766	Dongen	416	15	130	130	74	70
505	Dordrecht	1.939	16	1.160	1.160	562	523
498	Drechterland	205	10	80	80	20	20
1719	Drimmelen	527	19	110	120	147	163
303	Dronten	321	7	600	1.040	150	260
225	Druten	480	25	90	90	229	229
226	Duiven	186	7	150	150	38	38
1711	Echt-Susteren	662	21	140	160	241	254
385	Edam-Volendam	299	8	150	150	38	38
228	Ede	1.922	16	1.960	2.230	708	754
317	Eemnes	80	8	50	60	13	15
1979	Eemsdelta	740	16	260	280	151	180
770	Eersel	426	21	80	80	174	164
1903	Eijsden-Margraten	342	13	160	180	40	45
772	Eindhoven	3.235	13	13.460	13.740	3.365	3.435
230	Elburg	397	17	140	130	118	96
114	Emmen	1.537	14	870	820	239	214

	Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
CBS	**Gemeente**	**Aantal personen in zorginstellingen 2024**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2024***	**Aantal uitwonende studenten 2023****	**Aantal uitwonende studenten 2024 *****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2023********	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2024**
388	Enkhuizen	251	13	120	110	31	28
153	Enschede	2.877	18	11.050	11.120	3.420	3.397
232	Epe	494	15	130	140	72	66
233	Ermelo	1.332	48	170	170	974	986
777	Etten-Leur	450	10	250	240	63	60
779	Geertruidenberg	361	16	110	100	64	78
1771	Geldrop-Mierlo	327	8	300	340	75	85
1652	Gemert-Bakel	234	7	120	100	30	25
907	Gennep	741	42	80	80	508	512
784	Gilze en Rijen	289	11	130	140	33	35
1924	Goeree-Overflakkee	1.056	20	220	230	392	389
664	Goes	947	24	260	260	435	458
785	Goirle	310	13	130	130	33	33
1942	Gooise Meren	677	11	450	410	113	103
512	Gorinchem	585	15	320	280	114	115
513	Gouda	1.210	16	1.030	1.030	393	409
14	Groningen	2.621	11	35.470	37.010	8.868	9.253
1729	Gulpen-Wittem	271	19	70	60	91	90
158	Haaksbergen	414	17	140	130	85	107
392	Haarlem	2.285	14	2.880	2.860	720	715
394	Haarlemmermeer	1.440	9	1.250	1.240	313	310
1655	Halderberge	500	16	130	130	77	97
160	Hardenberg	946	15	370	340	162	152
243	Harderwijk	620	13	330	380	83	95
523	Hardinxveld-Giessendam	215	11	110	100	28	25
72	Harlingen	234	14	120	130	84	40
244	Hattem	164	13	80	90	20	23
396	Heemskerk	637	16	230	220	154	141
397	Heemstede	600	22	150	150	250	252
246	Heerde	285	15	90	80	50	36
74	Heerenveen	806	16	480	480	185	202
917	Heerlen	1.331	15	910	1.000	341	359
1658	Heeze-Leende	329	20	60	70	141	112
399	Heiloo	266	11	120	140	30	35
163	Hellendoorn	810	22	180	160	351	343
794	Helmond	668	7	600	580	150	145
531	Hendrik-Ido-Ambacht	314	10	160	170	40	43
164	Hengelo	866	10	1.400	1.440	350	360
1966	Het Hogeland	725	15	320	330	148	134
252	Heumen	235	14	160	170	45	43
797	Heusden	425	9	190	210	48	53
534	Hillegom	303	13	120	110	31	28
798	Hilvarenbeek	186	12	50	60	13	15
402	Hilversum	1.169	12	1.210	1.100	303	275
1963	Hoeksche Waard	1.002	11	350	380	88	95

	Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
CBS	**Gemeente**	**Aantal personen in zorginstellingen 2024**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2024***	**Aantal uitwonende studenten 2023****	**Aantal uitwonende studenten 2024 *****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2023********	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2024**
1735	Hof van Twente	489	14	180	180	45	45
1911	Hollands Kroon	455	9	190	210	48	53
118	Hoogeveen	1.050	19	360	320	414	339
405	Hoorn	789	10	510	510	128	128
1507	Horst aan de Maas	627	14	160	170	40	56
321	Houten	427	8	410	410	103	103
406	Huizen	697	17	210	210	162	174
677	Hulst	567	21	70	80	237	205
353	IJsselstein	359	11	230	220	58	55
1884	Kaag en Braassem	201	7	160	170	40	43
166	Kampen	892	16	510	520	220	237
678	Kapelle	112	9	60	70	15	18
537	Katwijk	940	14	380	410	107	107
928	Kerkrade	892	20	260	240	361	319
1598	Koggenland	300	13	80	110	20	28
542	Krimpen aan den IJssel	279	9	170	170	43	43
1931	Krimpenerwaard	596	10	300	290	75	73
1659	Laarbeek	293	13	100	100	25	25
1982	Land van Cuijk	1.502	16	530	470	390	338
882	Landgraaf	807	22	210	200	366	338
415	Landsmeer	70	6	60	80	15	20
1621	Lansingerland	530	8	370	400	93	100
417	Laren	478	42	40	40	337	328
80	Leeuwarden	1.865	14	6.930	7.310	1.761	1.893
546	Leiden	1.202	9	14.090	15.860	3.523	3.965
547	Leiderdorp	222	8	350	490	88	123
1916	Leidschendam-Voorburg	927	12	970	920	243	230
995	Lelystad	991	12	720	680	180	170
1640	Leudal	635	18	150	150	156	170
327	Leusden	382	12	190	210	48	53
1705	Lingewaard	636	13	230	230	58	58
553	Lisse	132	6	120	120	30	30
262	Lochem	637	19	150	150	193	196
809	Loon op Zand	350	15	100	80	30	37
331	Lopik	129	9	60	50	15	13
168	Losser	515	22	140	130	210	221
263	Maasdriel	261	10	80	80	20	20
1641	Maasgouw	951	39	100	90	627	633
1991	Maashorst	787	13	270	280	68	70
556	Maassluis	279	8	240	220	60	55
935	Maastricht	1.902	15	14.650	14.660	3.692	3.816
420	Medemblik	684	15	160	180	183	86
938	Meerssen	327	18	140	140	92	102
1948	Meierijstad	907	11	360	370	90	93
119	Meppel	687	19	610	610	278	340

	Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
CBS	**Gemeente**	**Aantal personen in zorginstellingen 2024**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2024***	**Aantal uitwonende studenten 2023****	**Aantal uitwonende studenten 2024 *****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2023********	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2024**
687	Middelburg	747	15	1.210	1.180	303	343
1731	Midden Drenthe	548	16	210	200	101	122
1842	Midden-Delfland	111	6	160	170	40	43
1952	Midden-Groningen	1.206	20	460	440	438	458
1709	Moerdijk	379	10	170	150	43	38
1978	Molenlanden	394	9	180	180	45	45
1955	Montferland	462	13	180	180	45	45
335	Montfoort U	51	4	70	60	18	15
944	Mook en Middelaar	75	9	60	60	15	15
1740	Neder-Betuwe	269	10	100	90	25	23
946	Nederweert	204	12	70	50	18	13
356	Nieuwegein	412	6	680	730	170	183
569	Nieuwkoop	612	21	110	120	205	230
267	Nijkerk	396	9	250	250	63	63
268	Nijmegen	2.489	13	17.790	19.230	4.448	4.808
1930	Nissewaard	874	10	540	540	135	135
1970	Noardeast-Fryslân	674	15	300	270	92	101
1695	Noord-Beveland	116	15	30	40	8	15
1699	Noordenveld	372	12	190	200	48	50
171	Noordoostpolder	712	14	260	280	83	83
575	Noordwijk	1.007	22	280	300	437	443
820	Nuenen c.a.	123	5	130	160	33	40
302	Nunspeet	677	23	150	140	286	306
579	Oegstgeest	383	15	440	430	135	128
823	Oirschot	268	14	70	70	18	18
824	Oisterwijk	653	20	160	160	249	233
1895	Oldambt	679	17	220	230	169	186
269	Oldebroek	227	9	120	130	30	33
173	Oldenzaal	461	14	190	200	50	67
1773	Olst-Wijhe	387	21	100	80	162	144
175	Ommen	380	20	90	80	118	134
1586	Oost Gelre	730	24	140	140	501	346
826	Oosterhout	495	9	350	360	88	90
85	Ooststellingwerf	610	24	130	110	310	277
431	Oostzaan	71	7	40	50	10	13
432	Opmeer	118	10	40	30	10	8
86	Opsterland	691	23	170	160	285	311
828	Oss	928	10	600	620	150	155
1509	Oude IJsselstreek	740	19	190	180	366	234
437	Ouder-Amstel	139	10	200	240	50	60
589	Oudewater	118	12	40	40	10	10
1734	Overbetuwe	608	12	320	320	80	80
590	Papendrecht	200	6	190	180	48	45
1894	Peel en Maas	739	16	160	130	128	136
765	Pekela	121	10	60	60	15	15

	Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
CBS	**Gemeente**	**Aantal personen in zorginstellingen 2024**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2024***	**Aantal uitwonende studenten 2023****	**Aantal uitwonende studenten 2024 *****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2023********	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2024**
1926	Pijnacker-Nootdorp	759	13	590	590	148	148
439	Purmerend	1.484	16	630	610	312	307
273	Putten	360	14	130	120	33	41
177	Raalte	636	17	190	180	251	145
703	Reimerswaal	188	8	90	90	23	23
274	Renkum	912	29	250	280	505	543
339	Renswoude	6	1	40	30	10	8
1667	Reusel-De Mierden	73	5	50	50	13	13
275	Rheden	927	21	690	730	517	500
340	Rhenen	354	17	140	150	111	109
597	Ridderkerk	558	12	300	280	75	70
1742	Rijssen-Holten	518	13	170	190	43	48
603	Rijswijk	661	11	930	1.040	233	260
1669	Roerdalen	297	14	80	70	20	24
957	Roermond	845	14	470	440	118	110
1674	Roosendaal	1.159	15	470	420	366	180
599	Rotterdam	10.613	16	30.780	30.630	8.656	8.901
277	Rozendaal	4	2	20	30	5	8
840	Rucphen	207	9	80	80	20	20
441	Schagen	611	13	240	230	60	58
279	Scherpenzeel	139	13	50	50	13	13
606	Schiedam	968	12	1.040	980	260	245
88	Schiermonnikoog	0	0	10	0	3	0
1676	Schouwen-Duiveland	447	13	150	150	38	38
518	's-Gravenhage	8.308	15	19.480	18.750	5.806	5.084
796	's-Hertogenbosch	2.237	14	3.120	3.260	844	815
965	Simpelveld	79	8	60	50	15	13
845	Sint-Michielsgestel	412	14	150	140	38	35
1883	Sittard-Geleen	1.515	16	990	1.040	389	480
610	Sliedrecht	971	37	170	160	636	644
1714	Sluis	294	13	60	50	15	13
90	Smallingerland	1.003	18	430	400	358	311
342	Soest	554	12	340	380	85	95
847	Someren	294	15	90	80	23	32
848	Son en Breugel	253	14	100	100	33	27
37	Stadskanaal	581	18	130	140	139	169
180	Staphorst	105	6	80	80	20	20
532	Stede Broec	283	13	110	100	28	25
851	Steenbergen	266	11	110	120	28	30
1708	Steenwijkerland	570	13	260	270	65	68
971	Stein	178	7	110	100	28	25
1904	Stichtse Vecht	562	9	520	560	130	140
1900	Sudwest Fryslan	1.310	14	610	610	187	200
715	Terneuzen	705	13	200	190	50	48
93	Terschelling	55	11	340	340	85	85

	Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
CBS	**Gemeente**	**Aantal personen in zorginstellingen 2024**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2024***	**Aantal uitwonende studenten 2023****	**Aantal uitwonende studenten 2024 *****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2023********	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2024**
448	Texel	296	21	60	60	87	118
1525	Teylingen	496	13	280	280	70	70
716	Tholen	301	11	110	110	28	28
281	Tiel	737	17	270	230	164	203
855	Tilburg	3.963	17	13.090	13.130	3.941	4.035
183	Tubbergen	217	10	80	90	20	23
1700	Twenterand	387	11	140	150	35	38
1730	Tynaarlo	970	28	200	220	503	540
737	Tytsjerksteradiel	656	20	220	220	230	256
450	Uitgeest	54	4	90	80	23	20
451	Uithoorn	258	8	190	190	48	48
184	Urk	306	14	120	100	30	25
344	Utrecht	3.487	9	28.900	30.300	7.225	7.575
1581	Utrechtse Heuvelrug	1.375	27	350	360	848	759
981	Vaals	146	14	120	90	30	28
994	Valkenburg aan de Geul	486	30	130	140	215	291
858	Valkenswaard	361	11	160	160	40	40
47	Veendam	312	11	180	170	45	43
345	Veenendaal	859	12	560	570	140	143
717	Veere	316	14	80	90	20	31
861	Veldhoven	702	15	270	290	132	121
453	Velsen	760	11	380	380	95	95
983	Venlo	1.222	12	1.270	1.160	318	290
984	Venray	938	21	200	210	390	367
1961	Vijfheerenlanden	864	14	360	360	96	92
622	Vlaardingen	1.148	15	700	620	278	235
96	Vlieland	10	8	20	20	5	5
718	Vlissingen	600	13	750	690	245	173
986	Voerendaal	126	10	80	70	20	18
1992	Voorne aan Zee	737	10	350	340	88	85
626	Voorschoten	242	9	290	280	73	70
285	Voorst	713	28	120	120	422	388
865	Vught	903	28	210	210	476	504
1949	Waadhoeke	740	16	310	330	172	168
866	Waalre	131	7	90	90	23	23
867	Waalwijk	529	11	250	220	63	55
627	Waddinxveen	248	7	190	200	48	50
289	Wageningen	795	19	7.700	8.230	2.155	2.258
629	Wassenaar	367	14	160	180	45	45
852	Waterland	115	7	100	90	25	23
988	Weert	810	16	310	310	133	174
1960	West Betuwe	676	13	180	210	45	53
668	West Maas en Waal	283	14	80	90	20	23
1969	Westerkwartier	1.084	17	440	440	279	287
1701	Westerveld	565	28	80	80	310	306

	Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
CBS	**Gemeente**	**Aantal personen in zorginstellingen 2024**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2024***	**Aantal uitwonende studenten 2023****	**Aantal uitwonende studenten 2024 *****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2023******	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2024**
293	Westervoort	191	13	110	120	28	30
1950	Westerwolde	384	15	70	60	40	29
1783	Westland	1.435	12	510	470	128	118
98	Weststellingwerf	506	19	150	120	179	166
189	Wierden	205	8	110	120	28	30
296	Wijchen	471	11	250	230	63	58
1696	Wijdemeren	237	10	120	110	30	28
352	Wijk bij Duurstede	174	7	130	140	33	35
294	Winterswijk	543	19	160	150	181	173
873	Woensdrecht	296	13	50	60	13	15
632	Woerden	648	12	370	420	93	105
880	Wormerland	97	6	90	90	23	23
351	Woudenberg	326	22	90	100	135	146
479	Zaanstad	1.578	10	1.410	1.360	353	340
297	Zaltbommel	271	9	140	120	35	30
473	Zandvoort	430	25	120	120	186	216
50	Zeewolde	128	5	140	150	35	38
355	Zeist	2.009	30	1.690	1.850	1.506	1.541
299	Zevenaar	500	11	270	250	68	63
637	Zoetermeer	772	6	1.140	1.110	285	278
638	Zoeterwoude	424	44	80	110	308	316
1892	Zuidplas	546	11	270	250	68	63
879	Zundert	411	18	80	70	119	114
301	Zutphen	990	20	420	430	363	417
1896	Zwartewaterland	276	12	100	110	25	28
642	Zwijndrecht	457	10	280	280	70	70
193	Zwolle	2.222	17	4.070	4.020	1.250	1.367

* het landelijk gemiddelde per 1000 inwoners is 13,972792. Per gemeente dient het meerdere boven het landelijke gemiddelde te worden vermenigvuldigd met het aantal inwoners/1000. Bron: CBS, stand 1-1-2024, inwonertal 1-1-2024, definitieve status.

** Het aantal dient te worden vermenigvuldigd met de wegingsfactor van 25%. Bron: CBS, stand 31-12-2022, afgerond op tientallen, definitieve status.

*** het aantal dient te worden vermenigvuldigd met de wegingsfactor van 25%. Bron: CBS, stand 31-12-2023, afgerond op tientallen, voorlopige status.

**** inclusief de ophoging aantal personen in zorginstellingen bevoorschotting uitkeringsjaar 2023, stand september 2023 (zie bijlage 2.4.1 septembercirculaire 2023).

Bijlage 2.5.2 Volumina maatstaven 2024-2029

Volumina maatstaven 2024-2029 (ramingen september 2024)

maatstaven	2024	2025	2026
bedrijven	2.507.770	2.659.065	2.801.056
bijstandsontvangers	384.006	386.097	394.479
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	132.526	137.452	148.223
éénpersoonshuishoudens	3.340.560	3.291.369	3.327.862
extra groei jongeren	8.848	8.938	8.957
huishoudens met een laag inkomen met drempel	1.514.286	1.528.521	1.542.889
inw oners	17.942.942	18.130.127	18.240.737
inw oners 75+ met drempel	643.116	666.502	688.287
jongeren	3.303.345	3.336.887	3.344.195
laag opleidingsniveau met drempel	1.660.102	1.624.371	1.572.743
leerlingen (voortgezet) speciaal onderw ijs	381.241	383.326	384.806
leerlingen voortgezet onderw ijs	699.692	701.779	705.687
loonkostensubsidie	34.653	39.408	41.964
migratieachtergrond	2.746.403	2.725.648	2.795.616
landelijke centrumfunctie	17.942.860	18.130.044	18.240.654
lokale centrumfunctie	17.942.930	18.130.115	18.240.725
regionale centrumfunctie	17.942.840	18.130.024	18.240.633
oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	15.188.887	15.188.887	15.188.887
oeverlengte*bodemfactor gemeente	1.162.398	1.162.398	1.162.398
omgevingsadressendichtheid	17.755.767	18.260.655	18.389.781
onderw ijsachterstand	942.265	942.520	940.055
oppervlak bebouw ing buitengebied	28.619	28.729	28.847
oppervlak bebouw ing buitengebied * bodemfactor buitengebied	30.291	30.407	30.532
oppervlak bebouw ing w oonkern	88.454	89.389	90.269
oppervlak bebouw ing w oonkern * bodemfactor w oonkern	96.336	97.285	98.237
oppervlak binnenw ater	197.361	197.361	197.361
oppervlak buitenw ater	308.399	308.399	308.399
oppervlak land * bodemfactor gemeente	3.578.452	3.578.452	3.578.452
oppervlak land	3.362.324	3.362.324	3.362.324
ozb niet-w oningen eigenaren	326.788.350.000	334.246.692.639	338.501.063.062
ozb niet-w oningen gebruikers	315.098.000.000	322.289.531.916	326.391.708.789
ozb w oningen eigenaren	2.498.211.200.000	2.612.011.123.218	2.639.716.365.865
w adden <2500 inw oners	9.727	9.828	9.888
w adden 2500 tot 7500 inw oners	8.737	8.828	8.882
w adden >7500 inw oners	6.315	6.381	6.420
w oonruimten	8.479.392	8.720.505	8.782.170
w oonruimten * bodemfactor w oonkern	9.377.428	9.644.077	9.712.273

(voortzetting op volgende bladzijde)

Volumina maatstaven 2024-2029 (ramingen september 2024)

maatstaven	2027	2028	2029
bedrijven	2.966.302	3.137.086	3.314.820
bijstandsontvangers	401.984	411.390	419.753
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	158.530	168.309	180.068
éénpersoonshuishoudens	3.363.591	3.398.734	3.433.562
extra groei jongeren	8.964	8.977	9.000
huishoudens met een laag inkomen met drempel	1.557.392	1.572.031	1.586.809
inwoners	18.330.378	18.418.013	18.505.912
inwoners 75+ met drempel	708.623	730.230	750.547
jongeren	3.346.617	3.351.677	3.360.094
laag opleidingsniveau met drempel	1.540.677	1.502.830	1.464.389
leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	387.166	389.161	391.126
leerlingen voortgezet onderwijs	709.262	712.482	716.086
loonkostensubsidie	44.520	47.137	49.693
migratieachtergrond	2.863.691	2.929.889	2.994.818
landelijke centrumfunctie	18.330.294	18.417.929	18.505.827
lokale centrumfunctie	18.330.366	18.418.001	18.505.900
regionale centrumfunctie	18.330.274	18.417.908	18.505.807
oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	15.188.887	15.188.887	15.188.887
oeverlengte*bodemfactor gemeente	1.162.398	1.162.398	1.162.398
omgevingsadressendichtheid	18.519.849	18.650.865	18.782.838
onderwijsachterstand	939.422	938.477	937.133
oppervlak bebouwing buitengebied	28.989	29.114	29.243
oppervlak bebouwing buitengebied ∗ bodemfactor buitenget	30.682	30.814	30.951
oppervlak bebouwing woonkern	91.152	92.025	92.951
oppervlak bebouwing woonkern ∗ bodemfactor woonkern	99.177	100.175	101.150
oppervlak binnenwater	197.361	197.361	197.361
oppervlak buitenwater	308.399	308.399	308.399
oppervlak land * bodemfactor gemeente	3.578.452	3.578.452	3.578.452
oppervlak land	3.362.324	3.362.324	3.362.324
ozb niet-woningen eigenaren	342.810.546.522	347.175.862.386	351.597.739.445
ozb niet-woningen gebruikers	330.547.027.114	334.756.180.526	339.019.871.741
ozb woningen eigenaren	2.667.721.728.474	2.696.030.484.095	2.724.645.941.555
wadden <2500 inwoners	9.937	9.985	10.032
wadden 2500 tot 7500 inwoners	8.926	8.968	9.011
wadden >7500 inwoners	6.451	6.482	6.513
woonruimten	8.844.285	8.906.853	8.969.877
woonruimten ∗ bodemfactor woonkern	9.780.966	9.850.160	9.919.859

Bijlage 3.2-1 Decentralisatie-uitkering Alleenverdienersproblematiek 2023-2024

	Decentralisatie-uitkering Alleenverdieners			
CBS	**Gemeente**	**Bedrag 2024**	**Gemeente**	**Bedrag 2024**
1680	Aa en Hunze	12.280	Boxtel	43.780
358	Aalsmeer	24.280	Breda	190.780
197	Aalten	24.280	Bronckhorst	19.780
59	Achtkarspelen	48.280	Brummen	31.780
482	Alblasserdam	24.280	Brunssum	48.280
613	Albrandswaard	12.280	Bunnik	12.280
361	Alkmaar	136.780	Bunschoten	28.780
141	Almelo	127.780	Buren	16.780
34	Almere	187.780	Capelle aan den IJssel	48.280
484	Alphen aan den Rijn	115.780	Castricum	16.780
1723	Alphen-Chaam	12.280	Coevorden	76.780
1959	Altena	19.780	Cranendonck	16.780
60	Ameland	9.280	Culemborg	28.780
307	Amersfoort	147.280	Dalfsen	9.280
362	Amstelveen	79.780	Dantumadiel	16.780
363	Amsterdam	2.091.280	De Bilt	40.780
200	Apeldoorn	219.280	De Fryske Marren	24.280
202	Arnhem	346.780	De Ronde Venen	16.780
106	Assen	57.280	De Wolden	9.280
743	Asten	12.280	Delft	123.280
744	Baarle-Nassau	9.280	Den Helder	57.280
308	Baarn	19.780	Deurne	16.780
489	Barendrecht	43.780	Deventer	136.780
203	Barneveld	28.780	Diemen	19.780
888	Beek	16.780	Dijk en Waard	72.280
1954	Beekdaelen	31.780	Dinkelland	12.280
889	Beesel	16.780	Doesburg	40.780
1945	Berg en Dal	28.780	Doetinchem	76.780
1724	Bergeijk	9.280	Dongen	12.280
893	Bergen (L.)	9.280	Dordrecht	219.280
373	Bergen (NH.)	9.280	Drechterland	12.280
748	Bergen op Zoom	136.780	Drimmelen	24.280
1859	Berkelland	24.280	Dronten	43.780
1721	Bernheze	16.780	Druten	12.280
753	Best	36.280	Duiven	12.280
209	Beuningen	9.280	Echt-Susteren	19.780
375	Beverwijk	48.280	Edam-Volendam	12.280
1728	Bladel	9.280	Ede	67.780
376	Blaricum	19.780	Eemnes	12.280
377	Bloemendaal	12.280	Eemsdelta	76.780
1901	Bodegraven-Reeuwijk	48.280	Eersel	9.280
755	Boekel	9.280	Eijsden-Margraten	19.780
1681	Borger-Odoorn	31.780	Eindhoven	321.280
147	Borne	16.780	Elburg	12.280
654	Borsele	24.280	Emmen	159.280

	Decentralisatie-uitkering Alleenverdieners			
CBS	**Gemeente**	**Bedrag 2024**	**Gemeente**	**Bedrag 2024**
388	Enkhuizen	24.280	Hof van Twente	19.780
153	Enschede	315.280	Hollands Kroon	28.780
232	Epe	24.280	Hoogeveen	76.780
233	Ermelo	24.280	Hoorn	142.780
777	Etten-Leur	24.280	Horst aan de Maas	19.780
779	Geertruidenberg	19.780	Houten	36.280
1771	Geldrop-Mierlo	57.280	Huizen	40.780
1652	Gemert-Bakel	24.280	Hulst	19.780
907	Gennep	12.280	IJsselstein	57.280
784	Gilze en Rijen	36.280	Kaag en Braassem	40.780
1924	Goeree-Overflakkee	19.780	Kampen	63.280
664	Goes	28.780	Kapelle	9.280
785	Goirle	31.780	Katwijk	31.780
1942	Gooise Meren	40.780	Kerkrade	96.280
512	Gorinchem	67.780	Koggenland	9.280
513	Gouda	222.280	Krimpen aan den IJssel	31.780
14	Groningen	156.280	Krimpenerwaard	57.280
1729	Gulpen-Wittem	12.280	Laarbeek	12.280
158	Haaksbergen	36.280	Land van Cuijk	51.280
392	Haarlem	286.780	Landgraaf	60.280
394	Haarlemmermeer	108.280	Landsmeer	9.280
1655	Halderberge	48.280	Lansingerland	72.280
160	Hardenberg	19.780	Laren	9.280
243	Harderwijk	79.780	Leeuwarden	103.780
523	Hardinxveld-Giessendam	31.780	Leiden	247.780
72	Harlingen	12.280	Leiderdorp	24.280
244	Hattem	24.280	Leidschendam-Voorburg	72.280
396	Heemskerk	51.280	Lelystad	103.780
397	Heemstede	9.280	Leudal	24.280
246	Heerde	16.780	Leusden	16.780
74	Heerenveen	40.780	Lingewaard	31.780
917	Heerlen	199.780	Lisse	12.280
1658	Heeze-Leende	9.280	Lochem	9.280
399	Heiloo	12.280	Loon op Zand	16.780
163	Hellendoorn	19.780	Lopik	9.280
794	Helmond	219.280	Losser	24.280
531	Hendrik-Ido-Ambacht	43.780	Maasdriel	12.280
164	Hengelo	111.280	Maasgouw	12.280
1966	Het Hogeland	57.280	Maashorst	48.280
252	Heumen	12.280	Maassluis	79.780
797	Heusden	36.280	Maastricht	207.280
534	Hillegom	36.280	Medemblik	19.780
798	Hilvarenbeek	9.280	Meerssen	16.780
402	Hilversum	103.780	Meierijstad	36.280
1963	Hoeksche Waard	31.780	Meppel	51.280

	Decentralisatie-uitkering Alleenverdieners			
CBS	**Gemeente**	**Bedrag 2024**	**Gemeente**	**Bedrag 2024**
687	Middelburg	48.280	Pijnacker-Nootdorp	48.280
1842	Midden-Delfland	12.280	Purmerend	96.280
1731	Midden-Drenthe	24.280	Putten	28.780
1952	Midden-Groningen	99.280	Raalte	28.780
1709	Moerdijk	36.280	Reimerswaal	16.780
1978	Molenlanden	19.780	Renkum	31.780
1955	Montferland	43.780	Renswoude	9.280
335	Montfoort	9.280	Reusel-De Mierden	9.280
944	Mook en Middelaar	9.280	Rheden	72.280
1740	Neder-Betuwe	24.280	Rhenen	28.780
946	Nederweert	16.780	Ridderkerk	51.280
356	Nieuwegein	79.780	Rijssen-Holten	12.280
569	Nieuwkoop	16.780	Rijswijk	82.780
267	Nijkerk	28.780	Roerdalen	24.280
268	Nijmegen	270.280	Roermond	123.280
1930	Nissewaard	57.280	Roosendaal	147.280
1970	Noardeast-Fryslân	51.280	Rotterdam	1.522.780
1695	Noord-Beveland	12.280	Rozendaal	9.280
1699	Noordenveld	19.780	Rucphen	16.780
171	Noordoostpolder	48.280	Schagen	40.780
575	Noordwijk	19.780	Scherpenzeel	9.280
820	Nuenen, Gerwen en Nede	9.280	Schiedam	156.280
302	Nunspeet	19.780	Schiermonnikoog	9.280
579	Oegstgeest	9.280	Schouwen-Duiveland	19.780
823	Oirschot	9.280	's-Gravenhage	1.291.780
824	Oisterwijk	16.780	's-Hertogenbosch	210.280
1895	Oldambt	82.780	Simpelveld	16.780
269	Oldebroek	16.780	Sint-Michielsgestel	19.780
173	Oldenzaal	36.280	Sittard-Geleen	136.780
1773	Olst-Wijhe	9.280	Sliedrecht	36.280
175	Ommen	12.280	Sluis	9.280
1586	Oost Gelre	12.280	Smallingerland	96.280
826	Oosterhout	91.780	Soest	57.280
85	Ooststellingwerf	16.780	Someren	9.280
431	Oostzaan	9.280	Son en Breugel	12.280
432	Opmeer	9.280	Stadskanaal	115.780
86	Opsterland	31.780	Staphorst	9.280
828	Oss	151.780	Stede Broec	16.780
1509	Oude IJsselstreek	67.780	Steenbergen	31.780
437	Ouder-Amstel	9.280	Steenwijkerland	43.780
589	Oudewater	19.780	Stein	28.780
1734	Overbetuwe	31.780	Stichtse Vecht	60.280
590	Papendrecht	40.780	Súdwest-Fryslân	76.780
1894	Peel en Maas	19.780	Terneuzen	63.280
765	Pekela	51.280	Terschelling	9.280

	Decentralisatie-uitkering Alleenverdieners			
CBS	**Gemeente**	**Bedrag 2024**	**Gemeente**	**Bedrag 2024**
448	Texel	12.280	Waddinxveen	31.780
1525	Teylingen	16.780	Wageningen	48.280
716	Tholen	24.280	Wassenaar	19.780
281	Tiel	72.280	Waterland	9.280
855	Tilburg	270.280	Weert	79.780
183	Tubbergen	16.780	West Betuwe	24.280
1700	Twenterand	57.280	West Maas en Waal	9.280
1730	Tynaarlo	19.780	Westerkwartier	24.280
737	Tytsjerksteradiel	24.280	Westerveld	9.280
450	Uitgeest	12.280	Westervoort	19.780
451	Uithoorn	19.780	Westerwolde	28.780
184	Urk	9.280	Westland	91.780
344	Utrecht	852.280	Weststellingwerf	31.780
1581	Utrechtse Heuvelrug	36.280	Wierden	31.780
981	Vaals	12.280	Wijchen	40.780
994	Valkenburg aan de Geul	12.280	Wijdemeren	9.280
858	Valkenswaard	12.280	Wijk bij Duurstede	16.780
47	Veendam	57.280	Winterswijk	24.280
345	Veenendaal	142.780	Woensdrecht	16.780
717	Veere	9.280	Woerden	51.280
861	Veldhoven	19.780	Wormerland	28.780
453	Velsen	76.780	Woudenberg	16.780
983	Venlo	183.280	Zaanstad	226.780
984	Venray	63.280	Zaltbommel	51.280
1961	Vijfheerenlanden	115.780	Zandvoort	24.280
622	Vlaardingen	120.280	Zeewolde	12.280
96	Vlieland	9.280	Zeist	147.280
718	Vlissingen	48.280	Zevenaar	57.280
986	Voerendaal	12.280	Zoetermeer	168.280
1992	Voorne aan Zee	43.780	Zoeterwoude	9.280
626	Voorschoten	16.780	Zuidplas	31.780
285	Voorst	16.780	Zundert	19.780
865	Vught	36.280	Zutphen	67.780
1949	Waadhoeke	36.280	Zwartewaterland	19.780
866	Waalre	12.280	Zwijndrecht	79.780
867	Waalwijk	51.280	Zwolle	120.280
			Totaal	**22.597.260**

Bijlage 3.2-2 Decentralisatie-uitkering Wet betaalbare huur

	Decentralisatie-uitkering Wet betaalbare huur						
CBS	Gemeente	Bedrag 2024	Bedrag 2025	Bedrag 2026	Bedrag 2027	Bedrag 2028	Bedrag 2029
1680	Aa en Hunze	21.367	21.605	18.325	9.972	7.902	6.922
358	Aalsmeer	28.580	39.151	33.302	18.407	14.716	12.968
197	Aalten	24.110	28.277	24.020	13.180	10.493	9.221
59	Achtkarspelen	22.294	23.861	20.251	11.057	8.779	7.700
482	Alblasserdam	23.281	26.261	22.300	12.210	9.711	8.527
613	Albrandswaard	22.835	25.177	21.374	11.689	9.289	8.153
361	Alkmaar	72.217	99.486	84.803	47.412	38.147	33.759
141	Almelo	58.171	65.318	55.638	30.986	24.878	21.985
34	Almere	83.144	126.066	107.492	60.190	48.469	42.918
484	Alphen aan den Rijn	65.084	82.134	69.992	39.070	31.408	27.780
1723	Alphen-Chaam	21.471	21.858	18.541	10.094	8.001	7.009
1959	Altena	26.794	34.807	29.594	16.319	13.029	11.471
60	Ameland	21.833	22.740	19.294	10.518	8.343	7.313
307	Amersfoort	84.806	130.109	110.943	62.133	50.039	44.312
362	Amstelveen	90.138	143.080	122.015	68.369	55.076	48.781
363	Amsterdam	666.144	1.328.009	1.143.043	671.991	555.275	500.000
200	Apeldoorn	81.461	121.973	103.998	58.222	46.880	41.508
202	Arnhem	123.900	225.208	192.119	107.850	86.971	77.082
106	Assen	60.570	71.155	60.621	33.792	27.145	23.997
743	Asten	21.772	22.591	19.167	10.446	8.285	7.262
744	Baarle-Nassau	21.400	21.687	18.395	10.011	7.934	6.950
308	Baarn	27.111	35.579	30.253	16.690	13.329	11.737
489	Barendrecht	29.136	40.504	34.457	19.057	15.242	13.435
203	Barneveld	35.097	55.004	46.834	26.028	20.873	18.431
888	Beek	22.562	24.513	20.807	11.370	9.031	7.924
1954	Beekdaelen	26.181	33.316	28.321	15.602	12.450	10.958
889	Beesel	20.796	20.217	17.140	9.305	7.363	6.444
1945	Berg en Dal	26.895	35.052	29.803	16.436	13.124	11.556
1724	Bergeijk	22.469	24.287	20.615	11.262	8.944	7.846
893	Bergen (L.)	20.372	19.184	16.259	8.808	6.962	6.088
373	Bergen (NH.)	29.989	42.580	36.229	20.055	16.048	14.150
748	Bergen op Zoom	36.250	57.809	49.229	27.377	21.962	19.398
1859	Berkelland	26.383	33.807	28.741	15.838	12.641	11.127
1721	Bernheze	25.316	31.211	26.525	14.590	11.633	10.232
753	Best	25.613	31.934	27.142	14.937	11.914	10.481
209	Beuningen	23.845	27.633	23.470	12.870	10.243	8.999
375	Beverwijk	30.895	44.783	38.110	21.115	16.904	14.909
1728	Bladel	24.305	28.752	24.425	13.408	10.678	9.385
376	Blaricum	23.178	26.011	22.086	12.090	9.613	8.440
377	Bloemendaal	25.783	32.348	27.495	15.136	12.074	10.624
1901	Bodegraven-Reeuwijk	25.994	32.862	27.934	15.384	12.274	10.801
755	Boekel	21.085	20.919	17.739	9.642	7.636	6.686
1681	Borger-Odoorn	21.887	22.872	19.406	10.581	8.394	7.359
147	Borne	23.639	27.132	23.043	12.629	10.049	8.827
654	Borsele	21.150	21.079	17.876	9.719	7.698	6.741

	Decentralisatie-uitkering Wet betaalbare huur						
CBS	Gemeente	Bedrag 2024	Bedrag 2025	Bedrag 2026	Bedrag 2027	Bedrag 2028	Bedrag 2029
757	Boxtel	25.577	31.846	27.067	14.895	11.879	10.451
758	Breda	110.205	191.893	163.682	91.835	74.033	65.602
1876	Bronckhorst	27.434	36.365	30.924	17.068	13.634	12.008
213	Brummen	21.686	22.380	18.987	10.345	8.203	7.189
899	Brunssum	27.103	35.560	30.237	16.680	13.321	11.731
312	Bunnik	22.716	24.887	21.127	11.550	9.177	8.053
313	Bunschoten	24.970	30.369	25.806	14.185	11.306	9.942
214	Buren	22.164	23.545	19.981	10.904	8.656	7.590
502	Capelle aan den IJssel	42.050	71.918	61.272	34.159	27.441	24.260
383	Castricum	26.947	35.179	29.912	16.498	13.174	11.600
109	Coevorden	23.891	27.744	23.566	12.923	10.286	9.038
1706	Cranendonck	23.324	26.365	22.388	12.260	9.751	8.562
216	Culemborg	26.085	33.082	28.122	15.489	12.359	10.877
148	Dalfsen	23.693	27.264	23.156	12.693	10.100	8.872
1891	Dantumadiel	20.762	20.134	17.070	9.265	7.331	6.415
310	De Bilt	31.207	45.542	38.757	21.479	17.198	15.171
1940	De Fryske Marren	26.680	34.529	29.357	16.185	12.921	11.376
736	De Ronde Venen	28.676	39.385	33.502	18.519	14.807	13.049
1690	De Wolden	22.647	24.720	20.984	11.470	9.112	7.996
503	Delft	93.618	151.545	129.241	72.438	58.364	51.699
400	Den Helder	32.106	47.729	40.625	22.531	18.048	15.924
762	Deurne	31.791	46.961	39.969	22.162	17.749	15.660
150	Deventer	71.777	98.416	83.891	46.898	37.732	33.391
384	Diemen	49.490	90.017	76.721	42.860	34.470	30.496
1980	Dijk en Waard	37.915	61.859	52.685	29.323	23.535	20.793
1774	Dinkelland	27.208	35.815	30.455	16.803	13.421	11.819
221	Doesburg	20.846	20.338	17.244	9.363	7.410	6.486
222	Doetinchem	35.066	54.928	46.769	25.992	20.843	18.405
766	Dongen	24.571	29.400	24.979	13.720	10.930	9.608
505	Dordrecht	76.618	110.191	93.941	52.558	42.304	37.448
498	Drechterland	22.709	24.871	21.112	11.542	9.170	8.047
1719	Drimmelen	21.954	23.033	19.544	10.659	8.457	7.414
303	Dronten	26.077	33.064	28.106	15.481	12.352	10.871
225	Druten	23.798	27.519	23.374	12.815	10.199	8.960
226	Duiven	22.386	24.084	20.441	11.164	8.865	7.776
1711	Echt-Susteren	27.148	35.668	30.329	16.732	13.363	11.768
385	Edam-Volendam	23.850	27.646	23.482	12.876	10.248	9.004
228	Ede	73.220	101.927	86.887	48.585	39.095	34.601
317	Eemnes	30.006	12.029	10.179	5.471	4.302	3.750
1979	Eemsdelta	32.284	48.162	40.994	22.739	18.216	16.073
770	Eersel	23.034	25.660	21.786	11.921	9.477	8.320
1903	Eijsden-Margraten	25.970	32.804	27.884	15.356	12.251	10.781
772	Eindhoven	152.062	293.712	250.593	140.782	113.574	100.688
230	Elburg	25.363	31.327	26.624	14.646	11.678	10.272
114	Emmen	61.891	74.368	63.363	35.337	28.393	25.104

	Decentralisatie-uitkering Wet betaalbare huur						
CBS	Gemeente	Bedrag 2024	Bedrag 2025	Bedrag 2026	Bedrag 2027	Bedrag 2028	Bedrag 2029
388	Enkhuizen	23.838	27.618	23.457	12.862	10.237	8.994
153	Enschede	98.288	162.905	138.937	77.899	62.775	55.613
232	Epe	25.681	32.100	27.283	15.017	11.978	10.539
233	Ermelo	26.301	33.608	28.571	15.742	12.564	11.058
777	Etten-Leur	27.647	36.881	31.365	17.316	13.835	12.186
779	Geertruidenberg	23.092	25.801	21.907	11.989	9.532	8.368
1771	Geldrop-Mierlo	26.728	34.646	29.456	16.241	12.967	11.416
1652	Gemert-Bakel	26.191	33.340	28.342	15.613	12.459	10.966
907	Gennep	22.525	24.421	20.729	11.326	8.996	7.893
784	Gilze en Rijen	22.944	25.442	21.600	11.816	9.392	8.244
1924	Goeree-Overflakkee	25.663	32.055	27.245	14.996	11.961	10.523
664	Goes	28.995	40.160	34.164	18.892	15.108	13.316
785	Goirle	21.768	22.582	19.159	10.442	8.282	7.259
1942	Gooise Meren	39.689	66.175	56.370	31.398	25.211	22.281
512	Gorinchem	31.358	45.908	39.070	21.655	17.340	15.297
513	Gouda	64.732	81.278	69.261	38.659	31.076	27.485
14	Groningen	207.575	428.750	365.861	205.699	166.015	147.221
1729	Gulpen-Wittem	24.521	29.279	24.875	13.661	10.882	9.567
158	Haaksbergen	24.045	28.120	23.886	13.104	10.432	9.167
392	Haarlem	106.115	181.945	155.190	87.053	70.170	62.174
394	Haarlemmermeer	79.104	116.239	99.104	55.465	44.653	39.532
1655	Halderberge	23.403	26.559	22.554	12.353	9.826	8.629
160	Hardenberg	30.174	43.029	36.613	20.271	16.222	14.305
243	Harderwijk	33.652	51.489	43.834	24.338	19.508	17.220
523	Hardinxveld-Giessendam	22.361	24.023	20.389	11.134	8.841	7.755
72	Harlingen	24.317	28.782	24.451	13.422	10.689	9.395
244	Hattem	21.303	21.450	18.193	9.898	7.842	6.869
396	Heemskerk	26.534	34.175	29.054	16.015	12.784	11.254
397	Heemstede	28.897	39.923	33.961	18.778	15.016	13.234
246	Heerde	24.689	29.687	25.224	13.857	11.041	9.707
74	Heerenveen	32.821	49.468	42.109	23.367	18.723	16.524
917	Heerlen	75.548	107.589	91.720	51.307	41.294	36.551
1658	Heeze-Leende	23.415	26.589	22.579	12.368	9.838	8.639
399	Heiloo	24.692	29.695	25.231	13.861	11.044	9.710
163	Hellendoorn	24.516	29.267	24.865	13.655	10.878	9.562
794	Helmond	58.177	65.332	55.650	30.993	24.884	21.990
531	Hendrik-Ido-Ambacht	24.489	29.201	24.809	13.623	10.852	9.540
164	Hengelo	65.404	82.914	70.658	39.445	31.711	28.049
1966	Het Hogeland	28.528	39.025	33.195	18.346	14.667	12.925
252	Heumen	22.439	24.213	20.551	11.226	8.915	7.821
797	Heusden	25.893	32.616	27.724	15.265	12.178	10.716
534	Hillegom	23.961	27.915	23.711	13.005	10.353	9.096
798	Hilvarenbeek	23.854	27.655	23.489	12.880	10.252	9.007
402	Hilversum	71.796	98.461	83.929	46.919	37.749	33.406
1963	Hoeksche Waard	30.281	43.289	36.834	20.396	16.323	14.394

	Decentralisatie-uitkering Wet betaalbare huur						
CBS	Gemeente	Bedrag 2024	Bedrag 2025	Bedrag 2026	Bedrag 2027	Bedrag 2028	Bedrag 2029
1735	Hof van Twente	27.765	37.170	31.611	17.454	13.947	12.286
1911	Hollands Kroon	26.046	32.989	28.042	15.444	12.323	10.845
118	Hoogeveen	31.061	45.186	38.454	21.308	17.060	15.048
405	Hoorn	54.687	56.843	48.404	26.912	21.587	19.065
1507	Horst aan de Maas	30.263	43.245	36.797	20.375	16.306	14.379
321	Houten	28.709	39.465	33.570	18.558	14.838	13.077
406	Huizen	28.280	38.421	32.679	18.056	14.433	12.717
677	Hulst	25.722	32.199	27.368	15.065	12.016	10.573
353	IJsselstein	27.484	36.485	31.026	17.125	13.681	12.050
1884	Kaag en Braassem	24.809	29.979	25.473	13.998	11.154	9.808
166	Kampen	32.632	49.008	41.716	23.146	18.544	16.365
678	Kapelle	21.459	21.829	18.517	10.080	7.989	6.999
537	Katwijk	30.064	42.761	36.383	20.142	16.118	14.212
928	Kerkrade	38.554	63.414	54.013	30.071	24.139	21.329
1598	Koggenland	28.491	38.936	33.119	18.304	14.633	12.894
542	Krimpen aan den IJssel	21.837	22.750	19.302	10.522	8.347	7.317
1931	Krimpenerwaard	30.982	44.995	38.291	21.216	16.986	14.982
1659	Laarbeek	22.802	25.096	21.305	11.650	9.258	8.125
1982	Land van Cuijk	36.297	57.924	49.326	27.432	22.006	19.437
882	Landgraaf	26.597	34.327	29.184	16.088	12.843	11.306
415	Landsmeer	22.696	24.838	21.085	11.526	9.158	8.036
1621	Lansingerland	29.212	40.689	34.615	19.146	15.313	13.498
417	Laren	25.029	30.513	25.929	14.254	11.362	9.992
80	Leeuwarden	103.652	175.954	150.076	84.172	67.843	60.110
546	Leiden	117.029	208.494	177.852	99.815	80.480	71.323
547	Leiderdorp	32.383	48.402	41.198	22.854	18.309	16.156
1916	Leidschendam-Voorburg	52.367	97.016	82.695	46.224	37.188	32.908
995	Lelystad	56.783	61.942	52.757	29.363	23.567	20.822
1640	Leudal	26.738	34.671	29.478	16.253	12.977	11.425
327	Leusden	25.222	30.983	26.330	14.480	11.544	10.154
1705	Lingewaard	27.134	35.633	30.300	16.716	13.350	11.756
553	Lisse	24.235	28.583	24.281	13.326	10.612	9.327
262	Lochem	28.338	38.564	32.801	18.125	14.488	12.766
809	Loon op Zand	25.083	30.646	26.042	14.318	11.413	10.037
331	Lopik	21.708	22.435	19.034	10.371	8.225	7.208
168	Losser	24.092	28.235	23.984	13.159	10.477	9.207
263	Maasdriel	23.500	26.794	22.754	12.467	9.917	8.710
1641	Maasgouw	24.315	28.776	24.447	13.420	10.687	9.393
1991	Maashorst	31.844	47.092	40.081	22.224	17.800	15.705
556	Maassluis	23.919	27.815	23.625	12.957	10.314	9.062
935	Maastricht	125.567	229.262	195.579	109.799	88.545	78.479
420	Medemblik	27.607	36.786	31.283	17.270	13.798	12.153
938	Meerssen	22.269	23.800	20.198	11.027	8.755	7.678
1948	Meierijstad	36.645	58.771	50.049	27.839	22.335	19.729
119	Meppel	28.596	39.190	33.335	18.426	14.731	12.982

	Decentralisatie-uitkering Wet betaalbare huur						
CBS	Gemeente	Bedrag 2024	Bedrag 2025	Bedrag 2026	Bedrag 2027	Bedrag 2028	Bedrag 2029
687	Middelburg	34.536	53.641	45.670	25.372	20.343	17.961
1842	Midden-Delfland	21.965	23.060	19.567	10.672	8.467	7.424
1731	Midden-Drenthe	23.861	27.672	23.504	12.889	10.258	9.013
1952	Midden-Groningen	30.826	44.615	37.967	21.034	16.838	14.851
1709	Moerdijk	24.567	29.391	24.971	13.715	10.926	9.605
1978	Molenlanden	24.127	28.320	24.057	13.200	10.510	9.236
1955	Montferland	26.549	34.212	29.086	16.033	12.798	11.266
335	Montfoort	21.797	22.651	19.217	10.475	8.308	7.282
944	Mook en Middelaar	20.731	20.059	17.005	9.229	7.302	6.389
1740	Neder-Betuwe	21.673	22.350	18.961	10.330	8.191	7.179
946	Nederweert	22.707	24.866	21.108	11.539	9.169	8.046
356	Nieuwegein	36.797	59.140	50.365	28.016	22.479	19.856
569	Nieuwkoop	25.743	32.251	27.412	15.090	12.037	10.591
267	Nijkerk	25.437	31.506	26.777	14.732	11.747	10.334
268	Nijmegen	111.647	195.401	166.675	93.521	75.395	66.811
1930	Nissewaard	31.932	47.305	40.263	22.327	17.883	15.778
1970	Noardeast-Fryslân	28.737	39.533	33.628	18.590	14.864	13.100
1695	Noord-Beveland	21.474	21.866	18.548	10.098	8.004	7.012
1699	Noordenveld	25.894	32.618	27.726	15.266	12.179	10.717
171	Noordoostpolder	29.667	41.795	35.559	19.678	15.743	13.880
575	Noordwijk	34.399	53.308	45.386	25.212	20.214	17.847
820	Nuenen, Gerwen en Nederwet	24.252	28.624	24.317	13.346	10.628	9.341
302	Nunspeet	26.200	33.363	28.361	15.624	12.468	10.974
579	Oegstgeest	26.018	32.921	27.984	15.412	12.297	10.821
823	Oirschot	27.314	36.073	30.675	16.927	13.521	11.908
824	Oisterwijk	26.639	34.430	29.273	16.138	12.883	11.342
1895	Oldambt	27.960	37.645	32.016	17.683	14.131	12.449
269	Oldebroek	22.532	24.439	20.744	11.334	9.003	7.899
173	Oldenzaal	25.384	31.378	26.667	14.670	11.698	10.290
1773	Olst-Wijhe	23.209	26.086	22.150	12.126	9.643	8.466
175	Ommen	22.912	25.364	21.534	11.779	9.362	8.217
1586	Oost Gelre	24.916	30.240	25.695	14.123	11.256	9.898
826	Oosterhout	27.861	37.403	31.810	17.567	14.037	12.366
85	Ooststellingwerf	22.781	25.045	21.261	11.626	9.238	8.107
431	Oostzaan	30.006	12.029	10.179	5.471	4.302	3.750
432	Opmeer	25.151	30.811	26.183	14.398	11.477	10.094
86	Opsterland	24.152	28.381	24.109	13.230	10.534	9.257
828	Oss	57.754	64.304	54.772	30.499	24.484	21.636
1509	Oude IJsselstreek	26.801	34.824	29.609	16.327	13.036	11.477
437	Ouder-Amstel	23.751	27.406	23.277	12.761	10.155	8.921
589	Oudewater	21.352	21.569	18.295	9.955	7.889	6.910
1734	Overbetuwe	28.776	39.628	33.709	18.636	14.901	13.133
590	Papendrecht	23.570	26.966	22.901	12.549	9.984	8.769
1894	Peel en Maas	28.476	38.899	33.087	18.286	14.619	12.882
765	Pekela	21.924	22.961	19.483	10.624	8.429	7.389

	Decentralisatie-uitkering Wet betaalbare huur						
CBS	Gemeente	Bedrag 2024	Bedrag 2025	Bedrag 2026	Bedrag 2027	Bedrag 2028	Bedrag 2029
1926	Pijnacker-Nootdorp	28.993	40.157	34.161	18.891	15.107	13.315
439	Purmerend	37.138	59.970	51.073	28.415	22.801	20.143
273	Putten	25.332	31.251	26.559	14.609	11.648	10.246
177	Raalte	24.421	29.035	24.667	13.544	10.788	9.483
703	Reimerswaal	21.975	23.085	19.589	10.684	8.477	7.432
274	Renkum	30.722	44.363	37.751	20.913	16.740	14.764
339	Renswoude	22.361	24.024	20.390	11.135	8.842	7.756
1667	Reusel-De Mierden	21.775	22.599	19.174	10.450	8.288	7.265
275	Rheden	35.314	55.532	47.285	26.282	21.078	18.613
340	Rhenen	22.654	24.737	20.999	11.478	9.119	8.001
597	Ridderkerk	24.673	29.647	25.189	13.838	11.025	9.693
1742	Rijssen-Holten	28.024	37.798	32.147	17.757	14.191	12.502
603	Rijswijk	43.703	75.939	64.704	36.092	29.003	25.645
1669	Roerdalen	27.000	35.307	30.021	16.559	13.224	11.644
957	Roermond	41.312	70.122	59.739	33.296	26.744	23.641
1674	Roosendaal	57.566	63.846	54.382	30.279	24.306	21.478
599	Rotterdam	461.502	844.365	720.625	405.498	327.417	290.439
277	Rozendaal	30.006	12.029	10.179	5.471	4.302	3.750
840	Rucphen	21.199	21.197	17.977	9.776	7.744	6.782
441	Schagen	28.262	38.378	32.642	18.035	14.416	12.702
279	Scherpenzeel	21.483	21.889	18.567	10.108	8.013	7.020
606	Schiedam	76.867	110.797	94.459	52.850	42.540	37.657
88	Schiermonnikoog	30.006	12.029	10.179	5.471	4.302	3.750
1676	Schouwen-Duiveland	25.369	31.340	26.635	14.652	11.683	10.277
518	's-Gravenhage	484.888	901.254	769.185	432.847	349.509	310.042
796	's-Hertogenbosch	90.131	143.062	122.000	68.360	55.069	48.775
965	Simpelveld	22.096	23.379	19.839	10.825	8.591	7.533
845	Sint-Michielsgestel	24.654	29.602	25.151	13.816	11.008	9.678
1883	Sittard-Geleen	67.947	89.099	75.938	42.419	34.113	30.180
610	Sliedrecht	25.034	30.526	25.940	14.261	11.367	9.996
1714	Sluis	26.834	34.905	29.678	16.366	13.067	11.505
90	Smallingerland	31.644	46.604	39.664	21.990	17.611	15.537
342	Soest	34.337	53.155	45.256	25.139	20.155	17.794
847	Someren	22.174	23.569	20.001	10.916	8.665	7.599
848	Son en Breugel	23.243	26.168	22.220	12.166	9.674	8.495
37	Stadskanaal	25.376	31.357	26.649	14.660	11.689	10.283
180	Staphorst	21.800	22.659	19.225	10.479	8.312	7.285
532	Stede Broec	22.584	24.567	20.853	11.396	9.052	7.943
851	Steenbergen	22.984	25.539	21.683	11.863	9.430	8.278
1708	Steenwijkerland	27.585	36.731	31.236	17.243	13.776	12.134
971	Stein	23.206	26.078	22.143	12.122	9.639	8.464
1904	Stichtse Vecht	37.941	61.922	52.739	29.354	23.559	20.815
1900	Súdwest-Fryslân	37.288	60.333	51.383	28.590	22.942	20.268
715	Terneuzen	34.521	53.603	45.638	25.354	20.329	17.948
93	Terschelling	21.044	20.821	17.656	9.595	7.598	6.652

	Decentralisatie-uitkering Wet betaalbare huur						
CBS	Gemeente	Bedrag 2024	Bedrag 2025	Bedrag 2026	Bedrag 2027	Bedrag 2028	Bedrag 2029
448	Texel	22.881	25.289	21.470	11.743	9.333	8.192
1525	Teylingen	30.946	44.906	38.214	21.173	16.951	14.951
716	Tholen	21.937	22.991	19.508	10.638	8.441	7.400
281	Tiel	28.018	37.784	32.136	17.750	14.186	12.497
855	Tilburg	135.641	253.769	216.498	121.580	98.062	86.924
183	Tubbergen	25.533	31.739	26.975	14.844	11.838	10.414
1700	Twenterand	24.289	28.713	24.392	13.389	10.663	9.371
1730	Tynaarlo	24.566	29.387	24.967	13.713	10.924	9.604
737	Tytsjerksteradiel	24.922	30.254	25.708	14.130	11.261	9.902
450	Uitgeest	21.301	21.445	18.189	9.895	7.840	6.867
451	Uithoorn	26.702	34.583	29.403	16.211	12.942	11.394
184	Urk	23.294	26.292	22.326	12.225	9.723	8.537
344	Utrecht	324.217	510.412	435.566	244.957	197.728	175.361
1581	Utrechtse Heuvelrug	33.202	50.396	42.901	23.813	19.083	16.843
981	Vaals	26.504	34.102	28.992	15.980	12.755	11.228
994	Valkenburg aan de Geul	27.905	37.510	31.901	17.618	14.079	12.403
858	Valkenswaard	27.425	36.341	30.904	17.056	13.625	12.000
47	Veendam	25.620	31.952	27.157	14.946	11.920	10.488
345	Veenendaal	35.203	55.262	47.054	26.152	20.973	18.520
717	Veere	24.365	28.899	24.551	13.478	10.735	9.436
861	Veldhoven	30.265	43.252	36.802	20.378	16.309	14.381
453	Velsen	32.806	49.432	42.078	23.349	18.709	16.511
983	Venlo	70.921	96.333	82.112	45.896	36.923	32.673
984	Venray	28.385	38.678	32.898	18.180	14.533	12.805
1961	Vijfheerenlanden	27.690	36.988	31.455	17.367	13.876	12.223
622	Vlaardingen	43.013	74.261	63.272	35.285	28.351	25.067
96	Vlieland	30.006	12.029	10.179	5.471	4.302	3.750
718	Vlissingen	36.589	58.634	49.932	27.773	22.282	19.682
986	Voerendaal	21.551	22.053	18.708	10.187	8.076	7.077
1992	Voorne aan Zee	35.581	56.183	47.840	26.594	21.330	18.837
626	Voorschoten	29.288	40.874	34.773	19.235	15.385	13.562
285	Voorst	24.007	28.028	23.808	13.060	10.397	9.136
865	Vught	26.754	34.709	29.511	16.272	12.991	11.438
1949	Waadhoeke	26.744	34.685	29.490	16.260	12.982	11.429
866	Waalre	23.135	25.908	21.998	12.040	9.573	8.405
867	Waalwijk	29.304	40.913	34.806	19.254	15.401	13.576
627	Waddinxveen	25.245	31.039	26.378	14.507	11.566	10.173
289	Wageningen	36.255	57.822	49.239	27.383	21.967	19.402
629	Wassenaar	30.032	42.683	36.317	20.105	16.088	14.186
852	Waterland	21.263	21.353	18.110	9.851	7.804	6.835
988	Weert	31.698	46.737	39.777	22.054	17.662	15.582
1960	West Betuwe	26.416	33.888	28.810	15.877	12.672	11.155
668	West Maas en Waal	22.152	23.515	19.956	10.890	8.644	7.580
1969	Westerkwartier	29.383	41.106	34.971	19.347	15.475	13.642
1701	Westerveld	21.998	23.142	19.637	10.711	8.499	7.452

	Decentralisatie-uitkering Wet betaalbare huur						
CBS	Gemeente	Bedrag 2024	Bedrag 2025	Bedrag 2026	Bedrag 2027	Bedrag 2028	Bedrag 2029
293	Westervoort	23.839	27.619	23.459	12.863	10.238	8.995
1950	Westerwolde	24.226	28.560	24.261	13.315	10.603	9.319
1783	Westland	38.492	63.262	53.883	29.998	24.080	21.277
98	Weststellingwerf	23.220	26.112	22.172	12.139	9.653	8.475
189	Wierden	23.875	27.707	23.534	12.906	10.272	9.025
296	Wijchen	25.588	31.873	27.090	14.908	11.890	10.460
1696	Wijdemeren	25.642	32.004	27.201	14.971	11.941	10.505
352	Wijk bij Duurstede	22.866	25.253	21.439	11.725	9.319	8.179
294	Winterswijk	26.985	35.273	29.992	16.542	13.210	11.632
873	Woensdrecht	23.354	26.438	22.451	12.295	9.779	8.588
632	Woerden	32.743	49.279	41.948	23.276	18.650	16.459
880	Wormerland	21.407	21.704	18.410	10.020	7.941	6.956
351	Woudenberg	21.649	22.292	18.912	10.302	8.169	7.159
479	Zaanstad	70.491	95.288	81.220	45.394	36.517	32.313
297	Zaltbommel	24.346	28.853	24.512	13.456	10.717	9.420
473	Zandvoort	27.475	36.463	31.008	17.115	13.672	12.042
50	Zeewolde	22.167	23.552	19.987	10.908	8.659	7.593
355	Zeist	48.129	86.705	73.894	41.268	33.183	29.355
299	Zevenaar	27.086	35.517	30.200	16.660	13.305	11.716
637	Zoetermeer	68.900	91.417	77.916	43.533	35.013	30.979
638	Zoeterwoude	21.802	22.663	19.228	10.481	8.313	7.287
1892	Zuidplas	25.337	31.263	26.569	14.615	11.653	10.250
879	Zundert	24.755	29.847	25.360	13.934	11.103	9.762
301	Zutphen	35.654	56.360	47.992	26.680	21.399	18.898
1896	Zwartewaterland	22.331	23.951	20.328	11.100	8.813	7.731
642	Zwijndrecht	28.149	38.103	32.407	17.903	14.309	12.607
193	Zwolle	82.623	124.800	106.411	59.581	47.977	42.482
	Totaal	**13.434.134**	**19.255.373**	**16.405.994**	**9.149.505**	**7.351.495**	**6.499.994**

Bijlage 3.2-3 Decentralisatie-uitkering Faciliteitenbesluit opvangcentra

	Mutaties decentralisatie-uitkering Faciliteitenbesluit opvangcentra			
CBS	**Gemeente**	**Bedrag 2024**	**Gemeente**	**Bedrag 2024**
34	Almere	603.047	Katwijk	124.859
307	Amersfoort	25.016	Land van Cuijk	317.313
362	Amstelveen	47.651	Leiden	252.997
363	Amsterdam	195.840	Leudal	305.770
200	Apeldoorn	364.804	Maastricht	224.500
202	Arnhem	352.018	Middelburg	126.689
106	Assen	508.549	Nijmegen	118.798
1954	Beekdaelen	72.721	Noordoostpolder	144.072
1859	Berkelland	36.606	Oisterwijk	139.972
1706	Cranendonck	902.947	Papendrecht	32.632
1940	De Fryske Marren	220.317	Stadskanaal	131.698
400	Den Helder	639.117	Súdwest-Fryslân	209.872
150	Deventer	367.019	Tynaarlo	20.322
303	Dronten	218.660	Tytsjerksteradiel	187.706
1711	Echt-Susteren	86.045	Waadhoeke	85.606
114	Emmen	204.956	Wageningen	211.483
784	Gilze en Rijen	42.801	Westerwolde	1.227.506
512	Gorinchem	68.314	Wierden	36.649
513	Gouda	173.302	Winterswijk	70.511
160	Hardenberg	316.169	Zeewolde	450.088
243	Harderwijk	412.276	Zoetermeer	276.239
1966	Het Hogeland	202.738	Zundert	158.482
1963	Hoeksche Waard	282.263	Zutphen	438.792
118	Hoogeveen	417.559	**Totaal**	**12.053.291**

Bijlage 3.2-4 Decentralisatie-uitkering Toekomstbestendig maken energiebeleid

	Decentralisatie-uitkering Toekomstbestendig maken energiebeleid	
CBS	**Gemeente**	**Bedrag 2024-2025**
34	Almere	370.500
484	Alphen aan den Rijn	370.500
307	Amersfoort	370.500
489	Barendrecht	370.500
757	Boxtel	370.500
758	Breda	370.500
213	Brummen	370.500
1706	Cranendonck	370.500
216	Culemborg	370.500
222	Doetinchem	370.500
505	Dordrecht	370.500
114	Emmen	370.500
153	Enschede	370.500
1924	Goeree-Overflakkee	370.500
664	Goes	370.500
512	Gorinchem	370.500
14	Groningen	370.500
1963	Hoeksche Waard	370.500
1931	Krimpenerwaard	370.500
80	Leeuwarden	370.500
935	Maastricht	370.500
268	Nijmegen	370.500
269	Oldebroek	370.500
339	Renswoude	370.500
855	Tilburg	370.500
344	Utrecht	370.500
983	Venlo	370.500
	Totaal	**10.003.500**

Bijlage 3.2-5 Decentralisatie-uitkering Landelijke aanpak adreskwaliteit

	Decentralisatie-uitkering Landelijke aanpak adreskwaliteit			
CBS	**Gemeente**	**Bedrag 2024**	**Gemeente**	**Bedrag 2024**
1680	Aa en Hunze	3.545	Boxtel	4.362
358	Aalsmeer	4.090	Breda	44.210
197	Aalten	2.727	Bronckhorst	2.999
59	Achtkarspelen	2.045	Brummen	3.045
482	Alblasserdam	2.227	Brunssum	2.590
613	Albrandswaard	2.091	Bunnik	4.226
361	Alkmaar	9.769	Bunschoten	3.045
141	Almelo	6.543	Buren	4.135
34	Almere	25.308	Capelle aan den IJssel	5.589
484	Alphen aan den Rijn	7.179	Castricum	2.363
1723	Alphen-Chaam	2.500	Coevorden	2.409
1959	Altena	4.499	Cranendonck	2.681
60	Ameland	3.090	Culemborg	2.909
307	Amersfoort	14.086	Dalfsen	1.863
362	Amstelveen	15.767	Dantumadiel	2.318
363	Amsterdam	226.089	De Bilt	3.999
200	Apeldoorn	18.402	De Fryske Marren	3.090
202	Arnhem	49.526	De Ronde Venen	2.999
106	Assen	5.816	De Wolden	2.863
743	Asten	3.726	Delft	56.932
744	Baarle-Nassau	1.909	Den Helder	6.634
308	Baarn	6.498	Deurne	5.635
489	Barendrecht	3.817	Deventer	13.222
203	Barneveld	5.407	Diemen	10.087
888	Beek	2.454	Dijk en Waard	5.226
1954	Beekdaelen	2.318	Dinkelland	2.136
889	Beesel	1.818	Doesburg	1.682
1945	Berg en Dal	4.135	Doetinchem	5.362
1724	Bergeijk	3.181	Dongen	2.500
893	Bergen (L.)	2.136	Dordrecht	11.223
373	Bergen (NH.)	2.636	Drechterland	2.818
748	Bergen op Zoom	6.089	Drimmelen	4.953
1859	Berkelland	2.954	Dronten	9.497
1721	Bernheze	3.726	Druten	4.726
753	Best	2.227	Duiven	2.909
209	Beuningen	2.727	Echt-Susteren	3.590
375	Beverwijk	4.953	Edam-Volendam	2.091
1728	Bladel	2.909	Ede	19.447
376	Blaricum	1.727	Eemnes	1.909
377	Bloemendaal	2.818	Eemsdelta	3.454
1901	Bodegraven-Reeuwijk	4.226	Eersel	3.272
755	Boekel	2.363	Eijsden-Margraten	2.454
1681	Borger-Odoorn	2.909	Eindhoven	77.060
147	Borne	2.272	Elburg	2.727
654	Borsele	3.726	Emmen	7.997

	Decentralisatie-uitkering Landelijke aanpak adreskwaliteit			
CBS	**Gemeente**	**Bedrag 2024**	**Gemeente**	**Bedrag 2024**
388	Enkhuizen	2.818	Hof van Twente	3.635
153	Enschede	49.208	Hollands Kroon	4.544
232	Epe	2.954	Hoogeveen	3.772
233	Ermelo	6.407	Hoorn	5.135
777	Etten-Leur	3.863	Horst aan de Maas	7.588
779	Geertruidenberg	2.091	Houten	2.772
1771	Geldrop-Mierlo	3.545	Huizen	3.181
1652	Gemert-Bakel	3.863	Hulst	4.726
907	Gennep	5.498	IJsselstein	2.590
784	Gilze en Rijen	3.045	Kaag en Braassem	2.681
1924	Goeree-Overflakkee	4.590	Kampen	5.362
664	Goes	4.317	Kapelle	2.045
785	Goirle	2.909	Katwijk	4.317
1942	Gooise Meren	4.044	Kerkrade	4.181
512	Gorinchem	3.227	Koggenland	2.727
513	Gouda	7.225	Krimpen aan den IJssel	2.545
14	Groningen	132.355	Krimpenerwaard	4.499
1729	Gulpen-Wittem	2.500	Laarbeek	2.818
158	Haaksbergen	2.136	Land van Cuijk	6.589
392	Haarlem	20.220	Landgraaf	4.681
394	Haarlemmermeer	11.541	Landsmeer	1.863
1655	Halderberge	2.863	Lansingerland	3.181
160	Hardenberg	3.817	Laren	2.000
243	Harderwijk	4.681	Leeuwarden	26.172
523	Hardinxveld-Giessendam	2.363	Leiden	52.752
72	Harlingen	2.182	Leiderdorp	2.272
244	Hattem	1.863	Leidschendam-Voorburg	7.179
396	Heemskerk	2.681	Lelystad	9.951
397	Heemstede	2.999	Leudal	4.044
246	Heerde	2.909	Leusden	2.363
74	Heerenveen	3.999	Lingewaard	3.363
917	Heerlen	10.905	Lisse	2.909
1658	Heeze-Leende	3.954	Lochem	2.182
399	Heiloo	2.045	Loon op Zand	3.136
163	Hellendoorn	2.954	Lopik	2.909
794	Helmond	6.543	Losser	4.226
531	Hendrik-Ido-Ambacht	2.136	Maasdriel	4.953
164	Hengelo	8.315	Maasgouw	5.816
1966	Het Hogeland	3.908	Maashorst	4.590
252	Heumen	2.863	Maassluis	2.772
797	Heusden	4.590	Maastricht	58.795
534	Hillegom	4.771	Medemblik	4.908
798	Hilvarenbeek	2.091	Meerssen	2.681
402	Hilversum	14.449	Meierijstad	6.498
1963	Hoeksche Waard	3.817	Meppel	3.681

	Decentralisatie-uitkering Landelijke aanpak adreskwaliteit			
CBS	**Gemeente**	**Bedrag 2024**	**Gemeente**	**Bedrag 2024**
687	Middelburg	7.043	Pijnacker-Nootdorp	7.179
1842	Midden-Delfland	2.954	Purmerend	8.497
1731	Midden-Drenthe	2.590	Putten	2.727
1952	Midden-Groningen	4.908	Raalte	2.500
1709	Moerdijk	3.317	Reimerswaal	3.863
1978	Molenlanden	2.818	Renkum	3.681
1955	Montferland	2.636	Renswoude	2.000
335	Montfoort	2.272	Reusel-De Mierden	2.545
944	Mook en Middelaar	2.091	Rheden	7.816
1740	Neder-Betuwe	3.772	Rhenen	3.136
946	Nederweert	3.954	Ridderkerk	3.317
356	Nieuwegein	4.681	Rijssen-Holten	2.545
569	Nieuwkoop	2.954	Rijswijk	5.771
267	Nijkerk	4.090	Roerdalen	3.408
268	Nijmegen	96.506	Roermond	6.271
1930	Nissewaard	5.135	Roosendaal	9.315
1970	Noardeast-Fryslân	2.772	Rotterdam	125.631
1695	Noord-Beveland	1.863	Rozendaal	1.682
1699	Noordenveld	2.136	Rucphen	3.227
171	Noordoostpolder	6.907	Schagen	3.772
575	Noordwijk	6.316	Scherpenzeel	2.272
820	Nuenen, Gerwen en Nede	2.409	Schiedam	11.405
302	Nunspeet	2.772	Schiermonnikoog	2.091
579	Oegstgeest	2.954	Schouwen-Duiveland	3.227
823	Oirschot	2.500	's-Gravenhage	130.356
824	Oisterwijk	3.545	's-Hertogenbosch	19.674
1895	Oldambt	3.408	Simpelveld	2.409
269	Oldebroek	2.500	Sint-Michielsgestel	2.863
173	Oldenzaal	2.182	Sittard-Geleen	7.452
1773	Olst-Wijhe	3.272	Sliedrecht	4.590
175	Ommen	2.681	Sluis	3.317
1586	Oost Gelre	2.227	Smallingerland	4.726
826	Oosterhout	3.545	Soest	3.817
85	Ooststellingwerf	2.727	Someren	3.681
431	Oostzaan	2.045	Son en Breugel	2.363
432	Opmeer	2.454	Stadskanaal	3.317
86	Opsterland	2.500	Staphorst	2.045
828	Oss	10.814	Stede Broec	3.681
1509	Oude IJsselstreek	3.408	Steenbergen	3.726
437	Ouder-Amstel	2.772	Steenwijkerland	3.408
589	Oudewater	2.500	Stein	1.954
1734	Overbetuwe	3.863	Stichtse Vecht	4.044
590	Papendrecht	2.136	Súdwest-Fryslân	3.363
1894	Peel en Maas	9.406	Terneuzen	4.090
765	Pekela	2.182	Terschelling	3.908

	Decentralisatie-uitkering Landelijke aanpak adreskwaliteit			
CBS	**Gemeente**	**Bedrag 2024**	**Gemeente**	**Bedrag 2024**
448	Texel	3.045	Waddinxveen	3.136
1525	Teylingen	3.817	Wageningen	37.940
716	Tholen	2.500	Wassenaar	2.681
281	Tiel	7.498	Waterland	2.091
855	Tilburg	84.102	Weert	6.498
183	Tubbergen	2.000	West Betuwe	4.635
1700	Twenterand	2.454	West Maas en Waal	3.227
1730	Tynaarlo	3.136	Westerkwartier	3.681
737	Tytsjerksteradiel	3.726	Westerveld	2.590
450	Uitgeest	1.818	Westervoort	2.772
451	Uithoorn	3.908	Westerwolde	2.182
184	Urk	3.045	Westland	22.128
344	Utrecht	163.569	Weststellingwerf	2.272
1581	Utrechtse Heuvelrug	8.724	Wierden	2.590
981	Vaals	2.409	Wijchen	2.727
994	Valkenburg aan de Geul	3.227	Wijdemeren	2.363
858	Valkenswaard	2.000	Wijk bij Duurstede	3.272
47	Veendam	2.409	Winterswijk	3.545
345	Veenendaal	4.362	Woensdrecht	3.090
717	Veere	3.363	Woerden	3.499
861	Veldhoven	4.044	Wormerland	1.863
453	Velsen	6.907	Woudenberg	2.182
983	Venlo	14.904	Zaanstad	17.766
984	Venray	5.407	Zaltbommel	4.681
1961	Vijfheerenlanden	3.863	Zandvoort	3.590
622	Vlaardingen	5.998	Zeewolde	6.771
96	Vlieland	2.454	Zeist	12.723
718	Vlissingen	7.906	Zevenaar	3.454
986	Voerendaal	1.863	Zoetermeer	6.362
1992	Voorne aan Zee	4.453	Zoeterwoude	3.181
626	Voorschoten	2.091	Zuidplas	3.635
285	Voorst	3.772	Zundert	4.771
865	Vught	3.817	Zutphen	4.135
1949	Waadhoeke	3.817	Zwartewaterland	3.045
866	Waalre	1.954	Zwijndrecht	3.181
867	Waalwijk	4.908	Zwolle	19.583
			Totaal	**2.856.127**

Bijlage 3.2-6 Decentralisatie-uitkering Bed, bad en brood

	Decentralisatie-uitkering Bed, bad en brood	
CBS	**Gemeente**	**Bedrag 2024**
141	Almelo	58.757
34	Almere	49.717
200	Apeldoorn	29.378
202	Arnhem	126.553
106	Assen	13.560
748	Bergen op zoom	4.520
147	Borne	56.497
150	Deventer	42.938
228	Ede	110.734
114	Emmen	259.887
153	Enschede	38.418
917	Heerlen	81.356
164	Hengelo	24.859
402	Hilversum	4.520
935	Maastricht	83.616
268	Nijmegen	268.926
796	's-Hertogenbosch	85.875
90	Smallingerland	99.435
855	Tilburg	40.678
355	Zeist	42.938
193	Zwolle	76.836
	Totaal	**1.599.998**

Bijlage 3.2-7 Decentralisatie-uitkering Einde lening inburgeringsplicht (ELIP)

	Mutaties decentralisatie-uitkering Einde lening inburgeringsplichtig			
CBS	**Gemeente**	**Bedrag 2024**	**Gemeente**	**Bedrag 2024**
1680	Aa en Hunze	1.170	Boxtel	2.629
358	Aalsmeer	1.314	Breda	13.879
197	Aalten	2.679	Bronckhorst	3.119
59	Achtkarspelen	1.459	Brummen	975
482	Alblasserdam	2.534	Brunssum	1.509
613	Albrandswaard	2.094	Bunnik	585
361	Alkmaar	12.225	Bunschoten	1.170
141	Almelo	5.453	Buren	1.704
34	Almere	16.653	Capelle aan den IJssel	6.477
484	Alphen aan den Rijn	5.648	Castricum	1.754
1723	Alphen-Chaam	195	Coevorden	5.553
1959	Altena	2.729	Cranendonck	975
60	Ameland	0	Culemborg	1.364
307	Amersfoort	5.208	Dalfsen	2.969
362	Amstelveen	11.200	Dantumadiel	780
363	Amsterdam	105.525	De Bilt	2.874
200	Apeldoorn	18.602	De Fryske Marren	1.364
202	Arnhem	9.241	De Ronde Venen	4.528
106	Assen	6.038	De Wolden	2.144
743	Asten	2.189	Delft	7.062
744	Baarle-Nassau	390	Den Helder	4.478
308	Baarn	1.459	Deurne	3.943
489	Barendrecht	1.364	Deventer	8.622
203	Barneveld	4.628	Diemen	3.604
888	Beek	1.170	Dijk en Waard	5.408
1954	Beekdaelen	4.773	Dinkelland	1.949
889	Beesel	730	Doesburg	975
1945	Berg en Dal	1.559	Doetinchem	3.509
1724	Bergeijk	1.170	Dongen	2.339
893	Bergen (L.)	975	Dordrecht	17.388
373	Bergen (NH.)	2.189	Drechterland	1.364
748	Bergen op Zoom	8.321	Drimmelen	2.484
1859	Berkelland	3.409	Dronten	780
1721	Bernheze	2.484	Druten	2.094
753	Best	2.679	Duiven	2.339
209	Beuningen	1.559	Echt-Susteren	4.138
375	Beverwijk	5.503	Edam-Volendam	2.044
1728	Bladel	1.120	Ede	9.596
376	Blaricum	780	Eemnes	195
377	Bloemendaal	4.433	Eemsdelta	780
1901	Bodegraven-Reeuwijk	2.144	Eersel	1.170
755	Boekel	535	Eijsden-Margraten	1.559
1681	Borger-Odoorn	585	Eindhoven	26.299
147	Borne	2.924	Elburg	2.044
654	Borsele	2.339	Emmen	8.037

	Mutaties decentralisatie-uitkering Einde lening inburgeringsplichtig			
CBS	**Gemeente**	**Bedrag 2024**	**Gemeente**	**Bedrag 2024**
388	Enkhuizen	195	Hof van Twente	3.119
153	Enschede	14.564	Hollands Kroon	2.484
232	Epe	1.559	Hoogeveen	2.534
233	Ermelo	2.044	Hoorn	2.824
777	Etten-Leur	3.798	Horst aan de Maas	1.509
779	Geertruidenberg	3.459	Houten	3.849
1771	Geldrop-Mierlo	2.629	Huizen	2.044
1652	Gemert-Bakel	2.824	Hulst	1.314
907	Gennep	2.094	IJsselstein	1.314
784	Gilze en Rijen	1.170	Kaag en Braassem	1.704
1924	Goeree-Overflakkee	2.484	Kampen	3.314
664	Goes	4.968	Kapelle	1.364
785	Goirle	3.459	Katwijk	2.874
1942	Gooise Meren	4.673	Kerkrade	2.629
512	Gorinchem	5.798	Koggenland	2.874
513	Gouda	7.647	Krimpen aan den IJssel	925
14	Groningen	18.926	Krimpenerwaard	4.968
1729	Gulpen-Wittem	1.170	Laarbeek	1.170
158	Haaksbergen	2.094	Land van Cuijk	5.213
392	Haarlem	12.320	Landgraaf	3.069
394	Haarlemmermeer	15.528	Landsmeer	1.314
1655	Halderberge	4.043	Lansingerland	2.729
160	Hardenberg	4.483	Laren	585
243	Harderwijk	4.483	Leeuwarden	10.755
523	Hardinxveld-Giessendam	1.899	Leiden	9.351
72	Harlingen	1.170	Leiderdorp	2.729
244	Hattem	780	Leidschendam-Voorburg	5.698
396	Heemskerk	5.893	Lelystad	9.986
397	Heemstede	2.874	Leudal	3.604
246	Heerde	1.364	Leusden	390
74	Heerenveen	4.628	Lingewaard	3.704
917	Heerlen	9.346	Lisse	2.289
1658	Heeze-Leende	585	Lochem	2.484
399	Heiloo	2.289	Loon op Zand	1.314
163	Hellendoorn	2.484	Lopik	1.170
794	Helmond	7.402	Losser	1.559
531	Hendrik-Ido-Ambacht	3.654	Maasdriel	2.484
164	Hengelo	9.106	Maasgouw	2.484
1966	Het Hogeland	7.447	Maashorst	5.358
252	Heumen	1.849	Maassluis	2.239
797	Heusden	1.899	Maastricht	11.930
534	Hillegom	1.899	Medemblik	2.339
798	Hilvarenbeek	1.459	Meerssen	2.629
402	Hilversum	6.132	Meierijstad	4.138
1963	Hoeksche Waard	5.163	Meppel	2.629

	Mutaties decentralisatie-uitkering Einde lening inburgeringsplichtig			
CBS	**Gemeente**	**Bedrag 2024**	**Gemeente**	**Bedrag 2024**
687	Middelburg	3.798	Pijnacker-Nootdorp	3.069
1842	Midden-Delfland	1.170	Purmerend	5.748
1731	Midden-Drenthe	1.170	Putten	1.170
1952	Midden-Groningen	5.893	Raalte	3.019
1709	Moerdijk	3.748	Reimerswaal	1.559
1978	Molenlanden	1.949	Renkum	2.484
1955	Montferland	3.409	Renswoude	0
335	Montfoort	585	Reusel-De Mierden	1.899
944	Mook en Middelaar	975	Rheden	2.434
1740	Neder-Betuwe	1.170	Rhenen	2.534
946	Nederweert	1.364	Ridderkerk	5.793
356	Nieuwegein	4.383	Rijssen-Holten	2.924
569	Nieuwkoop	1.704	Rijswijk	4.578
267	Nijkerk	2.534	Roerdalen	585
268	Nijmegen	17.717	Roermond	7.057
1930	Nissewaard	9.496	Roosendaal	5.353
1970	Noardeast-Fryslân	2.144	Rotterdam	47.091
1695	Noord-Beveland	925	Rozendaal	390
1699	Noordenveld	1.704	Rucphen	585
171	Noordoostpolder	3.553	Schagen	2.289
575	Noordwijk	3.654	Scherpenzeel	390
820	Nuenen, Gerwen en Nede	1.559	Schiedam	7.597
302	Nunspeet	2.044	Schiermonnikoog	0
579	Oegstgeest	1.364	Schouwen-Duiveland	2.534
823	Oirschot	585	's-Gravenhage	53.726
824	Oisterwijk	1.994	's-Hertogenbosch	16.263
1895	Oldambt	535	Simpelveld	875
269	Oldebroek	1.704	Sint-Michielsgestel	2.289
173	Oldenzaal	2.484	Sittard-Geleen	7.592
1773	Olst-Wijhe	1.364	Sliedrecht	4.478
175	Ommen	1.949	Sluis	1.170
1586	Oost Gelre	1.704	Smallingerland	2.434
826	Oosterhout	4.138	Soest	3.748
85	Ooststellingwerf	1.559	Someren	2.874
431	Oostzaan	780	Son en Breugel	535
432	Opmeer	780	Stadskanaal	2.484
86	Opsterland	585	Staphorst	975
828	Oss	7.397	Stede Broec	730
1509	Oude IJsselstreek	2.434	Steenbergen	1.559
437	Ouder-Amstel	780	Steenwijkerland	4.088
589	Oudewater	195	Stein	1.704
1734	Overbetuwe	2.874	Stichtse Vecht	3.264
590	Papendrecht	3.019	Súdwest-Fryslân	5.308
1894	Peel en Maas	1.364	Terneuzen	5.018
765	Pekela	730	Terschelling	0

	Mutaties decentralisatie-uitkering Einde lening inburgeringsplichtig			
CBS	**Gemeente**	**Bedrag 2024**	**Gemeente**	**Bedrag 2024**
448	Texel	195	Waddinxveen	3.993
1525	Teylingen	2.679	Wageningen	1.754
716	Tholen	1.949	Wassenaar	1.754
281	Tiel	1.754	Waterland	975
855	Tilburg	17.533	Weert	5.548
183	Tubbergen	1.949	West Betuwe	2.289
1700	Twenterand	1.949	West Maas en Waal	730
1730	Tynaarlo	1.170	Westerkwartier	3.264
737	Tytsjerksteradiel	1.654	Westerveld	535
450	Uitgeest	925	Westervoort	390
451	Uithoorn	2.924	Westerwolde	1.264
184	Urk	1.509	Westland	7.357
344	Utrecht	27.414	Weststellingwerf	780
1581	Utrechtse Heuvelrug	3.019	Wierden	1.559
981	Vaals	1.704	Wijchen	4.823
994	Valkenburg aan de Geul	730	Wijdemeren	780
858	Valkenswaard	2.339	Wijk bij Duurstede	925
47	Veendam	1.949	Winterswijk	2.144
345	Veenendaal	7.357	Woensdrecht	1.509
717	Veere	1.364	Woerden	5.258
861	Veldhoven	2.629	Wormerland	780
453	Velsen	3.698	Woudenberg	195
983	Venlo	5.843	Zaanstad	10.666
984	Venray	4.238	Zaltbommel	2.924
1961	Vijfheerenlanden	3.899	Zandvoort	1.170
622	Vlaardingen	5.698	Zeewolde	2.629
96	Vlieland	0	Zeist	3.164
718	Vlissingen	6.182	Zevenaar	1.949
986	Voerendaal	925	Zoetermeer	8.522
1992	Voorne aan Zee	5.893	Zoeterwoude	390
626	Voorschoten	975	Zuidplas	4.188
285	Voorst	2.094	Zundert	3.264
865	Vught	1.754	Zutphen	5.453
1949	Waadhoeke	1.754	Zwartewaterland	2.729
866	Waalre	1.654	Zwijndrecht	5.798
867	Waalwijk	3.264	Zwolle	12.170
			Totaal	**1.400.000**

Bijlage 3.2-8 Decentralisatie-uitkering Work in Nederland

	Decentralisatie-uitkering Work in Nederland	
CBS	**Gemeente**	**Bedrag 2024**
200	Apeldoorn	182.645
664	Goes	194.793
599	Rotterdam	200.000
518	's-Gravenhage	200.000
344	Utrecht	177.438
983	Venlo	182.645
479	Zaanstad	182.645
	Totaal	1.320.166

Bijlage 3.2-9 Decentralisatie-uitkering Nederlands-Soedanese repatrianten

	Decentralisatie-uitkering Nederlands-Soedanese repatrianten	
CBS	**Gemeente**	**Bedrag 2024**
1876	Bronckhorst	880
213	Brummen	7.080
214	Buren	11.540
1980	Dijk en Waard	320
303	Dronten	3.840
228	Ede	5.460
772	Eindhoven	6.640
166	Kampen	65.640
1982	Land van Cuijk	56.460
826	Oosterhout	6.200
599	Rotterdam	2.040
518	's-Gravenhage	45.440
344	Utrecht	9.100
983	Venlo	51.060
	Totaal	**271.700**

Bijlage 3.2-13 Openbare bibliotheken

	Decentralisatie-uitkering Openbare bibliotheken			
CBS	**Gemeente**	**Bedrag 2025-2026**	**Gemeente**	**Bedrag 2025-2026**
1680	Aa en Hunze	100.000	Boxtel	100.238
358	Aalsmeer	100.000	Breda	554.830
197	Aalten	100.000	Bronckhorst	106.551
59	Achtkarspelen	100.000	Brummen	100.000
482	Alblasserdam	100.000	Brunssum	100.000
613	Albrandswaard	100.000	Bunnik	100.000
361	Alkmaar	331.297	Bunschoten	100.000
141	Almelo	219.235	Buren	100.000
34	Almere	668.175	Capelle aan den IJssel	200.379
484	Alphen aan den Rijn	339.150	Castricum	107.280
1723	Alphen-Chaam	100.000	Coevorden	105.389
1959	Altena	171.917	Cranendonck	100.000
60	Ameland	100.000	Culemborg	100.000
307	Amersfoort	477.463	Dalfsen	100.000
362	Amstelveen	280.291	Dantumadiel	100.000
363	Amsterdam	2.747.329	De Bilt	128.968
200	Apeldoorn	496.222	De Fryske Marren	153.191
202	Arnhem	494.514	De Ronde Venen	135.148
106	Assen	205.618	De Wolden	100.000
743	Asten	100.000	Delft	323.252
744	Baarle-Nassau	100.000	Den Helder	166.474
308	Baarn	100.000	Deurne	100.000
489	Barendrecht	143.636	Deventer	305.045
203	Barneveld	184.646	Diemen	100.000
888	Beek	100.000	Dijk en Waard	265.724
1954	Beekdaelen	105.893	Dinkelland	100.000
889	Beesel	100.000	Doesburg	100.000
1945	Berg en Dal	104.648	Doetinchem	175.888
1724	Bergeijk	100.000	Dongen	100.000
893	Bergen (L.)	100.000	Dordrecht	360.107
373	Bergen (NH.)	100.000	Drechterland	100.000
748	Bergen op Zoom	205.597	Drimmelen	100.000
1859	Berkelland	129.602	Dronten	130.844
1721	Bernheze	100.000	Druten	100.000
753	Best	100.000	Duiven	100.000
209	Beuningen	100.000	Echt-Susteren	100.000
375	Beverwijk	126.455	Edam-Volendam	108.905
1728	Bladel	100.000	Ede	364.419
376	Blaricum	100.000	Eemnes	100.000
377	Bloemendaal	100.000	Eemsdelta	133.063
1901	Bodegraven-Reeuwijk	107.879	Eersel	100.000
755	Boekel	100.000	Eijsden-Margraten	100.000
1681	Borger-Odoorn	100.000	Eindhoven	726.930
147	Borne	100.000	Elburg	100.000
654	Borsele	100.000	Emmen	322.571

	Decentralisatie-uitkering Openbare bibliotheken			
CBS	**Gemeente**	**Bedrag 2025-2026**	**Gemeente**	**Bedrag 2025-2026**
388	Enkhuizen	100.000	Hof van Twente	104.566
153	Enschede	477.127	Hollands Kroon	146.090
232	Epe	100.000	Hoogeveen	166.943
233	Ermelo	100.000	Hoorn	223.153
777	Etten-Leur	133.449	Horst aan de Maas	129.555
779	Geertruidenberg	100.000	Houten	149.999
1771	Geldrop-Mierlo	120.162	Huizen	121.519
1652	Gemert-Bakel	100.000	Hulst	100.000
907	Gennep	100.000	IJsselstein	100.000
784	Gilze en Rijen	100.000	Kaag en Braassem	100.000
1924	Goeree-Overflakkee	153.008	Kampen	165.722
664	Goes	117.062	Kapelle	100.000
785	Goirle	100.000	Katwijk	197.550
1942	Gooise Meren	178.092	Kerkrade	133.667
512	Gorinchem	114.079	Koggenland	100.000
513	Gouda	223.486	Krimpen aan den IJssel	100.000
14	Groningen	719.116	Krimpenerwaard	170.466
1729	Gulpen-Wittem	100.000	Laarbeek	100.000
158	Haaksbergen	100.000	Land van Cuijk	270.580
392	Haarlem	494.526	Landgraaf	109.480
394	Haarlemmermeer	481.228	Landsmeer	100.000
1655	Halderberge	100.000	Lansingerland	193.502
160	Hardenberg	185.649	Laren	100.000
243	Harderwijk	145.692	Leeuwarden	379.990
523	Hardinxveld-Giessendam	100.000	Leiden	383.819
72	Harlingen	100.000	Leiderdorp	100.000
244	Hattem	100.000	Leidschendam-Voorburg	230.776
396	Heemskerk	116.383	Lelystad	248.036
397	Heemstede	100.000	Leudal	106.218
246	Heerde	100.000	Leusden	100.000
74	Heerenveen	152.772	Lingewaard	139.576
917	Heerlen	258.010	Lisse	100.000
1658	Heeze-Leende	100.000	Lochem	101.153
399	Heiloo	100.000	Loon op Zand	100.000
163	Hellendoorn	106.979	Lopik	100.000
794	Helmond	282.828	Losser	100.000
531	Hendrik-Ido-Ambacht	100.000	Maasdriel	100.000
164	Hengelo	245.021	Maasgouw	100.000
1966	Het Hogeland	142.261	Maashorst	174.705
252	Heumen	100.000	Maassluis	105.704
797	Heusden	135.777	Maastricht	369.591
534	Hillegom	100.000	Medemblik	135.706
798	Hilvarenbeek	100.000	Meerssen	100.000
402	Hilversum	278.583	Meierijstad	248.697
1963	Hoeksche Waard	266.255	Meppel	105.640

	Decentralisatie-uitkering Openbare bibliotheken			
CBS	**Gemeente**	**Bedrag 2025-2026**	**Gemeente**	**Bedrag 2025-2026**
687	Middelburg	147.512	Pijnacker-Nootdorp	170.899
1842	Midden-Delfland	100.000	Purmerend	280.746
1731	Midden-Drenthe	100.571	Putten	100.000
1952	Midden-Groningen	181.227	Raalte	113.174
1709	Moerdijk	112.368	Reimerswaal	100.000
1978	Molenlanden	133.549	Renkum	100.000
1955	Montferland	108.775	Renswoude	100.000
335	Montfoort	100.000	Reusel-De Mierden	100.000
944	Mook en Middelaar	100.000	Rheden	128.800
1740	Neder-Betuwe	100.000	Rhenen	100.000
946	Nederweert	100.000	Ridderkerk	140.777
356	Nieuwegein	194.614	Rijssen-Holten	114.091
569	Nieuwkoop	100.000	Rijswijk	175.944
267	Nijkerk	133.815	Roerdalen	100.000
268	Nijmegen	551.795	Roermond	179.192
1930	Nissewaard	258.535	Roosendaal	228.799
1970	Noardeast-Fryslân	135.305	Rotterdam	1.978.300
1695	Noord-Beveland	100.000	Rozendaal	100.000
1699	Noordenveld	100.000	Rucphen	100.000
171	Noordoostpolder	147.603	Schagen	140.845
575	Noordwijk	134.915	Scherpenzeel	100.000
820	Nuenen, Gerwen en Nede	100.000	Schiedam	241.422
302	Nunspeet	100.000	Schiermonnikoog	100.000
579	Oegstgeest	100.000	Schouwen-Duiveland	102.161
823	Oirschot	100.000	's-Gravenhage	1.670.352
824	Oisterwijk	100.000	's-Hertogenbosch	474.233
1895	Oldambt	116.245	Simpelveld	100.000
269	Oldebroek	100.000	Sint-Michielsgestel	100.000
173	Oldenzaal	100.000	Sittard-Geleen	273.318
1773	Olst-Wijhe	100.000	Sliedrecht	100.000
175	Ommen	100.000	Sluis	100.000
1586	Oost Gelre	100.000	Smallingerland	167.150
826	Oosterhout	170.876	Soest	140.662
85	Ooststellingwerf	100.000	Someren	100.000
431	Oostzaan	100.000	Son en Breugel	100.000
432	Opmeer	100.000	Stadskanaal	100.000
86	Opsterland	100.000	Staphorst	100.000
828	Oss	279.170	Stede Broec	100.000
1509	Oude IJsselstreek	116.236	Steenbergen	100.000
437	Ouder-Amstel	100.000	Steenwijkerland	134.142
589	Oudewater	100.000	Stein	100.000
1734	Overbetuwe	144.311	Stichtse Vecht	194.340
590	Papendrecht	100.000	Súdwest-Fryslân	266.742
1894	Peel en Maas	134.325	Terneuzen	162.639
765	Pekela	100.000	Terschelling	100.000

	Decentralisatie-uitkering Openbare bibliotheken			
CBS	**Gemeente**	**Bedrag 2025-2026**	**Gemeente**	**Bedrag 2025-2026**
448	Texel	100.000	Waddinxveen	100.300
1525	Teylingen	113.487	Wageningen	125.608
716	Tholen	100.000	Wassenaar	100.000
281	Tiel	124.992	Waterland	100.000
855	Tilburg	678.016	Weert	150.683
183	Tubbergen	100.000	West Betuwe	156.197
1700	Twenterand	100.515	West Maas en Waal	100.000
1730	Tynaarlo	102.471	Westerkwartier	191.443
737	Tytsjerksteradiel	100.000	Westerveld	100.000
450	Uitgeest	100.000	Westervoort	100.000
451	Uithoorn	100.000	Westerwolde	100.000
184	Urk	100.000	Westland	342.026
344	Utrecht	1.104.002	Weststellingwerf	100.000
1581	Utrechtse Heuvelrug	149.123	Wierden	100.000
981	Vaals	100.000	Wijchen	122.558
994	Valkenburg aan de Geul	100.000	Wijdemeren	100.000
858	Valkenswaard	100.000	Wijk bij Duurstede	100.000
47	Veendam	100.000	Winterswijk	100.000
345	Veenendaal	204.848	Woensdrecht	100.000
717	Veere	100.000	Woerden	158.486
861	Veldhoven	138.140	Wormerland	100.000
453	Velsen	204.261	Woudenberg	100.000
983	Venlo	306.178	Zaanstad	476.098
984	Venray	131.753	Zaltbommel	100.000
1961	Vijfheerenlanden	181.924	Zandvoort	100.000
622	Vlaardingen	225.407	Zeewolde	100.000
96	Vlieland	100.000	Zeist	196.591
718	Vlissingen	133.898	Zevenaar	132.871
986	Voerendaal	100.000	Zoetermeer	378.880
1992	Voorne aan Zee	219.197	Zoeterwoude	100.000
626	Voorschoten	100.000	Zuidplas	141.137
285	Voorst	100.000	Zundert	100.000
865	Vught	100.000	Zutphen	143.818
1949	Waadhoeke	138.387	Zwartewaterland	100.000
866	Waalre	100.000	Zwijndrecht	132.378
867	Waalwijk	148.391	Zwolle	392.766
			Totaal	**59.282.016**

Bijlage 3.3.1 Decentralisatie-uitkering Maatschappelijke opvang

	Decentralisatie-uitkering Maatschappelijke opvang			
	Gemeente	**Bedrag 2022**	**Bedrag 2023**	**Bedrag 2024 en verder**
361	Alkmaar	3.858.664	3.606.466	3.619.119
141	Almelo	3.218.745	3.011.816	3.004.614
34	Almere	9.134.380	8.563.630	8.576.778
307	Amersfoort	4.718.814	4.388.949	4.397.248
363	Amsterdam	73.284.005	64.774.058	64.598.139
200	Apeldoorn	4.514.506	4.239.899	4.243.061
202	Arnhem	9.135.131	8.459.841	8.424.610
106	Assen	4.904.945	4.615.687	4.591.866
748	Bergen op Zoom	3.216.189	3.053.055	3.064.527
758	Breda	6.650.111	6.215.323	6.238.706
503	Delft	2.766.625	2.649.294	2.691.562
400	Den Helder	1.925.687	1.781.764	1.778.718
150	Deventer	4.111.565	3.837.879	3.820.455
222	Doetinchem	4.058.217	3.900.529	3.892.527
505	Dordrecht	5.763.708	5.409.437	5.394.655
228	Ede	3.752.276	3.647.036	3.708.237
772	Eindhoven	12.247.864	11.629.125	11.652.759
114	Emmen	3.384.159	3.183.406	3.171.268
153	Enschede	9.692.176	9.023.617	8.992.912
513	Gouda	2.321.313	2.174.773	2.205.650
14	Groningen	18.932.097	17.689.121	17.696.027
392	Haarlem	8.129.986	7.717.505	7.727.111
917	Heerlen	6.327.003	5.826.740	5.796.185
794	Helmond	3.202.923	3.039.856	3.054.562
402	Hilversum	2.408.938	2.272.925	2.260.176
405	Hoorn	2.454.460	2.265.585	2.265.141
80	Leeuwarden	15.327.987	14.842.191	14.787.102
546	Leiden	8.378.042	8.050.153	8.132.238
935	Maastricht	6.538.489	6.056.853	6.022.367
268	Nijmegen	11.034.376	10.434.037	10.521.351
1930	Nissewaard	2.834.267	2.640.589	2.660.716
828	Oss	3.375.879	3.194.040	3.186.534
439	Purmerend	1.610.691	1.494.531	1.491.324
599	Rotterdam	47.003.426	40.803.016	40.863.145
518	's-Gravenhage	34.171.881	29.816.719	29.670.025
796	's-Hertogenbosch	5.479.214	5.181.903	5.189.562
855	Tilburg	9.126.932	8.914.209	8.899.865
344	Utrecht	27.619.988	25.911.959	26.075.008
983	Venlo	8.677.086	8.237.697	8.221.345
622	Vlaardingen	2.500.793	2.256.203	2.254.270
718	Vlissingen	7.010.395	7.019.993	7.023.440
479	Zaanstad	2.772.180	2.537.417	2.530.796
193	Zwolle	10.811.236	10.688.520	10.661.647
	Totaal	**418.387.349**	**385.057.346**	**385.057.348**

Bijlage 4.3 EMU referentiewaarden gemeenten

Gemeente	Begrotingtotaal 2024 (na bestemming)	Referentiewaarde 2025 o.b.v. begrotingstotaal
Aa en Hunze	80.536	4.142
Aalsmeer	105.921	5.447
Aalten	80.759	4.153
Achtkarspelen	98.391	5.060
Alblasserdam	65.618	3.375
Albrandswaard	74.326	3.822
Alkmaar	468.713	24.105
Almelo	357.574	18.389
Almere	1.149.222	59.101
Alphen aan den Rijn	565.202	29.067
Alphen-Chaam	28.480	1.465
Altena	168.625	8.672
Ameland	39.913	2.053
Amersfoort	695.855	35.786
Amstelveen	391.758	20.147
Amsterdam	7.056.336	362.887
Apeldoorn	744.519	38.289
Arnhem	963.713	49.561
Assen	383.577	19.726
Asten	55.351	2.847
Baarle-Nassau	22.936	1.180
Baarn	74.486	3.831
Barendrecht	143.138	7.361
Barneveld	176.812	9.093
Beek	51.598	2.654
Beekdaelen	110.530	5.684
Beesel	44.280	2.277
Berg en Dal	147.437	7.582
Bergeijk	62.221	3.200
Bergen (L.)	43.232	2.223
Bergen (NH.)	95.698	4.921
Bergen op Zoom	350.185	18.009
Berkelland	138.187	7.107
Bernheze	92.425	4.753
Best	97.176	4.997
Beuningen	84.083	4.324
Beverwijk	152.411	7.838
Bladel	63.853	3.284
Blaricum	42.068	2.163
Bloemendaal	71.465	3.675
Bodegraven-Reeuwijk	111.229	5.720
Boekel	53.815	2.768
Borger-Odoorn	89.815	4.619
Borne	81.223	4.177

Gemeente	Begrotingtotaal 2024 (na bestemming)	Referentiewaarde 2025 o.b.v. begrotingstotaal
Borsele	69.108	3.554
Boxtel	116.803	6.007
Breda	865.331	44.502
Bronckhorst	100.886	5.188
Brummen	65.588	3.373
Brunssum	120.976	6.221
Bunnik	42.711	2.197
Bunschoten	71.706	3.688
Buren	77.977	4.010
Capelle aan den IJssel	249.029	12.807
Castricum	101.212	5.205
Coevorden	133.900	6.886
Cranendonck	68.465	3.521
Culemborg	97.673	5.023
Dalfsen	90.754	4.667
Dantumadiel	70.972	3.650
De Bilt	130.279	6.700
De Fryske Marren	174.328	8.965
De Ronde Venen	124.806	6.418
De Wolden	66.933	3.442
Delft	500.529	25.741
Den Haag	3.232.664	166.247
Den Helder	255.435	13.136
Deurne	116.334	5.983
Deventer	486.225	25.005
Diemen	107.356	5.521
Dijk en Waard	296.243	15.235
Dinkelland	79.019	4.064
Doesburg	42.219	2.171
Doetinchem	284.220	14.617
Dongen	71.773	3.691
Dordrecht	704.193	36.215
Drechterland	53.438	2.748
Drimmelen	78.768	4.051
Dronten	147.178	7.569
Druten	61.602	3.168
Duiven	77.918	4.007
Echt-Susteren	103.776	5.337
Edam-Volendam	119.854	6.164
Ede	471.537	24.250
Eemnes	30.246	1.555
Eemsdelta	323.190	16.621
Eersel	57.924	2.979
Eijsden-Margraten	72.685	3.738
Eindhoven	1.165.299	59.928
Elburg	83.533	4.296
Emmen	496.657	25.542
Enkhuizen	67.369	3.465

Gemeente	Begrotingtotaal 2024 (na bestemming)	Referentiewaarde 2025 o.b.v. begrotingstotaal
Enschede	896.151	46.087
Epe	111.946	5.757
Ermelo	96.362	4.956
Etten-Leur	158.938	8.174
Geertruidenberg	71.729	3.689
Geldrop-Mierlo	120.408	6.192
Gemert-Bakel	96.523	4.964
Gennep	61.653	3.171
Gilze en Rijen	86.813	4.465
Goeree-Overflakkee	183.447	9.434
Goes	186.743	9.604
Goirle	70.571	3.629
Gooise Meren	176.052	9.054
Gorinchem	182.429	9.382
Gouda	377.113	19.394
Groningen	1.331.787	68.490
Gulpen-Wittem	46.029	2.367
Haaksbergen	74.599	3.836
Haarlem	735.763	37.838
Haarlemmermeer	554.535	28.518
Halderberge	101.003	5.194
Hardenberg	254.284	13.077
Harderwijk	206.409	10.615
Hardinxveld-Giessendam	53.659	2.760
Harlingen	74.735	3.843
Hattem	34.989	1.799
Heemskerk	130.144	6.693
Heemstede	84.656	4.354
Heerde	56.912	2.927
Heerenveen	221.927	11.413
Heerlen	506.010	26.023
Heeze-Leende	43.238	2.224
Heiloo	63.848	3.284
Hellendoorn	126.239	6.492
Helmond	459.301	23.621
Hendrik-Ido-Ambacht	104.656	5.382
Hengelo	379.001	19.491
Het Hogeland	209.902	10.795
Heumen	48.600	2.499
Heusden	151.518	7.792
Hillegom	65.339	3.360
Hilvarenbeek	51.763	2.662
Hilversum	364.136	18.726
Hoeksche Waard	249.094	12.810
Hof van Twente	109.385	5.625
Hollands Kroon	143.062	7.357
Hoogeveen	225.825	11.614
Hoorn	332.498	17.099

Gemeente	Begrotingtotaal 2024 (na bestemming)	Referentiewaarde 2025 o.b.v. begrotingstotaal
Horst aan de Maas	217.479	11.184
Houten	155.810	8.013
Huizen	123.956	6.375
Hulst	94.280	4.849
IJsselstein	97.642	5.021
Kaag en Braassem	78.371	4.030
Kampen	202.450	10.411
Kapelle	43.830	2.254
Katwijk	236.147	12.144
Kerkrade	205.277	10.557
Koggenland	105.219	5.411
Krimpen aan den IJssel	108.455	5.578
Krimpenerwaard	177.529	9.130
Laarbeek	75.344	3.875
Land van Cuijk	299.836	15.420
Landgraaf	157.233	8.086
Landsmeer	31.986	1.645
Lansingerland	119.823	6.162
Laren	33.099	1.702
Leeuwarden	653.233	33.594
Leiden	645.782	33.211
Leiderdorp	82.452	4.240
Leidschendam-Voorburg	297.782	15.314
Lelystad	388.035	19.956
Leudal	106.900	5.498
Leusden	90.722	4.666
Lingewaard	150.480	7.739
Lisse	86.901	4.469
Lochem	100.395	5.163
Loon op Zand	70.189	3.610
Lopik	39.733	2.043
Losser	76.198	3.919
Maasdriel	70.367	3.619
Maasgouw	82.868	4.262
Maashorst	198.144	10.190
Maassluis	121.071	6.226
Maastricht	623.616	32.071
Medemblik	142.382	7.322
Meerssen	58.528	3.010
Meierijstad	285.441	14.679
Meppel	156.606	8.054
Middelburg	219.988	11.313
Midden-Delfland	57.908	2.978
Midden-Drenthe	105.048	5.402
Midden-Groningen	286.263	14.722
Moerdijk	155.146	7.979
Molenlanden	125.859	6.473
Montferland	117.160	6.025

Gemeente	Begrotingtotaal 2024 (na bestemming)	Referentiewaarde 2025 o.b.v. begrotingstotaal
Montfoort	36.902	1.898
Mook en Middelaar	25.937	1.334
Neder-Betuwe	75.857	3.901
Nederweert	58.993	3.034
Nieuwegein	267.882	13.776
Nieuwkoop	142.276	7.317
Nijkerk	175.099	9.005
Nijmegen	978.111	50.301
Nissewaard	377.627	19.420
Noardeast-Fryslân	187.687	9.652
Noord-Beveland	32.327	1.662
Noordenveld	104.993	5.399
Noordoostpolder	183.943	9.460
Noordwijk	162.601	8.362
Nuenen, Gerwen en Nederwetten	69.057	3.551
Nunspeet	82.631	4.249
Oegstgeest	70.481	3.625
Oirschot	54.576	2.807
Oisterwijk	103.769	5.337
Oldambt	183.253	9.424
Oldebroek	93.659	4.817
Oldenzaal	116.310	5.981
Olst-Wijhe	59.906	3.081
Ommen	68.667	3.531
Oost Gelre	95.567	4.915
Oosterhout	202.956	10.437
Ooststellingwerf	86.889	4.468
Oostzaan	29.959	1.541
Opmeer	41.223	2.120
Opsterland	95.125	4.892
Oss	422.582	21.732
Oude IJsselstreek	135.337	6.960
Ouder-Amstel	52.253	2.687
Oudewater	30.607	1.574
Overbetuwe	134.811	6.933
Papendrecht	104.780	5.389
Peel en Maas	125.378	6.448
Pekela	55.308	2.844
Pijnacker-Nootdorp	177.318	9.119
Purmerend	328.542	16.896
Putten	70.692	3.635
Raalte	128.189	6.592
Reimerswaal	72.845	3.746
Renkum	110.908	5.704
Renswoude	19.801	1.018
Reusel-De Mierden	41.573	2.138
Rheden	153.038	7.870
Rhenen	58.782	3.023

Gemeente	Begrotingtotaal 2024 (na bestemming)	Referentiewaarde 2025 o.b.v. begrotingstotaal
Ridderkerk	160.618	8.260
Rijssen-Holten	116.042	5.968
Rijswijk	238.237	12.252
Roerdalen	69.523	3.575
Roermond	247.189	12.712
Roosendaal	325.316	16.730
Rotterdam	4.561.730	234.597
Rozendaal	9.697	499
Rucphen	76.855	3.952
Schagen	165.441	8.508
Scherpenzeel	29.665	1.526
Schiedam	441.660	22.713
Schiermonnikoog	10.630	547
Schouwen-Duiveland	143.867	7.399
's-Hertogenbosch	868.937	44.687
Simpelveld	32.272	1.660
Sint-Michielsgestel	85.173	4.380
Sittard-Geleen	424.951	21.854
Sliedrecht	93.321	4.799
Sluis	104.206	5.359
Smallingerland	257.159	13.225
Soest	155.857	8.015
Someren	60.827	3.128
Son en Breugel	49.208	2.531
Stadskanaal	146.072	7.512
Staphorst	61.990	3.188
Stede Broec	66.350	3.412
Steenbergen	75.290	3.872
Steenwijkerland	158.447	8.148
Stein	86.093	4.428
Stichtse Vecht	183.199	9.421
Súdwest-Fryslân	332.025	17.075
Terneuzen	226.904	11.669
Terschelling	32.814	1.688
Texel	74.053	3.808
Teylingen	97.952	5.037
Tholen	83.033	4.270
Tiel	172.059	8.849
Tilburg	1.127.656	57.992
Tubbergen	62.984	3.239
Twenterand	114.474	5.887
Tynaarlo	100.581	5.173
Tytsjerksteradiel	104.758	5.387
Uitgeest	32.743	1.684
Uithoorn	100.379	5.162
Urk	84.520	4.347
Utrecht	2.072.440	106.580
Utrechtse Heuvelrug	155.254	7.984

Gemeente	Begrotingtotaal 2024 (na bestemming)	Referentiewaarde 2025 o.b.v. begrotingstotaal
Vaals	42.783	2.200
Valkenburg aan de Geul	67.135	3.453
Valkenswaard	105.492	5.425
Veendam	131.506	6.763
Veenendaal	241.801	12.435
Veere	88.883	4.571
Veldhoven	167.097	8.593
Velsen	238.102	12.245
Venlo	596.169	30.659
Venray	167.757	8.627
Vijfheerenlanden	199.047	10.236
Vlaardingen	418.238	21.509
Vlieland	10.968	564
Vlissingen	311.340	16.011
Voerendaal	36.146	1.859
Voorne aan Zee	277.660	14.279
Voorschoten	84.877	4.365
Voorst	80.641	4.147
Vught	112.769	5.799
Waadhoeke	163.689	8.418
Waalre	45.327	2.331
Waalwijk	193.999	9.977
Waddinxveen	128.708	6.619
Wageningen	131.256	6.750
Wassenaar	88.313	4.542
Waterland	50.479	2.596
Weert	211.885	10.897
West Betuwe	173.277	8.911
West Maas en Waal	54.345	2.795
Westerkwartier	208.402	10.718
Westerveld	67.662	3.480
Westervoort	47.835	2.460
Westerwolde	121.099	6.228
Westland	382.062	19.648
Weststellingwerf	104.739	5.386
Wierden	86.812	4.464
Wijchen	135.468	6.967
Wijdemeren	68.853	3.541
Wijk bij Duurstede	67.121	3.452
Winterswijk	108.093	5.559
Woensdrecht	64.706	3.328
Woerden	183.235	9.423
Wormerland	49.333	2.537
Woudenberg	45.635	2.347
Zaanstad	761.998	39.187
Zaltbommel	97.239	5.001
Zandvoort	73.346	3.772
Zeewolde	87.951	4.523

Gemeente	Begrotingtotaal 2024 (na bestemming)	Referentiewaarde 2025 o.b.v. begrotingstotaal
Zeist	217.110	11.165
Zevenaar	165.478	8.510
Zoetermeer	496.275	25.522
Zoeterwoude	28.699	1.476
Zuidplas	155.739	8.009
Zundert	67.263	3.459
Zutphen	210.905	10.846
Zwartewaterland	75.910	3.904
Zwijndrecht	182.289	9.375
Zwolle	789.523	40.603

Deze brochure is een uitgave van:
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
BFR/Bekostiging Binnenlands Bestuur
Postbus 20011 | 2500 EA Den Haag

September 2024

Bijlage B mededeling aan de raad “Septembercirculaire 2024”

1. Toelichting structurele effecten septembercirculaire 2024

	bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028
	Meicirculaire 2024	61.982	63.197	59.668	60.172	60.829
	Septembercirculaire 2024	62.451	63.335	59.895	60.355	61.136
		469	138	227	183	307
	Correctie incidentele baten AU	-229	-100	-100	0	0
	Structureel gevolg baten AU	240	38	127	183	307
	Analyse structurele baten					
a	LPO en ontwikkeling uitkeringsbasis	-387	0	-14	-99	-207
b	BCF	652	0	0	0	0
c	Hervormingsagenda jeugd	0	0	-20	-1	102
d	Indexatie Wmo demografie	0	0	125	252	383
e	Wet op lijkbezorging	0	0	5	5	5
f	Wet Betaalbare huur	23	25	21	12	9
g	Overige - en hoeveelheidsverschillen	-48	13	10	14	14
		240	38	127	183	306

De toelichting van de incidentele baten bij de septembercirculaire 2024 staat verderop.

1a. LPO en ontwikkeling uitkeringsbasis

Bij de ontwikkeling van de uitkeringsbasis gaat het om de mutaties van de landelijke aantallen inwoners, woonruimten, leerlingen, uitkeringsgerechtigden, WOZ-waarden enzovoort. In de veronderstelling dat het te verdelen bedrag niet toeneemt als de hoeveelheid (Q) stijgt, zal per maatstaf het maatstafgewicht (P) evenredig moeten dalen. Dat is een ingewikkelde methode en daarom wordt gekozen voor een eenvoudige oplossing, namelijk de daling van de uitkeringsfactor. Op basis hiervan daalt de uitkeringsfactor in 2024 met 8 punten. Belangrijkste maatstaven hierin zijn Huishoudens met laag inkomen boven drempel (-5,4 punten), Inwoners 75+ met drempel (-1,9 punten), Inwoners met migratieachtergrond (-1,7 punten) en Regionale centrumfunctie (-1 punt). De belastingcapaciteit geeft positief effect van 2,2 punten. In latere jaren is sprake van een kleinere daling van de uitkeringsfactor: -5 punten in 2025, -4 punten in 2026 en 2027, -5 punten in 2028 en -6 punten in 2029. Belangrijkste maatstaven hierin zijn Huishoudens met laag inkomen boven drempel (oplopend van -1 naar -3 punten), inwoners 75+ met drempel (ongeveer -1,5 punt) en de Regionale centrumfunctie (-1 punt).

Het volume accres wordt vanaf 2024 gebaseerd op een 8-jaars historisch gemiddelde (t-9 t/m t-2) van de ontwikkeling van het bbp. In de septembercirculaire is een nieuwe raming voor het accres 2025 en verder opgenomen. Deze raming is gebaseerd op de actuele raming van de ontwikkeling van het bbp door het Centraal Planbureau (CPB; MEV25). Voor de jaren 2025 tot en met 2029 is de raming van het volume deel neerwaarts bijgesteld. De indexatie voor inflatie volgt de prijs bbp van het lopende jaar. Voor 2025 is de raming voor de prijs bbp omhoog bijgesteld. De ramingen voor de ontwikkeling van de prijs bbp lijkt structureel te laag te zijn. Zo is als voorbeeld het percentage van de prijs bbp voor het jaar 2024 vastgezet in de meicirculaire 2024 op basis van de CEP24 op 4%. Op basis van de werkelijke cijfers bedraagt de werkelijke ontwikkeling op basis van de MEV25 5,1%. Er vindt in deze circulaire geen compensatie voor de hogere prijsontwikkeling plaats.

1b. BTW-compensatiefonds (BCF)
Het BTW-Compensatiefonds (BCF) heeft een plafond. Dit plafond muteert jaarlijks met het accrespercentage. In 2024 bedraagt het BCF-plafond voor gemeenten € 4,3 miljard. Als de gezamenlijke declaraties onder dit plafond blijven, wordt het verschil in het gemeentefonds gestort. Bij overschrijding volgt een uitname. Jaarlijks wordt bij de septembercirculaire een voorschot verstrekt op de verwachte onderschrijding van dat kalenderjaar. In de meicirculaire van het volgende jaar volgt dan de afrekening. In deze circulaire bedraagt het voorschot voor het jaar 2024 € 447 miljoen, dat wordt verrekend via de uitkeringsfactor met 14,8 punten.

1c. Hervormingsagenda jeugd
Het kabinet Schoof zet de uitvoering van de Hervormingsagenda Jeugd door en laat de besparing Jeugdzorg vanaf 2026 structureel vervallen. In de septembercirculaire 2024 is dit verwerkt door een toevoeging aan het cluster Individuele voorzieningen jeugd van € 500 miljoen in 2026 en € 511 miljoen vanaf 2027. Dit verloopt voor ons nagenoeg budgettair neutraal, omdat wij in de begroting voor Jeugdzorg voor 2026 en verder rekening mochten houden met de voorgenomen besparing en een lagere raming van de uitgaven. Voor 2026 en 2027 hadden wij € 800.000 en vanaf 2028 € 700.000 opgenomen als lagere uitgaven. Nu in de septembercirculaire 2024 ontvangen we in 2026 € 780.000, 2027 € 799.000 en vanaf 2028 € 802.000. Het verschil is opgenomen in de analyse.

1d. Indexatie Wmo demografie
Het Rijk en gemeenten werken aan de beheersbaarheid van de uitgaven van gemeenten voor de wettelijke zorgtaken Wmo. De verwachting is dat in de toekomst (een nader te bepalen deel van) de Wmo niet langer via de algemene uitkering van het gemeentefonds gaat, maar via een aparte financiering. Vooruitlopend op de gekozen bekostigingsvorm is in de septembercirculaire 2024 vanaf 2026 een jaarlijks bedrag € 75 miljoen oplopend tot € 300 miljoen in 2029 opgenomen.

Voor de begroting 2026-2029 is inzicht in de gevolgen van demografie voor de budgetten Wmo voor Ooststellingwerf. Dan wordt ook duidelijk of de compensatie vanuit het Rijk voldoende is. Wij stellen dan ook voor om deze budgetten weer beschikbaar te stellen, zie ook onderdeel ‘Compensaties’.

1e. Wet op de Lijkbezorging
De inwerkingtreding van het wetsvoorstel van de modernisering van de Wet op de lijkbezorging (Wlb) is voorzien op 1 januari 2026. Ten behoeve van de financiering van de beoogde wettelijke uitbreiding van de taken van de gemeentelijke lijkschouwer is voor de periode 2026-2031 jaarlijks € 3,2 miljoen naar de algemene uitkering overgeheveld. De middelen worden toegevoegd aan het cluster Bestuur en ondersteuning. Voor de jaren 2032 en verder dient over het structureel toekennen van middelen in het kader van het programma Werk aan Uitvoering (WaU) nog een besluit te worden genomen door de Ambtelijke Commissie Uitvoering (ACU).

We stellen u voor de budgetten beschikbaar te stellen, zie ook onderdeel ‘Compensaties’.

1f. Wet Betaalbare huur
Met de Wet betaalbare huur wordt de op 1 juli 2023 in werking getreden Wet goed verhuurderschap gewijzigd. Daarmee krijgen gemeenten de bevoegdheid om toezicht te houden en handhavend op te treden met betrekking tot:
• De maximale huurprijzen die gelden op grond van het woningwaarderingsstelsel (WWS).
• De maximale huurverhogingen in de gereguleerde sector.
• De informatieplicht op verhuurders om hun huurders een puntentelling te overleggen bij het afsluiten van een contract.

Het Rijk stelt middelen ter beschikking om gemeenten financieel te ondersteunen bij de implementatie en uitvoering van het wetsvoorstel. De financiering bestaat uit een incidentele bijdrage van circa € 5,5 miljoen in 2024 voor de eenmalige kosten die gemeenten maken bij de implementatie van het wetsvoorstel. Deze implementatiegelden worden verdeeld aan de hand van de grootte van de gemeenten. Daarnaast ontvangen gemeenten een bijdrage voor het ontvangen en behandelen van meldingen en de handhaving op deze meldingen. Voor deze werkzaamheden ontvangen gemeenten vanaf 2024 een structurele bijdrage van circa € 6,5 miljoen per jaar. Deze middelen worden verdeeld op basis van het aandeel private huur per gemeente en de lokale woningmarktdruk (gemeten op basis van de gemiddelde WOZ-waarde).

Vanwege de piekperiode in de eerste jaren na inwerkingtreding van de wet is er een aanvullende incidentele bijdrage beschikbaar. De incidentele middelen worden in de periode 2024-2028 uitgekeerd op basis van inschattingen van de piek. Daarmee wordt er zorg voor gedragen dat de gemeenten die naar verwachting veel meldingen zullen ontvangen, hiervoor ook gecompenseerd worden. Het betreft niet alleen de kosten van de eigen ambtelijke inzet, maar ook de verplichte onderzoeken die de gemeente moet uitvoeren (bv m.b.t. de correctheid van de puntentelling). Deze incidentele middelen worden eveneens verdeeld op basis van het aandeel private huur per gemeente en de lokale woningmarktdruk (gemeten op basis van de gemiddelde WOZ-waarde).

We stellen u voor de budgetten beschikbaar te stellen, zie ook onderdeel 'Compensaties'.

1g. Overige- en hoeveelheidsverschillen
De maatstaven zijn geactualiseerd naar de laatst bekende gegevens. Dit leidt dan tot hoeveelheidsverschillen. En daarnaast zijn er kleine overige verschillen.

2. Incidentele baten septembercirculaire 2024

	bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028
	Incidentele baten					
a	Alleenverdienersproblematiek 2023-2024	17	0	0	0	0
b	Openbare bibliotheken	0	100	100	0	0
c	Suppletie-uitkering lage inkomens	212	0	0	0	0
		229	100	100	0	0

2a. Alleenverdienersproblematiek 2023-2024
Gemeenten kunnen financiële ondersteuning bieden aan huishoudens die als gevolg van de alleenverdienersproblematiek in 2023 en 2024 onder het bestaansminimum uitkomen. Gemeenten kunnen de gemiste huur- en zorgtoeslag compenseren vanuit de individuele bijzondere bijstand. Via deze decentralisatie-uitkering ontvangen gemeenten budget om aan de betreffende huishoudens bijzondere bijstand te verstrekken.

Huishoudens in de gemeente Ooststellingwerf die hiervoor in aanmerking komen zijn geïnventariseerd. De lasten die hieruit komen worden gedekt uit het reguliere beschikbare budget.

2b. Openbare bibliotheken
In de periode 2023-2024 konden gemeenten een specifieke uitkering ontvangen voor het versterken van het lokale bibliotheekstelsel. Daarna zal een wettelijke zorgplicht voor gemeenten worden ingevoerd ten aanzien van de openbare bibliotheek. Voor het uitvoeren van deze taak zullen gemeenten een structurele bijdrage via het gemeentefonds ontvangen. In de periode tussen de specifieke uitkering en de invoering van de wettelijke zorgplicht ontvangen de gemeenten een decentralisatie-uitkering, om zich op de periode van de zorgplicht te kunnen voorbereiden.

Hiervoor is in 2025 en 2026 in totaal een bedrag van € 59,3 miljoen beschikbaar. Dit bedrag wordt over alle gemeenten verdeeld op basis van een bedrag van € 2,95 per inwoner. Voor kleinere gemeenten waar het bedrag per inwoner leidt tot een bedrag lager dan € 100.000 wordt de uitkering aangevuld tot € 100.000.

Wij stellen u voor deze middelen voor 2025 en 2026 weer beschikbaar te stellen (zie ook onderdeel "Compensatie" hierna).

3c. Suppletie-uitkering lage inkomens
Deze suppletie-uitkering is verschenen op de laatst ontvangen betaalspecificatie van het Rijk. Dit is niet aangekondigd in de septembercirculaire 2024 of eerdere circulaires. Ook is deze niet opgenomen in het rekenmodel voor de septembercirculaire 2024 van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties. We vermoeden dat dit dan bekend wordt gemaakt in de decembercirculaire 2024. De gemeentefondsspecialist PAUW adviseert dit bedrag alleen voor 2024 op te nemen.

3. Voorgestelde compensatie (verhoging van lasten)

	bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028
	Compensatie					
a	Indexatie Wmo demografie	0	0	-125	-252	-383
b	Wet op lijkbezorging	0	0	-5	-5	-5
c	Wet Betaalbare huur	-23	-25	-21	-12	-9
d	Openbare bibliotheken	0	-100	-100	0	0
		-23	-125	-251	-269	-397
	Uitgesplitst naar structureel en incidenteel					
	Compensatie structureel	-23	-25	-151	-269	-397
	Compensatie incidenteel	0	-100	-100	0	0
		-23	-125	-251	-269	-397

3a. Indexatie Wmo demografie
Zie het gestelde onder 1d.

3b. Wet op de lijkbezorging
Zie het gestelde onder 1e.

3c. Wet betaalbare huur
Zie het gestelde onder 1f.

3d. Openbare bibliotheken
Zie het gestelde onder 2b.